

Prof. Miro Kuret
Ljubljana
Zemljo 1938

LJUDSKI ODER

LIST ZA POGLOBITEV NAŠEGA IGRANJA
GLASILO ODROV PROSVETNE ZVEZE

UREDIL
NIKO KURET

PETI LETNIK
1937 - 1938

IZDAJA ZALOŽBA LJUDSKIH IGER / LJUBLJANA

Uporaba ali ponatis prispevkov, objavljenih v Ljudskem odru,
dovoljena le proti navedbi vira.

VSEBINA PETEGA LETNIKA

Spored iger		Razstava za ljudske odre	228
Za predbožični čas	4	† P. Ambrozij Brenčič	228
Za božični čas	50	Narodno gledališče	42, 194, 253
Za predpustni čas	105	V tehten premislek	255
Za postni čas in veliko noč	155	Za „slovensko dramo“	250
Za povelikonočni čas	165	Zvočna igra:	
Za pod milo nebo	201	Dramatika v našem radiu 1956-57	45
Strokovni članki		Maska	
Kuret Niko, Sodobno poslanstvo ljud- skih odrov	1	Kratek tečaj v ličenju	35, 191, 224
Kuret Niko, O zabavi, burki in krinki	101	Odrska tehnika	
* * Pregled katoliške dramatike	45, 219	Inscenacija s papirjem	35
* * Problemi igre pod milim nebom	205	Strokovno slovstvo	
Narodni običaji		Odmevi:	
Gašperšič Marija, O Marijinih in drugih božičnih kolednicah	87	O škofjeloškem pasijonu	161
Kuhar Hanzej, Iz „Koroške kmečke ovseti iz Mežiške doline“	121	O Drabosnjakovem pasijonu	162
* * Kmečka ohcet in stari sloven- ski plesi na kmečkem taboru v Kranju	121	O našem letošnjem tretjem zvez- ku	196
* * „Koroška ovset“ v Kotljah v Mežiški dolini	32	Kulturna priloga „Slovenca“ 20. 2. 1958	196
Domača igrska kronika		Beleške	
Statistika predstav	36	O govorskem zboru	197
Obračun igrskega leta 1956-57	36	O Milčinskem kot dramatiku	197
Ljudska dramatika v Sloveniji	195	O igri pod milim nebom	236
Naši uspehi:		Nove igre	
Petančič, Drabosnjakov Pasijon v Vojniku	38	Gogolj, Revizor	198
C. L. „Igra o svetem Krištofu“ v Kamniku	129	Grabner, Pasionsspiel aus Kösten- berg	198
* * „Jurij Kozjak“ na Taboru pri Podbrezjah	130	Dolinar, Dobrava	251
P. D. „Ecce sacerdos magnus“ v Vojniku	160	Cesnik, Pogodba	251
* * „Sveti Tarcizij“ pri Sv. Ro- ku nad Smarjem	161	Razgledi	
* * „Miklova Zala“ v Vojniku	229	Die Oesterreichische Länderbühne	48
„Zveza ljudskih odrov“	195	Avtorsko pravo —	
		* * Beseda o avtorskoprnem posredništvu	95
		* * Nove avtorske tantijeme	229

II 135

3220/478

8376

Uredništvo in izdajateljstvo zastopa Franc Blaj, mestni vikar, Kranj.
Tiskala tiskarna Tiskovnega društva r. z. z. o. z., v Kranju.

Razno			
Pastir Ripelj pred jasicami	49		
Na koncu petega letnika	238		
Seznam igrskih tekstov			
Anonimus, „Ceber“	106		
Camplin, „Prvenstvo sv. Petra“	146		
Chancerel, „Zdravnik“	209		
Cigler, „Jožefovo — praznik dela“	154		
Cukale, „Mladina Mariji“	75		
Fr. K., „Nazaj h Kristusu Kralju“	18		
Gašperšičeva M., „Čudežni večer“	180		
Gašperšičeva M., „Mati“	157		
Gašperšičeva M., „Opomin“	6		
Heinen, „Christopherus“	168		
Jan, „Razpotje življenja“	149		
Kuret, „Igra o gospostvu sveta“	14		
Kuret, „Legenda o Udarjeni Mariji“	62		
Lope de Vega, „Paštetar“	115		
Petančič, „Goreča sveča“	156		
Petančič, „Rešitev iz Rima“	141		
Petančič, „Veliki prihod“	52		
Petančič, „Žena s srcem“	22		
Renner, „Igra o služabnikih“	185		
Sachs, „Dijak na poti v paradiz“	109		
Skuhala, „Tri Marijine slike“	74		
„Trikraljevska igra“	75		
Vladonov, „Beneški brivec“	212		
Vovk, „Slovenska mati“	155		
Zabkar, „Zvezda z vzhoda“	84		
* * „Sveto poslanstvo“	8		
Deklamacija: Lovrenčič, „Kreku“	21		
Seznam podob			
Slavnostno pozorišče	35		
Fantastično pozorišče	35		
Pravljično pozorišče	34		
Groteskno pozorišče	34		
Pogled na veličastno „poletno gledališče“ pod cerkvijo Marije na Bregu pri Vojniku, kjer so igrali Drabosnjakov pasijon	39		
Drabosnjakov pasijon v Vojniku:			
Pri Herodežu	40		
Zadnja večerja	40		
Pri Pilatu, pri Anasu, pri Kajfažu	40		
Legenda o Udarjeni Mariji:			
Pozorišče prve podobe	64		
Pozorišče druge podobe	66		
Pozorišče četrte podobe	69		
Pozorišče pete podobe	71		
Dijak na poti v paradiz:			
Dijak in kmetica	109, 110		
Kmet in kmetica	111		
Kmet	112		
„Burka o jezičnem dohtarju“ v Litiji	120		
„Anima“ na odru Prosvetnega društva v Belgradu	149		
„Ecce sacerdos magnus“ v Vojniku	161		
Stedingsehre, eno izmed največjih naravnih pozorišč Nemčije	206		
Stedingsehre: Sistem betonskih jar- kov in pogled v režijsko kabino	206		
Iz „naravnega gledališča“ v Heidelbergu: Mikrofoni na pozorišču	206		
Pogled na pozorišče	207		
Floris „naravnega gledališča“ v Heidelbergu	208		
Kostumska priloga „Ljudskega odra“:			
Kostumi za svetopisemske igre in pasijon	47		
Kostumi za srednjeveške (in stare duhovne) igre	99		
Kostumi za viteške in zgodovinske narodne igre	151		
Kostumi iz srede in konca 17. st.	165		
Kostumi iz 18. stol.	199		
Kostumi iz začetka 19. stol.	239		

NAŠIM ODROM

VSEBINA:

ZA

PREDBOŽIČNI ČAS

KRISTUS KRALJ

KREKOY SPOMIN

SPOMIN BRATOV ONKRAJ MEJE

MISIJONSKA NEDELJA

IZSELJENSKA NEDELJA

Sodobno poslanstvo ljudskih odrov.

Spored iger za predbožični čas.

Opomin.

Sveto poslanstvo.

Igra o gospostvu sveta

Nazaj h Kristusu Kralju.

Kreku.

Žena s srcem.

Narodni običaji:

„Koroška ovset“ v Kotljah v Mežiški dolini.

Odrska tehnika:

Inscenacija s papirjem.

Maska:

Kratek tečaj v ličenju.

Domača igrska kronika:

Statistika predstav — Obračun igrskega leta 1936-37 — Drabosnjakov pasijon v Vojniku — Ljubljansko Narodno gledališče — Zvočna igra (Dramatika v našem radiu 1937-38).

Pregled katoliške dramatike (Poljska).

Razgledi.

LJUDSKI ODER

PETI LETNIK

1937 - 1938

Ustanovil in ureja profesor Niko Kuret

Izdaja Založba ljudskih iger, Ljubljana.

1

LJUDSKI ODER

List za poglobitev našega igranja.
Glasilo odrov Prosvetne zveze.

Peti letnik, 1937-38.

List izdaja „Založba ljudskih iger“ v Ljubljani, urejuje ga prof. Niko Kuret v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Zarnikova ulica 16.

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca, vsak zvezek obsega najmanj 40 strani drobnega tiska.

Letna naročnina znaša 80 dinarjev, pri naročilu vsaj 10 izvodov na skupen naslov se zniža na 60 din. Za Avstrijo znaša naročnina 15 S, za vse ostalo inozemstvo pa 3 USA dolarje.

Številka čekovnega računa pri podružnici Poštna hranilnica v Ljubljani 13.937. Vsa plačila naj se izvršujejo po položnicah na to številko. Za Avstrijo veljajo položnice tvrdke Rudolf Lechner & Sohn, Wien št. A-30.505 (na srednjem delu bodi vselej oznaka: Jugoslovanska knjigarna - Založba ljudskih iger - Ljubljana).

Dovoljeno je plačevanje v obrokih. Po izidu tretjega zvezka mora biti polovica letne naročnine poravnana. Letnik teče od 1. septembra 1937. do 31. avgusta 1938.

Za uredništvo in izdajateljico odgovarja Franc Blaj, mestni kaplan v Kranju. — Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju.

VAZNO OPOZORILO!

Izvedba tekstov, objavljenih v „Ljudskem odru“, je dovoljena izključno samo edinicam, ki so naročene vsaj na en izvod „Ljudskega odra“. To velja brez ozira na to, ali je prireditev javna ali zasebna. Ta določba ne pozna izjeme.

ZA NAŠ TISKOVNI SKLAD

so darovali po vrstnem redu dospe-
lih obvestil o vplačilu doslej:

Ježek Matej, špk. Begunje pri Cerkljani 25°.,
Jagodič Jože, ravn. Ljubljana 20°., Kat. pro-
svetno društvo Sv. Ana v Slov. goricah 10°.,
dr. Simončič Pavel, stolni vikar, Lj. 30°., Kat.
prosv. društvo Varberg pri Ptuj 19°., Pister
Franc kpl., Ribnica, Dol. 10°., dr. Vrečar Iv.,
Lj. 19°., župnijski urad Sv. Jurij ob Taboru
10°., župnijski urad Hajdina pri Ptuj 20°.

Skupaj ob zaključku tega zvezka
145.— dinarjev. — Vsem daroval-
cem iskrena hvala! Bog jim povrnil
Vsem našim prijateljem sporočamo,
da bomo mogli vzdrževati letnik
samo z izredno požrtvovalnostjo
vseh! Zato prosimo: Spominjajte se
našega tiskovnega sklada posamez-
niki, zlasti pa odri ob sklepanju
računov po posameznih predstavah!

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Za vse prilike gradiva nismo pre-
jeli, pa tudi sicer izbira ni bila
posebno velika. Nekateri prispevki,
ki jim nismo mogli priznati nagrade,
bodo vendar izšli v „Ljud.“ odru“. Nagrado pa smo priznali sledečim:

1. Prispevku za proslavo v spomin bratov oukraj mej: gdč. Mariji Gašperšičevi za prizor „Opomin“.
2. Prispevku za izseljensko nede-
ljo: g. Dav. Petančiču za igro „Ze-
na s srcem“.
3. Prispevku za fantovsko prosla-
vo na Jožefovo: g. Maksu Janu za
nastop „Razpotje življenja“.
4. Prispevku za delavsko proslavo
na Jožefovo: g. Poldetu Ciglerju za
prizor „Jožefovo — praznik dela“.
5. Dvema prispevkoma za mate-
rinsko proslavo, ki si nagrado deli-
ta: g. Jožetu Novku za zborni na-
stop „Slovenska mati“ in gdč. Mariji
Gašperšičevi za misterij „Matü“.

Prispevki bodo izhajali po vrsti.
Vsem sodelavcem iskrena hvala!
Založba ljudskih iger.

Sodobno poslanstvo ljudskih odrov

Niko Kuret

Ljudski oder danes ne sme biti oder sa-
mo nekega sloja (= „ljudstva“); kakor
ga je pojmovala in ga še pojmuje dile-
tantska prosvetarska miselnost. To ni
umetnost, „prirojena“ za duševne in du-
hovne potrebe manj izobraženih, medtem
ko čaka duševno aristokracijo nekaj bolj-
šega „v posebni sobi“. Sodobni ljudski
oder ima svojo ploskev čisto drugje. Svo-
je poslanstvo dosega s sredstvi gledališke
umetnosti, vendar sam ne meri v u-
metnost, marveč v človeško skupnost, kjer
slojne razlike izginjajo: v občestvo Cer-
kve in naroda. Sodobni ljudski oder je
zato last skupnosti. Za človeka dvaj-
setega stoletja je to nov pojav. Ugotav-
ljamo, da se mu čudijo izobraženci, ustav-
ljajo pa napol-izobraženci. „Ljudstvo“ ga
instinktivno sprejema in spoznava kot
svojo davno lastnino...

Glavna ločitev sodobne ljudske igre je
zato:
ne, ali je zaradi svoje vsebinske prepro-
stosti in oblikovne razumljivosti „za ljud-
stvo primerna“, ampak —

ali ima po svoji osnovni ideji, svoji
vsebini in obliki tiste lastnosti, ki so zmož-
ne, tvoriti občestvo (in so, kakor pravi
Nemec: gemeinschaftsbildend) ter ali je
pravšna, da more biti izraz občestva, iz
katerega prihaja in kateremu je name-
njena.

Tukaj je danes težišče, ne več v neki
ljudstvu prirojeni, posebni dramatski
estetiki. Jasno je, da mora biti ta in taka
ljudska igra umetnina, ali vsaj stremeti
mora, da to postane. To ji bo tem lažje, ker
so izrazne možnosti — najsi gre za vse-
bino ali za obliko — sodobne ljudske
igre čisto drugače ljudstvu dostopne ka-
kor pa pri dosedanji sporočeni „ljudski“
ali „narodni“ igri ter pri dobro mišljeni
vzgojni in nabožni dramatikki nižje vrste,
kjer je botrovala vselej kaka konvencio-
nalna neljudska estetika!

Še vedno nas motijo razni na videz
upravičeni ugovori. „Ljudje hočejo za-
bave. Oder jim mora nuditi zabavo.“

So časi v letu, ko je tudi oder poklican,
da nudi zabavo. To so tisti časi, ki so na-

menjeni razigranosti in veselju v skupnosti.

Sicer pa skrbe za „zabavo“ danes že drugi, ki se z njimi skromni ljudski odri ne morejo več kosati. Ali res verujete, da bomo kdaj spravili — kino iz društvenih dvoran? Ne trdim, da film ni zmožen vzbujati umetniških doživetij. Bojim se le plitvenja, ki grozi z njim najširšim množicam. Zakaj kino je vselej trgovska ustanova. In ta iz trgovskih ozirov skrbi „za zabavo“ s temu primernim blagom. (Razmišljanja je vreden medklic, da včasih ljudje niso potrebovali toliko „zabave“. S tem naj se ukvarjajo tisti, ki skrbe za prosveto našega ljudstva.) Dejstvo je, da si ljudje žele zabave in da tej njihovi želji v polni meri ustreza kino. Dandanes si morejo ljudje svojo željo po zabavi utešiti na ta način vsaj enkrat na teden.

Kje se more spustiti v tako konkurenco navaden ljudski oder? Nikjer.

Kaj mu preostane?

To, da se vrne k svojemu bistvu, k svojemu prvotnemu poslanstvu. S tem bo najlepše odbijal kvarni vpliv kina, čigar pohoda ne bomo več ustavili, in bo najboljše opravičil svoj obstoj.

Katoliški ljudski oder mora živeti v okviru farnega občestva. Če zavesti tega občestva v fari ni, jo mora vzbujati. Potem ima nalogo apostolata. Če je zavest farnega občestva v fari živa, potem bo oder najmočnejše izrazno sredstvo velikih občestvenih doživetij — bodisi v manjšem krogu stanov, bodisi v velikem krogu vse fare.

Ljudski oder mora spremljati življenje

fare sko cerkvenih dne

To je nič drug

Iz tega katerih letnem

Igranju zaradi blagajne, igranju zaradi vaje v nastopanju so s tem izpodkopana tla.

Prav tako tudi igranju zaradi „kulturne konkurence“. Naj nas ne moti, če delajo „drugi“ odri (gasilski in podobni) drugače, na zunaj celo „uspešneje“. Ni nam treba „konkurence“ z drugače usmerjenimi odri, ker bo diletantizem sam sebe ujedel. (Če drugo ne, ga bo ubil kino, kakor kažejo številni primeri.)

Mi imamo z delom za sodobno pojmovani ljudski oder velikanski in nad vse odgovorni delež pri obnovi občestva Cerkve in utrditvi narodne samozavesti. Ugleđen prosvetni delavec, duhovnik, ustanovitelj cele vrste prosvetnih društev v svojem okolišu, je po predstavi „Naših apostolov“ v Mariboru izjavil: „Ta predstava s svojo monumentalnostjo in s svojimi tisoči gledalcev je več vredna kakor delo vseh naših prosvetnih društev!“ Gotovo ni mislil dobesedno, toda takšna izjava preizkušnega društvenega delavca dá misliti...

Novo gibanje je oživilo igralski nagon našega ljudstva. Dosedanji teater naših „diletantskih odrov“ je čisto v smislu individualistične meščanske umetnosti silil „gledalce“, da so lepo mirovali in gledali. Človek bi mislil, da je

naravni igralski gon ljudstva spričo prodirajoče civilizacije (izumiranje narodnih običajev!) in pri 40-letnem dejstvanju naših ljudskih odrov okrnel.

Pa ni okrnel! Danes nastopajo pri farnih prireditvah tudi sedemdeset let stari, preprosti ljudje z vnemo in prepričanjem, ki v resnici docela nadeaščata vsako tehniko in rutino! Danes se dogaja, da posegajo preprosti kmetje med predstavo nepoklicano v igrski potek in jo tako soustvarjajo. Ko človek bere takšne stvari, se mu zdi, da gre za „teatrskih čudežev“ polno sovjetsko Rusijo... In vendar je to sredi med nami!

Naši mestni teatromani in gledališki esteti teh pojavov še niso utegnili zabeležiti... Ko jih bo množina takih primerov k temu prisilila, bodo morda začeli vpraševati s pomilovalnim smehljajem: „Vse prav — toda: ali je to umetnost?“

Naš odgovor je prav kratek: Duševni pretres, notranja presunjenost, zavest očiščevanja je v vsakem izmed teh primerov. In menda je to še po Aristotelu osnova in bistvo vsakega teatarskega umetniškega doživetja? Vsekakor pa je gotovo prej to umetnost kakor pa realistične ali drugačne bolj ali manj „visoko umetniške“ igre diletantskih odrov, ki so v velikanski večini ostale brez notranje zveze s tistim ljudstvom, kateremu so bile namenjene in katerega gotovo nikdar niso tako do zadnjega presunile in pretresle in ga no-

tranje očiščevale kakor katerakoli igra, spočeta iz našega hotenja...

Naša prosvetna društva, bolje, naši društveni odri bodo morali marsikje pregledati miselnost, ki jih vodi pri njih odrskem delu: ali je v skladu s sodobnim poslanstvom ljudskega odra — ali je še zmeraj v kolesnicah starega „ljudskega“ odra? Naj postanejo društveni odri celice pravega ljudskega igranja v fari, naj jih prevzame apostolski dah, s katerimi bodo znali stopiti pred farno, naj se nauče, podrediti v takih važnih stvareh društveno stvar višji — farni stvar!

To pojmovanje v razveseljivi meri prodira. Vedno številnejše farne predstave s tisoči gledalcev so bile nedavno še neznan pojav. Zdaj se pa že kaže po farah njih blazilni vpliv. Nič za to, če naše časopise za poročila o teh monumentalnih predstavah nima vsaj toliko prostora kakor ga žrtvuje za poročila o političnih shodih. Glavno je, da živa dejstva delujejo. Ta živa dejstva, hvala Bogu, zares že prerajajo naš narod v zavesti Cerkve in v zdravem narodnem ponosu.

To je sodobno poslanstvo ljudske igre, ki torej ni več zgolj prosvetni in umetniški, ampak postaja vse bolj tudi — sociološki problem.

V tej smeri bo nadaljeval „Ljudski oder“ svoje delo tudi v petem letniku, ki ga s tem zvezkom začinjamo.

Podlaga apostolatu... je idejno razčiščenje, svetovno nazorna jasnost. Zato je neodpustljiv greh, da režiserji dresirajo igralce v vlogah z občudovanja vredno vnemo, pa se ne potrudijo, da bi igrilstvo preustvarili v resnično vero. Davorin Petančič („Igrski vodja“)

Spored iger za predbožični čas

Pred oktobrom najbrže ne bomo začeli. Ni nujno, da začnemo s katero izmed naslednjih priložnosti, tudi ni mogoče, da bi proslavili vsakega izmed spodnjih spominskih dni. Če začnemo na kakšen tak spominski dan, potem pač izberimo nekaj zanj značilnega. Če začnemo drugače, poskrbimo za dostojen, programatičen začetek.

1. Koroški dan, (primorski dan,) spomin rojakov onkraj mej. ● Igre: Brenk, Poslednje ustoličenje. „Ljudske igre“, 14 zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, 20 din. Osebe: 18 m, 5 ž, 2 dečka, množica. Zavesne in kulise. Kostumi zgodovinski. Igra je pisana za pod milo nebo. V celoti je ne bo mogoče spraviti na oder. Primeren pa je kakšen odlomek (zlasti ustoličenje) kot zaključna točka kakšne proslave. — Brenk, Koroški tihotapci. „Ljudske igre“, zv. 4, zaloga pri Misijonski tiskarni v Grobljah, p. Domžale, 20 din. Osebe: 10 m, 6 ž. Kulise (realistično pozorišče). Kostumi sodobni. Igra izpolni celo prireditev. — Bajuk, Miklova Zala. „Ljudski oder“, zv. 5, založba Jugoslovanske knjigarne, Ljubljana, 18 din. Osebe: 22 m, 5 ž. Kulise (realistično pozorišče). Narodne in turške noše. Igra izpolni celo prireditev in bo dobro služila za pravo razpoloženje. — Bohinjec-Kuret, Štempihar. Rokopis, Prosvetna zveza v Ljubljani, Izposojnina 15 din, tantijema za uprizoritev 50 din. Osebe: 22 m, 1 ž, množica: kmetje, meščani, fantje, gospoda. Zavesne in kulise. Narodna noša in rokoko

oz, bienermaier. Igra naj bo potrdilo slovenske samozavesti, ako se za prireditev bratom onkraj mej ne moremo odločiti za katero izmed gornjih.

Glej tudi prispevek v tem zvezku.

2. Misijonska nedelja. ● Igra: Ghéon, Tri modrosti starega Wanga. Zaloga pri Misij. tiskarni v Grobljah, p. Domžale, 8 din. Osebe: 8 m, ljudstvo. Zavesne in nekaj kulise. Kitajske noše. Igra izpolni celo prireditev, zahteva pa zelo poglobljeno igranje dobrih igralcev, ker je težišče v notranji igri.

Glej tudi prispevek v tem zvezku.

3. Praznik Kristusa Kralja. ● Igra: Dietzschmidt, Legenda o svetem Krištofu (rokopisno, PZ Ljubljana). Izposojnina 15 din, tantijema za uprizoritev 50 din. Osebe: 7 m, 2 ž, 1 o, vitezi, oprode, sužnji, ljudstvo, Zavesni oder. Najbolje sodobni kostumi. Za na kmete igra ni primerna, tudi je treba zelo paziti na pravilno razumevanje, ker se sicer lahko sprevrže. — Kuret, Igra o Antikristu. „Ljudski oder“ II, str. 109. Dobi se za ceno 4 din. Tantijeme nikake. Osebe: 11 moških solistov, 5 zborov moških, 1 zbor žensk, 1 zbor sedmerih (najbolje moških). Zavesni oder, najbolje v večji dvorani brez odra (še bolje pod milim nebom). Sodobni in svetopisemski kostumi. Simboliko igre je treba prej razložiti, razgibanost zborov zahteva dobre priprave. ● Zborovski nastop: Weiser, Prisega Kristusu Kralju. „Ljudski oder“ III, str. 11. Dobi se za ceno

4 din. Tantijeme nič. Osebe: 5 m, 1 ž, 1 zbor m, 1 zbor ž. Zavesni oder. Najbolje kroj. Igrica je primerna za kakšno akademijo. — Moder, Slovenska mladina Nebeškemu Kralju. „Ljudski oder IV“, str. 4. Cena številki 4 din. Tantijeme nobene. Osebe: 2 m solista, trojen zbor, lahko mešan. Zavesni oder. Sodobna obleka, 1 m svetopisemska. Tudi ta zborovski nastop je primeren za akademijo. ● Proslava: Weinrich, Proslava Kristusa Kralja. „Ljudski oder“ IV, str. 6. Dobi se za ceno 4 Din. Osebe: 8 solistov, zbor dečkov, farani, Cerkev ali večja dvorana. Liturgični kostumi za soliste, tudi sicer za posamezne zборе in skupine rajši enotni. Igra je primerna za celotno proslavo v cerkvi, če drugače ne gre, tudi v večji dvorani. Dobro je, če se faranom razdeli razmnoženi tekst, da lahko sodelujejo. ● Deklamacija: Moder, Kristus, slovenski kralj. „Ljudski oder“ IV, str. 1.

Glej tudi prispevek v tem zvezku.

4. Spomin vernih duš. ● Igre: Thuysbaert-Pogačnik, Slehernik. „Ljudske igre“, zv. 1. Zaloga pri Misijonski tiskarni v Grobljah, p. Domžale, 8 Din. Osebe: 7 m, 8 ž. Zavesni oder. Stilni in sodobni kostumi. Igra zadostuje sama za krajšo prireditev. Naklada pohaja! ● Hoffmansthal-Zupančič, Slehernik. Založba Mohorjeve tiskarne v Celju, 21 Din (za nude 28 Din). Osebe 16 m, 6 ž, množica. Zavesni oder. Kostumi zgodovinski. Igra mnogo zahteva od igralcev in igrskega vodje. Za prireditev je je dosti in še čez. ● Timmermans, Zupnik iz cvetočega vinograda. Rokopis, Prosvetna

zveza v Ljubljani. Izposojnina 15 din, tantijema prevajalcu in izposojevalki 50 din. Osebe: 6 m, 3 ž. Zavesne in kulise. Kostumi sodobni. Igra izpolni celo prireditev in jo je zelo priporočati že namesto „Mlinarja“! ● Jalen, Grobovi. Samozaložba Vič pri Ljubljani, 15 din. Osebe: 5 m, 4 ž. Kulise (realistično pozorišče). Kmečka noša. Igra je prav tako dobro nadomestilo „Mlinarja“.

5. Krekova proslava, dvajsetletnica smrti. ● Igrici: Benoit, Boštjan iz predmestja. „Ljudske igre“, zv. 9. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, 15 din (za nenaročnike „Ljudskega odra“ 20 din). Osebe: 11 m, 8 ž, otroci, delavci, delavke, ljudstvo, Zavesne. Sodobna noša. Igra je naša najboljša katoliška socialna igra in je to že mnogo krat dokazala. — Cankar-Skrbinšek, Hlapec Jernej in njegova pravica. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, 18 din. Zavesne in kulise. Sodobna noša. Igra je tako znana, da je vsaka posebna oznaka odveč. ● Igrici za proslave: Feiten, Anima. „Ljudske igre“, zv. 7. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, 15 din (za nenaročnike 20 din). Osebe 5 m, 2 ž. Zavesne in kulise. Sodobna noša. Naša najlepša in najljubeznivejša socialna igrice. — Kuret, Bog kliče. „Ljudski oder“ IV, str. 18, cena izvodu 4 din. Osebe: 5 m, 1 ž. Zavesne. Sodobna noša. Igrica je primerna tudi za proslave Kristusa Kralja. ● Zborovski nastop: Boon, Delo naših rok. „Ljudski oder“ IV, str. 135, cena izvodu 4 din. Osebe: 3 zbori ž. Zavesne. Halje in sodobna noša. Zbori naj bodo temeljito izdelani,

vse govore sami! ● Deklamaciji: Krek, Prolog. „Ljudski oder“ IV, str. 16. — Krek, Pesem katoliških delavk. „Ljudski oder“ IV, str. 17.

G. tudi prispevek v tem zvezku.

6. Izselska nedelja. ● Gradivo za proslavo: „Ljudski oder“ IV, str. 65. Cena izvoda 4 din.

Gl. tudi prispevek v tem zvezku.

7. Zahvalna nedelja. Če hočete igrati na to nedeljo, priporočamo: ● Jalen, Dom. Založništvo Jugoslovanske knjigarne, Ljubljana, 22 din. Osebe: 10 m, 6 ž. Realistično pozorišče. Kmečka noša (in mestna). Igra je visoka pesem domačije. — Prave igre za zahvalno nedeljo še nimamo.

Za spomin bratom onkraj mej

Opomin

Marija Gašperšičeva

(Mati Slovenija sedi na prestolu, najbolje vrh stopnic, pred njo ob straneh so uvrščene 4 skupine deklet: Gorenjke, Dolenjke, Belokranjice in Štajerke, vse v svojih narodnih nošah.)

Vse pojo: „Ko so tkali naše trate...“ (Mavova).

Slovenija: Prav je, otroci moji, da ste me prišli razvedrit za moj godovni dan. Kako vam je, deca slovenskih krajev? Govori mi, hčerka Gorenjske.

Gorenjka (stopi iz skupine gorenjskih deklet): Mati Slovenija, sprejmi naša voščila. Nabrale smo ti cvetja na slovenskih planinah. Belina sneženih vrhov in ledenikov odseva v cvetovih planik. V vedri sinjini neba, studenčkov in jezer naših je encijan modro vzcvetel in v rododendronove čašice se je ujela rdeča triglavska zarja. Sprejmi slovenski šopek, mati Slovenija. Vedela boš, da smo v krajih gorenjskih tvoji najzvestejši otroci.

Mati Slovenija: Hvala ti, hčerka

preljuba. Bog sam je natrosil v planinah nam cvetja, ker smo narod njegov. Naša srca so bela in božja, naš pogled je v sedanost, v bodočnost vever in naše srce živo gori v ljubezni do Njega in doma.

Dolenjka: Slovenija, mati! Od Barja do Gorjancev ti pošiljamo pozdrave, vinorodni kraji, glasni in veseli in tihi kamniti Kras. Tukaj — majolika rujnega vinca, mati naša, užij ta božji dar, ki ga je tvoja zemlja rodila. Zorel je v potu našega obraza, v zelenju hribov naših in v sončni pripeki. Zato je zdrav, prijeten; sladila ga je naša zlata volja, vrisk naših fantov, pesem in smeh naših deklet. Mati — na tvoje zdravje!

Vse: Na zdravje!

Mati: Veš li, Dolenjka moja, kako je mati tvojega daru vesela! Kljub težkim časom so moji otroci vendarle vedri in vsaj včasih dobre volje. Hvala ti, dekle moje, veruj, da nam bo Bog pomagal!

Belokranjka: V kotu tvoje zemlje, mati, je naša sveta zemlja belokranj-

ska. Prinesle smo ti, kar pridnost naših rok ustvarila je v tihih dneh, večerih. Skromni smo mati, pa se nam v belo platno vpleta v slovenskih barvah tvoje ime in tvoje občutje. Mati, v Belikrajini smo tvoji zvesti otroci.

Mati: Zahvaljena, hčerka: prav v svoji skromnosti si mi prečudno draga. Ponesi tja med sestre, brate, materinski moj pozdrav. Še ti mi pozdravljena bodi dekle iz Štajerske.

Štajerka: Mati, poglej! Prinesla sem ti v dar, kar Bog nam dal je. (Podarja košarico s pogačo in sadjem). Pošiljajo ti štajerski otroci, da z njimi in za njih boš Stvarnika slavila, ki letino daje. Pozdravljajo te žitna polja, travniška zelen, vsi plodni vrtovi in žive vinske gorice. Tam žive slovenski otroci, ki ti kličejo: „Mati, Bog te živi!“

Vse: Bog živi!

Mati: Hvala vam, dragi otroci, a prva hvala Njemu, ki naš slovenski rod ohranja! On dal nam je slovensko zemljo, lepoto njeno, on je ustvaril slovensko besedo, on nam je božjo ljubezen v srce položil, da verujemo vanjo, v misel slovensko. Hvala in slava Mu!

Vse: Hvala in slava Bogu, slovenskemu Kralju!

Mati: Pomislite, otroci, kako je z našo vero!

Gorenjka: Mati, cerkvice še stojijo po naših gričih in znamenja na naših razpotjih.

Dolenjka: Me molimo zvečer rožni venec.

Štajerka: Naše matere še blagoslovljajo otroke s svetim križem in jih vodijo k oltarju.

Belokranjka: Mati, naše družine so še božja svetišča.

Mati: Marsikje še, vendar — vendar ... ne povsod...

Gorenjka: Mati, tudi pri nas že cerkvam groze in križe podirajo.

Dolenjka: Pokončujejo molitve in božjih zapovedi več ne poznajo.

Belokranjka: Še matere niso več, kot so bile.

Štajerka: Družine niso več povsod podobne nazareški.

Mati: Kako težko je to za dušo materino. Pa ve obupati ne smete. Pomagal bo le Bog!

Vse: Bog sam!

Mati: Le on bo strl te žalostne okove časa. Ve, ki ste verne, molite, da nam božja roka prizaneša, da k boljši nam bodočnosti pomaga.

Vse: Bomo, mati!

Mati: Bodite kakor luči, ki svetijo v temi. Posvetite z ljubečo dušo vsem, da našli bodo božjo srečo in slovensko domovje.

Vse: Bomo, mati!

Dekle in fant v kroju privedeta Korošico in Primorko. (Ostaneta do konca za njima.)

Fant: Tu, draga mati, še dve hčerki, da ne pozabimo nanju.

Dekle: Tako, sta žalostni, ubogi!

Korošica: Slovenija, mati, komaj sva prišli; niso naju pustili k tebi. Zadnji sva prišli, žalostni in nesrečni.

Primorka: Nisva ti prinesli darov, ker vzeli so nam vse.

Korošica: Mati, tvoji otroci žive tu-

di na Koroškem, kjer smo nekdanj ustoličevali svoje vojvode v slovenskem jeziku! Jemljejo nam slovensko besedo in z njo še Boga bi nam radi iztrgali. Ne slišiš, mati, kolikokrat toži in joče gosposvetki zvon?

Primorka: Od sinje Adrije ti prinašam žalostne pozdrave, mati. Se smo tvoji otroci! Toliko trpimo, zato vsi hrepenimo k tebi.

Korošica: Zdi se nam, kot da si nas že pozabila. Mati, prosimo, pomagaj!

Primorka: Ve, drage sestre, se nikdar ne spomnite na brate onkraj mej? Ne pride vam na misel, da bi jim pomagale?

Mati: Res, hčerki moji, najdražji sta mi v svoji bolečini. Naj vama pomagam? Res, Slovenija vam mora priti na pomoč. Ste čule, hčerke moje, mile tožbe?

Fant: To nam je opomin, kako smo pozabili, da bratje onstran mej so tudi naši, da hrepenijo po svobodni domovini. Združite se v okrilju matere Slovenije v misli eni: Vsi, ki so naši, po Bogu, po rodu in besedi naši, bratje vsi morajo postati čisto naši. Tedaj bo naša mati srečna res, tedaj bo belo-modro-rdeče za-

gorelo do nebes — ljubezni bratske bo zagorel kres; tedaj šele bomo dejali, da smo izpolnili, kar naša sveta je dolžnost.

Dekle: Sestré, z ljubeznijo sprejmite sestri rodni.

Mati: Le njim darila poklonite.

Gorenjka: Tu sestri, šopek naših rož, da bosta onkraj mej ponesli dih slovenske zemlje.

Dolenjka: Tu, sestri, božji dar sprejmita, da močna z njim bo vera v zmago, v moč pravice.

Belokranjka: Tu, sestri za dokaz ljubezni skromne, tihe, vere dar sestriške in iskrene.

Štajerka: Sprejmita tu sadove štajerske zemlje in ponesita z njimi srečo v rodne kraje.

Mati: Vse delajte in upajte, molite k Bogu!

Vse: Bomo, mati!

Fant: Verujte, z božjo pomočjo bo prišel dan, ko bomo si dejali:

„Bog živi vse Slovane,
po streho hiše ene!“

Vsi: Bog živi!

Vsi (v lepi skupini zapoje): „Hej Slovenci, naša reč...“

vsja oblast v nebesih in na zemlji, zato pojdite in učite vse narode in krščujete jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal. Glejte, jaz sem pri vas vse dni do konca sveta. (Modre luči.)

Prvi zbor (veselo in krepko, bolj pojoče): Slavim te, Gospod! Glej Bog je rešitelj moj, trdno stojim in se ne bojim.

Drugi zbor: [Vekomaj si velik, Gospod, in v vekov veke sega tvoje kraljestvo]. Opora moja, slava moja, mi je Gospod, pomoč mi je poslal. Z veseljem boste zajemali, pili vodo in studenca zveličanja.

I. zbor: Vekomaj...

II. zbor: Slavite Gospoda, otroci Izraelovi, pred nejeverniki oznanjujte njegovo hvalo.

I. zbor: Kajti zato vas je razmetel med nejevernike, ki niti o njem ne vedo, da bi jim vi govorili o čudih njegovih in jim oznanilo prinesli, da ni Boga, razen Njega, Vsemogočnega.

Učenec: Čudovite so Tvoje besede, Gospod, čudovita Tvoja dela. Moja duša gori in žari v vročem hrepenenju po Tebi, da bi Te spoznala, vsega objela, in da bi tebi — s svetim strahom si upam izreči — služila, o Veliki, o Čudoviti, o Prekrasni! Ali moja volja je še zadržana, moj pogled še ni jasen. Da sem Tvoj, to me osrečuje, ali poti ne vidim še, na katero mi kaže Tvoja roka.

I. zbor (vprašujoče, ganjeno): Kdo bo stopil na goro Gospodovo, kdo bo stal na svetem mestu?

II. zbor (močneje): Kdor je brez krivde, kdor je brez nespameti, kdor nikogar ne vara z zvito govorico.

Glas: Tako govori Gospod: „Jaz sem pot, resnica in življenje. Jaz sem luč sveta; Kdor hodi za menoj, ne tava v temi.“ (Harmonij...)

I. zbor (veselo): O, pojte Gospodu novo pesem za njegova čudovita dela. S svojo roko jih je zgradil, z močjo ramena svojega.

II. zbor: Pokazal nam je svoj spas, svojo milost pred očmi nejevernikov; v svojem usmiljenju se je spomnil ovčic svojih pašnikov.

III. zbor: Radujte se v Gospodu! Raduj se sleherni dežela! Služite Gospodu v sveti radosti.

Učenec: O, Bog! Moj Bog! Vzbujam se k Tebi, ko se dela jutro. Vse moje misli, vsi moji čuti so žejni tebe; k tebi me vleče vse moje hrepenenje, vsa moja žarka ljubezen. Svojo dušo hočem dvigniti k Tebi, glej, prihajam, da vidim tvojo moč in slavo; če mi izkažeš milost, mi je to več, kot da mi potisočeriš življenje.

I. zbor: Blagor mu, ki je pripravljen v tihi ponižnosti poslušati besedo...

II. zbor: Govori, Gospod, tvoj hlapec poslušaj!

(5 sek. harm. nato luč ugasne, zastor.)

2

(Tema. — Zastor počasi. — Luč rdeča.)

Učenec (prihaja sam): Daljna pota me vodiš, Gospod. A tvoj glas molči. Uganke življenja stoje nerešene pred menoj. Poslušal sem šepetanje dreves, bučanje morja, šumenje rek, ne bi li tebe ondi slišal, tebe našel. Vse mi je govorilo o tvoji velikosti, o tvoji mogočnosti, o tvoji neskončnosti, ne pa o tem, kam me

Za misijonsko nedeljo

Sveto poslanstvo

Igra v petih slikah

OSEBE: Učenec — Svet — Duh — Pogani — Cerkev — Eden — Glas — Zbor.

1

(Harmonij. — Zastor počasi... Tema.)

Zbor: Gospod je meni pastir, nič mi ne manjka.

(Modre luči, svetla zadaj, ko harm. neha.)

Glas (močno in mogočno pojoče): In Jezus je stal ves svetel in krasan pred svojimi učenci in jim dejal: Dana mi je

kličeš in kako morem biti tvoj služabnik in apostol. Gospod, Gospod, moja duša vpije po tebi, katero pot ji kažeš v širnem vesoljstvu? (Svet se bliža.)

Učenec (razburjen): Prihajaš od Boga? Si ti tisti, ki mi hoče pripovedovati o njem in pokazati pot k njemu? Si od njega poslan? Govori Bog iz tvojih ust?

Svet: Da, da, Bog govori iz mene. Ampak če je to tisti, ki ga ti iščeš?

Učenec: Jaz iščem samo edinega, Resničnega. Večnega.

Svet: Resnica in večnost nista moj delež, ne morem ti ju dati. Pač pa ti lahko dam bogastvo, čast, veljavo pred ljudmi in pa vročo, čutno slast.

Učenec: Za Boga! Kaj je tvoj poklic, to mi povej!

Svet: Izbral sem si drugačen poklic kakor pa ga mi je bil v začetku dal Bog.

Učenec: Kaj? Tvoje srce torej ni vneto za Boga?

Svet: Za Boga? Jaz iščem časti, bogastva, moči...

Zbor: Ne zbirajte si zakladov, ki jih rja sne in molji pojedjo.

Glas: (luč!) Blagor ubogim v duhu, ker njih je nebeško kraljestvo.

Učenec: (luč pri Glasu ugasne) Kaj se godi z menoj? Skoro bi si res želel bogastva, časti... ne, ne! Svet, ti lažeš, goljufaš. Moje srce mi to pravi. Ti nisi smisel mojega življenja, nočem za teboj... Svet, odpovem se ti!

Svet: (skrušen odide, luč ugasne.)

Duh teme (iz ozadja razsvetljen z rdečo lučjo.)

Učenec: In ti? Nisi zemsko bitje, se mi zdi. Ali moreš ti kaj povedati o njem? Govori li iz tebe Bog?

Duh: Bog, Bog... Koga zoveš Boga?... No, da, jaz sem Bog!

Učenec (radostno): Torej si ti Resnični, Nespremenljivi, Večni?

Duh: Da, večni sem posej, odkar sem bil ustvarjen, in tudi, o gorje, nespremenljiv... ampak resničen? Ne, resničen v tvojem smislu nisem.

Učenec (se obotavlja.)

Zbor: Hudič hodi okoli kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl.

Učenec: Kaj ne, da mi utešiš hrepenenje mojega srca? In mi daš radostno večnost. In me dvigneš k sebi v jasne, svetle višave?

Duh: Norec, pravi norec si! Tukaj na zemlji ti dam vso slast, ti odkrijem vse skrivnosti narode, ampak svetlobe, blaženosti, ki dviga kvišku, te ne boš našel pri meni.

Učenec: Torej nisi... nisi svetli, pravi Bog?

Duh: Nasprotje vse luči, vse radosti sem jaz. Nasprotje rajskega veselja sem, duh teme sem jaz.

Učenec: Mraz me stresa, smrtna groza me obdaja. Ti ne moreš biti pravi Bog. Tebi ne gre moj poklic. Kaj še omahujem? Proč od mene, ti strašno slepilo! Če te gledam, me je strah, se me loteva kakor groznica...

Odpovem se ti, duh teme... (pade.)

(Duh zgine, luč rdeča ugasne, 2 sek., luč svetla, Harm., Zastor.)

3

(Na desni spredaj čepe pogani. Mračno je.)

Učenec (pristopi): Ve, temne postavice, kaj hočete? Kaj v tla oči obračate? Groza me spreletava, ko gledam vašo

bedo, ko vidim vaše obličje blede. A vendar ste tudi vi ljudje, otroci luči. Zakaj ne dvignete k soncu oči, ki nad nami tako jasno žari? Mar ne poznate njega, ki me je ustavil pri vas? In ki je vso to luč prižgal in veselju bitje dal? Mar vaša duša ne poje ljubezni, luči?

Pogani (medlo in topo): Ne moremo ti gledati v oči. Nič ne umejemo, o čem nam golčiš. V veselju vidimo le temne sile, nam nemile, ki nas suvajo in nikdar ne počivajo, ki nam strah in trepet v dušo vlivajo. Boga luči ne poznamo.

Zbor: Blagor mu, kdor posluša božji glas! Blagor mu, kdor ga v bližnjiku spozna in vse ljudi za brate ima in ki pomaga, da vsi k Bogu najdejo pot.

Učenec (stopi v ospredje, sredi odra stoji, kot da je zamaknjen): Čudovit prizor vstaja pred menoj. Zdi se mi, da vidim roko, ki kaže na te ljudi tukaj. Gospod, mar mi Ti govoriš iz teh ljudi? Dviga se zastor, že vidim razločnejše. Kako vse drugače mi zdaj srce v prsih bije, kakor tedaj, ko sem se napotil, da bi tebe iskal, o Gospod... Da, Gospod, da...! Glej, tvoj služabnik posluša!... (Nekaj časa zatopljen v Boga, nato radostno) Ti mi govoriš iz teh najbednejših, Ti mi veliš, naj jim nesem luč, naj jim oznanjam Tvojo veličino in lepoto... O, da bi vsi našli pot k Tebi, o da bi vsi obrnili oči k Tebi... (Stopi k poganom): Poslušajte ljudje, odrešenje se vam približuje. Dvignite glave, poslušajte moje besede. Odtod, iz tega mračnega kraja vas popeljem. Pogani: Otroci luči si ti, nam pa, v temi vkovanim, pomoči ni!

Učenec: Kako da za vas pomoči ni? (Poklekne k njim, simbolično jim razve-

zuje okove). Tako — najprej se ta — in potem še ta — veriga vam zdrobi. Da rešim vas iz poganstva temin, ves gorim in plamtim, in da o Bogu vas poučim. Pa kaj vidim, verige vaše so mrzle, trde, ne zdrobe se pod mojo roko! Gorje, temna noč se zgrinja nad menoj. Sonce ne sije več, ptice več ne pojo. (Ostane, stopi v ozadje) Vidim te, o Bog, a prazen napor je moj, slišim Tvoj ukaz, pa sem nem in top, v Tvoje svetišče zaprt mi je vstop, apostol ne smem biti Tvoj. (Poln bolesti pade k tlom.)

Zastor.

4

(Tema. Harm.)

Ves zbor: Slišite jek iz daljave, jek tihotožeči, slišite jek in rožljanje verig, ki bratje so vklenjeni vanje? Jek tisočerihi milijonov, ki v satana so vkovani verige.

Eden: Slišite jih, oj ljudje, nje, ki jim temena ni še svetega krsta voda oblila.

Vsi: Oj, kako bedni smo! Kje so možje, ki prinesli bi nam blagovest prevesele! Oj, blagovestnikov, teh nam pošljite.

Eden: Mar se nič ne spominjate, o kristjani, besede, ki jih je Kristus govoril na Oljski gori, preden v nebo je šel, v slavo svojo?

Vsi: Pojdite torej peš, ali na ladje stopite! K zemlje zadnjim mejam pohitite! Narode vse in povsod krščujte!

Eden: Veliko, sveto poslanstvo je to! Ukaz je Zveličarjev to ob slovesu!

Vsi: Kralja nebeškega to je poziv. Vroča, prevročna njegova je želja!

Eden: Mar so v veter bile govorjene

te besede, da bi jih odnesel ko pleve? Mar na poziv Gospodov ne bo odziva, odgovora?

Vsi: Ne, saj slišimo ga, slediti želimo! Vsi pa ne moremo v svet, na daljni tja vzhod, na jug tja pekoči. O, Bog, kako naj pomagamo?

Eden: Molite, žrtvujte!

Vsi: Da, pomagajmo, da vsi se zbero okrog prapora Kristusa Kralja! Bratje naprej! Kristus naj vlada, zmaguje v vseh srcih ljudi! Bog tako hoče!

Glas (v luči): Tako je pisano pri Izaiju, v knjigi prerokovi: „Tako govori Gospod: V tistih dneh zgradim na vrhu gore grad in vriskaje se bodo k njemu zgrinjali vsi narodi. Zakaj, glej, jaz pošljam odbrane sle. Sle pošljam v Afriko, sle v Lidijo, sle v Tarzis, sle k narodom Thubol in Javan na daljne otoke, tja čez morje, v daljave, ki še niso videle mojega veličanstva. Vsi naj spoznajo veličastno ime Gospodovo!... V tistih dneh bo nastal preobrat v stiski nejevernikov in v njihovi veliki bedi. Zakaj tako govori Gospod svojemu Sinu, Maziljencu: Postavil sem Te kot luč in zveličanje vsem narodom. V tvoji luči bodo hodili narodi in kralji se bodo sončili v tvoji svetlobi.

Zbor: Glejte jo, Njo, ki je ena, edinstvena, vekomaj čista, njo, ki to čudo je dovršila. Božja je stavba, zato se ne maje, ob vratih se njenih tre sila pekla. Kristusova nevesta je, Mati je naša, vodi nas varno v svetlobo in luč. (Učenec pride, nekdo ga vodi.)

Učenec: Kam me vodiš? Mi li pripravljate nove muke?

Nekdo: Ozri se, pogumno poglej! Življenje ti novo tu pridobiš, pri matere

vrelcih se za delo okrepiš. (Odide.)

Učenec: Komaj si upam oči dvigniti, saj vidim ondi tiste najbednejše, ki jim ne morem služiti.

Cerkev (simboličen lik v sredi): Mladenič, upri vame oči! Kličem tebe in s teboj vse človeštvo! V mojem imenu se boj, v mojem imenu osnove snuj, kako bi na pravo pot pripeljal te, ki še blodijo in tožijo. Kličem tebe in s teboj vse ljudi, nesite božjo besedo med vse narode!

Učenec: Ti, ti? — Kaj mi moreš dati? Govori Bog iz tebe? Kaj si že zanj storila? Ne boš li tudi ti izginila kakor senca in se zgrudila v grob?... In se bo potem videlo, da je bilo vse prazen sen? Mar ti pomagata onimle bednim? Zakaj, to se mi zdi, je največja beda, večja ko vse drugo zemeljsko trpljenje: o Njem nič vedeti, Njega ne poznati, Njega ne videti v Njegovi moči in vsemogočnosti.

Zbor: Ti si Peter, skala, in na to skalo bom zidal svojo cerkev in peklena vrata je ne bodo premagala.

Cerkev: Apostol? Peter? Oblast imam razvezovati vezi, ki izvorni greh vanje veže človeškega duha. V meni je zdravje za vse človeštvo, jaz izpolnjujem vse zapovedi Gospodove. Mene je Bog ustvaril v večni ljubezni, njegovo bivališče je tu na zemlji. Meni je dal povelje, da oznanjam Njegovo ljubezen, mene je postavil v rešenje sveta. Ozri se po vsem svetu; misli, koliko ljudi je našlo srečo pri meni... Zdaj žive svobodni v kraljestvu duha — ker so premagali svoj nižji gon. In zdaj so dediči luči!

Glas: Kakor mogočno drevo se je razvijala Cerkev iz semen, ki jih je vodil

Kristus. Na vzhod in zapad, na sever in jug je drevo pognalo korenine. Na vse strani sveta nosi veselo oznanilo Gospodovo, to je svete Cerkve življenje, to je njen smisel. Polna je božjega duha, polna svete ljubezni. Veliki možje so se ji pridružili: vse svoje življenje so posvetili spreobračanju sveta. Največji ljudje so bili to, velikani duha in življenja. Kdo jim pozna imena? Božja lastnina so, v Bogu so srečni in presrečni.

Zbor: Kdor se vsega Bogu posveti, da zanj bi pridobil vse ljudi, je srečen, presrečen!

Učenec: Si torej vsa božja last? Mar moreš tudi te najbednejše odrešiti? Tako čudno odmevajo tvoje besede v mojem srcu.

Zbor: O, ne sije še vsem svete vere luč! Čakajo še v temi, da prinese usmiljena roka jim do svetlobe ključ. O, kakšno nabirajo si pokoro, ki s trdo zdaj zapirajo srce zaporo in nočejo slišati klica: Pojdite v svet in učite narode vse!

Pogani: Upehani, utrujeni klečimo. Rešite nas, obupano kričimo, nesrečni, bedni mi pogani, od naših zmot v pogubo gnani. Razbita ladja smo sredi viharja, brez vesel in brez jader, brez krmarja. O, vi, ki v varnem pristanu stojite, zakaj nas rešit ne hitite?

Učenec: O, Cerkev! Reši najbednejše, ali daj meni oblast in moč, da to storim! (5 sek. tema.)

Zastor.

5

(Tema. Zastor počasi.)

Iskatelj: Čuvaj, koliko je že minilo noči?

I. glasovi: Noči? Noči? Za druge je noč, a nam se dani. Pojemo in plešemo, veselo jo režemo cele noči.

Iskatelj: Čuvaj, koliko je že minulo noči?

II. glasovi: Noč, globoka noč. Na našem nebu ni zvezd, v naših očeh tema, v naših dušah bolest.

Iskatelj: Čuvaj, koliko je že minulo noči?

III. Glasovi: Polnoč, polnoč! V grozi se vijemo, besno se bijemo, v krvi vsi gazimo, smrtno sovražimo. Smrt in pogin do pekla bolečin.

Iskatelj: Čuvaj, koliko je že minilo noči?

Čuvaj: Neko znamenje je sinilo.

Vsi glasovi: Kje, kje? Ne vidimo ga! Pred nami je zid, zastrt nam je vid, — kje, kje je svit?

Čuvaj: Jutro žari!

Zbor: Kristus Kralj zdaj zbira svoje. Vodi jih v junaške boje, mi se mu pridružimo! Kristus, odslej Ti služimo!

Vsi glasovi: Kaj pravite, čigav je ta poziv?

Zbor: Mi smo Kralja nebeškega vojska! Zemlja naj čuje naš glas. Luč pri našamo in ljubezen.

Iskatelj: Napočil bo mir!

Čuvaj: V Kristusu rešitev! — (Tema 5. sek. — bele zavese ob strani. Nato vsa luč, močna razsvetljava.)

Zbor: Kdor hodi za Njim, hodi k luči!

Zbor II. glas.: Kdor ostane v Njem, ima življenje!

Eden (III): Kdor Njega išče, najde ljubezen!

Vsi: Kaj obupujemo? Kaj omagujemo?

Vrskamo, jočemo, nočemo, hočemo? K Njemu gremo!

Glas (zelo mogočno): Pojdite po vsem svetu in učite vse narode!

Pogani: Odrešeni smo, pripeljani ven iz temin in zablod. Slava in hvala oni, edini, večno čisti, prelepi Cerkev, nevesti Kristusovi. Ona nam je prižgala luč vere, ko smo živeli v smrtnih sencah. Blodili smo v zmotah, v sponah satanovih, pa so prišli veliki apostoli, ki so nas rešili in vodili k luči.

Zbor: Tvoj prestol, o Kralj, ne bo se zmajal. Tvoj prestol pravičen je, v veke bo stal.

Učenec: Zdaj razumem Tvojo besedo. Gospod! Zdaj razumem zagonetko življenja: moje srce se veseli vriska k Tebi, Najvišji. Neizrečeni! Razodel si mi, kaj je moj poklic. Tvojo luč hočem nesti ven v svet. Oznanjevati hočem vsem ljudem,

naj nikar ne pozabijo svojih najbednejših bratov v daljnih deželah. Pri tem naj me vodi roka moje matere, Cerkev. Ona je prava osvoboditeljica človeštva, le pri njej in v njej najde človeštvo svojo srečo. Nič več odlašanja, čakanja! Sprejmi me, Cerkev, pošlji me v sveto poslanstvo! (Poklek.)

(Harmonij!)

I. zbor: Tisočletja v temi blodil
bedni je Adamov rod.

II. zbor: Krist, ko je po zemlji hodil,
k luči je pokazal pot.

Vsi: Vsi ljudje Boga slavite,
ki usmiljen je in svet.

Ime Njegovo ponesite,
daleč med poganski svet!

(Ko harmonij neha, 2 sek. luč ugasne.)
Zastor.

Konec.

Za praznik Kristusa Kralja

Igra o gospostvu sveta

Niko Kuret

IGRAJO: Zbor z vodjem, glasnik tega sveta, trije gospodje tega sveta, dva gospoda bodočnosti, poslanec božji: kot prikazen nastopi igralec Kristusa Kralja.

Zbor stoji na odru, zavešenem s temnimi, morda celo črnimi zavesami, v polkrogu, ki se začne pri levem in konča pri desnem robu odra. Tvorijo ga fantje in dekleta pomešano, najbolje v enotnih delavnih oblekah. Prav na desni spredaj na začetku polkroga stoji vodja. Približno v polkrogu (v obliki trikotnika ali enakokrakega trapeza) se dvigajo stopnice, ki je na njih razpostavljen zbor. Na sredi nastane prazen prostor, ki na njem igra-

jo trije gospodje tega sveta in oba gospoda bodočnosti. Glasnik tega sveta jih pripelje skozi sredino po stopnicah. Pri prikazni Kristusa Kralja se zavesi v ozadju razmakneta. Pripravi je treba vzvišen prostor in primerno, posebno razsvetljavo za prikazen Kristusa Kralja.

Vodja: Ta strašni čas, od Boga preklet —

Zbor: Gorje!

Vodja: Antikrist je prišel na svet.

Zbor: Gorje!

Vodja: Poštenost je zginila brez sledi —

Zbor: Gorje!

Vodja: Iskrenosti nikjer več ni!

Zbor: Gorje!

Vodja: Pobožnost se je pod mernik skrila —

Zbor: Gorje!

Vodja: Pravica se je nekje zgubila.

Zbor: Gorje!

Vodja: Nikjer ni več pomoči v sili —

Zbor: Gorje!

Vodja: Ljubezen so na tla pobili.

Zbor: Gorje!

Vodja: Uklenjena so dobra dela —

Zbor: Gorje!

Vodja: In vera se bo preživela.

Zbor: Gorje!

Vodja: Slehera čednost je pregnana —

Zbor: Gorje!

Vodja: Resnica je davno pokopana.

Zbor: Gorje!

Vodja: Prisega nič več ne velja —

Zbor: Gorje!

Vodja: Nihče na besedo nič ne da!

Zbor: Gorje!

Vodja: Vest so obesili na klin —

Zbor: Gorje!

Vodja: Človek je le še gol trpin.

Zbor: Gorje!

Vodja: Ta strašni čas, od Boga preklet —

Zbor: Gorje!

Vodja: Antikrist je prišel na svet!

Poslanec božji (se je pojavil na nasprotnem koncu): Verujte! Vera vse premaga! (Obstane na drugem koncu loka.)

Glasnik tega sveta (prodre zbor v sredini): Prosto pot gospodom tega sveta! (Zbor se v strahu razmakne. Nastopijo trije gospodje tega sveta.)

Prvi gospod: Konjunktura se boljša, svetovni položaj gre navzgor. Proizvodnja se dviga. Tudi ta manever smo dobro izpeljali!

Drugi gospod: Surovin mi dajte! Dajte mi kolonij! Ne morem brez njih držati koraka s svetom! Vaš tempo je hud dragi gospod.

Tretji gospod: Denarja mi dajte in oborožil bom armado in zavzeli bomo deviške dežele z bajnimi zakladi. Nakupil bom tankov, bombnikov in težke artiljerije, založil se z municijo za deset let. Bodite brez skrbi!

Prvi gospod: Prekalkulirali bomo. Morda nam je koristnejši mir — morda je ugodnejša vojska.

Zbor: O! O vojski in miru govoré!

Prvi gospod: Predvsem pa: previdnost. Masa se vojske boji.

Zbor: O! Ali bo vojska? Gorjé!

Tretji gospod: Kaj se to pravi — boji? Imamo zakone. Pride mobilizacija — kdo se bo upiral tedaj?

Zbor: O! Se ena vojska? Ne, ne! Nikdar več vojske!

Prvi gospod: Mirno, mirno! To bo pokazal razvoj. Glavno so dividende.

Drugi gospod: Točno tako. Ali s pecilnim praškom — ali z dobavami za armado — da so le dividende!

Zbor: O! Mi smo sužnji postali! Stiska nas tare, glad nas mori, bolezní nam pijejo kri!

Tretji gospod: Nič se ne bojte. Kdo se bo meni upiral? Strojnic postavim

po ulicah — pa bo red in mir in vse nam bo voljno služilo.

Drugi gospod: Ljudje so lahko zadovoljni. Mi režemo kruh. Če kruha ni, so podpore. Če zmanjka kreditov zanje, hm, saj je preveč na svetu ljudi.

Prvi gospod: Le ne na glas. Vse mirno in tiho. Ljudem ni treba praviti resnice. To moti prebavo in spanju je v kvar. Naj teče svet svoj tek naprej.

Poslanec božji: In kam, gospodje?

Prvi gospod: Kam?

Drugi gospod: Kam?

Tretji gospod: Kam?

Prvi gospod: Kdo to spet vprašuje?

Poslanec božji: Poslanec višjega kakor ste vi.

Drugi gospod: Poslanec vi —? (Buši v krohót.)

Poslanec božji: Poglejte me dobro. Krohot vam bo zamrl na ustnih. Kaj ne, prebledeli ste? Zastaja vam kri? Le naprej, le naprej! Zaznamovani ste zdavnaj do konca dni! Le naprej, le naprej — po Gospodovem dopuščanju naprej. Prišel bo dan sodbe in plačila!

Trije gospodje tega sveta (z glasnim smehom zginejo s pozorišča).

Zbor: S trojno šibo nas tepe Gospod!

Vodja: Do kdaj, o poslanec?

Poslanec božji: Tepe vas, da vas preskuša. Zge vas, da se zlato v kamnu stali. Bije vas, da se jeklo v vas skali. Kar je ničvrednega, ne obstane. Kar je šibkega, se zdrobi. Kar je gnilega, izteče. Samo klen rod obstane v borbi z gospodi tega sveta!

Vodja: Samo klen rod!

Poslanec božji: Trdna vera vse

premaga. Milost božja vas okrepi. A gorje, če vere ni.

Glasnik tega sveta (prodre zbor v sredini): Prosto pot gospodom bodočnosti! (Zbor se razmakne kakor popreje. Nastopita oba gospoda bodočnosti.)

Prvi gospod bodočnosti: Tokaj so šli trije gospodje tega sveta. Ste jih videli? Kam so krenili?

Drugi gospod bodočnosti: Kaj te pa brigajo? Pusti jih teči! Skregani smo.

Prvi gospod: Skregani? Ti morebiti. Jaz pa ne.

Zbor: Gospode išče —?

Drugi gospod: Vidiš množice? Dobro vohajo. Sumijo. Kredit boš zgubil.

Prvi gospod: Kako? Je kdo kaj rekel?

Drugi gospod: Zgledujejo se.

Prvi gospod: Ker jih iščem? (Vpije): Kdo se zgleduje? Kdo me bo sodil? Kdo bo razmišljal, kaj vodja ukrepa? Jaz sem izvoljenec! Naroda duša se zgneta je v prsi te, v njih zdaj prebiva! Jaz sem vaš vodja! Mislim za vas — kdo bo še mislil poslej? Vodim vas v boljšo bodočnost! Vsi kakor eden, vsi kakor —

Vodja: — čreda.

Prvi gospod: Kaj? Je kdo kaj rekel?

Drugi gospod (se široko smeje): Medklic, kaj ne? Ta je anonimen. Ne moreš prijati ga. To vem iz izkušnje. Pa misliš, da uboga kdo —? Saj! Na zunaj je v redu! Sicer pa —?

Prvi gospod: Poglej moje delo!

Drugi gospod: Tvoje delo — vsa čast, Beton govori. A mase molče, Mase molče!

Prvi gospod: Mase imajo svoj kruh! Mase imajo zaslužek! Jim je mar treba še več?

Zbor: Sonce! Sonce! Kje si? Sonce davnih dni... Brez imena... brez pomena... vsak od nas... v pozoru ždi..

Drugi gospod: Kaj ne, sodrugi, ni sonca, ni življenja! Ostal je proletariat!

Prvi gospod: Oprosti! To je demagogija!

Drugi gospod: Oprosti. Nimava si kaj očitati v tej točki.

Prvi gospod: Očitaj mi torej —?

Drugi gospod: — očitam ti, da koketiraš z gospodi tega sveta. A? Jaz bom ustvaril svetovno zvezó sovjetskih republik. Poveličal bom delo do samega sonca! In živi človek mu bo spomenik. Ha! Jaz bom osvobodil svetovni proletariat!

Prvi gospod: Groziš mi? Morje jeklenih čelad čaka na moj ukaz!

Drugi gospod: Groziš tudi ti? Nebo se bo potemnilo od rojev mojih bombnih letal!

Zbor: Gorje! Bo spet vojska?

Prvi gospod: Ustavil te bom. Zgrozil se boš pred mojo močjo. Moja moč varuje mir tega sveta!

Drugi gospod: Ustavil te bom. Ze zdaj se bojiš. Jaz sem edini čuvar miru!

Vodja: Varuj nas Bog!

Zbor: Varuj nas Bog. Kaj nas še čaka?

Poslanec božji: Kaj se bojite, maloverni?

Prvi gospod: Mir? Vse do vojske.

Drugi Gospod: To ve vsak otrok. Takrat pa: jaz ali ti.

Prvi gospod: Jaz ali ti. Videli bomo, kdo bo vladal ta svet.

Drugi gospod: Moj bo ta svet in ne bo ga gospoda nad mano.

Poslanec božji: Misliš?

Drugi gospod (se v hipu obrne proti njemu): Kdo je?

Poslanec božji: Poslanec Gospoda, ki je nad obema, ki je, ki je bil in ki bo.

Prvi gospod: A, glej si!

Drugi gospod: Še vedno?

Poslanec božji: Od vekomaj do vekomaj.

Zbor: Gospodov poslanec je tu! Gospod je pri nas!

Prvi gospod: Jaz ali (pokaže na drugega) on — toda nad nama nihče!

Drugi gospod: Jaz ali (pokaže na prvega) on, toda nad nama nihče!

Kristus Kralj (se prikaže v ozadju).

Poslanec božji (plane naprej, na sredo pred zbor, pod prikazen v ozadju): Od morjá do morjá bo vladal, od veltoka do krajev sveta! Poklonili se mu bodo vsi kralji za zemlji, služili mu bodo vsi narodi! Njegova oblast je večna oblast, ki ne mine!

Vodja: Kristus Kralj!

Zbor: Kristus Kralj! Kristus Kralj! Kristus Kralj!

Prvi in drugi gospod bodočnosti (sta se umaknila na poprejšnje mesto poslanca božjega): Za to utvaro? Za ta privid? Še sva tukaj, še vladava. Kakšen kralj je to?

Kristus Kralj (od daleč, mogočno in svečano): Moje kraljestvo ni od tega sveta. Ko bi bilo moje kraljestvo od tega sveta, bi se moji služabniki bojevali zame. Tako pa moje kraljestvo ni odtod.

Vodja (pade na kolena z zborom vred):

Daj nam spoznati, katera je naša pot!

Zbor: Naša srca razklana — naše zbe-gane duše — nimajo druge tolažbe. Samo ti nam ostaneš — samo slutnja o tebi — samo misel na tebe —

Poslanec božji (z močnim poudar-kom): Samo vera Vanj!

Kristus Kralj: Jaz sem za to rojen in sem za to prišel na svet, da spričam resnico. Vsak, kdor je iz resnice, posluša moj glas.

Zbor (vstane): Poslušamo vsi — O sveta resnica!

Vodja: Skoz goščavo zmot in trplje-nje sveta

Zbor: — gremo ranjeni romarji v večnost neba!

Poslanec božji (začne spev, ki ga zapoje vsi igralci in vsa dvorana):

Mogočno se dvigni nam spev iz srca...

(Prvi in drugi gospod bodočnosti stojita na svojih mestih, toda kažeta hrbet vsej skupini na pozorišču in gledalcem v dvo-rani.)

Konec.

Nazaj h Kristusu Kralju

Fr. K.

NASTOPIJO: Vodja — Dvodelni govorski zbor — Eden iz prvega zбора — Eden iz drugega zбора.

(Na odru tema. Iz daljave se zasliši tu-robna melodija. Vsi so sklonjeni k zem-lji. Po kratki pavzi začne vodja):

Vodja: Bratje, kaj sklanjate k zemlji svoje glave, mar trudne od dela so vaše roke?

Eden iz I. zбора: Kdo kliče nas, kdo? Kdo hodi med nas v dolino solzno?

Eden od II. zбора: Kdo kliče nas, kdo? Kdo hodi med nas v to grenko temo?

Vodja: Kje ste se, bratje, mudili, kje ste tak dolgo hodili? Saj skupaj smo pot nastopili in v strnjjenih vrstah hodili. Kako, da vas dan je prehitel,

kako, da niste šli z nami, kako, da ostali ste sami sredi noči?

Eden iz I. zбора: Slišite, bratje, to naš je vodnik!

Prvi zbor: Kje naš je vodnik?

Eden od II. zбора: Slišite, bratje, to je naš rešenik!

Drugi zbor: Kje je naš rešenik?

Vodja: Pred vami sem hodil in vas k luči vodil pa niste držali se mojih stopinj, zato vam grozil je pogin.

Vsi: Zato nam grozil je pogin...

Eden iz I. zбора: Gorje nam, gorje v temi greha pustili smo svoje srce!

Vsi: Gorje nam, gorje!

Eden od II. zбора: Sredi sveta, sredi njegovih prevar in laži smo si iskali novih moči.

Vsi: Kje so sedaj nove moči?

Eden iz I. zбора: Gradili smo novo kraljestvo, kraljestvo brez Kralja.

Prvi zbor: Kraljestvo brez Luči.

Drugi zbor: Kraljestvo teme in viharja...

Vsi: Gorje nam, gorje!

Eden iz I. zбора: Nam bo li še Večni dodelil usmiljenje?

Eden od II. zбора: Nam bo li še Kralj odprl svoje bogate zakladnice, ko smo skrunili njegovo presveto srce?

Vodja: Bratje, ne obupajte, ne jokajte, marveč skesajte se, da ste se Kralju odtujili, skesajte se,

da ste hudobnemu svetu služili! Kristus, naš Kralj, je velik, Kristus, naš Bog, je — usmiljen..

Vsi (padejo spokorno na tla): Milost, usmiljenje, milost usmiljenje!

Eden iz I. zбора: Spovemo se Bogu, Očetu Vsemogočnemu.

Vsi (povzamejo): Blaženi Mariji, vedno Devici, blaženemu Mihaelu nadangelu blaženemu Janezu Krstniku vsem očakom in prerokom vsem angelom in svetnikom ki so v svetem občestvu pri Kristusu, v božjem Kraljestvu; spovemo se, da smo grešili; spovemo se Kralju, da smo grešili v mislih, besedah, de-janju: naša krivda, naša krivda, naša velika krivda...

Eden iz I. zбора: Spovemo se Kralju Večnemu, Vsemogočnemu

Vsi: Večni, Vsemogočni, usmili se nas!

Eden od II. zбора: Spovemo se Kristusu, Knezu vseh knezov, Kralju vseh kraljev.

Vsi: Kristus, Kralj vseh kraljev, prizanesi nam!

Vodja:

Bratje, vstanite,
v novo Luč se ozrite!

(Svetloba, ki je polagoma naraščala, se razlije po vsem odru. Med igranjem svete melodije se prikaže Kralj v svojem sijaju in blagoslavlja vernike...)

Vsi (vstajajo):

Kristus,
Kralj naš edini,
usliši nas!

Vodja:

Bratje,
izpovejmo vero
v vsemogočnost božjo.
Prisezimo Kralju
sveto besedo,
večno zvestobo!

On je pot naših poti
Nihče ne pride k Očetu
razen po Njem:
hodimo po poti Njegovi!

Vsi:

Hodimo po poti Njegovi!

Vodja:

On je resnica naših resnic:
ljubimo Resnico,
Večno, Nespremenljivo Resnico!

Vsi:

Ljubimo Resnico,
Večno, Nespremenljivo Resnico!

Vodja:

On je življenje,
Življenje je naše — Njegova ljube-
zen.

Vsi:

Živimo življenje božjih otrok!

Vodja:

Naj bo zvestoba
in zvesta prisega,
ki smo jo Kralju
božjemu dali,
za vse res prisega
res sveta in večna prisega.

Vsi:

Usliši nas, Kristus,
večni naš Kralj,
naši prisegi
svoj blagoslov daj!
Kristus kraljuj,
Kristus zmaguj,
v hostiji sveti
nam gospoduj!...

(Sveta pesem zajame tudi dvorano.)

Konec.

Igralstvo lajka mora ostati trajno nemir, delo, apostolat. Posebej za farne igralce bi omenil, da jih čaka skozi vse leto krasno delo: liturgična vzgoja.

Davorin Petančič („Igrski vodja“)

Našli so ga mrtvega, široko razpetih rok,
visoko izbočenih prsi, v nebo strmečih oči.

Milijoni bili so s Teboj, milijoni za Teboj
in vsem si bil srcé,
pa si odšel, da večni večno boš nad nami
duša velikega, od zdavna čakanega dne! —

Sam sam trenutek vseh trenutkov si živel,
ko duh tvoj silni razprostiral je perot
na Pot
in se Ti Bog je razodel.

Oči razprte na široko in v nebo zamaknjene,
roke ko da v objem bi klicale in pričale naš svet,
in prsi vzbočene kot rebra v gori —
vem, bil si Izrael in se boril razvnet:

Ne grem odtod, dokler ne dvigneš roke v blagoslov
na moje delo
in ljudstvu ne odvzameš vseh okov,
ki so zajedle že do belih se kosti. Moj rod, Gospod,
zasluži, da mu daš pomlad veselo! ...

Smehljaj Ti je ostal na moških ustnih —
Boga je zmagala ljubezen Tvoja in gorečnost.
Milijoni Tvoji zdaj verujemo z vso Tvojo vero
v prihodnost našo kakor v Te in v večnost!

(Dom in svet, 1917)

Žena s srcem

Davorin Petančič

IGRAJO: Mati — Hči — Dekle iz tujine — Prijateljica — Gospa — Dekleta — Zbor črnih — Zbor belih — Žena s srcem — Dete.

1. BEG IZ FARE.

Iz cerkve je slišati pobožno petje in glasove orgel. Hči stoji na stopnicah in gleda v tla.

Hči: Kakor da bi me kdo poklical, se mi je zdelo.

Dekle iz tujine (pride kot popotna): Draga! Že dolgo sem ti hotela pisati. Vem, da ti ni dobro doma. Poznali sva se nekdanj. Ti bom sedaj svetovala.

Hči: O, saj to si ti! Pa kakšno obleko imaš! Vsa v svili. Skoro poznala bi te ne — preprosta, kot sem, dekle s hribov.

Dekle: Nikar me ne hvali! Kar sem dosegla jaz, mogla bi doseči tudi ti! Pokaži mi roko, — no, — in v mojo poglej! Kakšna razlika! Še v obraz me poglej!

Hči: Bleda si videti in črno imaš pod očmi.

Dekle: Kaj misliš o tem?

Hči: Trpiš, se mi vidi! Mar sodim napak?

Dekle: Že vidim, misliš preprosto kot sem jaz nekdanj. Nič me ne sodi! Pisala si mi, da nameravaš v svet. Da si se nasitila domačije, te pobožne družčine deklet in matere, ki večno godrnja. Imaš tako prav! Kaj ti bo to življenje dalo? Zuljave roke in postaran obraz. Mar več?

Hči: Pisala sem, res! Drugam bi rada. Videla bi rada tujino, jo doživela! Doma je tako pusto, vse gre v eno: delo. Še ob nedeljah ni mira. Za mamó mi bo hudo, vem, ko me ima tako rada. Drži me do-

ma, se boji, da jaz videla bi in spoznala svet. Boji se, a jaz ne vem, zakaj; ali radi sebe, da bi na starost ne osamela, ali radi mene, da bi me tujina ne osrečila. Kaj bi mi ti svetovala?

Dekle: Veš, draga, ni lahko svetovati: Mesto ni vsem enako dobro. Tujina ne reže enako vsem sladak kruh. Ti bi morda na dobro prišla, na boljše, kot si doma. Lepim in nerodnim je odprta pot k sreči. Prav gotovo skoraj, kolikor presodim tebe. Pravim ti: pojdi! Izkusila boš in videla tisto v resnici, kar si le v sanjah živela: visoka, razsvetljena okna, bele ceste, čistost povsod in prijaznost, sladkost v besedah!

Hči: Sla bom! Nekoč bi tako morala iti, ker mi gori v srcu ta želja in me boli, ko vidim vse one, ki se jim je tujina prijazno nasmehnila. Ti mi pa boš pomagala, ko se znaš že obrniti v mestu.

Dekle: Rada ti bom. Če hočeš in moreš iti, veš, da ti rada pomorem. Mi nisi pisala zastonj! Z Bogom za zdaj! (Gre.)

Hči (gleda za njo, zamišljena: v cerkvi se oglasi zvonček, nato blagoslovna pesem: ob koncu pesmi prihite dekleta iz cerkve v narodnih nošah in se postavijo v dve skupini; mati pride zadnja, obstoji na stopnici.)

Mati: Hči, ljuba, zakaj si zunaj cerkve ostala? Daj mi besedo odkrito, zakaj trpiš v duši skrito? Zakaj si se ločila od mene in od deklet v fari?

Hči: Mati ljuba! Sedaj ne bom mogla več s teboj govoriti, ne bom mogla več dolgo v tvoji bližini biti. Dekleta, od vas vseh se moram ločiti in na dolgo pot oditi.

Dekleta: Čudno govori!

Mati: V duši mi ni lepo, ko slutim tvojo slovo, slovo za pot, ah, dolgo tako. Dala sem ti svoje srce in ljubezen v hiši doma. Ne čutiš več toplih utripov mojega srca?

Dekleta: Sestra, ne čutiš več ljubezni svojih sestra?

Hči: Mati. Beseda, tvoja me peče v dušo in v srce boli, ki po sreči silno hrepeni!

Mati: Ne hodi, hčerka ljuba, v daljni svet, da ne boš srca izgubila! Naše domačije ubogi kot ti daje več toplote, kot ti je more dati visoka, svetla izba v tujini. Hlad in trdosrčnost mesta te hosta izmodrila.

Dekleta: Prisluhni besedam matere, ki iz ljubezni bije zate, prisluhni srčnim prošnjam, ki kipe iz nas: ostani!

Hči: Ne morem! Sem se domenila s svojo srečo, da jo grem iskat. V srcu mi je pisan zakon: Moram! Želja in pa hrepenenje po tujini sta me zajela vso. Vzela mi vid in sluh za vso preprostost tu doma. Hrepenim, da skočim iz kletke domačije.

Mati: Kakor tudi čutim, da te vodi pot nesrečo, ti vendar braniti ne morem. Toda skrbno ti naročam: Z gorečo svečo pojdi v temo! Ne pozabi naukov in dejanj, ki smo ti jih jaz in domača fara naučila. Še prej, ko ti smrtni sen oči zatisne, boš hvalila mater, mene, in domačo farno, ker te je resnice za življenje srečno naučila.

Dekleta: Duhá ne zavrzi, ki smo ga

gojile med seboj. Križ vzemi s seboj v trdi življenjski boj.

Hči: Ljuba mati in ve sestre! Trdno bom živela kakor ste me mati vi učili in vzgojili.

Dekleta: Pojdimo zdaj, da jo pospremimo do hiše!

Mati: Ne hodite brez molitve!

Vse (pokleknejo in trenutek tiho molijo. Hči prva vstane, druge gredo z njo: odhajajo v ozadje in tiho pojo: „Oj, preljubi moj dom!“ Mati ostane sama, poklekne in molí.)

Mati: Marija, bodi z njo na poti! Varuj je tujine. Nesi ji v tuje mesto dom in spomin na farno. Po Jezusu jo zveži z menoj, čez hribe in ravni. In privedi jo nazaj tako, da bo Jezus z njo, ki naju bo združil. Marija, tebi jo izročim. Ti jo na skrbi imej, da je mesto ne bo pogubilo radi sreče, za katero beži v tujino. Na ulicah hodi z njo in povsod, da ji hrup mesta vesti ne ohromi. Bodi ji budeč opomin na božič in velikonoč. In ob najtežji uri jo reši in Sinu izroči! Marija, prosim te, ti pojdi z njo v tujino, ji bodi za mater, dom in za cerkev.

(Žena z Detetom pride iz cerkve. Žena je oblečena v popotno haljo.)

Žena: Mati, z njo grem! V dušo ji bom gledala in jo večne smrti otela. Z Bogom!

Dete: Z Bogom! (Odideta.)

Mati (se še globlje skloni k molitvi. Iz ozadja je še slišati dekliško pesem. Pomrači se...)

Zavesa.

2. BEG OD DOMA.

Domača hiša, pred njo vrt s klopico, na njej sedi hči, v ozadju se blesti v vzhajajo-

jočem soncu farna cerkev. Jutro je. Glasovi: petelin poje, lahko zvonjenje.

Hči: Težak sen! Kakor, da bi se mi prikazal novi svet. Ah, komaj čakam, da nastopi visoko jutro! (Zvižg vlaka.) Kako veselo me je spreletelo! Kakor pesem, kakor vabljiv klic iz tujine! (Se ozre v daljave.)

Zena (v popotni halji): Dobro jutro! Kam gledaš?

Hči: Kdo si, žena?

Zena: Jaz sem — Zena s srcem!

Hči: Čudno ime! — Zena s srcem!?

Zena: Ne čudi se imenu! Veruj v srce! Tam, kamor greš, ga ne bo! Premalo bo pravega srca za tvojo mladost!

Hči: Ah, vsi mi pravijo, in tudi ti, da grem v nesrečo. Jaz pa čutim, da grem veliki sreči nasproti. Poglej, žena, kako majhno je sonce nad našo kočo. In poglej čez hribe, tja onstran, kako se zemlja koplje v morju svetlobe. Drevesa na hribu so svetla, kot bi bile zlate monštrance razpostavljene na zlati mizi.

Zena: Čaroben videz! Resnica ni v svetlobi, resnica je v črnih, dolgih sencah, ki jih drevesa mečejo od sebe. Videla boš razsvetljena okna in razgrete izbe, a v njih bo tema in mrz.

Hči: Kdo si vendar, žena? Od kod si in kam greš? Si že živela tam doli? Si že dočutila nesrečo belih cest, ki vodijo v srečo?

Zena: Zdravnica sem, srca zdravim. Slaba delam dobra, mrtva živa.

Hči: Čudna zdravnica! Kam si namenjena zdaj?

Zena: Za teboj gre moja pot. Ti se boš peljala z vlakom, jaz pa pojdem peš. Prej bom tam doli ko ti. Čakala te bom.

Moj sinko je moja nagla perut. Tudi tebi bo služil.

Hči (ropot vlaka, žvižg): Brž, brž, moram oditi, da ne zamudim! Z Bogom, žena, in počakaj me tam doli. Tako dober obraz imaš.

Zena: Vidimo se, ko prideš. Z Bogom! Sin, pozdravi jo še ti! Reci ji: Z Bogom!

Detete: Z Bogom! (odhajata.)

Hči: (zre nekaj časa za njima; zbeži v hišo.)

Dekleta: (s srpi prihajajo pojoč: „Oj, sijaj, sijaj, sončece!“ Mati in hči prideta ob koncu pesmi. Hči s culo.)

Mati: Tako, zdaj greš! Ozri se še enkrat proti fari, kjer se v jutru križi belijo. (Mrtvaško zvonjenje.) Tako bo zvonilo meni, preden se ti vrneš.

Hči: Ne mislite na to, mati! Grenke mi delate zadnje trenutke doma. Grem, pa se spet vrnem k vam, ki me tako radi imate! (Sliši se vlak.)

Mati (jo objame): Z Bogom, hči!

Hči (se je strga iz objema): Z Bogom! (Prot dekletom): Z Bogom! (Odhiti).

Dekleta: Z Bogom! (Ji mahajo z robci in ji počasi sledijo čez pozoršče. Mati joka.)

Z a v e s a.

3. V TUJINI.

Večer, ozka ulica, motno razsvetljena. Zena in dete prideta. Slišati je hrup mesta.

Zena: Ni je še!

Detete: Zdaj pride!

Hči (pride): Moj Bog, zakasnila sem se. Tema bo že!

Zena: Pozdravljena, sestra!

Detete: Pozdravljena, sestra!

Hči: Kdo si vendar, žena? Nečesa sem se domislila!

Zena: Spomni se na začetek svoje poti. Hotela sem, da bi ne bila šla.

Hči: Ah, bolje bi menda bilo, da nisem šla!

Zena: Že vidiš, da te tujina ni tako topla sprejela, kot si si mislila prej. Ozri se po cesti in temo poglej! Temna ulica gre v nedogled. In na okna vrzi oči, so mar visoka, razsvetljena?

Hči: Bo tukaj moj novi dom? V tem kotu, umaknjen iz sveta in življenja? Razsvetljena okna in veseli vrvež, sta še daleč?

Zena: Ko hrepeniš, se moraš večkrat ustavit. Za hrepenenjem je nevarno iti. Kdor za njim hiti, na koncu obupa.

Hči: Ah, tolika tesnoba mi je zajela srce! Zakričala bi, prevarana! Bi obdoližila nekoga, pa ne vem koga!

Zena: Sebe se obtoži! Za seboj si šla iz sebične težnje po sreči. Mogla bi sedaj se vrniti, sebe oteči.

Hči: Da bi se vrnila, pustila iskanje sedaj, ko sem sreči že tako blizu, da bi jo pustila, in šla domov umirat od koprnenja?

Zena: Verjemi, sreče, kakor misliš, ne boš našla. Je ni! Vsak hip se prikaže, pa zopet razblini.

Hči: Da bi jo bili tisoči in desetisoči zastonj iskali; da bi je moje prijateljice, ki so v tujini, ne bile našle?

Zena: Niso je našle; tebi se je samo zdelo. Ti si pogledala na svilen obleko in oličen obraz, a nisi videla v srce. Vsaka sreča in vsaka nesreča pa je v srcu.

Hči: Smejoč obraz in vesela beseda, mar nista razodela srečnega srca?

Zena: Mlada si še. Igre in krinke še ne spoznaš.

Hči: Kam naj se obrnem?

Zena: V dušo ti vidim; ostala boš in še dalje boš iskala. Za nocoj se moram posloviti. A vrnem se, ko bo stiska v tebi še hujša. Obvarovati ti hočem srce, ki sta ga fara in mati doma ustvarila v tebi. Z Bogom!

Detete: Z Bogom! (odideta.)

Hči: Z Bogom! (Čez čas skoči za njima). Žena! Ostani! (Krčevito:) Tako sem sama! Tako tuje mi je vse! Ah!

Zena: Zdaj moram iti! Misli na božič in na velikonoč, na mater svojo in na faro! Kadar boš zaželela me spet, samo pokliči me! (Hoče oditi).

Hči: Pa kje boš, kje naj te najdem?

Zena: Z mislijo in željo me boš poklicala. Z mislijo na dom, in mater in faro. Jaz sem tudi od tam. Z Bogom!

Detete: Z Bogom!

Hči (sede na klopec): Sama, sama! (Hrup iz mesta).

Prijateljica (moderna dama s cigareto, pride in jo prime za ramo): No, kaj pa je tebi? Pisala mi je, naj te počakam. Da si vesela, pravi. No, pa se držiš kakor kak otrok, ki je mamico izgubil.

Hči: O, to si ti! Sam Bog te mi je poslal! Saj nisem žalostna, le z neko ženo sem govorila, ki mi je tako žalostne misli dala v srce. Zdaj bo bolje, ko si ti pri meni.

Prijateljica: Ah, beži no! Tako se vsaki izpočetka godi. Ko pa najdeš prijateljic in prijateljev, boš pozabila na dom, te bo tegoba minila. Le brž poberi svoje stvari, da se predstaviš gospe, potem greva v mesto. Saj slišiš, kako kriči od veselja, še zaplesali bomo nocoj.

Hči: Hvala ti, prijateljica, za dobro besedo. (Obe vstopita pred vrata in pozvonita.)

Gospa: Kdo je? Se ponoči ni miral!

Hči: Kako ima oster glas! Kar strah me je!

Prijateljica: Tako mečkavo ne govorijo gospe, kot mati doma.

Gospa (pride ven): Kdo sta vedve, ki me ponoči budite?

Hči (jecljaje): Jaz — bi — služila!

Prijateljica: Veste, gospa, to je dekle s hribov. V službo ste jo sprejeli.

Gospa: No, nerodna je res! Težko mi bo ugodila, ker sem sama precej natančna, še bolj pa moj mož. Prvič v službi?

Prijateljica: Prvič v mestu in prvič v službi.

Hči: Da!

Gospa: Stopita bliže, da se pomenimo! Poskusi lahko! (Obe gresta za gospo v hišo. Ko se dekleti vrnete, igra v ozadju godba.)

Prijateljica: No, draga, kako se ti je zdelo?

Hči: Ah, nič tako, kakor sem si predstavljal. Kar zeblo me je! Menda je mama le prav povedala.

Prijateljica: Pusti to! Pozabi mater godrnjavo! Na vse pozabi! Poslušaj: godba in pesmi naju vabijo! — Kar zdaj si zapomni. Služba in delo ti veselja ne bosta dala. Veselja si moraš poiskati sama! Cigani igrajo v gostilni! Stopiva, da vidiš ta veseli dirindaj! (Odhitita.)

Zavesa.

4. BEG IZ ŽIVLJENJA

Predmestje. V ozadju dimniki fabrik. Klopica v drevoredu. Hči sedi na njej,

poleg nje je kovčeg. Hči je v modni obleki. Strmi pred se. Mesto kriči, tuljenje siren, hrup iz tovarn in gostiln.

Hči (čez čas, s pridržanim jokom): „Vsaka cvetka svoje ima vsaj imel!“... (Poje do konca)... Kakor izgnana.

Zena (pride z Detetom): Dober večer!

Hči: Kdo je pozdravil mene, — izgubljeno!?

Zena: Izgubljeno! Zakaj? Dom te pozdravlja! Kaj si izgubila?

Hči: Ah, sama ne vem, kako bi povedala. Izmučena sem in trudna na smrt.

Zena: Od česa si se utrudila, revica. Od dela, skrbi, bede?

Hči: Od česa? To leto bi bila dolga povest. Službo sem dobila, pa spet izgubila. Na cesti sem zdaj in ne vem, kako bom dalje žvela.

Zena: Službe in naporji te niso izmučili. Druga pota, druge skrbi. Videla sem te tu in tam.

Hči: Res, nisem se čutila srečno doma, a tudi delo v službi mi sreče ni prineslo. Iskala sem sreče, pa je nisem našla.

Zena: Kar treseš se... Ogrni se, zavij se v plašč! Zdi se mi, da te zebe!

Hči: Zebe... zebe! Si dobro uganila! Začuda rado me zebe zadnje dni.

Zena: Revica, kaj si zgubila?

Hči: Žena, bojim se te! Pojdi od mene, te prosim! Ti mi gledaš v dušo in z očmi preiskuješ srce. Ne, ne! Ti ne smeš vedeti, da...

Zena: ... da ti je srce izgorelo!

Hči: (joka).

Zena: Sestra, čutim tvojo bol, zakaj me že nisi poklicala? Rekla sem ti: Z dušo, z mislijo hrepenečo me lahko pokličeš tudi iz daljave. Tako pa sem bila

pri tebi vedno in vedno, pa me nisi zaželela. Pomagala bi ti bila.

Hči: Žena! Nič več mi nisi prijetna. Besede tvoje mili glas me peče in boli! (Hitro:) Ne smeš z menoj tako otroško govoriti, ne prenesem dalje tega!... Odpru usta, zakriči vame in trdo besedo izgovori, da se razbije izkvarjena posoda mojega srca, da bom čutila, da sem obsojena... Ah, čemu me preiskuješ s to trpečo mirnostjo! Bruhni vame in odkrito mi povej: Vlačuga si, počestna!

Zena: Naj mir se v tebi naseli. Čemu razbijati srce razbičano in goljufano, od obljub utrujeno na smrt, od dolge poti v iskanju. Sedaj premeri stezo za nazaj. Svojo pot od matere in sester! Opomina se spomni matere svoje in se presodi! Kam sedaj?

Hči (kot blazna): Kam?... V vodo... Ali pod kolesa. Izpijem strup ali si prerežem žile!

Zena: Kako obup hrumi v tebi! O, da te valovje razbesnelo res ne vrže ob skalo!

Hči: Kam... Kam? Povej mi, žena, kam naj zbežim? Kam naj se skrijem? Pred materine oči? Nikdar! V krog deklet domače fare? Ne! S prstom na mene bi kazali!...

Zena: V službo moraš spet! Pusti cesto, naj sameva! Domov ne smeš hoditi za enkrat! Še rečem: V službo moraš spet!

Hči: A le kje, kje, naj jo spet dobim; ko pa čakajo pred vrati celi tropi, proseč in moledujoč za košček kruha! Izbirali bodo na široko!... Težko, da bi me izbrali. Na izbero so jim delovne roke novih žrtev mesta, da jim bodo robotale.

Zena: Ne smeš še dalje živeti samo

trenutku. Jaz hočem delati in pošteno sebe preživeti: to vero moraš vsaj imeti. Ta vera ti bo iz srca obup in mrzlo pregnala.

Hči (mirneje): Res, morda mi prav poveš? O, ko bi poslušala tvoj nasvet tisto jutro pred odhodom... Oklenila se bom službe z vero in upanjem.

Zena: Tako, sedaj si dobro misel izpregovorila. Veruj! Veruj v boljše! Kdo ti more vero vzeti? Obup ni zdravilo, je le konec žalostne poti. (Vstane, jo poljubi.) Vero čuvaj, zaupanje imej v srečo! Jaz ti bom pomogla, da ti preustvarim srce.

Hči: Verovati hočem in upati trdno. Tvoj poljub me je umiril.

Zena: (gre.)

Detete: Z Bogom!

Hči (sede; iz mesta pride gospa): Trenutek pravi, poprosim jo takj! (Gre k njej:) Gospa, prosim ponižno, vzemite me nazaj! Bom pridna še bolj ko sem bila popreje!

Gospa (jezno): A, to si ti? Zdaj beračiš krog mene, kakor nočna lovka v zimi! Delavnih rok me prosi sto in sto, da dam jim kruha. Ne bom izbrala tebe, ki si se pokazala nevredno, se potepala okrog. Lagala si in kradla!

Hči: Ni res, gospa! Nisem kradla, lagali ste takrat in lažete sedaj! Samo, da cenejšo deklo ste dobili, zato ste me spodili!

Gospa: Kaj, ti boš meni očitala? O, še boš gazila po cesti blato, še!

Hči: Vi ste mene umorili, na cesto me pognali, na vas bo vsa krivda pala! Še Bog živi, in pravico trdo čuva. Z njo vas bo udaril!

Gospa: Zdaj se le Bogu priporoči, da ne pogineš tu na cesti! Izpred oči se mi poberi, izkvarjena punčara! (Odide.)

Hči (strmi za njo, nato krikne): Izgubljena! Izgubljena! (Se sesede na klop.)

Prijateljica (pride): No, kaj pa tebe tišči, prijateljica?

Hči (se ji ostro zagleda v oči.)

Prijateljica: Nevarna si, iglasto gledaš, mogla bi me prebosti.

Hči: Ti si kriva, ti!

Prijateljica: No, še kaj! In zakaj?

Hči: Oj, prijateljica! Trdo si ti mene v življenje postavila! — Si kriva ti, da sem blodila, reva. Globine človeške vide-la. Paradiž človeške bede doživela: trudnost ulic v mestu, neusmiljenost ljudi, zakrknjenost srčne ljubezni, a ljubezni prave nisem našla nikjer. V to dolgo trpljenja povest si pognala me ti!

Prijateljica: Me sodiš! No, ko si bila pa sama, sem ti dobro služila! Taka hvaležnost! — Zakaj le jezo kuhaš? Službo si izgubila; godrnjave gospe si se iznebila. Kakor da to sreča ne bi bila! Služba je samo začetek, pozneje se človek že sam bolj pametno obrne. Čemu bi ribala sobe, s košaro hodila na trg in se za trohico jedi in denarja borila? Se lahko brez dela bolje živi! — Ti si še mlada! — Menda me razumeš in na ulici bo prostora tudi še dalje za tebe. Lepa si tudi še, no...

Hči: Ne, ne, nič več te nočem poslušati. Ubežala bom, se skrila vsemu svetu! Ah, ko bi ti vedela vse!

Prijateljica: No, ti že veš! Pametna si in boš za sebe že prav obrnila... (Norčevaje): Včasih je tudi smrt dobra ali pa v bolnišnici kot. Poskusiti je treba

vse: dobro in slabo. Tudi meni cesta ni prizanesla.

Hči: Zakaj biješ po meni, slabotni in grešni? Saj si me ti zapeljala!

Prijateljica: Grem po poslu! Tvojih očitkov sem se najedla. Na svidenje! (Odide.)

Hči (sede trudna; izmučena govori): Trudna sem, izmučena na smrt... Spala bi rada... Pa ne morem. Dom... Mati... O! Da bi šla pred njo...? Sveto mučeničnico! Grda in ostudna se sama sebi zdim. Zapravljeno je vse bogastvo z doma...! Kakor angel čista sem bila, ostudna kot žival, brezkrvna sem sedaj... O, dom... V mojem srcu je ugasnil... Cerkev in pokopališče sta se izgubila v daljavi. Majhna in nezatna, ju še komaj čutim. Bolna sem na duši in telesu. Ta grda bolezen! Dušo mi je umorila, zažrla se v telo. (Prisluhne): Oh, to je kričanje mesta! Vest mi je prevpilo. Spala bi... (Vzame stekleničico s strupom in jo ogleduje.) Tu notri je zdravilo za dolgo spanje. Da... bi ga... vzela? (Vstane, odpre, nastavi na usta, sope.)

Zena (pride, jo prime za roko, steklenica pade.)

Hči (otrpla): Zena!

Zena (jo prime za roko): Sestra, odpočij se in umiri! Jaz moram iti! Toda otroka ti pustim, da se boš z njim igrala. (Odide.)

Dete (iz ozadja raste bela svetloba. Dete jo prime za roko, pokaže v svetlobo): Pojdi, popeljem te tja! (Odita.)

Zavesa.

5. HREPENENJE PO DOMU IN FARI.

Slika kot prej. Godba in hrup. Hči pride iz mesta s prtljago; vesela, hrepeneča.

Hči: Zdaj se vračam! Izgorevam že od koprnenja, da se stisnem brž v topli kot domače hiše in zagledam trpeči svoje matere obraz. Že vidim: dobrotu iz njega bo sijala. Za roko mene bo prišla in toplo govorila: „Hvala ti, hčerka, da si se vrnila!“ Bo mar vedela, da greh se v mojem srcu skriva? Nisem jaz prepoznala dekleta iz tujine, preprosta kot sem bila. Tudi moja mati je preprosta in po otroško bo sodila: „Trpljenje ti je poglobilo poteze v licu in obrazu!“ Ne bo vedela, da je to storil pohlep po sreči in uživanju.

Dekle iz tujine (pride): Kam si na potu, vesela?

Hči: Ah, glej jo, in spet si tu! Jaz se vračam in se že veselim na božič in velikonoč doma! Vse bom grenko pozabila, kar mi je tujina dodelila. O, rezala mi je grenki kruh! Ti si mi vabeče bajala o sladkosti v mestu. Beseda tvoja me je prevarala in zapeljala kot grešni glas. Toda odpuščam ti, ko je vse tako veselo v meni. Srce je pozabilo na vse novo. Da se vračam iz pekla in grem v nebesa, se mi zdi!

Dekle: Tako, tako? Jaz vem, da pokoj v tvojem srcu doma se bo izgubil. Spet in spet boš začelega v mesto in tujino. Sreča, kot skrivnostna roža, še ti bo skrivala, in prikazovala zdaj tu, zdaj tam. Ujela je ne boš nikoli.

Hči: Jaz vero imam v dom in mater, v Božič in velikonoč, v preprostost in toploto doma, v ljubezen med vsemi ljudmi. Samo ne tukaj! Tam, tam!

Dekle: Kdo ti je to srce ustvaril? Kdo ti je vero v božič in velikonoč dal? Oj, to tvoje dobro srce! Kakor da bi bilo vkovano. Vse leto so kovali po njem, pa

ga niso prebili. Mi drugi pa smo v letu že zgubili vero v lepoto božiča in v dobroto velikonoči.

Hči: Veš, žena je hodila za mano, žena s srcem! Kadar sem bila sama na ulici, se mi je približala in mi je toplo odevala hladno moje srce, da mi ni zmrznilo. Kadar sem pela v veseli družbi grešnikov, je prišla nenadoma, kakor bi se iz zvokov naredila. Lahna kot veter, nevidna vsem drugim, se mi je približala in me objela. In začutila sem, kako se prelija toplota od nje do mene, kako so zaživeli ob njeni besedi cvetoči bregovi doma, žive oči matere in križi pri fari, vsi svetli. Takrat sem s svojo dušo romala, romala domov in sem uživala vedno sveto noč doma in veliko nedeljo.

Dekle: Kdo je bila ta žena?

Hči: Ne vem za njeno ime. Le to vem, da je imela goreče srce!

Dekle: Morda se boš ti res doma spokojila? (Ulico zajame modra ali zelena svetloba. Zbor črnih in Prijateljica med njimi se približajo. Dekleta so v črnih oblekah — žrtve mesta.)

Dekle: Pozdravljene sestre!

Hči: Sestre, slovo vam dajem. Domov gre moja pot!

Zbor črnih: Domov? Kje si le doma? Cesta je naš dom.

Hči: Mater imam in hišico; tja grem!

Prijateljica (ki je tudi med črnimi): A, si domov že pot ubrala? Menila sem, da si pod kolesi končala. Te vode valovi niso zvalili? In kam si strupeno tekočino izlila?

Hči: Mi je žena s srcem prestegla roko, ko sem hotela izpiti, pokazala mi tja, kjer moj dom živi...

Zbor črnih: Tak je navadno naš konec: mrcvarijska kolesa naša telesa, valovi jih sprejemajo v hladni objem, ali pa poginjamo kakor psi na cesti. Da bi ti ušla naši usodi?

Hči: Jaz vero imam, jaz čutim, da mi srce še bije.

Zbor črnih: Srce, srce! Zgubljeni zaklad! S tožbo stopamo pred te, mesto! Srce si nam zamorilo! (Dvignejo pesti:) Krivica! Krivica! Krivica! (Žena nastopi.)

Žena: Stojte! (Ko se hrup poleže:) Ne slišite mar, da je vaš krik le kot neznan jok proti hrupu mesta. V ropotu mašin se izgubi vaš krik na pomoč ko dih otroka v spanju.

Zbor črnih: Smo mar brez pravice? Krivica, ki vpije v nebo!

Žena: Pravico imate, toda zastoj bo vaš krik. Tisoči, ki jočejo, ne bodo nikdar mogli zakričati glasno kot en sam, ki ima silno oblast.

Zbor črnih: Ne, še z zadnjo močjo povemo vsem: Krivica, krivica, krivica! Mar sodiš ti, da nam krivice niso storili?

Žena: So jo! Toda opravile ne boste ničesar proti njim, ne z vpitjem in ne z orožjem bridkim. Ozdravite najprej sebe, potem navalite nanje!

Zbor črnih: Oh, bolne smo res!

Žena: Ozdravite svoje srce. Postanite ve dobre in dober bo ves svet. Prižgite lučke v sebi in zažarelo bo sonce na nebu. V temi živite in sonca ne vidite! (Razgrne plašč, srce na prsih zažari.)

Dekle iz tujine: Saj to je ona!

Žena: Žena s srcem!

Vse: Srce! Srce! Srce!

(Stopi k njim in pokaže srce.)

Žena: V evangeliju je prilika o pa-

metnih in nespametnih devicah. Svetilke, o katerih govori, so srca. Ve vse ste kakor device, čakajoče ženina. Ženin je moj sin, blaženstvo in sreča. Ni vsem pogasil mesta hrup svetilk gorečih. Le pogledjte vrsto belih zdaj!

Bele (zbor belih pride): Pozdravljena, kraljica, pozdravljena zakladnica moči in zdravja!

Žena: Vesela sem vas, bele sestre. Ni sem zastoj blodila v skrbni vnemi, da vam olje v svetilkah ne poide.

Zbor črnih: Vse belo, belo, belo. Nas je sram.

Žena: Ve, ne bojte se ena druge. (Pokaže na bele.) Ve boste meni pomočnice. Komur svetilka še gori, naj sveti drugim. Le skupnost vseh nas bo otela. Primite se za roke in sklenite vrsto, da gremo zdaj na božjo pot. To sestro (pokaže na hčer) bomo domov spremile. Ti, Sin, primi jo za roko, da ne zajde zdaj na potu! (Bele podajo črnim roke in v procesiji odidejo; zadnje gre žena s srcem, pred njo pa Dete in hči.)

Zavesa.

6. VELIKI MIR IN SREČA.

Ves oder je spremenjen v mrtvašnico; bela krsta, obsuta s cvetjem; hči sloni na krsti; vsa v belih oblačilih. Jezus je pri njej. V ozadju razsvetljena domača fara. Sliši se pesem: „Moja duša poveljuje Gospoda.“ Oder se počasi svetli.

Dete (prime za roko hčerko, jo dvigne): Zapusti kletko te mrtvaške ječe! Prispela sva na konec poti. Zdaj pride tvoje sladko srečanje z materjo. (Jo pelje krog krste materi nasproti.) Doma si zdaj, ker si z menoj. Velik mir ti dajem in pa srečo.

Mati (v črnem, tiho): Hči! Bala sem se. Zdaj sem srečna, ker si z Jezusom. (Razproste roki.)

Hči: Mati! Žena s srcem me je otela. (Se objameta, počasi odideta.)

Vse igralke, razen gospe, pridejo na oder, ko mati in hči odideta. Pokleknejo krog krste tako, da sta Dete in Žena na sredi.

Žena (čez čas vstane): Pojdite duše reševati, da bodo umirale tako, da bo ženin z njimi. Vi vsi, (stopi proti gledalcem) ste odgovorni za duše tistih, ki se v tujini pogube. Moj Sin bo sodil. Ko bodo zabučale trombe v znamenju oblasti, bo prišel ta moj otrok kot strog sodnik.

Dete: Rešujte duše, nobenega strahu ne imejte. Napori vsi so kakor nič v primeri s ceno duše. Za mojo materjo hodite, olja v svetilke si nalijte, da boste vse kakor ona: **ZENA S SRCEM!**

Zavesa.

KONEC.

„Žena s srcem“ naj bi bila dekliška stanovska igra, ki bi jo dekleta igrala za Marijine praznike, na izseljenško nedeljo ali pa na dan, ki bi ga nazvali „Dekliški praznik“, kakor imajo tudi matere svoj „Materinski dan“. Igro sem narekoval igralkam Dekliškega krožka v fari sv. Jakoba na Dolu. Uprizorile so jo na praznik Brezmadežne preteklega leta. Igra je uspela: ves čas med igro je vladala v dvorani kar sveta tišina; tudi solz ni manjkalo. Igranje je spremljala ves čas godba iz zvočnika. Odmori so bili zelo kratki. Res živeto in globoko je

igrala Ivica v vlogi „Hčere“. Scenerija je bila narejena nalašč za to prireditel. Na zavesnem odru smo spreminjali le projekcije v ozadju. Cerkev, dom, vrt, tovarna itd. Velik del uspeha gre tudi na račun točne in smiselne razsvetljave. Vso garderobo so dekleta same pripravile. Dekleta v zboru v prvih dveh slikah so imela narodne obleke, kakor tudi v zadnji sliki. V peti sliki so ista dekleta nastopila kot črne in bele, vsakih po deset. Črne so imele običajne črne obleke, bele pa bele halje. Marija je imela belo obleko z rdečim srcem, čez to pa rjav plašč, ki ga je odgrnila v peti sliki. — Za orgle služi harmonij v ozadju, za hrup mesta gramofonske plošče po zvočniku. Tri slike in trojno razpoloženje morajo ustvarjati oder, igra in godba: **Dom in fara** (— orgle, pobožna pesem, narodne preproste obleke, živost, neposrednost), **tujina** (— temna ulica, tovarna z okni iz ozadja, žareče razsvetljenimi, hrup harmanike, kričeča pesem, glasovi strojev, odmaknjena, mrtvašnica (— bela krsta, cvetje, bela obleka, občutena, nežna, duhovna godba, koralni spev, mir, onostranost). To trojno sliko označimo lahko s tremi izrazi: življenje, stroj, duh.

Kjer bi igro uprizorile, dajem še tole navodilo:

Prpravite dekleta tudi duhovno za to igro! Skupnost deklet in apostolat dobrih med slabimi z neomajno ljubeznijo. Nad matematiko časa — silo srca! Med gospodične, športkinje, agitatorke — med „ženske stroje“ — živa bitja, „žene s srcem!“

D. P.

"Koroška ovset"

v Kotljah v Meziški dolini

Dne 18. in 25. julija t. l. so v Kotljah oživili starodavno „koroško ovset“ (= svadbo) na podlagi rokopisa, ki ga je napisal domačin, mladi Hanzej Kuhar. O igri smo prejeli tole poročilo:

„Igra se je vršila na prostem, torej so se igralci gibali na dvorišču kmetskega doma, kjer se je videla domača hiša z vhodom in enim oknom na dvorišče, gospodarski hram, hlev, vhod v hlev in na skedenj. Oder za svatovski ples pa je bil nameščen kot nalašč v neki sobici, katera na dvoriščni strani še ni bila zazidana, in je bila torej gledalcem odprta. Igralci so prihajali na dvorišče in spet odhajali. Iz hiše je vodil še drug dohod, tako da se je oni, ki je šel kot igralec v hišo, lahko pojavil zopet na pozorišču, da bi prišel pri vidnih vratih ven. Pri igri so nastopali tudi vozovi s par konji, ki so pripeljali ženinove sorodnike na nevestin dom, konji s koleseljni, ter navadni vozniki tesanega lesa. Igra je petdelna in sicer razdeljena takole: Prvi del je mišljen soboto popoldne. Kmečki fant, ki je revnih staršev ljubi hčer premožnega kmeta Danijeva, kateri ima namen, svojo hčer dati drugemu bogatejšemu kmetu, a ga dekle ne mara. V drugem delu je prihod ženinovih mož v svate h kmetu Danijevu, kjer prosijo za roko njegove hčerke. Kmet nasprotuje ter nikakor noče privoliti, da bi njegova hčer vzela bajtarja za

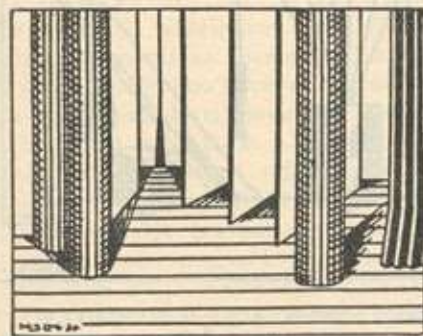
moža. Pogovor se suče tudi okoli zadruga in pašniške zadruga z ozirom na pogovor. Proti koncu se kmet le vda in privoli v poroko. Tretji del prikazuje dan, ko se poroka vrši, jutranje streljanje s topiči, ko nevesta vstane, nabijanje možnarjev, prihod „matere te šroke“ in nazadnje ženinovih svatov na nevestin dom, odhod v cerkev z onim zanimivim šranganjem, ki že izginja. V četrtem delu prihajajo svatje iz cerkve, nevesta je že poročena; sledi ovset, rajanje: štajriš, krinc, dovrajanje, zaključek svatije in razhod. Peti del je vožnja nevestinega pohištva, bale in drugo. Prvi in zadnji del sta bolj kratka. Pri naši predstavi smo igrali samo štiri dele brez zadnjega in je trajala igra do dve uri. Igra je povzročala bučni smeh, v hitrih presledkih pa tudi momente, v katerih se je skoraj vse jokalo. Vseh igralcev, ki prihajajo do izraza z vlogami, je 27, a ostali so svatje na ovsetni gostiji. Igro je prišlo gledat vsega do 3500 ljudi, vključno s slabemu vremenu, ter šele sedaj vlada za igro veliko zanimanje.

Da je igra tako sijajno uspela, gre zasluga g. režiserju Gošiču, prvaku belgrajskega gledališča, ki se je mudil pri nas slučajno na bolniškem dopustu. Za igro se je silno zavzel. Dal si jo je prevesti v srbohrvaščino, da mu je pri uku laže šlo. Igralci so bili sami kmetški ljudje ter so se igre naučili v enem mesecu. Igralo se je v narečju.“

Inscenacija s papirjem

(Po „Das Volksspiel“ VI.3)

Papir je, kakor znano, idealna otrokova igračka. Nič manj idealen ni papir kot inscenacijsko sredstvo. Papir se dá rezati, zglobati, stiskati, mečkati, lepiti, šivati, spenjati, nabirati na nit ali žico, obešati. S papirjem ustvarjamo celo zvočne efekte: šumotanje, pokanje (s fračo iz papirja), šum, ki nastane, če s kepo zmečkane ga papirja potegnemo po hrapavem zavojnem papirju, ropot, ki ga dá obešena pola papirja, če jo stresamo... Vse to spozna že otrok, vse to se porabi s pridom tudi na skromnem odru. Nekaj, česar otrok ne dojme prav, pa nam bo na odru še posebno dobrodošlo: ploskovni značaj papirja. S papirjem oblikujemo na odru na najlažji način velike stene ter kockaste in piramidne oblike, skratka vse tiste scenske tvorbe, ki so zanje po naravi značilne ploskve.

Slavnostno pozorišče: navpično potegnjene papirne ploskve s plastičnimi stebri iz višočih in nategnjenih papirnih trakov.

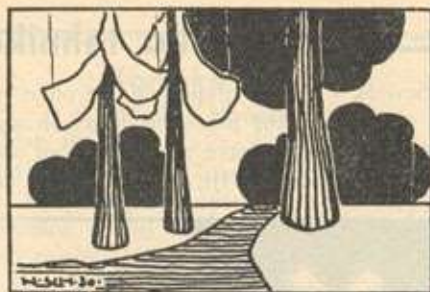
Seveda s samim papirjem na odru nič ne opravimo. Kot pomožne snovi so nam potrebne: lesene letve za podpore in opore, žica, vrstica, kavljci, žebliji in žeblički.

Fantastično pozorišče: Drvo visi in je na tleh pritrjeno. Hiša je iz nategnjenih papirnih trakov. Zastor v vratih se da odpreti ali iztrgati (nalepljen motvoz okoli in okoli). Od hiše gredo nategnjeni papirni trakovi na obe strani.

Če govorimo o papirju, seveda nimamo v mislih raznih vrst lepenke. Papirja pa je za odrske namene veliko vrst: najprej je običajni zavojni papir v več barvah, moten in svetel, dalje krep-papir, svilen papir, časopisni papir, svetli papir, razni, zlasti novejši dekoracijski papirji (za izložbena okna), hrapavi papirji v raznih barvah, masten papir itd.

Način, kako pripravljamo papir za uporabo na odru, zavisí od videza, ki ga hočemo dati pozorišču. Papir lahko zglobimo in režemo. V tem primeru bodo obrisi ostri in jasni. Videz pozorišča bo tog in trd. Papir pa lahko tudi mečkamo in trgamo. Učinek bo: mehkejši obrisi.

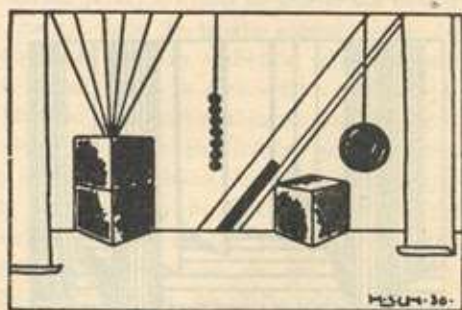

Pravično pozorišče: Plastična drevesa iz papirnih trakov, latrgani kosi papirja kot veje in listje. Gromovje je pripeto na zaveso v ozadju. Tla so pogrnjena z barvnim papirjem.

V kakšni obliki pa se papir na odru lahko uporablja? Razne ploskve iz papirja, ki jim damo obrise bodisi tako, da jih izrežemo, ali tako da jih trgamo. — Papirna girlanda (venec) od najpreprostejše do bolj zamotane izvedbe. — Trakovi iz krep-papirja, ki jih obešamo ali napnemo s tem namenom, da večje ploskve razčlenimo. Natezanje in prosto obešanje trakov iz krep-papirja. Če obesimo take trakove na gosto in v eni navpični ploskvi, ustvarimo prave zastore in stene, ki je pa možno skozi na kateremkoli mestu... Trakovi so lahko v vseh barvah. Če pa take trakove navpično v krogu nategnemo, ustvarimo plastična drevesna debela ali stebre. — Take visčee trakove lahko na nešteto načinov izpodvezemo, razgrnemo, zavozlamo itd. — Zaveso lahko napravimo tudi iz zgibanih ali nabranih večjih kosov zavojnega papirja. — Iz papirja naredimo laterne in svetiljke. — Iz papirja so lahko tudi razna telesa: kocke, prizme, stožci, piramide, valji, druge oblike. — Papirnata telesa od-

znotraj razsvetlamo ali odzunaj osvetlamo in s tem dosežemo raznovrstne odrske učinke. — Papir lahko zgnemo v krogle ali žoge, ter jih nabereimo na motvoz ali zico in obesimo.

Če je pozorišče docela iz papirja, so spremembe lahke. Večje papirne ploskve s potégi in motvozom premikamo. Papirna zavesa se dá s potégi in dvema vrvicama odstretiti in spet strniti. Motvoz, ki teče po škripcih, je seveda pogoj za take spremembe. Papirne ploskve se na ta način celo med igro lahko pomikajo z odra ali pa spremenijo svoje mesto. Toda ne le v vodoravni, tudi v navpični smeri se lahko premikajo take ploskve: ali jih z motvozom dvignemo in se pri tem naberejo ali pa že pripravljene zvitke spustimo na oder... Če na zadnjo stran papirne ploskve nalepimo motvoz ter spustimo njegov konec na drugo stran, lahko v hipu predelimo ploskev na dva dela: nekdo prime za konec motvoza in potegne — papirna ploskev se lepo gladko pretrga

Groteskno pozorišče: Krogle iz zmečkanega in z vrvico prevezanega papirja. Kocke so iz svilenega ali mastnega papirja in se dajo razsvetliti od znotraj ali osvetliti od zunaj. Ostalo: napeti papirni trakovi in visčee ploskve.

v smeri nalepljenega motvoza. Na ta način iztrgamo v hipu tudi večje izreze (vrata itd.) v papirni ploskvi, ki tvori n. pr. ozadje pozorišča. S tem, kar se pokaže za to ploskvijo, se lahko izvrši sprememba pozorišča!

Naposled moramo omeniti, da se dajo izrezane ali odtrgane oblike iz papirja pritrditi tudi na navadne zaveso raznih barv, s čimer nastanejo spet svojevrstni odrski učinki.

In še eno, to pa za konec: poleg vseh nešteti dobrih lastnosti, ki jih ima papir kot inscenacijsko sredstvo — navedli smo jih le nekaj —, ima tudi eno, ki bo nam vsem všeč: poceni je...

Poskusite s papirjem zlasti tam, kjer imate majhne odre in malo ali nič kulisrije in zaves. S papirjem se da napraviti vse. Seveda — stalno ni. Zato pa je pozorišče vselej drugačno in novo.

Maska

Slovenci imamo dve dobri knjižici g. E. Navinška, ki obravnavata zelo izčrpno in praktično vsa vprašanja, ki se tičejo ličenja. To sta „Ilustrirana lepa maska“ (samozaložba, Ljubljana 1926) in „Lepa maska“ (zbirka „Nova Talija“, Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana 1921). Mislimo pa, da tudi naš kratki tečaj ne bo čisto odveč. — Se to: uvajamo namesto izraza „šminkanje“ slovenski izraz „ličenje“, „šminka“ = ličilo. Prav bi bilo, če se udomači. — Za nekaj strokovnih pojasnil in nasvetov smo dolžni zahvalo ljubljanski tvrdki M. Podkrajšek, Sv. Petra cesta 12 — Ur.

Kratek tečaj v ličenju

Zakaj se ličimo? — Ker nas spreminjata: oddaljenost od gledalcev, odrska razsvetljava. Namen je lahko dvojen: Da podčrtamo naravne poteze svojega obraza, ali da si ustvarimo nov obraz.

Prihod za oder. — Priporočati je, naj prinese vsakdo s seboj svojo škatlo z ličili in druge potrebščine. Koristna je primerna halja (navadna klotasta halja, jutranji plašč, magari kopalni plašč). Najprej sleci svojo vsakdanjo obleko in si obleci haljo. V njej se začni ličiti! Čas ličenja porabi za notranjo zbranost. Ustvari na svojem obrazu lik tiste osebe, ki ji boš z oblačilom dal celotno podobo. Ta

priprava naj bo resna. Zato prihajaj dosti zgodaj za oder. V živčnosti si polti ne boš dobro pripravil in črte bodo vegašče. Moral se boš morda celo odličiti in nanovo naličiti. Minute beže — tvoja živčnost je čezdalje hujša. Kje je zbranost? Kakšen bo nastop na odru? Računaj: za težjo masko in zelo sestavljeno oblačilo ti je treba eno uro, za preprostejšo masko in navadno oblačilo vsaj pol uro.

Škatla za ličila. — Neobhodno potrebna ni. Prav bi bilo, da bi imel vsakdo vse svoje. Zamudno je in zdravstveno težko priporočljivo, če uporablja vsa garderoba eno samo škatlo ličil: treba je čakati na različne odtenke polti, na posa-

mezne barve ličil itd. — in marsikdo ima po obrazu izpušča je ali podobne nakaze, ki se lahko prenese od enega na drugega. V škatli ličil naj vlada red. Ličila raznih barv naj se ne dotikajo in naj ne bodo tik mastne vazeline. Vse naj bo na svojem mestu, da ni hlastnega iskanja med ličenjem.

Kaj naj bo taki škatli? Ličila za polt (podlage), navadna maščobna ličila, riževa moka, papirni svaljki, velik čop za puder, zajčja tačka, sredstva za odličjenje (vazolina ali posebna sredstva, n. pr. Leichnerjevo odličilo št. 249), krep, lepilo (mastiks), gnetivo za nos (nosni

kit.) Za odstranjanje mastiksa se uporablja tudi Leichnerjeva cvetlična voda št. 607. — Nadalje: Prtič, da si vanj brišeš prste, preden sežeš po drugi barvi, ali da si obrišeš barvo z obraza, Za odličjenje se dobi tudi poseben papir (Leichner št. 405). Poraben je tudi čist bombaž (vata). Dalje: Zrcalo. Pila za nohte. Glavnik in krtača za lase, Krtača za obleko. Milo in brisača. Varnostne zaponke, lasne igle, sponke. Skarje. Dva prsta širok trak, da ga prevežeš čez čelo in varuješ lase pred ličilom (zlasti ženske). Trdna mreža za lase, ki naj drži predolge lase pod lasuljo (ženske).

Dalje prihodnjic

Domača igrska kronika

Statistika predstav

Junij: Vsega skupaj 27 predstav. — Stirikrat: „Naša apostola“; dvakrat: „Na Trški gori“, „Podrti križ“, „Theophilus“, „Veliki oder sveta“, „Voda“; enkrat: „Ben Hur“, „Čevljar baron“, „Dediščina“, „Dve materi“, „Jurij Kozjak“, „Kresovi“, „Mati“, „Miklova Zala“, „Pasijon“, „Prisegam“, „Razvalina življenja“, „Rojenice“, „Živ pokopan“.

Julij: Vsega skupaj 23 predstav. — Trikrat: „Naša apostola“; dvakrat: „Škofjeloški pasijon“, „Zlatorog“, „Živ pokopan“; enkrat: „A njega ni“, „Čevljar in vrag“, „Detektiv Megla“, „Iz življenja svetega Jakoba“, „Jurij Kozjak“, „Kmet in fotograf“, „Kukavica, modra ptica“, „Maks v škripcih“, „Miklova Zala“, „Ming Tang“, „Pilati“, „Revček Andrejček“, „Skrivnost svete maše“, „Velikonočna igra“.

Avgust: Vsega skupaj 50 predstav. — Stirikrat: „Naša kri“; trikrat: „Sleher-nik“; dvakrat: „Črni križ pri Hrastovcu“, „Detektiv Megla“, „Kmečka zaščita“, „Kristusovo trpljenje“, „Miklova Zala“, „Podrti križ“; enkrat: „Črnošolec“, „Garcia Moreno“, „Kadar se uirga oblak“, „Legionarji“, „Osojski mutec“, „Revček Andrejček“, „Rojenice“, „Skrivnost“, „svete maše“, „Škofjeloški pasijon“, „Studentje smo“, „Vestalka“.

Obračun igrskega leta 1936-37

Zgornjo statistiko smo dobili več ali manj točno gradivo o delovanju katoliških odrov v Sloveniji v preteklem igral-skem letu. Poudariti je treba zopet, da se je to gradivo črpalo zgolj iz objav po našem dnevnem in tedenskem časopisju in iz osebnih informacij, da je torej gotovo

nepopolno. Kljub temu nam daje približen vpogled zlasti v spored naših ljudskih odrov. Ta vpogled je zelo poučen. — Našteli smo v svojih statistikah (za mesece pred junijem 1937 gl. lanski letnik „Ljudskega odra“) sledeče število predstav:

Avgust 1936	12 predstav
September 1936	20 predstav
Oktober 1936	55 predstav
November 1936	48 predstav
December 1936	122 predstav
Januar 1937	129 predstav
Februar 1937	109 predstav
Marec 1937	109 predstav
April 1937	94 predstav
Maj 1937	96 predstav
Junij 1937	27 predstav
Julij 1937	25 predstav
Avgust 1937	30 predstav
Skupaj 1936-37	650 predstav.

Podrobnejši pregled nam pokaže, da jih je bilo od teh 650 predstav še vedno samo 191, ki se po svojem značaju skladajo z našim pokretom. V odstotkih povedano, tvori spored, kakršnega zagovarja naš pokret, približno 29,4 odst. vsega ostalega sporeda, kar predstavlja napredek za 1,4 odst. v primeri z lanskimi 28 odst. Naš igrski spored tvori torej že slabo tretjino vsega sporeda. V letu 1934-35 je bilo našega igrskega sporeda v celotnem številu predstav komaj 18 odstot.

Zanimivo je nadalje, kolikšen je delež tistih glavnih iger, ki jih moremo s svojega stališča odobravati. Pokaže se nam sledeča približna slika:

„Kralj z neba“	31 krat
„Henrik, gobavi vitez“	18 krat
„Miklova Zala“	18 krat
„Naša apostola“	10 krat
„Slehernik“	10 krat
„Tri modrosti starega Wanga“	8 krat
„Čvrček za pečjo“	8 krat
„Trije kralji“	7 krat
„Theophilus“	6 krat
„Boštjan iz predmestja“	6 krat
„Jurij Kozjak“	6 krat
„V času obiskanja“	6 krat
„Župnik iz cvetočega vinograda“	5 krat
„Scapinove zvijače“	5 krat
„Voda“	5 krat
„Skrivnost svete maše“	5 krat
„Naša ljuba Gospa in Strelec“	5 krat
„Sultanova hčerka in dohri vrtnar“	5 krat
„Burka o jezičnem dohtarju“	5 krat
„Igra o izgubljenem sinu“	5 krat
„Škofjeloški pasijon“	5 krat
„Slovenski pasijon“	2 krat
„Velikonočna igra“	2 krat
„Krištof“	2 krat
„Koroški tihotapci“	2 krat
„Miklavža čakamo“	2 krat
„Veliki oder sveta“	2 krat
„Igra o Kristusovem trpljenju“	2 krat

Ostale igre našega sporeda so se uprizorile le po enkrat. Največji številčni uspeh tega igrskega leta je odnesel Gregorinov „Kralj z neba“, kljub svoji tehnični težavnosti. Tudi Meškov „Henrik“ je vzdržal kljub sentimentalni in preizrazito lirčni zasnovi svoje staro število predstav. Številu predstav pri „Miklovi Zali“ se ne čudimo. Zelo pa se je pognalo kvišku število predstav Petančičevih „Naših apostolov“, „Slehernik“ je tudi še do-

segel 10 predstav. Vse ostale igre beležijo le po eno predstavo, tako: „Dom“, „Vitez naše ljube Gospe“, „Revizor“, „Božična igra“, „Mašna strežnika iz Santarema“, „Skopuh“, „Anima“, „Matijček se ženi“, „Županova Micka“, „Pasijon“, „Iz življenja sv. Jakoba“, „Naša kri“.

Kaj pa ostali dve tretjini celotnega igrskega sporeda? Kdor hoče izvedeti, kaj je z njim, naj si prebere izvajanja našega statistikarja, g. Janka Modra, v zadnjem zvezku lanskega „Ljudskega odra“.

Za nas ostane slejkoprej čisto določna smer: Boj samozvani dramatik obisknih „pisateljev“ in nesposobnih „dramatizerjev“! Odpirajmo oči tistim podeželskim voditeljem naših odrov, ki vrše svoj posel kot izobraženci, duhovski ali svetni, vseeno, — pa rajši nasedajo raznovrstni nič vredni „domači“ plaži, namesto da bi poslušali pošteno strokovno mnenje ljudi, ki žrtvujejo ves prosti čas, zdravje in denar za svoje doslej dosti nevaležno delo!

Drabosnjakov pasijon v Vojniku 14. in 15. avgusta 1935.

Duhovna igra družni. Še prav posebno mora združiti, notranje izmiriti farno Pasijon. V to misel sem zaživel, ko sem pisal navodila za uprizoritev Slovenskega Pasijona v prvem letniku našega lista. Danes tega sicer ni treba več ponavljati, ker za to načelo že vsi vemo. Takrat je to bil revolucionaren klič, ki pomeni v svojih praktičnih konsekvencah silen prelom v pojmovanju igranja in še posebno v njega vidni organizaciji. Takrat je bila prvič zapeta beseda: Fara. Vsi — verni. Spočeta je bila zamisel farne igre.

Prvenstveno farna igra je Pasijon. Sam si ga v društveni izvedbi ne morem predstavljati. Tega se zavedajo skoro vsi voditelji ljudskih odrov, a — žal, praktično nimajo moči in volje, da bi farno igro v resnici izvedli, da ne bi ostali samo pri imenu. Da jasno povem: V farni igri, v Pasijonu — ni deljenosti po „naših“ in „nasprotnih“. Igrajo vsi, brez razlike članstva pri društvih — seveda iz „dobre volje“ in ako hočejo in morejo v verski igri tudi iz notranjosti sodelovati. Samo zunanje sodelovanje v Pasijonu (radi umetnosti!) je daleko premalo. Za pasijonsko igranje je treba vere, mira in ljubezni. Tako Pasijon res družni.

V tem oziru je za vojniško farno Drabosnjakov Pasijon velikega pomena. Fara ima komplicirano socialno strukturo — inteligenca, obrtnišтво, kmetje in delavci iz različnih tovarn. Vsaka vas ima kar po več organizacij, tekmovanje društev v igranju je v razmahu. Meddruštveni prepripi so vodilni motiv v igranju. V takem miljeju ustvariti potrebne predpogoje za mirno, a veličastno izvedbo Pasijona na prostem, ni ravno lahko. Vendar se nam je to posrečilo. Okrog 2500 udeležencev — vsak drug faran! — pač priča, da je vladalo za to farno igro primerno zanimanje. Ako bi oster kritik ne mogel v celotni izvedbi najti ničesar posebnega, bi moral vsaj strmeti ob dejstvu, da je množica ljudi gledala igro s tako mirnostjo in zavzetostjo, kakor jo težko najdemo v malem krogu pri predstavah v dvorani. Po predstavi je v nekaj minutah odšlo vse domov. Gostilne so ostale prazne.

Organizacije igre in ne načina ne bom

Pogled na veličastno „poletno gledališče“ pod cerkvijo Marije na Bregu pri Vojniku, kjer so igrali Drabosnjakov Pasijon. Sedeži gledalcev se dvigajo amfiteatralično, pozorišče pa se razteza v lahnem loku 50 m dolgo simultano pozorišče (na sredi je dobro vidna Pilatova hiša.)

opisoval. Omeniti hočem samo plakate in vabila. V tem mnogo grešijo prireditelji, ker se ne zavedajo, da z vsiljivim tonom in reklamno obliko — jemljejo igri resnoben značaj in jo postavljajo v vrsto banalnih predstav, za katere je treba delati reklamo z vsemi posvetnimi sredstvi. Ta kramarski kompromis ponavljajo mnogi iz nevednosti, ker mislijo, da mora biti besedilo plakatov vedno v tisti staromodni obliki, drugi pa, ki dajejo letakom podčrtano agitacijski značaj, delajo to iz svojega kramarskega teženja po „čistem dobičku“. Oboje je slabo. Vrednotiti moramo Pasijon nad vsako vsakdanje igranje in odmaknili se bomo tudi od posvetnih vsakdanjih metod: reklama, agitacija...

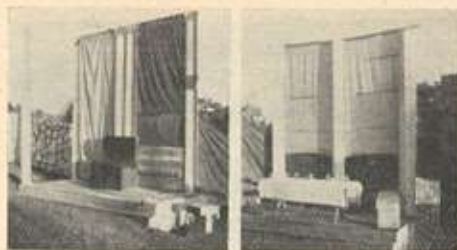
Drabosnjakov naslov: „Igra o vsem grenkem trpljenju in smrti Jezusa,

našega ljubega Gospoda...“ zveni tako kot kakšna napoved v evangeliju: „Sv. evangelj po Mateju...“ Naslov ima po sestavi obreden, liturgičen značaj. Mi smo za plakate to besedilo prevedli v sodoben jezik, postavili besede v isto obliko in dostavili v istem slogu obnovo igre in čas uprizoritve.

Opustili smo vse „vabilnice“. Letaki in plakati s svojo trdo obliko so vplivali na vernike pravilno! Ne gre za denar, gre za duhovno navzočnost pri uprizoritvi.

Farna značaj uprizoritve je dala tudi organizacija rediteljev, ki so bili cerkveni ključarji in še nekateri drugi odlični možje iz fare.

Besedilo samo sprva igralcev ni navdušilo, kar z glavami so ob njem zmajevali. Do uprizoritve so ga vzljubili tako, da si sedaj skoro Pasijona drugače ne

Levo: Pri Herodežu. — Desno: Zgodnja vošerja. (Drabosnjakov pasijon v Vojniku.)

morejo predstavljati. Vse izraze — kakor: mojster, gnada in pod. — smo spremenili. Besedo Copernik smo pustili in je bila nekaterim v veliko pohujšanje. Spraševal sem preproste ljudi — nobenega ta beseda ni zadela. Razumni pa so trdili — nekateri! — da je to velik greh in da niso mogli igri slediti s srcem... Morda! Neko redovnico, ki je bila pri predstavi, sem vprašal, kakšen učinek je imela ta psovka na njo, pa je rekla: „Se hujše so Judje Jezusa zmerjali, prav gotovo še hujše!“ Morda bi bil čarovnik za inteligentna ušesa boljši. Bil sem mišljenja, da moramo vsaj nekatere značke Drabosnjakovega preprostega in zdravega naturalizma ohraniti in sem izraz „copernik“ pustil. Nobenkrat nisem opazil, da bi se navzoči ob tej besedi smejali.

Besedilo smo izčrtali tako, da je igra trajala na stalnem pozorišču eno uro in tri četrti, Križev pot in križanje pa pol ure. Predvsem smo črtali besedilo šeststih Judov, ko Jezusa preganjajo od enega odra do drugega, ker so bile poti prekratke in ker se besedilo preveč ponavlja. Križevemu potu smo pustili le tipično

besedilo za momente: Križ mu nalože (Kristus), Marijo sreča (Marija, Kristus) in žene: Marto in Magdaleno, Veroniko, Simona iz Cirene. Igre je treba izčrtati za okroglo tretjino.

Igralo je okoli 150 ljudi: otrok, deklet in fantov in mož, uradnikov, kmečkih, delavskih. Vaje so trajale mesec dni in so se jih igralci vestno udeleževali. Za vse igralce so bile tudi posebne vaje. Igralsko ne morem objektivno soditi prireditve: kot celota je odlično uspela. Kristus je bil zavestno takšen, kakršnega smo ga gledali in doživljali — je star in resen igralec. Med igro je jokal v resnici. Tudi Mariji in Magdalenini ni bilo treba jokanja ponarejati. Ljudski igralci! Množico so deljeno sodili: preprosti si je ne predstavljajo drugače, razumni pravijo, da bi morala biti bolj kabinetna, umirjena, brezstrastna, nekateri pa so rekli, da je bila še premrtva. Iz vsega je jasno eno: Preprosti so gledali brez namena kritikovati, razumni pa so gledali ostro z razumom in hvalili in grajali. Hvala ali graja — pomeni vedno — razumnega: šole tu ne igrajo nobene vloge. Tu gre za ne-

Po vrsti od leve na desno: pri Pilatu, pri Anasu, pri Kajfažu. Spredaj drevo, ki se Judaž nanj obesi.

kaj drugega: za individualizem, ki terjaa vedno lastno sodbo, hvalo ali grajo.

Igrski potek je bil vezan. Odmora ni bilo nobenega.

O pozorišču je bila beseda že v časopisju. Domenili smo se le za premajhne razdalje med enim in drugim pozoriščem, kar je oviralo nastop mase. Sicer pa je bilo pozorišče povsem naravno in učinkovito. Za izvedbo Drabosnjakovega Pasijona na prostem bo morda način simultane pozorišča najboljši. Vsak oder je osvetljevala posebna barvana luč, prostor pred odriščem pa močan reflektor izza gledalcev. Slišalo in videlo se je sijajno, ker je bil prostor izbran zelo dobro: naraven amfiteater.

Omenim še disciplino igralcev med igro, ki je zelo važna in pa stotnikove besede pred Križevim potom: „Kristjani, dajte klobuke dol!“ Razumni zopet tega niso mogli in hoteli razumeti. Vprašal sem več ljudi, preprostih gledalcev, ali so se čudili, da je ravno stotnik povedal ta stavek na gledajoče. Sele po vprašanju so začeli misliti. Pri igri jih to očitno ni motilo. Neko dekle mi je pa tako odgovorilo: „Tiste besede je ravno stotnik zato povedal, ker je on najbolj proti Kristusu grdo delal. Ko je tiste besede povedal, smo vedeli vsi, da tako samo igra, da bi se nam Jezus še bolj smilil.“ Tako nekako — in je sijajno zadela. O tem problemu: etično slabih in dobrih v igri, bi lahko napisali knjigo. Kdor noče, še potem ne bi razumeval. To dekle pa je samo dognalo, zakaj to pove stotnik in ne angel. Namesto stotnika bi te besede povedal igrski vodja, ako bi bil igro jaz priredil. Zdaj, ko Drabosnjaka

po tej režiji še bolje poznam, vem, da bi njemu silo storil. Prav je, da to pove stotnik in zelo utemeljeno je, da pove.

Po končani igri se je razvil Križev pot. Med vojaki Kristus in razbojnika z velikimi križi. Na čelu smrti, za njo angel, nato stotnik. Sprevod je bil dolg preko vsega igralskega prostora, saj so šli v sprevod skoro vsi igralci. Med jokanjem Marije in Jeruzalemskih žen krene sprevod v temo. Goreče bakle osvetljujejo križe in obraze. S hriba sega vpitje, pomešano z jokom daleč po fari. Pri Devici Mariji. Bakle osvetlijo belo steno cerkve. Mili Kristusov glas zapoje po mikrofону. Ljudstvo, ki stoji pod hribom, se zdrzne. Marijino jokanje se presunljivo bliža vsakemu. Množica vpije. Janezov glas je tako melhak kakor glas otroka, a vendar ga slišijo in točno razločijo skozi dva kilometra daleč. Noč je divna: zvezde so na nebu. Od nikoder nobenega glasu. Vse nedeljske harmonike so utihnile. Potniki na cesti proti Celju so se ustavili in strme v hrib. Celu avtomobili iz Dobrne se ustavljajo, potniki izstopajo in strme v hrib, prisostvujejo odrešilnemu dejanju Kristusovemu. Sestra, ki ima nočno službo v hiralnici, sloni pri oknu in se solzi ob glasu Trpečega. Zenica, ki že dolgo ni bila pri sv. maši, doma pobožno prisostvuje veličastni tragediji. Hrup je potihnil. Kladiiva sekajoče udarjajo. Med skoro dvatisočglavo množico je smrtna tišina, krčevita boleost v dušah sili solze v oči... O, sto in sto jih joče, ko jih doseže Marijin glas. Na belo steno cerkve se zariše črna senca... Od daleč jo vidijo razločno. Križ se dviga... Drugi, tretji... „Dopolnjeno je“: zazvoni, petar-

de počijo, v hipu zažarijo križi in vsa cerkev in množica ob njej v rdeči luči. Nato potres... Snemanje s križa in angel zaključí z — Amen. „Kraljevo znamenje, križ, stoji“... pojo igralci pred zvočnikom, pod cerkvico se glasovi vernikov pridružijo. Luči ugasnejo in v nekaj minutah je tiho vse in mirno. — Ura je enajst.

Križanje je uspelo — nad vsako pričakovanje. Morda bi kazalo še nekaj besedila izčrtati in pa tehnično delo ponostaviti.

Krst Drabosnjakovega Pasijona v Vojniku je bila farna igra in že podobna „božji službi“.

Petančič Davorin.

Ljubljansko Narodno gledališče

Tudi damski ansambl naše ljubljanske Drame šteje lepo vrsto odličnih umetnic, ki pomagajo vzdrževati visoko umetniško gladino našega osrednjega gledališča.

Teža dela sloni seveda predvsem na nekaterih. Gospe Mira Danilova, Severjeva in Nablocka si jo delé z gospema M. Boltarjevo in Vido Juvanovo. Gospa M. Danilova se nam je razvila v igralko izredno visokih kvalitét, ki se razmahne zlasti v karakternih vlogah, medtem ko nas v lahkotnem žanru ne prepriča tako zlahka (spomnim samo na njeno „Liziko“ v „Korajža velja“). Gospa Severjeva je na vsak način igralka velikega formata. Predvsem se nam pokaže kot taka v vlogah „iz družbe“ in v mondenih vlogah. Z veseljem pa ugotavljamo, da se more razmahniti tudi v drugačnih vlogah (Ljudmilika v „Kvadraturi kroga“). Da je ga. Nablocka ve-

lika igralka, vemo že davno. Toda zdi se mi, da smo imeli šele letos pravo priliko, z veseljem ugotavljati njene igralske sposobnosti. Igralčeva igra je velika takrat, če te tako prevzame, da v resnici pozabiš, da gledaš znanega igralca ali igralko tega in tega, to ali to. V našem gledališču kljub dobrim in odličnim stvaritvam ni dosti takih priložnosti. Pri ge. Nablocki se to zgodi in niti njen ruski akcent te pri tem ne moti. Ga. M. Boltarjeva je imela letos dosti prilike, da se uveljavi v vlogah, ki ji „leže“, zlasti se mi zdi, da so to vloge „intelektualke“ (dr. Pavla v „Ledeni plošči“!). Njena krasna dikcija in njena inteligenca pa jo usposabljata po mojem za klasične vloge (ki zanje v našem repertoarju, žal, ni dosti prilike). Mislim, da ji pri sedanjí stopnji njenega igralskega razvoja naivne in povprečne ljubimke pač ne odgovarjajo. Z go. Vido Juvanovo ima naša drama temperamentno igralko, ki se dobro uveljavi v vseh vlogah, ki jih dobi.

Obžalovati moramo, da je bolehnost preprečila nastopanje v drugi polovici sezone ge. M. Saričevi. Zdi se, kot da je sama zbirala vloge svojemu nastrojenju: Korodelia v „Learu“ in Lela v „Tudi Lela bo nosila klobuk“, nato pa Ana v „Ledeni plošči“ — same vloge, kjer je ta naša mojstrska igralka vtelesila presunljivo melanholijo in bolešt. Tudi ga. Marija Vera se ne javlja več dosti. Krepko odrsko postavo je dala z Domino v „Leli“.

Izreden napredek sta pokazali v letošnjem letu ga. Gabrijelčičeva in gdč. M. Slavčeva. Ga. Gabrijelčičeva je pokazala z Janjo v „Leli“ veliko sposobnost za grotesko, drugod pa je pokazala lepo po-

globljeno karakterno igro. Gdč. Slavčeva nas je prav tako presenetila s svojo groteskno igro n. pr. v „Dr“.

Igralka, katere pot gre odločno navzgor, je gdč. A. Levarjeva. Njena Jill Mannering v „Dežju in viharju“ ter Slavka v „Dr“, da drugih ne omenjam, sta gotovo potrdili njen talent.

Ga. Polonca Juranova je mogla izvrstno pokazati svoje dobro znane igralske sposobnosti v Cankarju kot Mrmoljevka in še lepi vrsti drugih podobnih vlog. Enako je tudi ga. Rakarjeva ponovno izpričala, kako dragoceno je njeno sodelovanje za našo Dramo, katera ji poverja hvaležne komične in groteskne vloge.

Nastopi gdč. J. Boltarjeve so sicer še skromni, toda popolnoma ustrezajo.

Niko Kuret.

Zvočna igra

Dramatika v našem radiu 1937-38

Popolno novost za naše revije uvajamo, če pričenjamo posebno zaglavje, ki bo poročalo o dramatikí v našem radiu. Slovenski radio stopa v deseto leto svojega obstoja in je v minulih devetih letih delovanja poslal v širni svet že veliko število iger. Skrb za dramatikó v našem radiu ima že od vsega začetka njegov literarni in dramski referent, g. prof. France Koblar, sedanjí vodja programa in uprave, le v dobi komisarijata je opravljal te posle g. Ferdo Delak z g. Jožetom Vombegarjem.

Bolj kot vsaka druga panoga umetnosti je postala drama v radiu svojevrsten problem, ki še danes ni do konca dognan. Drama ni samo akustična, zvočna umet-

nina, ampak tudi vizuelna, vidna. Ni samo beseda zanjo važna, ampak tudi vidno dogajanje, kretnja, mimika, pozorišče. Vse kar je vidnega, v radiu odpade. Ostanje samo beseda in zvoki, ki jo spremljajo. Vprav ti zvoki so bili deležni spočetka prevelike pozornosti. Tako imenovana „akustična kulisa“ se je v tistem času tehnično res razvila in izpopolnila, vendar je radio danes v njeni uporabi dosti skromnejši. Danes se trudijo, da dadó besedi predvsem z načinom govorenja potrebno prostornino.

Drama v radiu ali z novim strokovnim nazivom: zvočna igra (Hörspiel) je po trinajstih letih — prvo „zvočno igro“ je oddajala londonska postaja 15. januarja 1924 (Richard Hughes, „A Comedy of Danger“) — postala samostojna panoga dramatike, ki nima za seboj le svojih izkušenj, ampak tudi dosti uspehov. Seveda je bilo treba mnogo poskusov — in jih bo treba še. Od začetnih neokretnih priredb za radio smo prišli danes do dokaj uspešnih iger, spisanih nalašč za radio in njegove potrebe. Neizbežno je seveda, da se igrski spored radijskih oddaj deli še vedno v dva zelo vidna dela, katerih enega zavzemajo radijske priredbe odrskih iger, drugega pa tvorijo šele dramatisacije za radio in izvirne zvočne igre.

Pregled lanskega leta (v mislih mi je čas od 1. oktobra 1936 do 30. junija 1937) nam pokaže v našem radiu 42 iger (brez pisanih večerov, ki so večidel tudi niz krajših dramskih prizorov, prepletenih z godbo in petjem). Od 42 iger jih 22 odpade na priredbe odrskih del za radio, 19 pa je izvirnih zvočnih

iger. Le-te in 1 dramatizacija so bile napisane nalašč za radio.

Radijske priredbe odrskih del kažejo prizadevanje dramskega referenta, da oživi za radio nekatera pozabljena slovenska dela (tako n. pr.: Kristan, „Samosvoj“; Leskovec, „Jurij Plevnar“; Medved, „Na ogledih“; Medved, „Tri hčere“; Remec, „Zakleti grad“; Milčinski, „Cigani“; Drabosnjak, „Trpljenje Gospodovo“; Trikraljevska igra iz Meziške doline), postavil pa je tudi nekaj drugih (Finžgar, „Razvalina življenja“; Finžgar, „Nova zapoved“; Jalen, „Dom“).

Važen je delež radia pri seznanjanju s tujim sporedom. Tako so prišli na vrsto: Hauptmann („Hanica gre v nebesa“); Lavery („Prva legija“); Claudel („Marijino oznanjenje“); Werner („Na ledeni plošči“); Kleist („Razbiti vrč“); Bj. Björnson („Preko naše moči“); ter dva srbska avtorja: Nušić (Dr.) in Vojnović („Smrt majke Jugovičev“). Poleg teh je prišlo na spored še nekaj manjših domačih in tujih stvari (n. pr.: Pregelj, „V Emav“; Kuret, „Blažena mati Hema“; od tujih pa: Kadow, „Hudičev kabaret“).

Od nalašč za radio napisanih del je omeniti predvsem Vombergarjeve igre. Jože Vombergar si je brez dvoma dobil zaslugo, da je začel pisati prve uspele igre za radio. Omejil se ni samo na veseli genre, ampak je, kakor se spominja vsak poslušalec, dal tudi nekaj prav posrečenih in dobrih resnih, predvsem folklorno pobarvanih iger. V preteklem letu so prišli na spored njegov „Novi sportni prerok“, „Ustoličenje na Gosposvetskem polju“, „Izlet na kmete“ ter prigodniška „Nebeška šola“. — Letoš-

nji natečaj za izvirne zvočne igre ni izpolnil pričakovanja. Odziv je bil slab in vposlano gradivo je tako malo odgovarjalo, da se prva nagrada sploh ni podelila. Nagrajeni oz. odkupljeni sta bili samo Vodopivčeva groteskna igra „Janeza Vidmarja prečudne sanje“ ter zabavna vrsta prizorov I. Paternostrove „Odda se soba s posebnim vodom“. Vrsto legend Marijinih božjih poti je za majniške nedelje napisal Niko Kuret („Legenda o Sveti Gori pri Gorici“, „Legenda o svetih Višarjah“, „Trsatska legenda“, „Legenda o Gospe sveti“, „Ptuj-skogorska legenda“), še poprej pa se je oddajala in tudi ponavljala njegova „Legenda o Udarjeni Mariji na Ljubnem“. Kot avtor veselih iger se je pojavil tudi A. Daneš, član Nar. gledališča, s svojimi „Malimi oglasi“ in „Poletom na luno“. Zlasti poslednji je s stališča tehnike zvočne igre posrečen poskus. V. Bratina, prav tako član Nar. gledališča, je prispeval zvočno igro „Opolnoči, ko vse že spi“. Enka pa je napisal šaljivo kmečko zgodbo „Kisle gobe“. Kot dramski avtor se je pojavil tudi ing. O. Muck z zelo posrečenim prizorom „Obisk iz mesta“. Naposled bodi omenjeno, da je Ivan Pengov dramatiziral Finžgarjeve „Strice“.

Kot izvajalci nastopajo člani raznih ljubljanskih odrov, predvsem Šentjakobskega, Rokodelskega in Ljudskega odra, ki tvorijo tako imenovano „Radijsko igralsko družino“. V nekaterih igrah nastopajo tudi člani Nar. gledališča.

Kot režiserji sodelujejo dramski referent, prof. Fr. Koblar, sam, dalje: Ivan Pengov, Jože Zupan, N. Kuret i. dr. nk

Pregled katoliške dramatike

Ta ali oni je že izrazil željo po kratkem orisu katoliške dramatike. Zaenkrat temu ne moremo ustreči dosti drugače kot z gradivom, ki ga nudi izvrstni Herderjev zbornik „Katholische Leistung in der Weltliteratur der Gegenwart“ (Freiburg im Breisgau, 1954). — Ur.

1. Poljska

Če se pri pregledu katoliške dramatike ozremo po svetu naokrog, se nam med Slovani, ki bi nam morali biti najbližji, ustavi pogled najprej na Poljake. Katoliška književnost Poljske izkazuje sploh kot najmočnejšo svojo stran vprav dramatiko. Katoliška drama je na Poljskem vodilna. Žal, so naši stiki v tem pogledu zelo rahli, dasi imamo pri nas precej ljudi, ki se za Poljsko in njeno kulturo zanimajo. Pravkar smo navezali stike z zanimivo ustanovo, Instytutom teatrów ludowych (Institutom za ljudska gledališča) v Varšavi, od katerega se nadejamo plodnih pobud. Naslednji podatki veljajo kajpak za katoliško umetno dramo, napisano posebej za poklicno gledališče. Kljub temu imajo za nas svojo vrednost. (Članek o Poljski je v imenovanem zborniku prispeval Otto Forst Bataglia.)

Dramski pesnik Nove Poljske je Karol Hubert Rostwórowski. Pred vojno je pisal psihološke drame iz svetopisemskega („Juda Iškarjot“) in antičnega sveta („Caligula“). Zatem se je R. posvetil oblikovanju političnih vprašanj v lutkovnih igrah („Vstajenje“, „Strašni otroci“, „Antikrist“). Sledil je cikel iger iz narodnega življenja sodobnosti, porojenih iz naturalizma in resnične umetnosti, po-

globljenih z ostro duševno analizo („Presenečenje“, „Selitev“, „Na cilju“). V njih se javlja ideja o krivičnem blagu staršev, ki se maščuje na otrokih (prim. Jalenove „Grobove“!), ideja, znana iz Wagnerjeve „Tetralogije“ in Paula Bourgetja. V svojih dramah je R. vedno spet publicist, tožnik in obtožitelj, pri tem pa mojstrsko obvlada oder.

Svojevoljen v svojih stvaritvah je Adolf Nowaczynski, avtor komedij za varšavsko gledališče („O dobrih in zlih soprogah“, „Ameriška komedija“, parodija „Lysistrate“). Dve najboljši njegovi igri sta „Pomlad narodov“, veseloigra iz revolucije 1848, ter „Pariška komuna“, bridko vesela igra iz dobe pariške komune. N. se je pokazal v njih kot jedek zasmehovalec vseh ljudstvu in Cerkvi nasprotnih ideologij.

Čisto drugačen je Jerzy Szaniawski, član akademije, tiha pesniška narava. Spočetka je ljubil alegorijo („Advokat in vrtnice“, „Klavir“), znamenit pa je njegov „Jadravec“, ki je na plemenit način rešil problem junaštva in zgodovinske laži.

Oblikovni umetnik je Stanislaw Milaszewski, čigar igre se vsebinsko ne odlikujejo kdo ve kako. Vse možnosti M. se zato pokažejo v njegovih mojstrskih prevodih (Zorilla: „Don Juan“; Schiller: „Maria Stuart“).

Odrsko nemogoče so drame Arturja Górskega, romantično mesijanističnega propovednika. Knjižno dramo o lažni mučenici, materi Makryni, je napisal odlični lirik Anton Waskowski. Sicer izvrstni prozaist Ludwik Hieronim Morstin se zaman poskuša v drami, a ne pride preko slabih posnetkov Wispianškega.

Vsi dosedanji našti pesniki so živeli več ali manj iz stikov z zapadnjaškimi književnimi strujami. Kljub vsej poljski nacionalni samozavesti so živeli s splošno zapadno kulturo. Docela iz poljskih tal pa je vzrastel in ostal v njih zakoreninjen Emil Zegadłowicz, pevec Beskidov. Njegova umetnost izhaja iz ljudske tradicije, iz ljudske vernosti, iz ljudskih šeg in običajev, iz ljudskega govora. Pisal je po večini ljudske misterije;

krepko odrsko zasnovo ima med njimi zlasti „Lampka olynwa“ („Leščerba“), vsi pa so pesniško visoko vredni. Izkazal se je kot izvrsten prevajalec „Fausta“.

Posebej z ljudskimi odri se ukvarja že imenovani Institut za ljudske odre. Poljaki imajo tudi svojo revijo za ljudski oder, „Teatr Ludowy“ (Ljudsko gledališče), kjer je med zelo vidnimi sodelavci Adam Jablonski (gl. o tem „Jeux, tréteaux et personnages“ VIII, No. 68, april 1937). Jablonski oživlja predvsem stare običaje v scenski obliki ter jim daje s tem visoko odrsko in pesniško vrednost (prim. tudi delo dr. Vel. Deželića ml. in Širole med Hrvati, „Koleda“!). Znan je Jablonskega „Božični semenj“, napisan po izključno poljskih foklornih motivih.

nk.
Dalje prihodnjič

Ne pozablajte!

Prosimo prireditelje, naj mislijo vselej na poročilo v Ljudskem odru ter nam ga pošljejo takoj po predstavi brez prošenj in pozivov z naše strani. Tudi opozarjamo vse prireditelje, naj oskrbe z vsake predstave nekaj fotografij ter nam jih pošljejo!

Za prihodnji zvezek smo pripravili razpravo pravnega strokovnjaka o novih določilih v zvezi z avtorskim zakonom. Opozarjamo na to nujno potrebno razpravo vse naše naročnike.

K slikam naše kostumske priloge na naslednji strani:

Prva zgoraj kaže velikega duhovnika in dva levita, druga tri odlične Jude. Prva slika spodaj predstavlja dve bogati Judinji, druga dva rimska vojaka.

Kostumi za svetopisemske igre in pasijon

1. Kostumska priloga „Ljudskemu odru“ V, 1937-38, 1. — Založba ljudskih iger, Ljubljana.

Razgledi

Die Oesterreichische Länderbühne (Avstrijski deželni oder) je zaživela kot samostojno telo v okviru avstrijske državne prosvetne organizacije (Volks-Freizeitwerk „Neues Leben“) z lansko sezijo kot potovalno gledališče. Bilo je od oktobra 1956 do konca maja 1957 neprestano na poti po vseh avstrijskih zveznih deželah. Nastopilo je v 60 mestih in manjših krajih. Nastudirani spored je obsegal 15 iger, od teh jih je bilo 10 namenjenih mladini. Težišče dela je bilo torej, vzgajati za gledališče in oblikovati z odsko umetnostjo predvsem mladino. Pri tem je vodstvo gledališča (ing. Czerny) mislilo na najmlajše pa tudi na provincialno srednješolsko mladino, ki sicer nikdar nima prilike videti klasičnih del (na sporedu so bili: Grillparzer, Lessing, Schiller, Kleist, Shakespeare). Mimo teh in takih del so bile na sporedu tega gledališča: bavarskega dramatika Jos. Mar. Lutz-a „Der Brandtner Kaspar schaut ins Paradies“, Harald Brat-a „Die Insel“, Joh. Nestroya „Der Zerrissene“, Carla Goldonija „Lažnivec“ in naposled Herm. Heinza Ortnerja dramska legenda „Tobias Wunderlich“.

Uspeh te ogromne turneje je bil poln. Vseh gledalcev skupaj je bilo

164.021. Od teh odpade na otroške predstave 69.146, na mladinske predstave klasičnih del 47.048, na ostale predstave pa 47.791. Vseh predstav je bilo 496 v 195 igralnih dnevih. Iz tega sledi, da sta bili na vsak igralni dan najmanj 2, včasih pa celo po 4 predstave. Pot, ki jo je gledališče napravilo na svoji turneji, šteje 8754 km po železnici, 6789 km z avtobusom, skupaj tedaj 15.543 km. Celotno gledališče obsega 116 oseb personala (umetniškega in tehničnega osebja). Dnevno je bilo treba napraviti 80 do 90 km poti, tehniško osebje je delalo na odru vselej od 3 popoldne do pol 11 ponoči, izven tega časa pa je moralo pripravljati in spravljati vse, kar je za predstavo potrebno. Gledališče vozni namreč vse s sabo: dekoracije, reflektorje, opravo, kostume, la-sulje. Za prevoz služi 8 m dolg avtobus.

Organizacija te velikanske turneje je stvar zase, ki je zahtevala veliko priprav in dogovorov. Podrobne priprave so izvršili v vsakem kraju krajevne skupine „Volksfreizeitwerka“ (državne prosvetne organizacije).

Odziv tega pozornosti vrednega kulturnega dela je velikanski po vsej Avstriji. To napol državno potovalno gledališče bo svoje delo nadaljevalo tudi v novi seziji.

Ta zvezek nam je narastel na 48 strani, pa je še moralo počakati mnogo pripravljenega gradiva, mnogo smo ga morali tudi izločiti.

Od odziva na ta naš prvi zvezek je odvisna usoda vsega letnika. To polagamo vsem našim prijateljem posebno na srce. Pomagajte naši stvari tudi Vi z osebnimi žrtvami.

Ali ste že poravnali lansko naročnino? Ne odlašajte predolgo z letošnjo!

ZA MODERNE ODRSKE EFEKTE

Vam je nujno potreben **skioptikon** ali **epidiaskop**, iki z njim projicirate na večje plaskve primerne scenske slike (diapozitive).

Moderna scena uporablja svetlobno sliko zaradi njene praktičnosti, lahke izmenjave in izredne učinkovitosti.

Skioptikon ali epidiaskop

Vam poleg tega služi kot odlična pomoč pri predavanjih.

Na zalogi **kinoaparati** 8, 9 $\frac{1}{2}$ in 16 mm, kakor tudi novi Agfa Ozaphan film. Poleg tega imamo veliko izbiro **filmov**, ki jih izposojamo.

Zahtevajte naše ponudbe!

DROGERIJA GREGORIČ • LJUBLJANA

Tudi Vaša dvorana

je primerna za kino

Rabljene aparature s projektorjem in zvočno napravo dobite že od Din 35.000,- dalje, prvovrstne nove aparature vodilne znamke „Zeiss Ikon“ že od Din 60.000,- dalje.

Skoraj vse društvene kinematografe v Sloveniji smo instalirali in dobavili mi!

Sporočite nam: brezobvezno Vas obišče naš zastopnik, ki Vam bo lahko strokovno svetoval in Vam predložil naše ponudbe!

„Radio“ r. z. z o. z.
v LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 7.

Od 3 - 5%

Vam obrestujemo prihranke, ki jih naložite pri nas.

Kratkoročna posojila

dajemo pod ugodnimi pogoji.

Za vse naše obveznosti

jamči z vsem premoženjem in davčno močjo Dravske banovine.

Hranilnica Dravske banovine
Celje Ljubljana Maribor

Tiskarna Tiskovnega društva

registrirana zadruga z o. z.

v Kranju

Telefon številka 73

Izvršuje lepo in po solidni ceni: reklamne letake, lepake, vabila in sporede za prosvetne gledališke predstave, akademije, koncerte, telovadne nastope; znake za prosvetne in druge tabore; vizitke, kuverte, tiskovine za urade, hranilnice, posojilnice, trgovine ter vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela.

Lasulje in maskerske potrebščine
samo pri tvrdki

J. Podkrajšek
Sv. Petra cesta 12, Ljubljana

NAŠIM ODROM

ZA

BOŽIČNI ČAS

●
ADVENT

●
OSMI DECEMBER

●
BOŽIČ

●
SVETI TRIJE KRALJI

VSEBINA:

Pastir Ripelj pred jaslicami.

Spored iger za božični čas.

Veliki prihod.

Legenda o Udarjeni Mariji.

●
Mladina Mariji.

Tri Marijine slike.

●
Trikraljevska igra.

Zvezda z vzhoda.

●
O Marijinih in drugih božičnih kolednicah.

●
Beseda o avtorsko pravnem posredništvu.

LJUDSKI ODER

PETI LETNIK

1937 - 1938

Ustanovil in urejuje profesor Niko Kuret

Izdaja Založba ljudskih iger, Ljubljana.

LJUDSKI ODER

List za poglobitev našega igranja.
Glasilo odrov Prosvetne zveze.

Peti letnik, 1957-58.

List izdaja „Založba ljudskih iger“ v Ljubljani, urejuje ga prof. Niko Kuret v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Zarnikova ulica 16.

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca, vsak zvezek obsega najmanj 40 strani drobnega tiska.

Letna naročnina znaša 80 dinarjev, pri naročilu vsaj 10 izvodov na skupen naslov se zniža na 60 din. Za Avstrijo znaša naročnina 15 S, za vse ostalo inozemstvo pa 5 USA dolarje.

Številka čekovnega računa pri podružnici Pošne hranilnice v Ljubljani 13.957. Vsa plačila naj se izvršujejo po položnicah na to številko. Za Avstrijo veljajo položnice tvrdke Rudolf Lechner & Sohn, Wien št. A-50.503 (na srednjem delu bodi vselej oznaka: Jugoslovanska knjigarna - Založba ljudskih iger - Ljubljana).

Dovoljeno je plačevanje v ohrokih. Po izidu tretjega zvezka mora biti polovica letne naročnine poravnana. Letnik teče od 1. septembra 1957, do 31. avgusta 1958.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Franc Blaj, mestni kaplan v Kranju. — Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju.

VAZNO OPOZORILO!

Izvedba tekstov, objavljenih v „Ljudskem odru“, je dovoljena izključno samo edinicam, ki so naročene vsaj na en izvod „Ljudskega odra“. To velja brez ozira na to, ali je prireditelj javna ali zasebna. Ta določba ne pozna izjeme.

ZA NAŠ TISKOVNI SKLAD

so darovali po vrstnem redu dospe-
lih vplačil od zaključka 1. zvezka
do danes:

Kn. — šk. župn. urad D. M. na
Jezeru v Prevaljah 25.—, Pogačnik
Anton, kpl., Naklo 25.—, Jerič Ivan,
dekan, Turnišče 10.—, Prosvetno
društvo Smihel, p. Novo mesto 10.—,
Sem Jakob kpl., Ribnica na Po-
horju 20.—.

Skupaj od zaključka 1. zvezka do
danes Din 90.—. Vsem daroval-
cem iskrena hvala! Bog jim povrnil
Vsem našim prijateljem sporočamo,
da bomo mogli vzdrževati letnik
samo z izredno požrtvovalnostjo
vseh! Zato prosimo: Spominjajte se
našega tiskovnega sklada posamez-
niki, zlasti pa odri ob sklepanju
računov po posameznih predstavah!

Opozarjamo,

- da je vsa preostala zaloga naših „Ljudskih iger“ odslej pri Ju-
goslovanski knjigarni v Ljub-
ljani in je izključno nanjo na-
slavljati vsa naročila na igre;
- da je vsa zbirka naših rokopis-
nih iger odslej pri Prosvetni
zvezi v Ljubljani in je prav tako
vsa naročila nanje naslavljati sa-
mo na njen naslov;
- da je vsa vprašanja glede nasve-
tov itd. naslavljati na Posveto-
valnico Zveze ljudskih odrov pri
Prosvetni zvezi v Ljubljani, ki
posluša od 1. novembra t. l. dalje
tudi za ustne nasvete, dnevno od
10. do 12;
- da je treba priložiti vsakemu
dopisu odgovarjajočo znamko,
sko želi kdo odgovora;
- da mora imeti vsak naš naročnik
po izidu 3. zvezka „Ljudskega
odra“ vsaj polovico naročnine
vplačane.

MI NE IGRAMO DA BI ČAST IMELI
ALI DA BI KAJ OD LJUDI ŽELELI
VSO ČAST BOMO MI BOGU DALI
INO LJUDEM V EKSEMPEL IGRALI

Andrej Šuster Drabosnjak

V LJUDSKI ODER 2

*

BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ
MILOSTI POLNO NOVO LETO

*

Pastir Ripelj pred jaslicami

(Po Drabosnjaku, iz njegove „Božične igre“)

Oh, večni Bog, ti moj Gospod —
in vendar majhno Dete:
ustvaril si me, prosim te,
varuj me hudega na svetu.
Najlepšo ovco ti dajem,
od mene vzemi jo!
Oh, ti preljubo Detece,
usliši me še to:
Da bi pri ovcah mi v vigredi
vsa jagnjeta bila bela,
družina vsa si jih želi,
tako bi bila vesela.
Da ljuba bi prišla vigred,
da v soncu vse bi cvélo spet!
Če mogel bi mi v kočjo priti,
tam hotel bi te pogostiti:
iz mleka bi ti močnik skuhal,
še jajce bi ti noter vtrupal.
Ti mehko postelj hotel bi dati —
bi moral v mojem srcu spati.
Oh, ljubo Dete, usliši me,
da se tako ne bom več bal:
ko bom umiral, naj hudič
ne bi ob moji strani stal,
odganjaj ga prav daleč v kraj,
pri meni bodi ti vselej!
(Ti bom že palico posodil,
ga boš lahko po tacah osmodil . . .)

Spored iger za božični čas

Dobri kristjani so tako zakoreninjeni v življenje Cerkve, da živé tesno z njo v njenih časih, ki tvorijo cerkveno leto. Z adventom se cerkveno leto začne. Razvija se potem ko veličastna prisposoba našega odrešenja od tesnobe pričakovanja preko rojstva in pasijona z odrešenjem do binškošne dobe, ki predstavlja čas našega življenja. Zgodba odrešenja se obnavlja v vsakem posamezniku, obnavlja se v dobah in narodih vseh časov. Ne moremo zato mimo adventnega in božičnega časa, da nas ne bi zajelo razpoloženje teh, morda najlepših dni cerkvenega leta. Te čudovite skrivnosti, ki se prepletajo v tem času iz dneva v dan, so tuje ljudem, ki so izgubili stik s Cerkvijo. Čaka nas hvaležno apostolsko delo, da jim jih odkrijemo tudi s svojim delom na odru! Naj zato ne omadežuje tega svetega časa neprimerna igra. Naj bo naše igranje posebno v tem času izraz svetega pričakovanja in presrečne božične skrivnosti. V tem duhu izbirajmo igre! In še nekaj. Pravo pristnost tega duha, ki je drugačen v Nemcih, drugačen v Lahih, drugačen v Francozih ali Angležih, bodo kazale samo igre, ki so iz tega duha nastale. Zato spet dvigamo svoj glas: za letošnji božič naj vsak oder, ki more upati na sodelovanje s cerkvenim ali drugim zborom, pripravi Drabosnjakovo „Božično igro“! Če tega ne zmore, pa naj se loti vsaj anonimne mežiške „Trikralske igre“. In povsod naj razmišljajo, ali ne bi mogli obnoviti „Marijinega popotovanja“ pred božičem.

Naš božič mora bit cerkveni, naš božič pa mora biti tudi slovenski. Mislimo, da bi se mnogo dobrega storilo, ako bi se vsi odri ravnali v tem pogledu po naših iskreno mišljenih nasvetih!

1. **Adventni čas.** ● Igre: Salomon, Vrata. Adventna in božična igra v dveh delih. „Ljudske igre“, 8 zv. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 d'n. Osebe: 17 m, 8 ž (tudi samo 11 m, 4 ž, dva glasova, pastirji). Inscenacija: Zavese, nekaj premičnih delov, ki jih bo treba posebej pripraviti. Kostumi: svetopisemski. Igra ni lahka in tudi miselno zahteva precej kulture od gledalcev. Je kakor nežno sijoča skrivnost, polna lepote, ki jih robati igralci lahko grdo poteptajo. ● Proslave: Adventna proslava. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana. Z glasbenimi vložki vred 14 din. Svetlobne slike (diapozitivi) pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Proslava je prirejena za govorski in pevski zbor. — Schmidt-Pauli. Klic luči. Zborovski nastop. Izšlo v „Ljudskem odru“, IV-2, str. 56, zvezek po 4 din. Nastopa dvojen govorski zbor z voditeljem.

Gl. tudi prispevek v tem zvezku.

2. **Miklavževo.** ● Igrice: Heinen. Miklavža čakamo. Igra o Miklavžu in parklju za velike in majhne otroke. Izšlo v „Ljudskem odru“ IV-2, str. 59, zvezek po 4 din. Osebe: 5 m, 5 dečkov, 3 deklice. Inscenacija: Kulise, zavese ali pa nič. Kostumi: običajni in vsakdanji. Primerno za običajno Miklavževanje

otrok. — Moder, Na križpotju. Prizor. Izšel v „Ljudskem odru“ IV-2, str. 47, zvezek po 4 din. Osebe: 5 m (odrasli). Inscenacija: Lahko kar zavese in nekaj premičnih delov ali kulise (gozd). Kostumi: običajni, vsakdanji. Igra ni burkasta, prinaša resno misel v razposajeno vzdušje Miklavževega večera za odrasle. — Nekaj manjših stvari ima tudi Prosvetna zveza, Ljubljana.

3. **Osmi december.** ● Igrice: Theophilus. Srednjeveški misterij v dveh delih. Izšel v 7. zv. naših „Ljudskih iger“ (Dve duhovni igri). Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 d'n. Osebe: 4 m, 1 ž, 1 o. Kostumi: srednjeveški. Inscenacija: zavese. Preprosta igra, dostopna najširšim slojem, neštokrat igrana. — Rosenhag, Vitez Naše Ljube Gospe. Izdala „Naša zvezda“ (Ljubljana, Napolenov trg 1), 5.— din. Osebe: 2 m, 3 ž. Kostumi: srednjeveški. Inscenacija: zavese. Igra je moderna alegorična dramska pesnitev, dobršen del njene moči je v besedi, ki je tudi v prevodu polna in lepa. Kdor to zanemari, igro ubije. — Ghéon, Sultanova hčerka in dobri vrtinar. Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 5 m, 2 ž. Kostumi: orientalski, lahko tudi sodobni, zraven tega: Kristus, redovnica. Inscenacija: zavese s premičnimi deli. Igra izpolni lahko celo prireditev. — Brochet, Naša Ljuba Gospa in Strelec. Enodejanka. Izšla v „Ljudskem odru“ IV-2, str. 55. Zvezek po 4 din. Osebe: 2 m, 1 ž. Inscenacija: Zavese in nekaj kulis oz. premičnih delov. Kostumi: Marija, strelec kot rimski vojak, Frančišek v habitu. Sil-

no nežna in rahla igrice pravega Frančiškovega duha. — Brochet, Vrtinar, ki se je smrti zbal. Enodejanka. Izšla v „Ljudskem odru“ III-5/4, str. 58, zvezek po 4 din. Osebe: 5 m. Kostumi: rimski (navaden in dva vojaka). Inscenacija: Zavese in premični deli. Igrica je primerna za fantovske proslave. ● Nastopi: Jurač, Morska zvezda. Izšlo v „Ljudskem odru“ III-5/4, str. 57, zvezek po 4 din. Obleka: Kroj. Namenjeno za fantovske proslave (s simboličnimi gibi ob pesmi). — Moder, Za Kristusa z Marijo. Izšlo v „Ljudskem odru“ IV-2, str. 51, zvezek po 4 din. Dekliški zbor z voditeljico. Obleka najbolje enotna (halje, kroj). Zavese.

Gl. tudi prispevke v tem zvezku.

4. **Božič.** ● Igre: Drabosnjak, Božična igra. „Ljudske igre“, 15. zv. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. Osebe: 14 m, 1 ž in pevski zbor. Kostumi: svetopisemske in narodne noše. Inscenacija: gl. navodila v knjigi (najbolje brez običajne inscenacije!). Igra je bolj obred kot igra, bolj pobožnost kot predstava. Je najlepši način slovenske proslave svetega božičnega praznika! — Timmermans, Trije kralji. „Ljudske igre“, 2. zv. Naklada pri Misijonski tiskarni v Grobljah, p. Domžale (in po knjigarnah), 12 din. Osebe: 7 m, 2 ž, kmetje, kmetice. Kostumi: vsakdanji, kmečki. Inscenacija: kulise, lahko tudi zavese in premični deli, ev. tudi s projekcijami (svetlobne slike — diapozitivi — pri Prosvetni zvezi, Ljubljana). O načinu, kako igro prirediti in tudi vsebinsko prikrojiti, gl. „Ljudski oder“ II-2, str. 51.

Igra je doživela veliko število predstav in je povsod navdušila. — Dickens-Francis, Cvrček za pečjo. Rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 4 m, 4 ž. Kostumi: Sreda 19. stoletja, lahko tudi sodobni. Inscenacija: kulise (realistično). Igra je starejšega kova, vendar jo zaradi svoje prisrčnosti povsod dobrodošla. — Gregorin, Kralj z neba. Samozaložba (E. Gregorin, čl. Nar. gled., Soteska 6, Ljubljana), 15 din (tudi po knjigarnah). Osebe: 15 m, 7 ž. mnogo statisterije. Kostumi: svetopisemski. Igra je doživela lani velikansko število predstav, dasi je pisana za veliki oder. ● Igrice: Steguweit, Veseli trije kralji. Rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 4 m, 1 ž. Kostumi: sodobni (med njimi dimnikar). Inscenacija: zavese s premičnimi deli. Igrica je lahkotna. Čar božičnega praznika zajame z zdrave šaljive strani. — Heinen, Igra o Herodu. Izšla v „Ljudskem odru“ IV-2, str. 60, zvezek po 4 din. Osebe 5 m in nekaj dečkov. Kostumi: običajni in — slučajni; kar kdo dobi. Inscenacija: je ni. Igra je namenje-

na za razposajen deški Krog, katerega pa tudi pošteno zresni.

Gl. tudi prispevka v tem zvezku!

5. **Silvestrovo.** Silvestrovanje ne bi smelo biti sestaven del našega življenja v tem času. Kjer je že neizogibno, mu dajmo vsaj dostojno podobo. Če igramo, naj ne bodo igre izvrški oguljenih repertoarjev, ki jih drugam nikamor ni mogoče vtakniti. Priporočamo: Blachetta, Svinjski pastir. Rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 4 m, 2 ž. Kostumi: pravljčni in moderni. Inscenacija: kar zavese. — Blachetta, Cesarjeva nova obleka. Rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe 4 m, 2 ž. Kostumi: kakor popreje. — Ghéon, Igra o hudičevem mostu. Rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 5 m, 1 ž. Kostumi: kmečki. — Ghéon, Igra o pohlepem mesarju. Osebe: 8 m, 2 ž. Kostum: sodobni. — Kadow, Hudičev kabaret. Osebe: 5 m, 2 ž. Kostumi sodobni. Vse te igre so kratke, zato za to priliko primerne.

Gl. tudi prispevek v tem zvezku!

Za adventni čas

Igra v šestih slikah

Igrajo: — Pevka, dekle z ulice, — Student, sodobni iskalec — Agitator, revolucionar — Brezposelni, vsem drugim podoben — Mati, ki ima — sedem otrok — Policaj, čuvar zakona — Gospod, ki je bogat in njegova — Gospa — Frater, pohabljen redovni brat — Prior, njegov predstojnik — Dete Jezus pri jaslicah — Jezus-sodnik ob sodnem dnevu — Jožef in Marija z Angeli ob jaslicah — Glasovi revolucionarjev iz ozadja — Glasovi pevcev iz samostanske cerkve.

1. SLIKA SEDANJEGA ČASA.

Scena: Križišče ulice v mestu. Na sredi stoji kiosk s kričečimi plakati. V ozadju stavba samostanske cerkve z vrtom. Ko se zavesa dvigne, igra glasno godba. Iz ozadja hrup mesta. Pevka stoji s kitaro v roki pred kioskom in bere.

Pevka: No, danes je izredno velika izbira. Kam? Dobrodošla bi bila povsod. Lahko bi začela v kavarni in nadaljevala v zakotni gostilni. Vso noč bo vabila moja godba na ples.

Student (pride): Kam, popotnica? Izbiraš? Za kaj si se odločila?

Pevka: Ti. (Ga gleda.) Tedaj te poznam. Veter te nosi. Zdaj si tu, zdaj tam. Kam me vabiš nocoj?

Student: Temà je tu. V ozadje se ozri! Glasovi jasni vabijo k luči. Tam doli je toliko luči, da je človeka kar strah.

Pevka: Vprašuješ me tako, kakor da sam ne bi verjel v srečo teh dni. Govori. Kaj si utihnil? Zastala ti je sapa kakor plezalca na steni. (Zamišljeno.) Taki smo izgubljeni ljudje: nekaj trdnega iščemo.

Student: Tam — živijo ljudje čudovito življenje. Vozijo se z motorji in avtomobili. Tudi njihovo govorjenje je kakor hrup mašin. Strojniki bi morali biti dandanes vsi ljudje, da bi našli srečo.

Pevka: Neumno govoriš. Si mar pozabil, da bije v nas vseh živo srce?

Student: Nejasna misel. Ne čutiš življenja dovolj globoko. Kakor vsaka mašina žre, kolikor more, dokler se ne pokvari, tako tudi naše srce hlepi, da

uživa kolikor more: pijača in ples in... Vse to je zdravilo za naše razbolelo srce. Za mašine so nas rodili.

Pevka: Ti si ves neposlušen moji pesmi, se mi zdi. Hočeš, da bi se duha osvobodil. Mar ne čutiš, da v vsaki pesmi, ki jo pojem, bije moje srce?

Student: Cutim. Toda: svet je danes razmetan. Vsi iščemo nečesa, česar nam ta svet ne more dati. Nasitili smo se denarja, uživanja vsega. Nekaj drugega, velikega hočemo. Zgrabil bi zemljo pri težišču in jo obrnil.

Pevka: Nekaj, nekaj...

(Iz samostana je slišati rahlo petje nabožne adventne pesmi in orgle. Oba strme poslušata.)

Student: Cutim, kakor da bi naju nekdo klical. Nekdo od daleč... daleč... (Pesem utihne... Čez nekaj časa):

Pevka: Ah, ti svetni gospodarji. Moč imajo nad nami. A jaz čutim nad tem klicem še nekoga, ki je višji in ima še večjo oblast. Toda hitiva, da ne zamudim. Strog je zakon kruha in izjeme ne pozna. Pojdi z menoj. Beživa! (Gresta. — Mesto se stemni, ko pride agitator. Njegov obraz je prijetno izmozgan.)

Agitator: Teh dveh sem poslušal govorico. Hrepenita. Hrepenita po nečem, kar se otipati ne da. Hrepenita po nečem, kar ne sega pod mojo moč, oblast. Ta dva hrepenita nekam čez. To mi utegne biti nevarno, res. Treba je, da planem brž za njima, pokažem, da to hrepenenje po nečem višjem smisla nima... (Gre.)

Brezposelni (pride in poje): Biti brezposelni, to je gorje, kdor ga okusil ni, ga ne umé! (Po znanem napevu: „Vsi so prihajali...“)

Veliki prihod

Davorin Petančič

Brezposelni: No, nocoj utegne biti dobra kupčija. Bogatini so priredili ples za nas. No, le beri: Nocoj bo veselica v prid brezposelnim. Morda se nabere lep denar za nas. Bo nekaj padlo tudi name.

Policaaj (pride): Kaj tu postopaš v pozni uri? Sumljiv obraz imaš. Kaj iščeš tu?

Brezposelni: Iščem, kar drugi iščejo. Podporo. Dobri ljudje bodo nocoj plesali, pili, da ceste nesnage brezposelnih očistijo. Tudi jaz sem kup take nesreče. Mar nimam pravice, da vesel sem med njimi vsemi? V plesu, pitju in zabavi se bodo potili bogatini nocoj za nas. Mar ne smem stopiti tudi jaz med nje, da delim z njimi veselje težko?

Policaaj: Navihani si in ceste vajen. Ne čutiš več, da so bogati eno in ubogi drugo. Norce briješ iz ljubezni, ki jo bogatini imajo za vas uboge. Nehvaležnež črni.

Brezposelni: Gospod oblastni, jaz bi rekel, da je laže na veselicah za nas uboge plesati in peti kakor po ulicah beračiti in očitke požirati. Mislite vi drugače?

Policaaj: Beseda vsaka moja je za mam. Ne bom se dalje jaz s teboj prepiral, nehvaležnež črni! Ni kapljice potu ne boš potočil za dinarje, ki jih bodo zate nocoj ljudje plemeniti zbrali, a vendar nanje krívdo zvrčaš. Ni daleč od tod do stražnice. Z menoj greš zdaj.

Brezposelni: Prav rad, gospod. Se bom vsaj ogrel. Na ulici v križišču veter veje in zima briješ. Če že ne smem na ples brezposelnih nocoj, bi želel v varnem kotu vsaj prenočiti.

Policaaj: Nehvaležnež črni, sem dejal. Kaj pa še hočeš? Plemenita srca so priredila veselico, da vas rešijo temotnih in premrzlih cest.

Brezposelni: Vem, bridko resnico si povedal. Da bi nas spravili s cest vsega sveta, želijo. Vedo, da košček kruha ne umiri srca, ko pričakuje nečesa drugega.

Policaaj: Kaj hočeš več? Kaj ni ljubezen teh ljudi velika? Skrb in vnema za življenje vaše vse pohvale vredna!

Brezposelni: Ti si se navečerjal nocoj. Čakaš jutra, ki ti bo gorko zanjalo. Mi bomo dolgo še čakali toplote sonca in ljubezni, ki bo res za nas, za nas. Mar morejo ljudje, ki v kožuhih mehkih in s sitimi žledci prodajajo v ljubezni vstopnice k veselici za brezposelne, res sonce obuditi v življenje, ki bi ogrelo nas?

Policaaj: Prekucuh nesramni! Z menoj! Te že pozdravimo v naši stražnici. Ti boš pravico nam oznanjal in nas postavil učil!

Brezposelni, Gospod, rekel sem samo, da iščem pravice od drugod.

Policaaj: Z menoj!

Brezposelni: Krivično ravnaš z menoj. Želim samo, da bi prišla rešitev v nas od daleč, od drugod!

Policaaj: Revolucijo imaš v mislih. S krvjo bi se nasitil rad. Z menoj!

Brezposelni: Vérujem v odrešenje, verujem!!!

Policaaj: Naprej! (Ga porine, odideta. — Rahla godba iz ozadja, vmes hrup mesta.)

Mati (pride z otrokom, gre plašno do cerkve in dvigne roke): Reši nas, o Bog!

Sedem jih gladuje doma. Upála so jim lica! Smrt preži pred vrati. Otmi, odreši jih, o Bog, ki si jim življenje dal. Sem ves dan blodila, a kruha zanje dobila nisem.

(Samostanska vrata se odpro. Prikaže se frater.)

Frater: Ne bo miru nocoj. Kakor na vseh svetih zvečer. Kakor, da bi vseh verne duše jokale pred vrati, proseč in moledujoč za odrešenje. Hej, žena, kaj bi tukaj rada?

(Iz ozadja petje in godba veselice.)

Mati: Eden je z menoj na cesti. Prosi z menoj, da drugim šestim, ki v gladi hrepene po kruhu doma v baraki, prišlo bi odrešenje. Kruha, kruha...

(Frater odide. — Gospa 'z gospodom gre čez ulico.)

Gospa: Poglej jo, tam pred samostansko porto kleči umazana ženska. Se ni čez dan že dosti naklečala in preveč namolila?

Gospod: Preprostemu in neukemu človeku je to v veliko razvedrilo. Pouka so potrebni siromaki. Vera jih slepi. (Gresta dalje.)

Gospa: Radovedna sem, kakšne bodo kaj toalete nocoj.

(Gospod in gospa odideta.)

Frater (se vrne s kruhom v roki pred vrata, dá kruh ženi in pravi): Post je danes. Tole sem prihranil.

(Mati vzame kruh v roke in ga dvigne.)

Otroci (v ozadju): Kruh, kruh, kruh... (Hrupna godba.)

Zavesa pade.

2. VESELO OZNANILO.

Scena: Pred samostansko cerkvijo je temno. Jutro zazvoni. Mati pride z otro-

kom in gre v cerkev. Sliši se petje adventne pesmi: „Vi oblaki ga rositate, ali zemija naj ga da“. Potem vse utihne.

Pevka (pride): Vso noč sem blodila od gostilne do gostilne, od družbe do družbe, a od povsod so me odganjali. Danes je stiska že tako velika, da hoče biti vsakdo pevec, da bi s pesmijo živel. Oh, ti moja pesem... V srcu te hranim, vso čisto in neomadeževano. Nisem je ponižala, da bi služila kot dekla mojemu telesu, v mašino, ki bi me redila, Oh, ti grdi ljudje. Omadeževati te hočejo, zdrobiti te hočejo, zdrobiti mojo dobro voljo, iz katere vreš! Kadar jim čisto zapojem, se mi smejejo. Če bi pa zakvantala, bi bile bohotno vesele njihove oči in z debelimi prsti bi segali v mošnjo, da me poplačajo! Krivico čutim, ki so jo tebi, pesem moja, storili — iskreni in preprosti, kot si bila. S pesmijo mi hočejo ubiti srce. Toda v jarem časa trdo vklenjena čutim, da se ti bliža odrešenje. (Oder se rahlo razsvetli, ker jutro vstaja.) Tega mi nihče ne more vzeti. Najedla sem se tem več dolgo noč, želim, da temo v meni svetli dan prečisti. (Se sesede na klop pred samostansko cerkvijo. Iz ozadja adventna pesem. Po poti pride frater, globoko sklonjen.)

Frater: Tako lepo jutro, kakor božji smehljaj. Nad vsemi svéti, dobrimi in hudobnimi. Nič ne izbira, nič ne loči. Tako je naš božji Zveličar delal, ko je grešnike zbiral, ozdravljaj in jedel med njimi. Revnim vrniti staro božjo postavo: pravico; grešnim najlepšo vseh božjih lastnosti: usmiljenje. Zanje, zaradi njih, je prišel iz nebes, zaradi revnih na duši

in telesu. Bil je odrešenik. Po njem so klicali rodovi v visokih pesmih kakor ljudje vedno in še mi sedaj. Odrešil nas je pravi božji Sin. Toda ali smo tudi vsi odrešeni sprejeli? Ne, ne.

Pevka (vstane): Ta menih ima čudne misli. Tako ne mislijo vsi tisti, ki nas vodijo, ljudi.

Frater: Kaj si predeš? Obupan je tvoj obraz. Pevka bi morala biti vedno vesela.

Pevka: Kako bom vesela, preganjana zver. Dvajset sem pragov to noč prestopila, skozi dvajset vrat so me nagnali. Kruha sem iskala, svojo pesem bi bila dala zanj, a tudi za to ceno ga nisem dobila.

Frater: Vem za tvojo težko pot. Morda je ta stiska potrebna. Morda bo ta stiska v ljudeh ta čas dozorela, mimo klika po kruhu in pijači, iz lakote in žeje porojenem, v jasen krik po Bogu, sveta — Odrešeniku.

Pevka: Kruto sodbo si izrekel. Strašen je ta tvoj Bog, ki z gladom in žejo tisočev ljudi sebi svoj prihod pripravljaja. Taki, sem v pravljicah brala in v zgodovini, so bili posvetni gospodarji: preko mrtvih trupel so jim godbe zmagoslavno igrale v prihod.

Frater: Sestra, stisko moraš prav umeti. Rodovi pred Kristusom so v celoti čakali na odrešenje, a odrešenja niso vsi sprejeli. Mi smo vsi odrešeni, toda odrešenja nismo vsi prejeli. Živeti v odrešenju morejo tisti, ki so dobre volje iz milosti. Tisoči, ki stradajo, so dokaz, da je mnogim odrešenje samo bajka. Ne bi odrekli ti neodrešeni ljudje za svojo dušo svojemu želodcu koščka kruha!

Pevka: Razumem te. Globoko misliš. Mislijo sicer mnogi —

Frater: — a ničesar ne storijo! Tu ostani! (Gre.)

Agitator (pride): O, pozdravljena, dekle s pesmijo. Hitim za tabo, da mi kar sapa pohaja. Čemu ta beg? Čemu toliko iskanja? Povej!

Pevka: Sumljivo sapa imaš. Grde namere čutim. (Se odmakne.)

Agitator: No, ne bodi neumna kot otrok. Nisem eden tistih. Velike stvari sem doživel. Vidiš in sama čutiš bedo. Nekaj je treba začeti. Kdo je krivec? Ljudje, razdeljeni v polovico: sihi, lačni — bogati, revni, — veliki, mali. Mi mali, revni, lačni se moramo združiti v svojo stranko. Le tako bomo zmagali. Pobjemo zajedavce in pijavke!

Pevka: Mešetar brez srca se mi zdiš.

Agitator: Ni čas primeren, da bi drug drugemu razkazovali srce. Zdaj je vihra. Bogati imajo kanone pripravljene za strel, toda tudi vojska malih se že zbira. Iz vsega sveta smo pripravljeni na udar. Pojdi z menoj! Tam zunaj čeka vojska naša na povelje. Pridruži se še ti, da ne bo prepozno! Kdor ne bo z nami, je proti nam, in bo občutil našo trdo pest. Ne ustrašimo se smrti.

Pevka: O, kri bo tekla! Veliko morijo vi pripravljate! Da bi prelita kri prinesla srečo?

Agitator: Revolucija, edino naše upanje, edino naše odrešenje!

Student (prihiti): Ti si ž njim? Zdaj si menda že razumela? Vso uganko smo razrešili. Rešili se bomo sami in s pestjo. Brž z mano! Ni časa zdaj za sanje. Revolucija — rešilni klic nam mornarjem na

polomljenem brodu! Sanje pusti za pozneje.

Pevka: Strah me je, srce mi trepeta. Nevihta divja gre čez svet. Zublji ognjeni v pošastni strasti so se razdivjali. Zdaj pride veliko odrešenje vsem ali — propast. O! Mene je strah.

Student: Hiti! Stopi!

Agitator: Brž! Si videl postavo, ki se je premaknila za hišo? (Zvižg. — Student in agitator zbežita, pevka se jima iztrga. Pozvoni na samostanski port. Adventna pesem se zasliši. Policaj gre čez oder.)

Frater (pride s kruhom v roki): Na sestra. Lačna bi brž zapadla zmoti!

Pevka (vzame kruh in gleda fratra): Čutim, da bije v tebi dobro srce!

Frater: Dobra in pravična srca bi rešila svet!

(Gospod in gospa prideta.)

Gospod: Sit sem vsega. Piješ, ješ. Kakšen smisel ima vse to?

Gospa: Pa še jeza povrhu! Ta nezadovoljna drhal brezposelna. Kar pobili bi vse, ki ne beračijo. Hočejo, da bi sami capini hodili po svetu.

(Zunaj krik: Revolucija! Zvižg, strel.)

Gospa: Zdaj je konec.

Gospod: Beživa na varno! (Bežita v cerkev.)

Frater: Ne straši se, to je šele začetek!

(Zunaj strelji in vpitje. — Iz cerkve adventna pesem in zvonjenje.)

Zavesa pada.

3. SVETA NOČ.

Scena: V ozadju je samostanska cerkev. Vrata tvori zavesa. Za njo so pri-

pravljene jaslice. Ko se sprednja zavesa dvigne, je slišati iz ozadja grmenje, ki ponehuje. Klici: Živela revolucija! Pred samostanom stojita prior in frater.

Prior: Strašna noč. Namesto božičnih zvonov nam pokajo kanoni in reglja-jo strojnice. Mesto božjega blagoslova se vali po zemlji dim prekletstva. O, kako občuti ta svoj prihod božje dete!

Frater: Ljudje se niso še nič spremenili.

Prior: Kako govoriš! O, takrat, ko je Jezus med neodrešene prišel, so ga hrepence sprejeli. V sveti noči se v Palestini ni razlegal glas kanonov in strojnice. Tibo in mirno je bilo vse. Kar čutim, kako je srebrno, tiho zazvenela angelska pesem: „Slava Bogu na všavah in na zemlji mir ljudem!“ Kdo bi v trušču in hrušču danes le slišal ta glas? Oh, kako težko je božjemu detetu nocoj!

Frater: Častiti, pozabljate, da takrat še niso imeli kanonov. Če bi jih imeli, bi bili bržkone ob grmenju topov sprejeli božjega kralja, kakor ga danes na Njegov spominski dan. Prinesel je odrešenje. Odrešil je svet. V to verujemo, sicer —

Prior: Prinesel je odrešenje. Verujemo vanj. Toda, ali moreš čutiti nocoj, da hodijo ljudje odrešeni po zemlji? Se toliko, kolikor je bilo ob rojstvu pastirjev pri njem, nas dobrih ne bo nocoj.

Frater: Odrešenje bi bili morali vsi sprejeti. O, tudi mi smo krivi!

Prior: Mi?

Frater: Tudi mi. Ker nismo ubogi ostali. Ker smo požrešnim volkovom lažnjive krščanske krinke dajali. Za primer se je že nocoj neki gospod pod našo

samostansko streho skril in rešil. Otel si je svoje sebično nekrščansko srce.

Prior: Ti očitaš meni kot predstojniku? Mar nismo dolžni do vseh enako dobri biti? Tudi do grešnih?

Frater: Toda marsikateri revež je moral v noč prezebel, in na ulici prespati, ker v samostanu ni bilo prostora.

Prior: Tako smo mislili: Storili smo, kar smo bili dolžni.

Frater: Prav, da je vihra za sveto noč prišla. Morda se še kateri tudi izmed nas spreobrne.

Prior: Iz daljave slišim, da se spet bližata nemir in vojska. Polnočno mašo bomo letos opustili.

Frater: Nikar! Če nas dobe morilci pri daritvi, ne bomo pred sodnim stolom božjim prišteti med izdajalce. Slovesno in lepo, preprosto bomo otroka božjega sprejeli.

Prior: Naj bo po tvojem. Menim, da bova sama pri daritvi. (Gre.)

Frater: Ne, ne bova sama. Pastirci se že zbirajo.

Mati (s sedmimi otroki): Kam naj skrijem svoja jagnjeta? Komu naj jih dam? Komu izročim? Mož je odšel z revolucionarji. Premalo je bilo tvojega kruha, da bi ga tudi on poskusil. Če bi ga bil, bi bil ostal doma. Vedel bi, da je nekje še vrec, ki ljubezen siplje.

Frater: Tako nam bo, kakor ob bethlemskih jaslicah pastirjem. Kakor pastirji ovce, tako boš ti nocoj Bogu svoje otroke darovala. Hladno je na cesti. Stopi ž njimi v cerkev!

Brezposelni (pride): Tako, zdaj sem spet na svobodi. Toda — kam naj se skrijem, da me spet ne dobe? Lačen sem

in prezebel, kar nič sposoben za boj na fronti.

Frater: Pastirc, kaj tarnáš? Ne veš, kaj se je zgodilo? — Rodil se je božji Sin, naš Odrešenik! Pojdi, ga greva moliti! (Gresta. — Gospod in Gospa prideta.)

Gospod: Za odhod imava vse pripravljeno.

Gospa: Kam naj se skrijeva za dve uri, da boji tu okoli minejo?

Gospod: Stisneva se tu ob samostanska vrata. Vse mimo bo drvelo, naju nihče ne bo opazil.

(Ura bije dvanajst. V ozadju bližajoči se strelji in klici: Pravica, pravica! Zavesa v ozadju odra se razgrne. Okoli Jožefa, Marije in jaslic klečijo: Prior, Frater, mati z otroki, pevka, brezposelni. Iz ozadja angelsko petje: Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so dobre volje! Pevka začne peti: Sveta noč... Nenadoma regljanje strojnic in topovski strelji.)

Zavesa pade.

4. BOGOVI NOVEGA SVETA.

Scena: Mestni park. Drevored v mestu. V ozadju je mesto razsvetljeno. Na klopci sedi študent obvezan.

Pevka (pride, ga pogleda in spozna; sede k njemu in ga prime za obvezano glavo): Prebudi se!

Študent: Ne spim. Strast me je ranila in sen me je našel v telesni bolečini. Toda moj duh je živ. Ni še ugasnila moja strast. Še trenutek in vržem v besni naglici obvezo z glave in zletim, zdivjam. Še mnogo imamo dela.

Pevka: O duhu si govoril? Da je v

tebi živ, meniš? Jaz ti povem: mrtvec si. Duh ni strast, ki ruši, duh je velika ljubezen.

Študent: Bajke prodajaš, ki so ti jih menih natvezli. Poznam zalego kačjo. Razbili bomo to duhovno gnezdo.

Pevka: Nikar! Kdo bo potem na svetu še ljubezen sejal, kdo? Morda vi, ki menite, da dobro delo zdaj opravljate, ko cerkve rušite in kri prelivate? Mar mislite, da boste obličje zemlje z mečem spremenili? Srce, nov duh — to bo ustvarilo novega človeka, ki bo, kakor ga Kristus hoče.

Študent: Neumnost! Čakali smo dolgo. Zdaj pride veliki konec! Nov svet! Mi smo bogovi, ki ga ustvarjamo.

Pevka: Tudi jaz verujem v veliki konec, ki bo za vekomaj razločil med smrtjo in življenjem.

Študent (čisto ob njej): Tvoj prijatelj sem. Zapomni si: V nekaj dneh končamo boj in prav gotovo zmagamo. Otmi življenje si in kar imaš najdražjega na svetu. Tebi bomo prizanesli. Vse drugo bo končalo s smrtjo. Tudi samostansko zidovje bo zgrmelo v prah. Zdaj veš! (Zbeži.)

Pevka: Jaz in kar imam najdražjega? Oh, kaj naj si izberem? (Premišlja: plane pokoncu.) Ah, že vem! Srce bom otela, rešila bom življenje fratru. Na ruševinah samostana bova gradila novo stavbo...

Frater (pride z brezposelnim, ki nosi otroka): Tako, ta je sedaj otet. Ti imaš srce, v gorečo hišo si planil ponj. Ta duh je v tebi od božiča.

Brezposelni: Niso ljudje, zverine so. Veš, frater, tudi jaz sem mislil, da

bi se pridružil vojski za pravico. Bil sem slab, ko sem šel iz ječe. Takrat si me pozval, naj bom božjemu Detetu za pastirca. Nisi me ti poklical, poklical me je Bog.

Frater: Res, globoko šel je vate božji duh ljubezni. Ne smeš imeti ljudi za zverine! Niso sami krivi. Ne vedo, kaj delajo, ko božje Dete križajo. Glej s križa teče kri: milost, ki je ljubezen!

Pevka: Rastemo. Sedaj smo trije.

Frater: Še četrti pride.

Mati (pride sama): Prevezovala sem ranjence na cesti. Oh, koliko je bede!

Pevka: Ah, tudi ti ljubezen seješ.

Policaj (pride): Kaj tu stojite? Smrt vam grozi! Brž se skrijte, ako se hočete oteti.

Frater: Mislili smo, da dobro delo vršimo, ako umirajočim v stiski pomagamo.

Policaj: Neumnost! Dobro delo! Zdaj! Kaj pa mislite! Kaj drugi! Zdaj naj gleda vsakdo sam na sebe, da se reši!

Frater: To je sebični duh, ki je vojsko pripravil. Vsakdo za sebe!

Policaj: S ceste se poberite! Tu imamo posla le oboroženi ljudje. Tega (pokaže na brezposelnega) pa s seboj vzemite. Prekucuške misli se mu utegnjo še ponoviti. Prekratek čas sedel je v ječi. Spravite se s poti!

(Gospod in gospa prideta.)

Gospod: No, tu je stražnik zdaj. To je obupno! Krivica se mi godi. Denar so mi pobrali. Komaj, da sem živ ušel. Kam zdaj? Mesto je vse zastraženo. Hišo so mi podrl! Kam?

Policaj: Ti, frater, ju zaenkrat s sabo vzemi, za nekaj časa sta na varnem.

Frater: Ne vem, če prav ravnam, če temu streho dam. A vendar, človek je in zdaj ubog. Toda poprej je malo iskal naše hiše. Ti, človek, povej, koliko življenj imaš na vesti!?

Gospa: Nesramnost!

Gospod: Predrznost brez primerel!

Policaaj (fratru): Ti, menišek, molči! Z oblastjo imaš opravka.

Frater: Tako so nam zmeraj usta zavezovali, kadar smo mi, božji služabniki, hoteli božji glas poslati v svet: Pravica!

Brezposelni, Pevka, mati; Pravica!

(Iz ozadja grom in krik: Pravica!)

Policaaj (zažvižga): Naglo, brez besede, v samostan! (Jih porine naprej.)

(Hrup naraste, luči ugasnejo. Agitator in študent se priplazita s plinsko masko na obrazu in električno žepno svetilko v roki.)

Agitator: Glej zdaj, kako se vodijo pod roko: policaj, oderuh in frater. Vsi ti so zoper nas! Oblast, bogastvo — in tudi Kristus!

Študent: Kje je bomba? Ustrelil! (Strel.)

Zavesa pada.

5. DUH ŽIVI.

Scena: Samostanska cerkev. Spredej vrtna klopica. Pevka sedi na klopicici in se igra z otroki. Poje jim pesmi. Študent posluša za drevesom, meri z očmi samostan, potem se zatopi v njeno petje.

Študent: Njena pesem!

Pevka: Pojdite zdaj. Tiho jutro niha nad cerkvijo. Morda je tudi zadnje. Vi ne razumete tega. Pojdite zdaj. (Otroci

gredo. Oglasi se samostanski zvon.)

Študent (posluša, nato plane k pevkici, jo prime za roko in vzklikne): Kakor da bi se nov svet odpiral. Novo, veliko jutro.

Pevka: Tega jutra ne boste pripravili vi! (Nekaj časa si gledata iz oči v oči.)

Študent: Utrujen sem. Tvoj pogled me je utrudil!

Pevka: Ti, se spominjaš večerov, ko sva oba hrepenela po nečem daljnem, daljnem. Ti, zdi se mi, da sem tisto daljno, daljno našla. A ni od tega sveta.

Študent: Ti, misliš, da jaz nisem našel tistega, za čemer sva oba hrepenela?

Pevka: Nisi!

Študent: Nisem? Morda. (Zagleda se ji v oči.)

Pevka: Pojdi z menoj!

Študent: Kam?

Pevka: K sveti daritvi, ki bo poslednja. Za božič smo se zbirali pastirčki v sveto noč, zdaj se zbiramo apostoli k večerji zadnji. Kristusov duh na svetu bo zdaj križan, Toda tu duh bo vstal!

(Zazvoni drugič, oglasi se mašna pesem.)

Pevka: Pojdi, greva k daritvi! (Študent že stopi korak proti cerkvi. Nenadoma močan pok iz ozadja. Oba se zdrzneta.)

Študent: Veliki konec me kliče. Konec adventa! Razumeš? Reši se! (Zbeži. Pevka gre v cerkev. — Gospod in gospa prideta po vrtno in se ustavita. V cerkvi zazvoni z malim zvoncem.)

Gospod: Čemu te ceremonije?

Gospa: Zdaj, ko nas skoro vse že smrt drži za vrat!

Gospod: Meniška bedarija.

Gospa: Toda tukaj smo na varnem!

Gospod: Za krinko je vera in cerkev vsaka dobra.

Gospod: Nevihta se je zdaj unesla. Morda se je druhal premislila. O, še se kupijo za svetle novce svetli meči, kano ni. (V cerkvi zopet pozvoni, sliši se pesem: Kraljevo znamenje, križ stoji. Prior pride.)

Gospod: Dobro jutro, prečastiti!

Gospa: Dobro jutro, prečastiti!

Prior: No, sedaj pa nič več strahu! Ozadje je mirno. Stopimo v samostan, da obedujemo vsaj danes mirno. (Gredo. Iz cerkve pride pevka, za njo frater.)

Frater: Kaj imaš povedati?

Pevka: Nekaj slutiš.

Frater: Obhajali smo zadnjo večerjo!

Pevka: Pojdi torej!

Frater: Kam? Da bi jaz ubežal? O, bil bi nezvesti hlapec Jezusov.

Pevka: Ne, ne mislim, kakor praviš. Mislim le: Če morava umreti, je pač vseeno, ali nas ubije zidovje samostana, ko bo padlo, ali pa naju zadene strel na cesti, ko bova ljubezen ranjencem delila. (Gresta. Iz ozadja strel, kriki: Pravica, pravica! Oder se stemni, iz ozadja plameni.)

Zavesa pade.

6. KONEC ADVENTA.

Scena: Razvaline samostana. Na razvalinah ležijo mati, otroci, prior, brezposelni. Telesa so močno razsvetljena. Vsi imajo bele halje. Gospod in gospa ležita v svojih oblekah.

Agitator in študent prideta.

Agitator: A, tu ste zdaj na ulici! Zaslужili ste takšen konec. In cerkev, prej tako mogočna, kup razvalin samo!

Študent: Poglejva dalje. Fratra in pevke ni nikjer. Kod sta se vendar rešila? Zdaj, ko je napočil mir, ne najdem je nikjer. Rad sem jo imel zaradi njene pesmi!

Agitator: Ne vidim je nikjer! (Gleda po razvalinah.) Vsi so tu. Ona leži morda na dan, pod razvalinami... Nič več srce ne poje iz njene pesmi, ki je bila nevarna tudi zate. Da nisem prišel pravi čas, bi te zavedla. Morda še v samostan bi šel beračit za košček kruha. O, to ponižanje, to sem ti jaz prihranil. Prav je, da je umolknila vabljliva pesem! In frater! Njegova nesebičnost je bila še bolj nevarna. Ne bo se več prebudil. — Ha, ha, ha!

Študent: Fratra ne poznam. Na njo še mislim zaradi njene pesmi, ki je mrtva. Rad bi jo slišal še enkrat...

Agitator: Kaj duh, kaj pesem zdaj pomeni! Dve mrtvi trupli, stisnjeni, zmečkani, sta se s prstjo združili. In črvi bodo začeli svoje gnusno opravilo... Haha...

(Iz ozadja se prikažeta, kakor da bi iz ruševin vstala, pevka in frater. Stopita na vrh. Študent in agitator zastrmita.)

Študent: Duh živi!!! (Oba padeta znak. — Frater in pevka gresta počasi med mrtve in jih pregledujeta.)

Frater: Mislili so v zmoti siromaki, da bodo s samostanom podrli tudi krščanskega duha.

Pevka: Krščanski duh je bil zdaj križan, a napočil je že tretji dan in sedaj bo vstal!

(Trobeta se oglasi iz ozadja, oba ostrimita.)

Frater: Adventa je konec.

Pevka: Veliki prihod je tu.

(Iz ozadja zastor. Kristus se pojavi.)

Kristus: Vstanite, dobri! Slabi, ki ste krivice delali in kri prelivali, ostanite v temi pogubljenja!

(Mati, otroci in brezposelni vstanejo in se približajo Kristusu, ki razprostira roke v objem. Tiha godba od nekod.)

Zavesa pade.

KONEC.

NAVODILA.

„Veliki prihod“ so prvi igrali igralci na Dolu pri Hrastniku v programu farne božične proslave. Po besedilu bi mogel ta tekst služiti tudi za proslavo Kristusa Kralja ali pa za socialen dan.

Kot božična proslava se more uporabiti „Veliki prihod“ zato, ker sem v njem po-

skušal za sodobnost narisati osnovni pomen adventa: dvojni prihod Kristusov. Igra teži tako po vsebini in igranju v prvih treh slikah v neki višek, ki je v živi sliki: Jezusovo rojstvo. Ostale tri pa se zmagoslavno zaključijo s prihodom Kristusa kot sodnika. Za režiserja je ta vsebinsko nujna delitev igre brezpogojno potrebna. V ostalem besedilo ni dramatsko trdno sklenjeno, tako da se dogajanje sprošča v šestero slik, ki so povezane med seboj le po razvoju dogodkov, ne pa po notranji rasti nastopajočih.

Pri dobro urejenem tehničnem aparatu in ostro izdelanem igerskem poteku bo izzvala igra v gledalcih občutje sodobne neurejenosti v svetu in vik in krik še vedno neodrešenega človeka. V tem pa se bo igra v sebi dopolnila, pravimo: igra bo uspela.

V Vojniku, na praznik Marijinega rojstva 1957. D. P.

Za osmi december

Legenda o Udarjeni Mariji

Fantovsko odrsko opravilo v petih podobah

Niko Kuret

O nastanku ljubenske legende.

Ljubenski beneficent Sebastijan Pogacar je sestavil okoli srede 18. stoletja tale kronogram:

„Statva Delparae perCVfisa fVerat a Mvvario qVI penltens LVgebat II annis SVperstes (= 1692).“

Ljubensko legendo, kot jo danes poznamo, so mu potrdili kot priče „Jacobus Kokal, 75 annorum, Mathias Prestrl, 79 annorum, Valentinus Jakobizh, 78 anno-

rum...“ Leta 1692. so popravljali cerkev. Zidar Gregor Eržen, iz Kamne gorice doma, je udaril Marijino podobo s kladivom na levo senco. Takoj se je prikazala kri iz rane, kakor se bere v farnem zapisniku. Pozneje so se videla še druga čudežna znamenja v cerkvi in na podobi „Udarjene Marije“, kakor so jo poslej imenovali. Mnogi, ki so prišli semkaj v dušnih in telesnih potrebah prosit Marijo pomoči, so bili čudežno uslišani. Tako je zaslovela ta božja pot, ki so k

njej prihajali romarji ne le iz bližnjih krajev in župnij, marveč tudi iz daljnih, celo iz Koroškega in Štajerskega.

O uprizoritvi „Legende o Udarjeni Mariji“.

„Legendo o Udarjeni Mariji“ lahko uprizori tudi najmanjši oder. Posamezna pozorišča označuje samo primerna kulisa v ozadju, sicer ostanejo kot draperija temne zavesa okrog in okrog. Potrebna kulisa (ali premični del) se izmenja med posameznimi podobami, ko poje zbor vmesne pesmi (vzete iz Štreklja). V ta namen naj se namesti en meter za glavnim zastorom drug zastor, ki se po vsaki podobi strne in ki pred njim v vrsti nastopijo pevci z vsake strani. Za tem zastorom se ta čas lahko izvrše potrebne spremembe, da se tako prepreči vsak nepotreben odmor, ki bi le motil.

Spremembe so zamišljene takole: V prvi podobi, ki predstavlja krčmo, postavimo samo dvodelno belo kuliso, ki ima na eni polovici naslikano (ali pritrjeno) majhno okence, na drugi pa tablo, ki nanjo krčmar zapisuje svoje dolžnike. — V drugi podobi se postavi na sredo ozadja „lopa“, ki naj jo tvorijo trije sestavljeni polkrožni loki iz letev. Na sredi naj bo na visokem podstavku Marijin k'p. Na vsako stran naj pride še preprost zidarski oder (štirje drogovi s počezno letvijo in desko na vsako stran). — Za tretjo podobo ostane pozorišče isto kot v drugi. — Pozorščke četrte podobe pozorji spet dvodelna kulisa, to pot na vrhu v polkrogu odrezana. V nastali kot po-

stavimo prestol za svetega očeta. — Pri peti podobi, ki nas popelje pred dozidano ljubensko cerkev, si pomagamo z dvema ozkima belima kulisama, ki nanju naslikamo (ali pritrldimo) po eno okno s polkrožno linico nad njim. Kulisi postavimo tik zastora na vsako stran sredine. Za sredino, kjer se zadnja zavesa lahko deli, pa postavimo lopo z Marijino podobo iz druge oz. tretje slike. Pokaže pa se šele na koncu podobe, ko se zavesa razgrne.

Razume se, da je treba poiskati nekaj primernih efektov z razsvetljavo. Treba je nekaj iznajdljivosti, pa se doseže včasih s preprosto acetilenko s kolesa ali z žepno svetilko (na majhnih odrh posebno!) lepši efekt kot z drago razsvetljevalno napravo. Poskušati je treba.

Marijino podobo izzagamo iz navadne deske, visoka pa naj bo vsaj 50 cm. Po zasnovi naj bo starinska (prim. Maleševo Slovensko madono) in jo temu odgovarjajoče tudi poslikajmo.

V prvotni zasnovi je bila igra napisana za radio in se je dvakrat izvajala.

Nastopajo pa:

Gregor Eržen	} zidarji
Matija	
Balant	
laški polir	
župnik ljubenski	
Jernač, krčmar (nema vloge)	
Sveti oče papež	
stražnik pri papežu	
služabnik pri papežu	
pevci (v narodnih nošah), ki so hkrati množica, kadar je treba.	

UVOD

Zbor (poje po napevu: Dajte, hribje in doline)*:

Gori na gorenjski strani,
gori v Ljubnem imen'vani
so se čudeži godili.

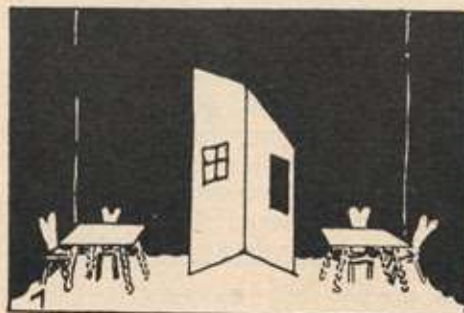
Mati božja z Ljubnega!

Sámo je vkup zvonilo,
sveče so se same vžgale,
čast Mariji so dajale,

Mater' božji z Ljubnega!

(Po Streklju IV, 6710.)

1. PODOBA: ZIDARSKA DRUŽBA V KRCMI

Polir: Evviva naša Gregorio! Na zdravje, Gregorio! In kako je bilo potem? In zakaj si ga ne smejeta vidva?

Grego: Tadvá, polir? Tadvá si ne upata.

Polir: Si ne upata! (Se bučno smeje.) O, ma perbacco, si ne upata! Si ne upata! Ma zakaj ne?

Grego: Ker bi se pregrešila!

Polir: Kaj? Come?

Grego: Greha se bojita!

Polir: Greha? (Se spet bučno zasmeh.) Greha! Ma saj nismo otroci!

Matija: Jaz bi rekel, da se rajši ne smej, polir.

Balant: In ti, Grega, brzdaj svoj jezih. Umij si ga, ki táko kvasaš, da ni za nikamor.

Grego: Prav précej si ga bom umil, Balant, prav precej. Ampak ne z žegnano vodo. (Sme.) Jernač, prestopi se, semkaj pridi, na — (pije v globokih požirkih) — na, moj polič je prazen. — Še enega. Jezik je umit, Balant, in, kaj bi zdaj? Ali naj roženkranc molim naprej?

Polir (se krohoče): Va bene, va bene, molto bene, Gregorio! In jaz ti ga povem, če si ga hočeš moliti, pa si ga ni treba v tabérno hoditi! (Sme.)

Balant: Jaz lahko hodim, kamor me je volja. Nisem pa dolžan, poslušati tvojih kvant.

Grego: Se pa v stran obrni. Drugi jih vsi radi poslušajo, kaj?

Polir: Eccolo, tako je! — Ma zakaj ste vsi tiho?

Matija: Zato, ker nismo za to tukaj, da bi z vama svinjali.

Polir: Z vama? Kaj si ga praviš? Ma chi? Z vama?

Grego: Jih vidiš, šleve, polir? Z vama — to sva midva, ti, polir, in jaz, zidar Grego Eržen. Zdaj veš.

Polir: Ma senti — ma ste ga možaki?

Matija: Mislim, da bolj kot ti, griza laška pritepena.

Grego: Tako? Zmerjati pa znaš, zmerjati.

Matija: Zmerjati? Resnico sem s pravim imenom povedal — zato zmerjam?

Polir: O, ma — saj si ga lahko grem, per l'amor di Dio, jaz si ga ne bom —

Grego: Nikamor ne, polir. Tukaj sem tudi jaz, Strela božja vendar! (Trešči polič ob tla.) Kdo si kaj upa?

Balant: Nismo zato tu, da bi se pretepali.

Matija: Na svetem kraju smo.

Balant: Na svetem kraju.

Grego: Seveda. Pa potegni kučmo z glave, Balant, in zakaj na glas vpiješ, Matija? Tukaj smo na svetem kraju. Na svetem kraju veš, Jernač! Ali je — ali je tudi tvoje vino morda žegnano? (Se hrupno zasmeh.)

Polir: Ti si ga pravi, Gregorio! (Se smeje tudi on.) Pa ga pijmo, ta žegnana vino! Evviva, Gregorio, evviva noi che siamo putti!

Grego: Na zdravje, polir!

Matija: Norca se iz našega kraja ne boš delal, Grego. Bog ne zadeni, da bi si norca delal iz same Matere božje —

Balant: Cerkev ji zidaš, Grego. Vsi jo zidamó.

Grego: Briga mene cerkev. Zidam, ker je to moje delo. Cerkev ali krčmo — vseeno mi je, kaj zidam. To je moje delo. Z njim sem prišel križem sveta. Vidva pa še v sosednjo faro nista stopila.

Matija: Zato si pa vero izgubil v svetu.

Polir: Come? Come? Kaj si ga pravi?

Grego: Pusti ju, pusti. Izpijva. Jernač, plačam.

Polir (tího): Senti, Gregorio, mi ga posodš — ?

Grego: Že prav. Plačam za oba.

(Potegne možnjo.) Pridi, nekaj ti zaupam. Hočeš z mano? Luna se je skrila. Vem za — (šepetanje, nato):

Polir: (se krohoče.)

Grego (se tudi krohoče, nato): Spat, spat, možje — noč ima svojo moč. (Zasmehljivo, sikajoče:) Ponoči hudič izkuša ljudi, ponoči se greh rodi! (S smehom odideta.)

Matija: Jernač, plačam. (Vrže novce na mizo.)

Balant: Jaz tudi. (Vrže novce na mizo.)

Matija: Prekleta laška kuga,

Balant: Bog nam zanesi.

Matija (tího): In Marija ljubenska. (Druga zavesa se strne.)

Zbor (nastopi in poje po napevu: O Marija, božja mati):

V Ljubnem cerkev so zidali
so Marijo v lopo dali.

Mater božjo z Ljubnega.

Tamkaj zidal je zidar,
ni mu b'lo Marije mar,
Mater' božje z Ljubnega.

Tamkaj en zidar je zidal,
je Marijo grdo gledal,
Mater božjo z Ljubnega.

„O Marija, kaj me gledaš?
Al' jaz tebi všeč ne delam,
Mati božja z Ljubnega?“

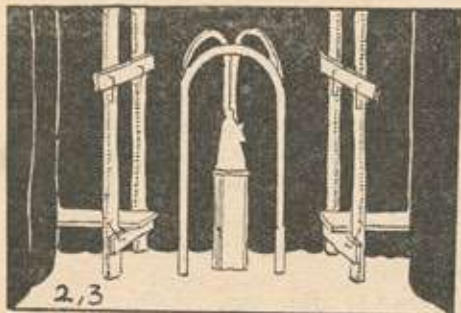
Zidar hitro klad'vo zgrabil,
je Marijo v glavo udaril,
Mater božjo z Ljubnega.

Hitro črna bula stekla,
kri rdeča ven pritekla
Mater' božji z Ljubnega.

Po Streklju IV, 6710.)

*) Napeve je določil posameznim pesnim L. Puš.

2. PODOBA: ZIDARJI PRI DELU

Grega: No, polir, si kaj zaspan?

Polir: Jaz? Zaspana? No, no, no.

Grega: Bled si pa in črne kolobarje imaš okoli oči. (Smeje se.) Ej, ej, ej, polir, zdi se mi, da tvoja moč pojema.

Polir: O, prego, Gregorio, to mi ga ne boš pravil.

Grega: Vso noč nisem spal — s tabo vred, polir — in poglej me, kako sem svež in čil — ! Strela božja!

Polir (zaha): Jaz sem ga zaspana. Davvero.

Grega (zaupno): Je pa deklíč kakor treba, ha?

Polir (cmokne z usti): O, che no! Bellissima!

Matija (kliče): Polir! Pridi no sem pogledat!

Polir: Ga že pridem! Oh, che ragaz-za! (Zazeha.) Ma ga sem zaspan!

Grega (kleše kamen in poje):

Pa Gorenjke so fletne
in pa lušne so tud',
so bele kot repa
in pa hude ko zlod'.

Pa Dolenjke so fletnej',
ker so bolj'ga sreća,

če na okno potrekaš,
te v kamro peljá.

Balant: Si že napravil kamenje?

Grega (zazehne): Sem. Tu ga imaš za dve karjoli. Kar začni voziti.

Balant: Grega!

Grega: Kaj bi rad?

Balant: Ne poj tukaj tak h — takih pesmi, Grega.

Balant: Prekleta prismoda, ali boš spet začel?

Balant: Grega, pomisli, tvoja duša —

Grega: Glej ga, kaj si far, da me boš —

Balant: Ne boš vselej mlad in zdrav, pride starost —

Grega: Potolažen bodi, do takrat se že spokorim — če se mi bo treba za kaj —

Balant: Lahko te tudi précej Bog pokliče na obračun — glej, véasih, preden si šel po svetu, sva bila vendar —

Grega: Daj mi no že mir! Takrat sem bil neumen kakor tele. Toliko sem vedel, kakor zdaj ti. Od tistega časa sem že prehodil vse cesarske dežele. Po svetu šele spoznaš, kako je vse skupaj sleparija.

Balant: Kaj je sleparija, Grega?

Grega: Vse skupaj.

Balant: Kaj — vse skupaj?

Grega: Vse, kar farji uče, vse od začetka do konca, vse je sleparija.

Balant: Vse, da je sleparija? Za božjo voljo, Grega! Glej našo Marijo v lopi, glej jo, čudeži so se godili pri njej, tvojo lastno mater je ozdravila — ali se ne bojiš?

Grega: Marije? (Se glasno zahrohoče.) Tiste lesene? Ali misliš, da me bo?

Kaj je še nisi natanko pogledal? Desno roko ima odbito.

Grega: Marije? (Se glasno zahrohoče.) Tiste lesene? Ali misliš, da me bo?

Kaj je še nisi natanko pogledal? Desno roko ima odbito.

Balant (pobožno): Stara podoba je to, sveta podoba, milostna podoba. Čudežna Marija ljubenska.

Grega: Najprej ji mora roka zrasti, če me hoče za ušesa! (Se zakrohoče.) Ali slišiš, Marija?

Balant: Grega! Grega, za božjo voljo!

Grega (se bliža Mariji): Ti — Marija — kaj me pa gledaš? Zakaj me tako gledaš? Tebe naj se bojim? Tebe? Ti si kos lesa — kos lesa — sleparija, sama sleparija! Zakaj me gledaš? Ne glej me!

Ti! Ti! Smejala se mi boš? Ali kako? Ne maram tega pomilovalnega pogleda! Ne maram tvojega usmiljenja! Ne glej me več — ne glej me več! Sovražim te — na, tu imaš! (Udari s kladivom po glavi kipa.)

Balant (zavpije): Grega! Udaril si Marijo! (Kratek molk, nato): Grega — kri! Kri! Materi božji teče kri z glave! Grega! Marija, Marija, Marija!

(Gregor je omahnil nazaj, pritekla sta tudi Matija in polir. Za hip okamenela skupina. Druga zavesa se strne.)

Zbor (nastopi in zapoje po napevu: O Marija, moje želje):

Sveta kri se je polila
in zidarja oškropi,
h prav' pokor' ga obudila
Mati božja z Ljubnega.

Da b' se tukaj eden znašel,
da b' Marij' zamalal žlak,
da b' Mariji žlak zamalal,
Mater' božji z Ljubnega.

Če ga je zvečer zamalal,
zjutraj 'zviral je studen'c,

zjutraj je studenec 'zviral.
Mati božja z Ljubnega!

Brž zidar se je napravil
in je tekel v sveti Rim,
dol pred papeža pokleknil.
Mati božja z Ljubnega!

(Po Streklju IV, 6709—6711.)

3. PODOBA: OKROG UDARJENE MARIJE

(Množica — zbor — na odru. Vsi razen Matije kleče okoli lope.)

Matija (stoji pri lopi s čopičem in lončkom): Gospod fajmošter, ne morem več. Ne upam si več. Ne prime se. Barva se ne prime. Drugod se prime, na rani se noče. Kar skozi sili kri iz nje. Gospod fajmošter, jaz ne morem več — (Zdrsne na kolena.)

Zupnik (bolj zase): Grega, Grega Eržen, garjeva ovca, kaj si storil? — Ga še ni?

Balant: Kar ubral jo je za vasjo kakor nor.

Polir (od daleč): O mamma mia! Mamma mia! (Vse vstane. Polir prileze na oder in se zgrudi.)

Zupnik: Kaj je?

Polir: Morirò. Umr! bom.

Balant: Saj si krvav, polir?

Polir: Gregorio — Gregorio —

Zupnik: Kaj je z njim? Kje je?

Polir: Non lo so. Ne vem. Zabodel me je.

Zupnik: Sveti križ božji! (Poklekne k njemu, vse se zgrne naokrog.)

Matija: Se to po vrhu.
Balant: Bog mu bodi milostljiv.

Zupnik (preiskuje polirja): Srečo imaš, človek. Saj ni hudega.

Vsi (olajšano): Ah...

Zupnik: Daj, Matija, v župnišče ga spravimo, da ga obvezemo. (Matija in Balant pomagata polirju na noge in ga hočeta odvesti.)

Polir: O — no, no! Bom že sam. Bom že sam. (Plane in zbeži.)

Zupnik: Za sveti božji čas! Kakšen človek! Kakšni časi!

Balant: Štango mu je držal, Gregi. Kolikor se Grega po svetu ni skvaril, toliko mu je polir vero vzela. Bog se obeh usmili in Marija.

Zupnik: Ljudje božji, predragi kristjani... Kako bomo vso žalost izjokali, kako ta strašni greh oprali... Saj ne najdem besed, da bi vam vse povedal, ljubi verniki moji, ovčice moje... Saj vsi skupaj nič drugega ne moremo, pokleknimo, pokleknimo in prosimo odpuščanja za ta neznanski greh... (Boječ se utrga med ljudmi Marijina pesem. Brž nato):

Matija: Grega, Grega gre! (Marijina pesem se ustavi, vsi vstanejo in gledajo napeto za oder.)

Zupnik (stresočim glasom): Kje? Kje?

Matija: Tamle — k nam leze. Ves krvav je —

Balant: Nasproti mu grem — (plane naprej, na robu odra se srečata z Grego.) Grega —

Grega (ubito): Balant —

Balant: Kaj si pa mislil, Grega?

Grega: Fental — sem ga —

Balant: Koga?

Groga (hrope): Polirja — zapeljivca hudičevega —

Balant: Grega!

Grega: Saj je — vseeno —. Tako ali tako —. Ampak — on je vsega kriv —. In jaz sem se zavrgel. Zdaj je konec. Naj me — obesijo.

Balant: Grega — človek božji — ne obupuj nad božjo milostjo. Pojdi z mano.

Grega: Kamor hočeš. Zdaj je vse končano. To imam. (Gresta proti lopi pred župnika.)

Balant: Tukaj — sem ga — pripe-ljal —.

Zupnik: Ah — ti! Grega! Človek, zakaj si se rodil? Kaj si storil?

Grega: Krvavi rihti me dajte. Človeka sem zaklal.

Zupnik: Polir živi in bo obstal.

Grega: Živi? Živi? (Dolg premor. Nato zaihti.) Živi — gospod fajmošter?

Zupnik: Če ti povem. Ali — ono — drugo —?

Grega: Pogubljen sem, gospod fajmošter. Po svetu sem vero izgubil — in polir — polir je bil satan — zapeljivec —. Marijo sem s kladivom udaril. Zame ni odpuščanja. Zakaj Bog ne pošlje strele z jasnega —?

Zupnik: Bog je neskončno usmiljen, Gregor Eržen. Ali se kesaš?

Grega (ihiti.)

Zupnik: Kaj ne vidiš prsta Njegovega, ne čutiš priprošnje Marijine, ko se ti je nož ustavil, da nisi zabodel polirja do smrti?

Grega: Res, res, gospod fajmošter! Ko so mi povedali — oni — da ni mrtev — da ne bo umrl — se je utrgalo v meni — in zdaj — zdaj — (Spet krčevito zajoka.)

Zupnik: Poglej, o grešnik, ko raz-

žališ Boga, ko celo Njegovo presveto Mater udariš — vselej ostane še brv, da se od greha vrneš v milost božjo. O Mati božja ljubenska!

Grega (ihiti.)

Zupnik: Vstani, Gregor Eržen. Čudež se je zgodil, Mati božja je s krvjo oblita. Mnogo grešnikov je pretresel čudež do dna, da so našli spet pot do Boga. Ali na tebi je greh. Strašni greh, ki ti odveze zanj dati ne morem. Pojdi, por-maj v sam sveti Rim, k svetemu očetu, njemu se izpovej in ga za odvezo poprosi. In povej, da so te tvoj fajmošter poslali.

Grega (v ihtenju): In če odveze ne Zupnik: Pojdi in ubogaj me. — Mi doboj?

Vsi bomo zate molili. Tu sèm Marijo poglej.

Grega: O Marija ljubenska!

Zupnik: Udarjena Marija. (Premor.)

Grega (tih): Zbogom.

Balant: Zbogom, Grega.

Matija: Zbogom.

Zupnik: Zbogom, Gregor Eržen. Bog s teboj. (Grega ves skrušen odide, vse poklekne.)

Vsi: Zbogom! (Druga zavesa se strne.)

Zbor (nastopi in zapoje po napevu: Le za Jezusom hodimo):

V Rim zidar je hitro tekkel,
dol pred papeža pokleknil:

„Mati božja z Ljubnega,
Mati božja z Ljubnega!“

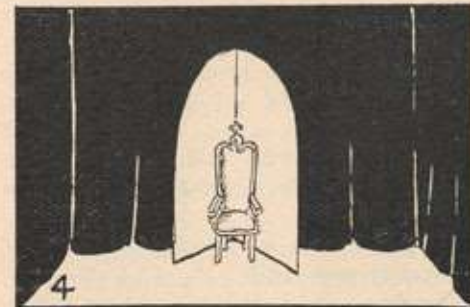
„Kaj sem jaz za en greh storil,
sem Marijo v glavo udaril,
Mater božjo z Ljubnega,
Mater božjo z Ljubnega!“

Papež mu je z jokom rekel:

„Za pokoro križ boš vlekel,
gori v Ljubno spet nazaj,
k Mater' božji z Ljubnega!“

(Po Streklju n. n. m.)

4. PODOBA: PRI SVETEM OČETU PAPEZU

Stražnik (na sredi odra): Stoj. Kdo si, kam hočeš?

Grega: S Kranjskega sem, k svetemu očetu bi rad.

Stražnik: To ni kar tako. Danes jih je bilo že dovolj. Pridi jutri.

Grega: Ne, jaz moram še danes do papeža — še to uro —.

Stražnik: Ali si znorel? Nazaj!

Grega: Težko breme nosim, o stražnik, spovedati se moram — brž se moram spovedati — sicer mi duša strepeta —.

Stražnik: Spovedati, praviš? Potem pa le stopi naprej.

Grega: Bog ti povrni, o stražnik. (Gre z muko čez oder, rad bi spešil.)

Služabnik (na desni strani odra): Stoj, kdo si in kaj bi rad?

Grega: Grešnik sem, s Kranjskega, in do svetega očeta bi rad.

Služabnik: Nocoj ne bo nič. Sveti oče molijo, nikogar več ne spustim do njih.

Grega: Za božji čas, pri božjem usmiljenju te prosim: spusti me. Fajmošter so me sem poslali, strašen greh nosim na vesti. Spovedati se moram, v smrtnem strahu drgetam, da bi ne bilo prepozno.

Služabnik: Če je tako, pa stopim povprašat.

(Grega stoji sam sredi odra.)

Papež (počasi od desne): No, moj sin, odkod si?

Grega (je padel na kolena): S Kranjskega, sveti oče. Gregor Eržen mi je ime. Zidar sem.

Papež (sede na prestol): Pridi bliže. — Kaj ti vest teži?

Grega: V Ljubnem cerkev zidajo. Marijino podobo so za ta čas v lopo dejali. In jaz sem Marijo s kladivom udaril po glavi —

Papež (prestrašen): Kaj si storil, sin moj?

Grega (davi iz sebe): Marijo sem s kladivom po glavi udaril, da se ji je iz rane kri pocedila in se rana zapreti noče...

Papež (v grozi): Pa zakaj si to storil, sin moj?

Grega: Ne vem — ne vem, sveti oče. Sovražil sem jo — tako me je gledala — tako usmiljeno — in tedaj mi je vzkipelo — in sem zamahnil —

Papež (neskončno žalostno): Kaj nimaš vere, sin moj?

Grega: Po svetu sem jo zapravil — laški polir me je zapeljal, sveti oče.

Papež: Vem, vem. Tako se godi. V

samem svetem mestu se toliko greha stori — zaradi brezbožnikov in zapeljivcev, ki jim svetega kraja ni mar.

Grega: Zabodel sem ga nato, sveti oče.

Papež: Se to, moj sin?

Grega: Ljubi Bog in Marija nista pustila, da bi ga do smrti.

Papež: Pa zakaj si ga, moj sin —?

Grega: Ker — ker sem bil prepričan, da — da sem pogubljen in da je on kriv — in še — saj sam ne vem, zakaj. Za mano je tekkel — in mi govoril — ne spominjam se več — potegnil sem nož — in sem sunil.

Papež: Čast Bogu, da nisi še morilec po vrhu. — Ali kaj bo to, moj sin?

Marijo si udaril. Mater božjo si udaril do krvi. Groza me je, moj sin. Mater božjo!

Grega: O, sveti oče — (Zaihti.)

Papež (čez nekaj časa): Strašno si se pregrešil, moj sin. Skoraj, da bi ti še jaz ne mogel dati odveze.

Grega: Sveti oče! (Molk, le Gregovo ihtenje vmes.)

Papež: Bog je neskončno usmiljen in ljuba Mati božja najboljša mati: česa mati svojemu sinu ne odpusti? Zato, o Gregor Eržen, naj ti bo odpuščen tvoj greh, odvezujem te od njega v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

Grega: Amen! Amen!

Papež: Strašen je bil greh, huda naj bo pokora. Križ imam pripravljen, lesen križ za obcestno znamenje. Naložil si ga boš in ga boš na ramah odnesel domov, da bo za spomin na čudež in na usmiljenje božje. Si razumel, sin moj?

Grega: O, sveti oče! Kako sem srečen! Kako sem srečen!

Papež: Vstani zdaj, sin moj, in pojdi z Bogom! Služabnik!

Služabnik (vstopi): Sveti oče? Vaša želja?

Papež: Poslušaj, služabnik: Na vrtu naj dado temu grešniku lesen križ, ki smo ga za znamenje pripravili. Odneseš ga bo za pokoro do Matere božje ljubenske, v kranjsko deželo. Zbogom, sin moj! Potrpežljivo pokoro prenašaj in v svojem srcu se veseli: spet si našel milost pri ljubem Bogu in odpuščanje presvete Matere božje (Ga blagoslovi.)

Grega: O Mati božja z Ljubnega! (Ko še kleči, se vmesni zastor zastre.)

Zbor (nastopi in zapoje še po napevu: Le za Jezusom hodimo):

Ko je v Ljubno križ privlekel,

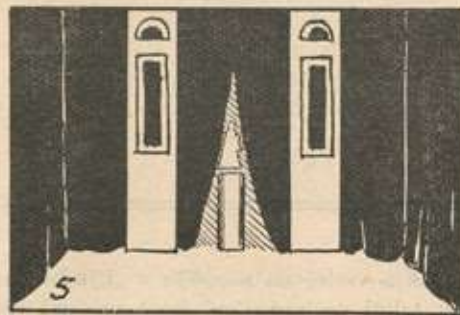
mu samó je vkup zvonilo,

so se vžgale luč samé.

Mati božja z Ljubnega!

(Po Streklju n. n. m.)

5. PODOBA BLAGOSLOVITEV NOVE CERKVE

(Množica v praznjih oblekah se zbira. Zvonovi pritrkavajo.)

Balant: Bog daj, Matija!

Matija: Bog ga daj, Balant! No, danes smo pa v praznjih oblekah tu zbrani, kaj?

Balant: Res je. Dosti mesecev smo se onegavili todle, zdaj pa cerkev le stoji.

Matija: Čeprav nam jo je polir pobrisal.

Balant: Čeprav. — Se vsaj pri naši Mariji greh ni več delal.

Matija: Kod le Grega hodi?

Balant: Bog mu bodi milostljiv, če ni živ prišel do svetega očeta.

Matija: Skesal se je pa le. Mu je nemara Bog Oče sam pred sodnim stolom odvezo dal.

Balant: Bog nas varuj te tuje kuge.

Matija: Poglej, Balant, saj zato smo čudež doživeli. Marsikaterega je pretreslo. In zdaj je naša udarjena Marija lepo cerkev dobila.

Balant: Vidiš, tegale današnjega žeganja sem si najbolj želel. Lahko smo Bogu in Mariji hvaležni, da smo tolikšne časti deležni. In mi, ki smo za čudodelno Marijo cerkev zazidali, smo še najbolj srečni.

Matija: Še najbolj.

(Spet pritrkava.)

Balant: Ze vabi, Nemara se škof peljejo.

Matija: Nak. Nekaj drugega je. Poglej vendar.

(Množica gleda v daljavo.)

Balant: Neki človek se opoteka — glej no —

Matija: Pa deblo vleče na rami —

Balant: Križ je — križ ima na rami.

Matija: Saj to je — to je vendar —

Balant: Grega —
Matija: Grega je! Grega je! Ljudje božji! Grega se je vrnil!

Balant (za oder): Fant, skoči brž po gospoda fajmoštra! — Matija! Stopiva mu nasproti! (Planeta naprej proti desni.)

Balant: Grega!

Matija: Grega!

Grega (se pojavi): Čast Bogu! (Se zgrudi, križ trešči na tla.)

Zupnik (je prihitel od leve): Gregor Eržen, vrnil si se?

Grega: Vrnil, gospod fajmošter! (Težko hrope.)

Zupnik: In križ si prinesel s sabo? Ali je bila to pokora?

Grega: Pokora, gospod fajmošter!

Zupnik: No, tak pa vstani sedaj, ovčica izgubljena, vstani in pridi z nami. Cerkev že stoji in v oltarju kraljuje udarjena Marija. Danes je žegnanje! Vstani, pridi!

Grega: Ne morem, gospod fajmošter. (Sapo lovi.) Podplati so ena sama rana in srajca se je prijela živega mesa na ramah.

Zupnik: Pomagali ti bomo, Gregor. Primita še vidva, Balant in Matija!

Grega (zastoka): O!

Matija: Le krepko se me primi, Vi-diš, da pojde. Še nekaj korakov.

Balant: Počasi, počasi, Sédel boš le-po v cerkvi —

Ne pozablajte!

Prosimo prireditelje, naj mislijo vselej na poročilo v „Ljudskem odru“ ter nam ga pošljejo takoj po predstavi brez prošenj in pozivov z naše strani. Tudi opozarjamo vse prireditelje, naj oskrbe z vsake predstave nekaj fotografij ter nam jih pošljejo!

Grega (sapa mu piska): Ne — ne —, klečal bom — klečal — ne bom si upal pogledati — udarjene Marije —

Matija: Pridi, Grega, pridi, saj zdaj je vse dobro —

Zupnik: Vse je dobro, Gregor.

Balant: Poglej, tudi gospod fajmošter pravijo tako.

(Orgle — harmonij — nenadoma zadonijo, zavesa v ozadju se razmakne, pokaže se lopa z razsvetljeno podobo.)

Matija: Kaj je to, Balant? Kaj je to?

Balant: Luči so se same užgale — glej ga, cerkovnika, kako teče — in samo zvoni, čujte, samo zvoni —

(Pozvanja slovesno in mogočno. Vse popada na kolena.)

Zupnik: Marija, jaz nisem vreden — jaz nisem vreden —

Grega: O Marija, naj umrem, naj umrem — zakaj moram pogledati k tebi — kaj se res — kaj se res smehljaš — in tvoja rana je zaceljena in desno roko maš — in jo stezaš k meni — saj že pridem, Marija, saj že pridem —

(Vzdignila se je mogočna Marijina pesem in preglušila vse drugo, le mogočno zvonjenje udarja skoznjo. Množica dviga roke k Mariji, le župnik in Grega se dotikata s čelom tal. Vsa dvorana poje.)

K O N E C.

Mladina Mariji

Jože Cukole

(Zbor dečkov, deklic, fantov in deklet.)

Vsi:

Prišel je dan, Marijin dan,
veseli stopamo na plan,
da voščimo lep dober dan
Mariji, naši Materi,
ki v rokah Jezusa drži.
Marija, bodi zdrava —
je naša pesem prava!

Deklica:

Pozdravljena, Mati iz raja,
ko danes stopaš med nas
in vzeš nas v svoje naročje,
glej, vsak izmed nas po otročje
objema Te v topli ljubezni...

Deček:

Kot makovi cveti nam lica gorijo,
oči nam kot zvezde na nebu blestijo,
saj v dušah je naših vesela pomlad,
ker ti si pri nas, naš največji zaklad!

Fantje in dekleta:

Marija kraljica, poslušaj nas zdaj,
zdaj zunaj je zima, a v srcih je maj,
pa težka je pot, sam boj in vihar,
le tvoja ljubezen nas dviga vsekdar!
Ne klonemo v noč, saj z nami si Ti,
s Teboj smo mogočni, naš prapor žari!

Fant:

Naj sliši ves svet to našo povest!
Kadar se trudni mornarji
ponoči z valovi bore,
upirajo svetle oči
v nebo, v srebrne zvezde.

Fantje:

A kadar je hujši vihar
in na nebu ni luči ne zvezd,

ko bedni ne vidijo cest,
tedaj zadoni, kot vihar zabučí,
čez morje Marijina pesem —
in skozi vihar — skozi tisoč prevar
spev „Ave Marija“ slovesen...

Dekleta:

Tedaj se prikažeš jim Ti —
Tvoja roka oblake spodi —
Tvoj pogled vihar pomiri.

Vsi:

Kot morje je naše življenje,
ne daj, da jih zlomi vihar,
glej naših src koprenje,
Varuj nas življenjskih prevar!

Dekle:

Glej, — smo kot popotniki vsi
in naše mlado življenje
kot čoln po morju drevi!
V nas buta vihar strasti,
a oči nam le zate žarijo
in srca le k Tebi hitijo —
ne daj, o Mati, ne daj,
da čolnič se naš potopi!

Fantje in dekleta:

Mi, tvoji otroci, vsi dobro vemó,
kako si Ti dobra nam Mati —
vsi hočemo zvesti ostati,
saj v Tvojem se varstvu nihče ne
[zgubi,

Vsi:

Vsa naša mladost, vsa naša prostost
in tudi vsa naša molitev,
naj Tebi živi, naj Tebi plamti
kot velika sveta daritev!

Tri Marijine slike

Vekoslav Skuhala

1) Brezmadežno spočetje — 2) Angelovo oznanjenje — 3) Vnebovzetje.
(Posamezne slike lahko spremlja in oba premora izpolni primerna godba.)

I. SLIKA.

(S prtom prekrit, drugače prazen podstavek ob zadnji steni na odru.)

Množica malih angelov:

Kdo je ta, ki kakor zarja
v ranem jutru se blišči? (Gledajo v
[daljavo.]

Eden edini veliki angel:

Večni Oče jo ustvarja
za kraljico vseh stvari.

Vsi mali:

To je novo razodetje,
to je novi dar nebes.

Veliki:

Res, brezmadežno spočetje
nam je čudo vseh čudes.

Vsi mali:

O, presladka melodija
za nebroj častivcev zbor!

Veliki:

Zaživela je Marija,
vseh devic in mater vzor.

Vsi mali:

Pridi brž in se prikaži,
vseh stvari najlepša stvar!

Veliki:

Pridi ter gorje ublaži,
ki ga kriv je črn vladar!

Vsi mali:

O Marija, vsa si lepa,
madeža na tebi ni,
dušo in telo oklepa
plašč ti božje milosti!

Veliki angel (gre za oder in prinese
kip Brezmadežne):

Eden večni Bog v Trojici,
hvaljen bodi vekomaj,
saj v brezmadežni Devici
se zrcali sveti raj!

Vsi ponovijo:

Eden večni... (Kip se položi na mizo.)

II. SLIKA.

(Na podstavku v ozadju stoji kip Brez-
madežne.)

Nadangel Gabriel (proti ljudem
obrujen):

Četudi sem nebeški sel
in to nadangel Gabriel,
mi vendar nekam čudno je
tu blizu svete deklice!

Strmeti mora tu moj um...
Le vera daje mi pogum,
da v redu izročim pozdrave,
ki ga pošilja Bog z višav...

(Se obrne proti Mariji):

Zdrava, milosti polna Devica!
Sinu božjemu boš Porodnica;
moč Najvišjega to bo storila,
da boš Jezusa svetu rodila!

Toda, nič se ni treba ti bati!
Saj boš mogla devica ostati,
ko pod srcem prostorček boš dala,
kjer Beseda meso bo postala.

Jezus Kristus bo sad Ti telesa,
On, ki vlada ves svet, vsa nebesa.
On je Kralj, z Njim ti boš Kraljica,
Mati božja in vedno Devica!

III. SLIKA.

(Marijin kip, pokrit z belo tančico.)

Angeli, 4—6, z rožami v rokah:

Brez vsake bolezn, brez vsega trpljenja
Marija odšla je iz tega življenja,
v nebesih se duša presveta raduje,
telo pa jo v grobu vsak čas pričakuje.

Brez madeža greha si bila spočeta,
zato pa veselo v nebesa boš vzeta,
iz groba ti bomo telo odkopali,
v grob prazen pa rožic duhtečih nastlali!

(Eden večji angel odstrani tančico in
vzame kip):

Dovoli, Kraljica, da zdaj te objamem,
da k Sinu v nebesa te z angeli vzamem,
kjer z venčanjem večnim začenja se

[prava

Devica presvete in Matere slava!

(Gredoč pojo: „Marija gre v nebesa,
nas vabi za seboj, saj gremo...“)

Za božič in svete Tri kralje

(iz Mežiške doline)

To besedilo je lahko kolednica ali pa
odrska igra. Če se uporabi kot kolednica,
jo je treba odigrati na sredi kakega pro-
stora, tako da so gledalci okoli in okoli.
To je prvotna oblika te igre, ki se na
tak način še dandanašnji izvaja na praz-
nik svetih Treh kraljev po gostilnah v
Mežiški dolini. Če pa uporabimo besedilo
kot odrsko igro, se omejimo tudi na odru
na najnujnejše. Najbolje je, da pozorišče
počez na dva dela razdelimo, na levega
in desnega. Tako predstavlja ena polovi-
ca v prvi sliki gostilniško sobo, druga
cesto, v drugi, tretji in četrti sliki prav
tako ena Herodovo dvorano, druga cesto.
V drugem delu pregrajo odstranimo.
Ozadje zakriva zavesa, pred njo se zbira-
jo pastirci (prva slika). Ko se zavesa raz-
makne, se pokažejo jaslice (druga slika).
Tretja slika naj poteče zgolj pred zave-

Trikraljevska igra

Po zapisu Jak. Šešma priredil Niko Kuret.

sami. Vsa igra naj poteka skrajno pre-
prosto.

●
Igrajo:

Krčmar,	2. pastir,
popotnik,	3. pastir,
Herodež,	1. angel,
glavar,	2. angel,
dva vojaka,	Marija z Detetom,
1. pismar,	Jožef,
2. pismar,	Sveti Trije kralji,
1. pastir,	Vrag.

●
PRVI DEL

1. SLIKA — V KRCMI

Krčmar (nastopi):

Ah, ves teden sem čisto sam.
Nobeden gost ne pride k nam.
Kaj bo to, le kaj bo to,
če danes zopet nič ne bo?

Ha, nekdo zunaj zdaj stoji,
morda se pa le oglasi!

Popotnik (pride):

Ne morem več na nógah stati,
ves truden sem, mori me glad,
Tu bi lahko čez noč ostal,
najedel se in se prespal.

(Potrka in odpre.)

Dober večer, gospod krčmar.
Ne morem dalje v ta vihar.

Krčmar:

Bog daj. Prav lahko boš moj gost,
ako v mošnji denarja imaš zadosti.
Lahko si vsega naročiš,
vsega pri meni si dobiš:
naj bo kuhano ali pečeno,
to je meni prav vseeno.
Dobiš piva ali vina,
po čemer te pač skomina.

Popotnik:

Prosim vas, gospod krčmar,
če bi potrpeči za denar...

Krčmar:

Kaj? Da bi denarja ne dobil?
In takšen bo pri meni nočil?
Poberi se mi izpred oči,
da te že videti več ni!

Naj te spravi lepo v špital,
kdor te bo na poti pobral!

(Ga porine skozi vrata in vrata trdo
zapre.)

Takih gostov bi dosti biló.

Pokažem vrata vsakemu.

(Jožef in Marija prideta po cesti.)

Jožef:

Marija, tukaj vidim luč.

Morda bova tu lahko čez noč.

(Jožef potrka in odpre.)

Dober večer, gospod krčmar.

Ne moreva dalje v ta vihar.
Ali bi lahko tu ostala?

Krčmar:

Koliko mi pa bosta plačala?

Jožef:

Veliko nimava s seboj.

Krčmar:

Potem že ne bo nič nocoj.

Le hodi, vrata-brž zapri,

pod noge mrzli piš leti!

(Spet trdo vrata zapre.)

Jožef:

Nocoj, Marija, boš rodila.

Le kam se bova obrnila?

Marija:

Ne skrbi, Jožef, vse bo prav.

Bog naju bo na varno dal.

(Tema, nato:)

2. SLIKA — HERODEŽ

(V ozadju se oglase rogovi.)

Glavar (prinese prestol s sabo):

Ta sedež bom dejal na tla

za svitlega Herodeža,

kralja veličastnega,

a močno srditega.

Ta sedež v zlatu se blišči,

da lepšega dobiti ni.

Kralju ga pripravil bom.

noter ga pripeljal bom.

(Odide. — Spet rogovi v ozadju.)

Herodež (vstopi):

Tu sem zdaj jaz usedem se,

kjer sedež moj pripravljen je.

Ta sedež v zlatu se blišči,

da lepšega dobiti ni.

zakladov polhen je moj grad,

kdo takšen kralj bi ne bil rad?

Deželni glavar, kje pa tičiš?

Glavar (prihiti):

Kralj veličastni, kaj veliš?

Herodež:

Častne straže tukaj ni.

Glavar:

Kralj veličastni, že stoji.

(Zaploska. Dva vojaka nastopita.)

3. SLIKA — TRIJE KRALJI

Trije kralji (prihajajo po cesti in
pojo svojo pesem):

'No pesem želimo vsi skupaj zapet'

'no svete Tri kralje prav lépo častit!

[So dom zapustili,

po svetu so šli,

so Ježša iskali, ki v jaslíh leži.]

ho pe-sem že-li-mo vsi sku-paj za-pet', 'no sve-te tri Kra-lje prav
lé-po ča-stit'. So dom za-pu-stili, po svetu so šli, so Ježša i-
ska-li, ki v ja-slih le-ži.

V Jutrovi deželi je ena zvezda gor šla,
je te svete tri kralje na pot priprav'la.

[so zvezdo ogled'vali,

so darove nabrali,

so kamele obsedlali, po svetu so šli.]

'No zvezda treh kraljev prav lepo svetli,
k' je nad štal'co obstala, tam kjer Dete

[leži.

[So Dete ogled'vali,

so njemu dar'vali

mire, kadila ino čist'ga zlata.]

Zamorec (potrka, glavar odpre):

Oj, ti služabnik kralja Heroda,

stopi brž do svojega gospoda,

povej, da so trije visoko spoznani prišli,
bi radi vedeli, kje se novi kralj rodi.

Glavar:

Bog vas sprejmi, trije visoko spoznani,
brž se podam do kralja Heroda v dvo-

[rani.

(Herodežu:)

Kralj veličastni, visoko spoznani trije,
zglasili so se, pred vrati stoje

in skrbno povprašujejo

po kralju novorojenemu.

Herodež:

Po kralju novorojenemu?

Kaj nisem jaz za kralja tu?

Za kralja tu sem jaz le sam,
nobenega drugega ne poznam.

Glavar (Trem kraljem):

Herodež vam odgovori

na to, kar ste me vprašali

o kralju novorojenemu:

Ali ni le on za kralja tu?

Za kralja on tu sam veljá,

nobenega drugega ne pozna.

Zamorec:

Zahvalimo se jim lepo,

ampak to le ni tako.

Saj so nam zvezdo pokazali,
za njo smo se na pot podali.
Do tu sem nas peljala je
in tu se nam pa skrila je.

Glavar (Herodežu):

Zahvalijo se jim prav lepo,
ampak to le ni tako.
Saj so jim zvezdo pokazali,
za njo na pot so se podali.
Do tu sem jih peljala je
in tu se jim pa skrila je.

Herodež:

Čez noč tu ostanite vsi,
od daleč semkaj ste prišli!
Dobite jesti ino piti,
kar boste hoteli naročiti.

Glavar (Trem kraljem):

Herodež Vam odgovori:
Čez noč tu ostanite vsi,
od daleč semkaj ste prišli!
Dobite jesti ino piti,
kar boste hoteli naročiti.

Zamorec:

Pri nas pa toliko časa ni,
da tu ostati mogli bi.

Glavar (Herodežu):

Oni jim odgovarjajo
in se že kar poslavljajo:
pri njih da toliko časa ni,
da tu ostati mogli bi.

Herodež:

Naprej! Kar poberite se,
če tu ostati nočete.

Trije kralji (odhajaje pojo svojo
pesem.)

Herodež:

Deželni glavar, kje tičiš?

Glavar:

Kralj veličastni, kaj veliš?

Herodež:

Pojdi po deželi judovski,
kjer dobro znan povsodi si,
poišči pismouke vse
in tukaj sem pripelji je.

Glavar:

Povelje njihovo le-to
kar prčeej bo izpolnjeno.
(Odhiti skozi vrata, čez hip se že poka-
žeta na cesti oba pismarja.)

4. SLIKA — PISMARJI

1. pismar:

No, naprej le stopi ti,
da boš bukve držal mi.

2. pismar:

Jaz bom bukve že držal,
če boš ti le brati znal.

1. pismar:

Jaz tako jih bodem bral,
da se mi bo vsuk smejal.
(Potrka na vrata in oba vstopita.)

Kralj veličastni, kaj velijo?
Tu sva. Kaj od naju želijo?

Herodež:

Poišči zdaj mi hitro ti,
kje se nam novi kralj rodi.

1. pismar:

Kralj veličastni, brž bo storjeno,
kar je bilo od vas zaželeno.
To je Pismo prerokovsko,
od vseh prerokov spisano.
Prvi prerok Ananija,
drugi prerok Jeremija,
tretji prerok Habakuk.
Jeruzalem, Jeruzalem
je blizu tam kot Betlehem.
Napisano je tukaj to,
da v Betlehemu rôjen bo.

Herodež:

Da v Betlehemu se rodi?
To bukvah tistih res stoji?

1. pismar:

Tam novi kralj se bo rodil —
in prerok božji ni lažniv.
Manga, manga, čikso, kompleks,
Napisano pa je še to,
kar je prebrati skor težko.
Herod gotovo nam zameri
in kdo potem ga spet pomiri?
Herodežu nasprotno bo,
kar je naprej zapisano:
Herodež bo jutri do poldne spal,
opoldne ga bo pa vrag jemal.

Herodež:

Le poberita naglo se,
zadosti sta ujezila me.
Če ne, pograbim še za kol,
naženem vaju z njim domov.

(Oba zbežita.)

(Zavesa.)

DRUGI DEL

1. SLIKA — PASTIRJI

(Sredi odra ogenj, ob njem čepi pastir.)

1. pastir:

Huš, huš!
Nocoj pa strašno mrzlo je,
Kamor stopim, škriplje vse.
Veter vleče na vso moč,
okrog hoditi ni mi moči.

Ripelj:

Ho gor na planinco grem, rožec cveto, ko pa nazaj dol grem, pa že sneg gre.

Nocoj je noč tako temná,
ni meseca in ne zvezedá
Na tla se dol usedel bom
in pesmico zapel si bom.
(Poje.)

Ko gor na pvaninco grem,
rožce cveto,
ko pa nazaj dol grem,
pa že sneg gre...

Nič kaj dobro mi ne gre.
Dobiti nekoga moram še.
Zapela bova pesmico,
da kakor zvon donelo bo.
Hej, Štefelj!

2. pastir (pride):

Ti se res lahko smejiš,
tu na toplem sam sediš
Mene zunaj zeblo je,
da od mraza tresem se.

1. pastir:

Zunaj biti se mi ni ljubilo.
Ali se je kaj zgodilo?

2. pastir:

Huda nesreča me je zadela.

1. pastir:

Kakšna bi le biti imela?

2. pastir:

Ovce so mi h vodi ušle,
vse so not' popadale.

1. pastir:

Nič mi žalostno ne glédi.
Rajši k meni se usedi.

Zapela bova pesmico,
da kakor zvon donela bo.

Oba (pojeta):

Midva sva pastirca dva,
rada jeva repo oba,
zato pa tak' vid'va vun
kakor 'n kapun.

Hanzelj in Ripelj:

1. pastir:
Nič kaj dobro, to ne gre.
Dobiti morava enega še.
Hej, Jodelj!

5. pastir (pride):
Ej, Ripelj in Stefelj, sile vama ni.
Vidva sta na gorkem, mene pa mrazi.

1. pastir:
Kaj bi naju ven podilo?
Ali se je kaj zgodilo?

5. pastir:
Huda nesreča me je zadela.

1. pastir:
Kakšna bi le biti imela?

5. pastir:
Velik volk pribučal je,
raztrgal mi je ovce vse.

1. pastir:
Nič mi žalostno ne gledi.
Rajši k nama se usedi.
Zapeli bomo pesemco,
da kakor zvon donela bo.

Vsi trije (pojo):
Ko zjutraj sonce gori gre

in rosa še na travi je,
priženem jaz z veseljem vse
iz hleva svoje ovčice,
tja na zelene travnike,
tam, kjer cvetejo rožice.

In moj pes, budna žival,
nikdar od mene proč ne gre,
če malo jaz kedaj zaspim,
že váruje moje ovčice,
tam na zelenih travnikih,
tam, kjer cvetejo rožice.

Če pa žejen in lačen sem,
ženem k vodi ovčice,
ko pa ovce pri vodi so,
sežem v pastirsko malhico,
vzamem kruha, sira s',
Ko začnem jest', mi z'lo d'ši.

Hanzelj, Ripelj, Havzar:

Na večer, kadar vženem jih,
kaj more biti še gorše!
Pritrdim, bom pastir ostal —
prav lušno je ovčarjenje!
Tam na zelenih travnikih,
tam, kjer cvetejo rožice.

1. pastir:
Zdaj pa malo dol lezimo,
dol lezimo in zaspimo.
(Tema.)

2. SLIKA — JASLICE

(Trije pastirji leže okoli ognja. Ozadje se je razgrnilo — jaslice.)

Jožef:
Mrzla je, mrzla noč nočaj,
Tebe zebčka, Jezus moj,
ino tebe, božja mati?

Marija:
Da bi hotel Bog poslati
angeleca dva, golobca dva,
da bi meni prinesla
plenici dve, povojca dva,
da bi pokládala Jezusa.
(Oglase se zvonovi, v nebeškem siju se
od strani pokažeta angela.)

1. angel (na levi):
Hozana! Ne boj se, Marija, ne boj!
Prinesla sva angeleca midva nočaj,
prinesla sta z nama golobca dva
plenici dve, povojca dva,
da boš pokládala Jezusa.

2. angel (na desni):
Gloria in excelsis Deo
trume angelov pojéjo!
Pastirci, zdaj vstanite vsi,
ker Mesija se rodi!

1. pastir (se prebuja):
Štefelj, Jodelj, kaj še spita?
Angel kliče, brž vstanita,
Kaj nas le iz spanja budi?
Pravi, da se Mesija rodi!
Glejte, drugi že hitijo,
pojmo molit vsi Mesijo!
(Stopijo k jaslicam.)

2. pastir:
O, ti Dete majheno,
kako gleda me miló.
Bledo ličce ima,
prav gotovo zebe ga.

1. pastir:
Če bi kovtrc, prt imeli,
da bi Detece odeli!

3. pastir:
Mleka tudi, žemljice
da se laže prežive.

2. pastir (gleda za oder):
Glej, glej, glej, kdo jezdi tam,
trije tuje grejo k nam!

Vsi trije (pojo):
Glej, glej, glej,
kdo jezdi tam, kdo jezdi tam?
Kdo neznan pride k nam?

Ta črni jezdi
daleč popred, daleč popred,
gotovo najbolje pot on zna.

Ona pa gresta
kar za njim, kar za njim,
zmeraj govorita z njim.

Ta jezdec, ta črni,
je jako mlad, je jako mlad,
ves pozlačen je, ves je zlat.

1. pastir:
Oni se nadejajo,
da so prišli v kraljevi dvor,
pa so le v reven hlev prišli!
Da le Dete prav častili bi.

Trije kralji (pridejo in pojo svojo
pesem, nato):
Ne bojte se, pastirci vi,
ker mi tu semkaj smo prišli.
Mi počastiti hočemo,
to Dete cartano.

1. pastir:
Če grošev ne darujete,
vas notri v hlevček ne spuste.

Zamorec:
Pokážite nam Dete vi,
mi plačamo cekine tri.

Pastirji (vsi pojo):
Le pojte, le pojte noter vsi,
molite, darujte, kar stor'li smo mi.

Poglejte, pogledajte, kaj zdaj bo,
če nam to Dete vzamejo?
Glej, glej, glej, saj so pravi ljudje,
saj imajo to Dete tudi radi!
(Živa slika: jaslice, na eni strani trije
pastirci, na drugi sv. Trije kralji. Na-
to — tema.)

3. PODOBA — HERODEZEV KONEC

Herodež (nastopi):

Ah, ah, visoko spoznani trije
danes pri meni zglasili so se
in so tako povedali mi,
da se zares nov kralj rodi.
Če je pa resnica takó,
vzamem meč v svoje desno rokó
in strežem po življenju mu,
da pokončamo ga urnó.
Deželni glavar, kje pa tičiš?

Glavar (nastopi):
Kralj veličastni, kaj veliš?

Herodež:
Pojdi po deželi judovski,
ker dobro znan povsodi si.
Umori deset tisoč fantov mi
od enega do treh let starosti —
vsi zdaj umreti morajo.

Glavar:
Njihovo naj povelje to
kar précej bo izpolnjeno.
(Odhití, se brž nato vrne z druge strani,
na golem meču lahko nosi privezane
lesene lutke, ki predstavljajo otročičke.)
Prehodil sem mesta in vasi
po vsej deželi judovski,
kakor ste naročili mi.
Od prenekaterere matere
sem s silo trgal fántiče
in métal v steno jih tako,
da je biló brž vse drobnó.
Res je to, lažnjivo ni —
otroci so kričali vsi.

Herodež:
Dobro si opravil vse.
Dobro zdaj poplačam te.

Glavar:
Prosim, kakor kralj veli!
(Nastavi čelado.)

Herodež:
Tu imaš deset cekinov ti.

Glavar:
Saj tu ničesar notri ni!

Herodež:
Dvajset cekinov tukaj je.

Glavar:
Oni so ušteli se.

Herodež:
Še trideset imaš jih tu.

Glavar:
Zahvalim se jim prav lepo.
(Odide.)

Herodež:
Ha, ha! Zdaj sem vsaj brez skrbi.
Drugega kralja tukaj ni.
Kralj sem judovski jaz sam,
nobenega drugega ne poznam.
(Od nekod strašen hrup in rjojenje,
bliža se Satan.)
Oh, kaj se pa sém vali?
Joj, satan me sedaj lovi!
Groza stiska mi srce —
za dušo mojo bo gorjé!
Kaj bo z mojo krono zdaj —
kam bi z žezlom svojim naj?
Več ne morem se rešiti,
zdaj se moram pogubiti!
Avbe! Avbe! Avbe!

Satan:
Haha, ti grdi, sirovi kralj,
zdaj boš meni dušo dal,
v večno brezno pojdeva,
cvrl se boš na dnu peklá!
(Satan ga pograbi in odvleče.)

KONEC.

Napeve (razen Trikraljevske pesmi) je zabeležil Ivan
Lodnik, uredil jih je pa prof. Matija Tome (že za
„Božično igro“).

Zvezda z vzhoda

Zborna deklamacija

Voditelj:
Zvezda iz Vzhoda nam je vzšla.
Zvezda, ki radost nam je naznanila.
Betlehem, mestece skromno in malo,
središče sveta je v božjem hotenju
[postalo.

Prvi:
Zemlja obljubljená, sveta, izbrana je bila,
da Mati nam Sina v njej je rodila.
Luč nam prineslo je Dete, rojeno na
[slami,
dolgo svetila bo svetla med revnimi nami.

Drugi:
Bog se usmilil ljudi je.
Sina v noči je sveti na zemljo poslal.
Brezmadežna Žena ga nam je rodila.
Jutranja zvezda in zvezda večerna
v temo pogansko bo toplo svetila.

Zbor:
Luč nam je v Davida mestu vzšla.
Luč, ki resnico je svetu prinesla.
Vsi:
Božja Beseda meso je postala —
bo do konca pri nas prebivala.

Prvi:
Revni pastirci so prvi jo videti smeli:
Modri so prvi iz daljnega vzhoda prispeli.
Molit Gospoda so prišli pobožni in sveti;
O, da bi mogli, kot oni, vsi narodi véliko
[milost prejeti!

Vsi:
O, da bi mogli, kot oni, vsi narodi véliko
[milost prejeti!

Drugi:
Vere poslanstvo Modri domov so ponesli.
Prvi so bili pri jaslicah Deteta ti
[misijsionarji.

Lojzè Jože Žabkar

Milosti božje znanilci, da našli bi ovce
[zgubljene,
da vse bi privedli v Cerkev, za večnost
[dobljene.

Voditelj:
Zvezda na pot je Trem kraljem svetila.
Zvezda ta svetla v Deteta vera je bila.

Zbor:
Modri so prvi v misijone odšli.
Modri so prvi pogonom vero prinesli.
Zvezda na pot Trem kraljem svetila.
Zvezda ta svetla v Deteta vera je bila.

Prvi:
Vsi smo poklicani bili za vere poslanstvo.
Vsi smo poklicani Modrim za Zvezdo
[slediti.

Bratom in sestram milosti božje darove
[prinesti
dolžni mi vsi smo kristjani po vesti.

Voditelj:
Vsem je naročil naš Kristus in Kralj:
Pojdite, učenci, in narode vse mi učitel
In v božje Kraljestvo vse ovce nazaj
[pripeljite

Drugi:
Tako je govoril Gospod, ko naročal je
[sveto poslanstvo.
A čudna je narodom mnogim božja
[skrivnost.

Vsi smo poklicani bili,
Vsi smo Očeta enega božji otroci.
Vsi smo ustvarjeni bili po božji podobi.
In vendar so mnogi, so mnogi,
ki tavajo slepi na poti življenjski.
Čudno sami so v oblasti peklenski.

Prvi zbor:
Ali ni zanje v betlehémski votlini

rojen na slami pri nemi živini
bil Jezus, ki jokalo je solze za-grehe,
da solze veselja mi bi jokali?

Drugi zbor:
Bilo nekoč je, ko Dete v plenice povito,
za nas je jokalo! O kje so spomini!!
Bilo nekoč je, že v davni davnini.
Modri pastirci so srca mu vdana
[prinesli.

Zlato in kadilo so z miro Mu dali.
Da Kralj je, da Bog je, so vsi verovali.

Prvi:
Skrit v ponižnosti ostal je sam v
[Nazaretu.
Kot roža na rožo naslanjal je roke v
[molitvi

na Matere čiste bogato naročje: za duše.
V revščini tudi boril se je Jezus za naše
[rešenje.
Pokoren do smrti na križu, da reši uboge.
Živel, učil je, ozdravljaj, hudobne svaril
[je.

Za duše se naše kot z Angelom boril je.

Drugi:
Vse je v Ljubezni Jezus usmiljeni zmogel
[storiti.

Dal je življenje za nas, za pagane in
[grešnike tudi.
Kri in meso je nam v hrano nebeško
[ponudil.
V Cerkvi ostal je med nami, da svojih
[ljubiti
v neskončni ljubezni bi nikdár ne
[zamudil.

Voditelj:
Vsem, ki smo udje Telesa v božjem
[hotenju postali,
Vsem je ponudil življenje v Cerkvi
[nenehni na skali.

Njega najdražje, Mati pod Križem, je
[naša postala,
Nam jo je dal, ko za nas je, za Njega
[jokala.

Mati edinosti, Mati ljubezni nas k Sinu
[bo lepa vodila.
Za vse bo pri Bogu, za verne, neverne,
[molila.

Prvi zbor:
Ovce Pastir bo popeljal na pašnike svoje.
Vse bo v čredo spet eno poklical
[zgubljene,

Kot pelikan svoje mladiče v sili in lakoti
[hrani.
hranil bo svoje in ščitil jih s toplo
[perotjo ljubezni.

Hranil nas z mesom bo svojim in sveto
[krvjo
in svetil v mrzlo pogansko temó.

Vsi, ki smo trudni in žejni: v Njem bomo
[našli moči.
Vsi, ki smo trudni in žejni: v Njem bo
[plačilo nam v večnosti.

Prvi:
Težko v dušah in težko za nas je
[poslanstvo.

Svet je močan in močno nas na sebe
[priklepa.
Dom in domači, klicanje v daljno tujino.
Zasmeh in ovire, gorje in slabosti lastnega
[krika,
Žrtev Bog hoče, žrtev in boja v mladem
[človeku.

Drugi:
Klicanje božje je sveto in težko mu, kdor
[ga zamuja.
Blagor mu, kdor bo po svetih stopinjah
[vodil stotere
v tempelj Gospodov.

Blagor mu, v klicanju časa, velik bo
[prerok
in velik klicar bo bodočnosti nove.

Voditelj:
Zvezda iz Davida Mesta svetila po njem
[bo v temino.

Narode nove vodil, bodril bo k Jezusu v
[svetem poslanstvu,
Kristusa tujim približal bo ljudstvom
[poganskim.

Svet bo prenovil v močnem duhu
[krščanskem.

Prvi:
Mnogo skrbi je in bo še misijonstvo
[rodilo.

Mladih in močnih še mnogo bo terjalo
[klicanje sveto.

Drugi:
Vdano z molitvijo bomo jih verni in sveti
[sprosili.

Milost je to, če za druge smemo živeti.
Milost je to in svobodno Kristus nas more
[izbrati.

Milost je to, če našli so vero na sredi
[iskanja!
O Bog, ki si dober, poganom daj milost
[spoznanja!

Voditelj:
Z voljo, ki sleherno hoče preiti oviro,
šli preko časov Jezusa bomo glasniki.
Nič nas za duše ne ustavi na poti.

Mi hočemo vse pripeljati k resnični
[Lepoti.

Oba zbora:
Jasna in svetla je pot.
Jasno in svetlo je naše poslanstvo.

Mimo trpljenja, hinavstva in zlosti.
Mi gremo nasprot nadzemski kreposti!
Prvi:

Kdo je med vami, mogočni in silni sveta?
[izhojenih cest.

Drugi:
Kdo je med vami, sile podtalne pekla?

Prvi:
Kdo je, ki zlómiti upa ponosni polet?
Drugi:

Kdo je, ki upogniti upa naš bister
[pogled?

Oba zbora:
Za bližnjega gremo mi mladi na pot!
Za sestre in brate, mi gremo ljubezni
[iskat.

Slepim in nemim mi z Jezusom gremo
[nasproti!
Kdo nas oviral bo mlade na poti?!

Voditelj:
Detece božje prineslo miru je na zemljo.
Ogenj zagorel je v sreih, prinesel je
[tople ljubezni.

V svetlo vso temo bo Luč spremenila.
Luč, ki se v Davida mestu za vse je
[rodila.

Oba zbora:
Zvezda na Vzhodu nam je vzšla.
Zvezda, ki radost je nam naznanila.

Luč nam je v Davida mestu vzšla.
Luč, ki resnico je svetu prinesla.

Prvi:
Luč betlehémska prinesla resnico ljudem
[je.

Daljnim in bližnjim, vsem, ki so božje
[podobe.

Vsi so poklicani; da vsi bi izvoljeni bili,
mi smo in bomo še dalje k Očetu molili!

Drugi:
Misel le ena nam v dušah za božič zori;
Misel, da Dete za vse je na zemljo prišlo.
Misel, da dolžni prinesli vsem smo to vest.

Preko polj in gora in potokov in
[izhojenih cest.

Oba zbora:
Vedenje naše: da sveta je naloga ena.
Skrivnostnega Krista telo bogatiti
[nenehno!

Ude vse je Njemu v naročje toplo
[prinesti.

In sleherni koči radost veselo prinesiti.
Voditelj:
Cudeži niso, če upamo v Njega,
ko kliče v dežele poganske na delo.

Zito je zrelo in polja so v žetvi bogata.
Pridite, ženjci, Jezus trka na vrata!
Prvi zbor:

S križem na rami
Križani hodi pred nami.
Za sleherno dušo zgublja kaplje krvi.

Za sleherno dušo pot Jezus krvati poti.
Prvi:
Kdo trd bo med vami še zdaj ostal?

Drugi zbor:
S križem na rami
Križani hodi pred nami.

Trikrat je padel pod njim,
da rešil grešnih nas bi globin.
Prvi:

Za sleherno dušo bil Jezus na križ je
[pribit.

Drugi:
Za sleherno dušo se Jezus je moral
[solziti.

Prvi: Za sleherno dušo kisa grenkega
[iz gobe je izpil.

Drugi:
Za vse se je s smrtjo tri ure na Križu
[boril.

Vsi:
Jezus za duše je umrl, dal je življenje
[za vse.

Za duše mi dajmo vse svoje;
Za duše, ki v temi ječe!
Za duše vse svoje zaklade bogastva
in upanja svoja odprimo!

Za duše poganske, o bratje in sestre,
v molitvi nenehni molimo!

O Marijinih in drugih božičnih kolednicah

(iz okolice Sostrega)

Marija Gašperšič

KAKO SO NEKOČ 9 DNI PRED BOŽIČEM „ZA MARIJO HODILI“

„Kako je bilo lepo!“ mi navdušeno pripovedujejo stare ženske in pesem, ki si jo po dolgem pogovarjanju le priključijo iz mladih let, navadno zamre v sramežljivih solzah.

V vsaki vasi so imeli že bogve od kdaj določenih devet hiš, kamor so „Marijo nosili.“ Ta „Marija“ je bila kip Brezmadežne. V neki vasi, pravijo, so imeli tako Marijo, da so jo lahko celo oblačili.

Vso pobožnost, ki je imela značaj izredno slovesne devetdnevne, so organizirali v vsaki vasi navadno najuglednejša dekleta ali pobožno ženstvo sploh.

Nedeljsko popoldne kakih 14 dni pred božičem so se zbrale gospodinje ali dekleta iz onih deveterih hiš na določenem kraju, navadno tam, kjer so imeli Marijo. Na devet listkov so napisale številke, listke zvile, zmešale in „vlekle numarice“. Tako so se izognile preprirom, kam bo šla procesija najprej ali kje bo ostala Marija najdalje v hiši. Vendar se pohva-

lijo, da so že tako uredile, da je šla procesija vsak dan skozi vso vas, ne morda le od soseda do soseda. Po letih se je številčni red kar ustalil in „vzdigovanje numarič“ je postalo le še nekako slovesno uvodno opravilo. Posebno so pazile na to, da je prišla Marija devetič v res pošteno in ugledno hišo, ker je bil takrat sv. večer in so imeli kip tam 40 dni, do svečnice.

Zakaj so si neki ljudje izbirali prav devet dni?

Predvsem zato, ker je bila to devetdnevnic v zadostilo Mariji, ker je ljudje niso hoteli vzeti pod streho, ko je šla obiskat teto Elizabeto. Baje pomeni število 9 tudi onih devet mesecev, ko je sveta Devica Jezusa nosila. Nekateri pa so mnenja, da je ta lepa slovesnost spomin na tisti čas, ko je šla Marija s sv. Jožefom v Betlehem, pa ji niso dali čez noč prostora v hiši. Zato si je vsaka družina štela v posebno čast, če je bila pri nji Marija eno noč na „jerpergvanju“. Tu bo pa število 9 pomenilo devetero angelskih korov, ki so v sveti božični noči prepevali Novorojenemu.

Ze dolgo pred Božičem je bila Marija predmet vseh govoric in vsega zanimanja. Čudovite so vaške ženske, kadar se zavzamejo za kako stvar, posebno če gre za njih dobro ime! To je bilo tekmovanje, v kateri vasi iste fare bodo procesije lepše, katera gospodinja bo pripravila Mariji lepši sprejem, katera dekleta bodo zanj lepše pogrnili in okrasila, kje bodo povabili več dobrih cerkvenih in vaških pevk, kje bodo najlepše prebrali ginljivo poslovilno besedilo!

V nekaterih hišah so imeli Mohorjeve

knjige o Marijinem življenju, povsod pa listič s podobnim, a še lepšim besedilom za to priliko. Dasi je to besedilo dolgo, se dobe še zdaj ženice, ki ga povedo na izust, da jim ga le začneš. Postalo je prav ljudska last kot „očenaš“, posebno otroci so se ga radi učili. Če so imeli v vasi samo eno knjigo, so jo obenem z Marijo prenašali po hišah in je bila do drugega večera odprta na mizi!

Prvi dan (t. j. deveti dan pred božičem) so se pripravili v tisti hiši, ki je dobila številko eno, da bodo sprejeli Marijo.

Postavili so cel oltar na predalniku, v kotu ali v oknu, kjer so sicer imeli hišni oltarček, v majniku „šmarnice“ ali v božičnem času jaslice. Ponekod so imeli nalašč za to priliko pozlačen tron, neke vrste leseno kapelico, bogato okrašeno in izrezljano. Nad „tronom“ so obesili veliko sliko Matere božje in razpeli po njej dolge čipkaste prtiče s krasnimi uvezanimi rožami. Na ta baldahin so našili svežih in papirnatih cvetic, zelenja, venčkov in blestečih stvari.

Tedaj so bile ženske umetnice v izdelovanju papirnatega in povoščenega cvetja. S spretnimi rokami so vile tako lepe cvetne čaše vrtnic, nageljnov, lilij, spominčic in šmarnic, da jih je bilo le težko ločiti od pravih. Saj še danes vaška dekleta tako okusno krase cerkve.

Pred predalnik so postavili stojalo iz zbitih desk, nekake stopnice, in vse pregrnili s prtovi. Posebno mlajše gospodinjne in dekleta so se kaj rade postavile z lepim vezenjem. Čudim se lepim vzorcem in izbrani pestrosti barv, ki jih lahko vidiš le še ob kakih slovesnih prili-

kah, morda na kakem prtju, ki pokriva jerbas pri „žegau“ na veliko soboto.

Za Marijin sprejem so okrasili oltarček s cvetjem, kolikor ga je premogla hiša in najbližja okolica. Svojski okras so bile velike barvaste vaze z blestečimi kroglami.

Praden je prišla v hišo Marija, so prizgali še sveče in pripravili lučko.

Na večer se je zbrala vsa vas v hiši in pred hišo, kjer so imeli Marijin kip. Največ je bilo seveda žensk in otrok, pa pravijo, da so se tudi fantje in možje radi udeleževali. Niso vabili duhovnika, niti organista, vendar je navdušeno in pobožno molilo in pelo vse staro in mlado. Ob oltarčku so stali člani domače družine in boljše pevke, vaščani pa so našigali sveče za procesijo in poslušali kdaj bo „ura bila“. Ko je zazvonilo Ave Marijo, je vse utihnilo. Kak očanec je molil naprej angelsko česčenje, še rajši so ga skupno zapeli. Potem je stopil k oltarčku hišni oče ali kdo drugi domačih, kdor je bil najbolj zmožen, in prebral iz knjige „Slovo od Marije“.

Vsi so ga že davno znali, vendar so poslušali vsako leto, vsak dan, z istim globokim občutjem, njih srca so preprosto in otroško dojemala in v duhu izgovarjala besede:

„Oh, kako veselo in kratkočasno je bilo zdaj pri nas, ko smo imeli Marijo, Jezusovo pa tudi našo ljubeznivo Mater na prenočišču! Saj je le tam prava sreča in blagoslov božji, ljubi mir, ljubezen in potrpežljivost, res nebeško veselje doma, kjer Marija z ljubim Jezusom in svetim Jožefom prebiva. Tudi nam se je zdelo, da so odprta nebesa, ko smo imeli

Marijo med seboj. Toda čas je potekel, sonce hiti za goro po božji milosti. Pravkar so zvonovi večno luč zapeli, nam pa naznanili, da se Marija poslavlja. Mudi se ji dalje na poti v Betlehem, kjer se bo zasvetilo rojstvo edinorojenega Sina večnega Očeta. On bo rešil grešno zemljo in spravil Adamov rod z razžaljenim Bogom. O brezmadežna Devica! Vemo, da moraš zapustiti našo hišo, če hočeš priti v Betlehem, kakor ti je bilo zapovedano, vendar nam je hudo pri srcu, in solze nam silijo v oči. Zgubljena Mati naša, pojdi v imenu božjem! Zbogom, Marija! Srečno hodi in popotovaj. Naj ti da ljubi Oče nebeški, da boš našla dobre, usmiljene ljudi, ki te bodo z veseljem vzeli pod streho, ti rade volje postregli, te lepo častili in pobožno molili tvojega Sina Jezusa Kristusa.

Nam pa daj za slovo svoj materinski blagoslov, ki naj vedno ostane pri naši hiši. Blagoslovi nas in naše vse: dušo in telo, naše vinograde in žitno polje in vse karkoli imamo.

Usmili se, Marija, naših rajnih in vseh tistih, katerih trupla so spremili iz te hiše na pokopališče. Prosi zanje pri sedežu milosti božje, naj uživajo večni mir in pokoj in naj jim sveti večna luč.

Mila Mati Marija! Kakor se ti danes poslavljaš od nas, tako bomo morda tudi mi kmalu jemali slovo za vselej in nastopili dogo pot v večnost. Takrat se spomni, o Marija, da si na poti v Betlehem pri nas prenočevala. Pridi s svojim Sinom Jezusom, da ga bodo naše duše vredno sprejele za popotnico in v zastavo večnega življenja. Pridi s svojim ženinom svetim Jožefom, ki te sedaj spremlja

na poti v Betlehem, da nas bosta tolažila v smrtni uri in popeljala naše duše v srečno Očetovo nebeško hišo, kjer bomo večno gledali Boga in tvoje lepo obličje, o Marija!"

Najboljša pevka si obriše solzne oči in povzame poslovilno pesem, ki jo poprimejo vse:

„Vse prepeva, se raduje,
pesmi do neba doné,
moja duša le žaluje,
v solzah se topi srce,
ker slovesna ura bije,
da od Matere Marije
moram se ločiti zdaj,
zapustiti srečni kraj.“

Pr eden so odpeli vseh šest kitic, je bilo vse ginjeno, starke so poltiho ihtele.

Potem je oni, ki je bral poslovilno molitev, poljubil kip Matere božje in ga izročil dekletu, ki ga je nosilo pred procesijo. Dekle je pokleknilo, poljubilo Marijo in govorilo:

„O Marija, vem, da se ti mudi dalje, ker te na drugem prenočišču s takim hrepenenjem pričakujejo. Pojdi torej k njim in jim ponesi obilo nebeških darov, nam pa odpusti, o dobra Mati, če smo ti preslabo postregli in te premalo častili. Daj nam za slovo svoj materinski blagoslov in našim dušam izprosi sveti raj. Amen.“

Vsi so jokaje vzkliknili: „Zbogom, Marija!“ Uvrstili so se in začeli moliti sv. rožni venec. Spotoma so le malo peli. V večernem miru so spremljali Marijo in ji svetili z lučkami. Njih molitev je blagoslavljal vas in prosila Boga milosti za vse družine v domovih, mimo katerih so hodili.

Tako so slovesno prinesli Marijo k hiši, ki je dobila številko eno. Do vrat jim je prišla nasproti gospodinja ali dekle, ki je drugi dan neslo kip. Obe sta pokleknila in prva je govorila:

„Priateljica, sprejmi Mater Jezusovo na njenem truda polnem potovanju, v hudem zimskem času, v njenem neomadeževanem materinstvu. Ne časti je pa le nočoj in jutri, ampak si prizadevaj, da jo vedno brez nehanja častiš.“

Drugo dekle kip sprejme in poljubi z besedami:

„Bodi pozdravljena, sveta Devica! Zeljno te sprejemem pod streho svojo, ti mi bodi zvesta pomočnica, varuj v smrtni uri dušo mojo.“

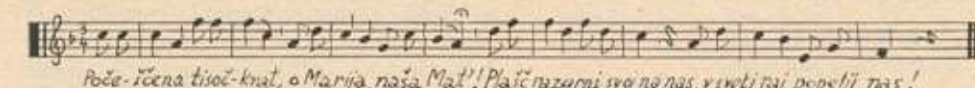
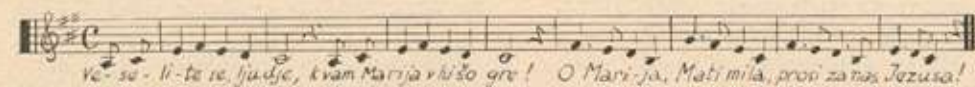
Kip postavijo na oltarček, prižgo lučke, vsi pokleknejo in skupno molijo:

„O Marija, naša Mati!
Morala si prenočišča iskati.
Ostani pri nas
ta čas.
Za nas boš prosila,
Mati premila,
naše veselje
in naše želje,
ker srčno ljubila
si svojega Sina,
bodi usmiljena
tudi za nas.
Bodi pozdravljena,
Mati Marija.“

Če med procesijo niso izmolili celega rožnega venca, store to zdaj; ponekod so molili vse tri.

Nato so peli lavretanske litanije, a brez odgovorov: „Prosi za nas!“ Več fantov je pelo naprej kar po tri odstavke skupaj,

včasih je pelo kako pogumno dekle, ljudje pa so sodelovali z različnimi odpevi. Nekaj odpevov so si kar sami priredili za to priliko, n. pr.:

Najlepše pa so se zlili vsi glasovi v lurskem napevu:

„Pozdravlja te angel z nebeških višav
in človek te kliče iz solznih dobav,
Zdrava Marija!“

Potem so posedli, se razgovarjali in peli pozno v noč. To je bilo res pravo ljudsko petje.

V prvi vrsti so bile pesmi posvečene Mariji, pobožne misli so že hiteli v jutro ko

„yso zemljo tema krije
in spijo rožice,
a cerkev v čast Mariji
obhaja svitnice (= zornice).“

Molili so v pesmi z nazareško Devico.

„Marija v kamrici klečala,
zamišljena v Boga,
je svete bukve brala
preroka Lijeza.
Našla tam je tri besede,
da Mesija rojen bo
od prečiste Deve.“

Spominjali so se s pesmijo Marijinega oznanjenja, duš v vicah in sv. Florijana. Potem so prešli na romarske:

„Marija z Ogrskega gre,
za njo gre žalostno srce...“

Brodar pa Marije noče vzeti na brod, da bi jo prepeljal. Radi so peli tudi ono, ki pripoveduje, kako je šla Marija na božjo pot, pa ji deklice niso hotele pomagati nositi Jezusa.

Manj znani motiv, ki pa je bil tedaj zelo priljubljen, pripoveduje, kako je šel cerkovnik zvonit jutranjico in je srečal Marijo, ki je zapustila cerkev in hotela oditi v drugo faro, ker je tu niso hoteli častiti.

Vedno so bile na vrsti rožniveenske pesmi, navadno žalostnega dela. Pravijo jim tudi „križev pot“.

I. „Duša, pojdi z mano,
z menoj na božjo pot,
na božjo pot, na goro,
na goro visoko.
Tam gor boš vid'la duša ti,
kaj Jezus sam za nas trpi,
za nas in za naše pregrehe
krvavi pot poti.“

II. Ves hrib se je tresel,
ko je Jezus križ nesel,
krvavi pot potil.
Tri rože so zbrane
za verne kristjane,
'z njih venček spleten,
Mariji posvečen."

Za Materjo božjo žalujejo:

„Ljubi Jezus ti moj Sin
kod si hodil, kje si bil?"

in ji odgovarjajo:

„Tam sem hodil, tam sem bil,
sem krvavi pot potil!"

Nato se vrste pesmi o svetnikih, zlasti o sv. Ani, sv. Marjeti, sv. Barbari, posebno radi so imeli pesem o sv. Janezu Nepomuku, ki ni hotel povedati kralju, katerih grehov se je obtožila kraljica.

Tako so peli, dokler je bilo domačim po volji. Potem so se poslovili s pozdravom „Hvaljen Jezus" in se razšli.

V hiši pa je vso noč in naslednji dan gorela pred Marijo lučka. Zavedali so se, da prenočuje pri njih sama Mati božja, zato so ponoči bdeli in molili, da bi ona laže počivala, pritrgovali so si pri jedi, da bi laže in boljše postregli njej. V boljših hišah so posebno takrat, kadar je prišla Marija k njim prenočevat od sobote na nedeljo, povabili pevke takoj po maši za ves dan.

Naslednji večer so se od Marije prav tako poslovili in jo nesli na drugi konec vasi v hišo, ki je dobila številko dve.

Najlepše je bilo seveda na zadnji — božični večer. Gospodinja je prinesla štrukljeve in suhega sadja, svečano razpoloženje se je stopnjevalo, ko so prižga-

li luč pred domačimi jaslicami. Najprej so vedno zapeli:

„Ura je dvanajst odbila,
ravno je polnoči preč,
pesem oglasi se mila,
sega v srce nam preveč..."

Vrstile so se božične pesmi, ki so jih toliko znali.

Naše ljudstvo je bilo čudovito dovzetno za božično občutje, s sv. Jožefom in Marijo je iskalo prenočišča in večerje, se čudilo s pastirci čudežni svetlobi v sv. noči, z njimi je v duhu hitelo v Betlehem, molilo otroško verno in z angelci pelo slavo Novorojenemu do polnočnice. Vse drugače so doživljali sveti večer kot ga mi danes.

V zadnji hiši je ostala Marija 40 dni in neprenehoma ji je gorela lučka. Če niso bili premožni, so vse vaške gospodinjice prispevale za olje. Vsako nedeljo in vsak praznik, zlasti na novega leta in sv. Treh kraljev dan, so se zbirali in peli.

Na svečnico so se od Marije tudi v tej hiši poslovili in jo slovesno prenesli nazaj onim, katerih last je bila.

Stari ljudje in bolniki, ki se procesije niso mogli udeležiti, so na svojem domu prižgali lučko pred Marijinim kipom in opravljali tiho to pobožnost.

II. KAKO BI TO MARIJINO KOLEDNICO OBNOVILI

Predvsem je to naloga deklet Marijine družbe ali deklinškega krožka v fari. Treba je le dobre volje.

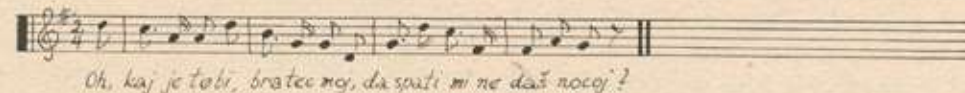
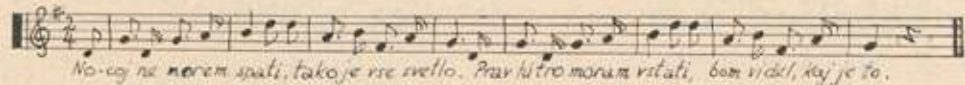
Kako dekleta naj se zavzame in poizve, če se je v kraju ta pobožnost kdaj že

opravljala, kako se je opravljala in kakšne pesmi so peli takrat. Tako se bodo ljudje že vnaprej za to zanimali in tudi pomagali. Ob tej priliki bi še marsikje odkrili kako pozabljeno narodno ali nabožno pesem.

Ob takih večerih naj bi farani poizkusili oživeti stare, zlasti božične pesmi, ki bi jih potem lahko uporabili in bi hodili o božičnem času koledovat po hišah. Pobiralo bi se v dobrodelne namene. Saj je toliko naših narodnih pesmi, ki so sestavljene v dvogovorih ali pogovorih, da bi človek kar mislil, da so jih že kdaj uporabljali kot kolednice.

Naj navedem le par primerov iz svojega kraja.

Kako mičen bi bil n. pr. razgovor treh pastirčkov.

1. pastirček:

Nocoj ne morem spati,
tako je vse svetlo,
prav hitro moram vstati,
bom videl, kaj je to.

2. pastirček:

Oh, kaj je tebi, bratec moj,
da spati mi ne daš nocoj?

1. pastirček:

Čuj, zdaj je ura bila,
a polnoči še ni,
najbrž, da sem le sanjal,
saj vstati čas še ni.

3. pastirček:

Oj, hitro vstani, bratec moj,
proti Betlehemu se ozri,
Boš videl, kak pastirci
z veseljem tja gredo.

1. pastirček:

Med oslom in voličkom
tam Detece leži,
svet' Jožef pa z Marijo
pri jaslicah kleči.

Vsi:

Kaj mislite, kaj bi to b'lo,
čigavo bi to dete b'lo?

1. pastirček:

Jaz menim, prav zares
to Jezus je iz nebes.

Vsi:

Verujemo, da res
to Jezus je iz nebes.

O sv. Treh kraljih bi lahko koledovali z naslednjo pesmijo, v kateri pojo trije kralji, pripovedovalec, meščani v Jeruzalemu, Herod.

Kralji:

Zbudi se, Jeruzalem,
že iz spanja svojega,
zvezda sveti v Betlehem,
sprejmi svojega Boga!

Meščani:

Bóдите veseli vsi!
Glejte, glejte, tujce tri,
ki nam miro in zlato
in kadilo v dar neso.

Gašper:

Sedem sto je prešlo let,
kar je Izaija nam
rekel, da bo razodet
Rešenik nebeški sam.

Miha:

Razveseli se, kristjan,
danes je ta srečni dan!

Boltežar:

Molijo ga angeli,
molijo neverniki.

Prvi meščan:

Prebivalci, glejte jih!
Na kamelah jezdijo,
ustavljajo se pri ljudeh,
kaj li povprašujejo?

Drugi meščan:

Kaj se vam, sosedje, zdi,
takih tu še bilo ni.
V zlatu vsi se svetijo,
oj darove nam nesó!

Pripovedovalec:

Zvezda se jim skrila je
v mesto Bog njih pot ravná,
h kralju se najprej zglasé,
da jim sam odgovor dá!

Kralji:

Tam v deželi Jutrovi
Znamenje smo videli.
To najboljše veš ti sam
kje je rojen novi kralj?

Pripovedovalec:

Od strahu Herod bleđi,
učenjacom zapove:

Herod:

Poiščite v knjigah mi,
kje bi to godilo se!

Pripovedovalec:

Učenjak podal mu vsak
v knjigah je odgovor tak:
Betlehem je tisti kraj,
kjer bo rojen novi kralj.

Herod:

Res pomeni zvezde svit,
da se nov kralj je rodil,
le hitite ga častit
rad še sam bi z vami bil.

In zato naročam vam,
ker ga molit šel bom sam,
da potem se zglasite
in mi pot opišete.

Pripovedovalec:

Čuj, o čuj, Jeruzalem,
ti brezbožno mesto,
Zvezda spet jim v Betlehem
pravo kaže cesto.

Kar nad hlevcem obstoji...
Tukaj Jezus biva,
sveti Jožef zanj skrbi,
Deva ljubezniva.

Trije modri vstopijo
v stajico ubožno,
Detetu se klanjajo,
ki smehlja se rožno.

Dajejo zaklade mu
s srcem, z živo vero,
nudijo zlato Bogu
in kadilo, miro.

Kralji:

Sveto Dete blaženo,
vekov hrepenenje,
naj ti čast izkažemo,
za tvoj vstop v življenje.

Ljubo Dete, rožni cvet,
Kralj si src človeških,
z močno roko vladaš svet
iz višav nebeških.

Ti vse milosti si vir,
daj pravice revnim,
daj, da bo nastopil mir
in rešenje grešnim.

Pripovedovalec:

Mači vzela je zlato,
Jožef pa kadilo,
Jezus miro le grenko,
smrtno oznanilo.

Angel se prikazal je
v spanju svetim kraljem

in jim zapovedal je,
naj gredo brž dalje.

Ko še zadnji blagoslov
Dete jim je dalo,
so drugod odšli domov
peli Bogu hvalo.

Vsi:

Oj, vstanite, grešniki
in hitite k Jezusu,
tam prejeli boste vsi
dar ljubezni in miru.

Verujte, da bi bil po taki pripravi naš
božič vse lepši, prinesel bi nam toliko
sreče in pravega notranjega veselja, ki
smo ga v težkih dneh tako potrebni!

Beseda o avtorsko pravnem posredništvu

Ureditev avtorskopravnih zadev je bila pri nas že nujno potrebna. Toliko anarhije, kot je vladala vse do zadnjega časa pri nas ravno v tem pogledu, ne bi našli na nobenem drugem področju našega javnega življenja. Pojem avtorskih pravic, pojem lastnine za književna dela je bil pri nas prav za prav neznan. Prepisovalo, torej prav za prav „kradlo“, se je brez vsake kontrole vse povprek. Na drugi strani je bilo delo „avtorskih central“ vse prej kot vzorno. Avtorji niso imeli dosti koristi od njih, zato pa so imeli priveditelji mnogo nepotrebnih ovir in naše kulturno delo je utrpelo zato dosti škode.

Zadnji čas je bil torej, da je minister za prosveto na podstavi § 98. finančnega zakona za 1956-57 in na osnovi zakona o zaščiti avtorske pravice, ki smo ga dobili

sicer že 26. decembra 1929 (gl. Uradni list z dne 25. januarja 1950, 109/24, in Uradni list z dne 22. februarja 1950, 150/55), izdal uredbo z zakonsko močjo o avtorsko - pravnem posredništvu (gl. Službeni list z dne 10. feb. 1957, 12), ki je stopila v veljavo 27. maja 1957.

Ta uredba predvideva (§ 3.), da zastopajo posebna posredništva po določilih uredbe in na podlagi svobodno sklenjenih pogodb tako domače kakor tuje avtorje, ki obdrže svoje pravice v popolni meri. S tem pa ni izključeno, da ne bi zastopal avtor posamič sam svojih pravic.

Natančneje določbe glede avtorsko-pravnega posredništva vsebuje pravilnik, ki je izšel hkrati s to uredbo (gl.

Službeni list n. n. m.). Ta pravilnik pravi:

Avtorsko-pravno posredništvo je poslovno zastopanje avtorjev v avtorsko-pravnih odnošajih, ki ga opravljajo posebna organizirana društva domačih avtorjev (§ 1.). Avtorsko-pravno posredništvo posreduje zato, da se zavarujejo in izvršujejo avtorske pravice pri javnem izvajanju, prikazovanju, reprodukciji in ostalih vrstah objavljanja, izdajanja in dajanja avtorskih del v promet (§ 2.). V področje avtorsko-pravnega posredništva spada zlasti: 1. organizacija izvensodne zaščite avtorskega prava; 2. pobijanje kršitev teh pravic z evidenco in kontrolo; 3. sklepanje pogodb o ukoriščanju avtorskih pravic; 4. kontrola nad izvrševanjem teh pogodb; 5. ubiranje in upravljanje avtorskih nagrad (prispevkov); 6. razdeljevanje (reparticija) nagrad; 7. zastopanje moralnih pravic in koristi avtorjev, kakor tudi ostalih pravic, ki so obsežene v zakonu in z društvenimi pravili ali pooblastili prenesene na posredništvo (§ 3.).

Kakor določa § 1., zastopajo pravice avtorjev samo društva avtorjev. Po umetniških in dr. vrstah loči § 8. pet kategorij, od katerih vsaka obsega po eno umetniško in pod. panogo in ki naj dobi svoje društvo oz. posredništvo za zaščito avtorskih pravic. Nas zanima, da je dramsko ustvarjanje uvrščeno pod točko 2. tega paragrafa, kjer se določa zaščita „dramskih, dramskoglasbenih, kinematografskih, pantominskih in podobnih del kakor tudi... njih mehanična in radiofonska reprodukcija (pravice prikazovanja)“.

Kakšno pa je sedaj razmerje tega posredništva do prirediteljev? § 14., 4. od-

stavek, pravi o tem naslednje: Vsa diletantstva in kulturna društva kakor tudi ostali prireditelji morajo pred vsakim izvajanjem dramskega, dramskoglasbenega, pantomimskega in podobnega dela pokazati krajevni in upravni oblastvi (t. j. okrajnemu glavarstvu oz. v mestih policijski upravi), ki daje policijsko dovolitev za prireditev, da imajo dovolitev avtorskopravnega posredništva za prikazovanje dela. — Pri tej določbi seveda pogršamo primer, ko avtor sam zastopa svoje pravice! Postopek bo pač ta, da mora posredništvo izjaviti, da pravic takega avtorja ne zastopa, nakar se bo moral prireditelj seveda obrniti na avtorja samega s prošnjo za pismeno dovoljenje. Gotovo je, da je ta postopek zelo okoren. Ze zato se je treba za dovoljenje pobrigati takoj, ko se začne studij igre in se ne sme čakati na zadnje dni pred predstavo!

Zelo važno pa je vprašanje tarife. § 15., odstavek 1., pravi o tem naslednje: Posredništvo mora vsako leto sporazumno z odposlancem ministrstva za prosveto in najkasneje do 15. decembra objaviti v „Službenih novinah“ tarife avtorskih nagrad, ki naj jih ukoriščevalci (prireditelji itd.) plačujejo v naslednjem letu za dovolitev, ukoriščati avtorska dela. V objavi morajo biti navedene vse glavne kategorije (vrste) prireditev, nagrade v odstotkih ali določenih zneskih, kakor tudi osnova, ki se jemlje pri ubiranju. Objavo v „Službenem listu“ overi odposlanec ministra za prosveto.

Med tem časom je z dovolitvijo, objav-

ljeno v Službenem listu z dne 12. junija 1937, 47/518, dobilo „Udruženje jugoslovenskih dramskih avtorov“ (= U. J. D. A.), s sedežem v Beogradu, v smislu uredbe za vse ozemlje naše države izključno pravico, da vrši avtorsko pravno posredništvo za dela iz 2. kategorije. Medtem ko U. J. M. A. (Udruženje jugoslovenskih muzičkih avtorov), ki je dobilo medtem podobno dovolitev za dela iz 1. kategorije, že objavilo v predpisani obliki v „Službenih novinah“ in „Službenem listu“ svoje tarife, U. J. D. A. tega do danes še ni napravilo. Poslalo je pač notico uredništvom našega dnevnega časopisja, ki pa notice razen „Jutra“ (dne 22. junija 1937) ni objavilo. Po tej notici izterjuje U. J. D. A. pavšalno in vnaprej sledeče tantijeme: za predstave v mestih 250 Din, v večjih krajih 200 Din, za vse ostale kraje po 100 Din. To je pač v očitnem nasprotju z nedvoumnim določilom § 15. pravilnika, ki zahteva, da se mora tarifa objaviti v „Službenem listu“ in to po uveritvi s strani odposlanca ministra za prosveto.

Če zahteva U. J. D. A. po svoji slovenski podružnici (Livada, Ljubljana), da se ji mora predložiti prijava z označbo datuma in kraja, kje se prireditev vrši, je to v redu. Če zahteva dva programa (plakata ali vabili), je to neosnovano. Če zahteva prošnjo za policijo (ali okrajno glavarstvo), da na njej lahko označi, da so izpolnjeni vsi predpisi avtorskega zakona (če namreč delo zastopa), je to odveč. Če pa predpisuje že kar višino tarife, ki je nihče ni odobril, pa sega predaleč in se čudimo, da oblastva zoper

to še niso nastopila. Kaj čuda, da je bilo v zadnjem času toliko konfliktov med našimi društvi in med U. J. D. A.!

Ravno glede sporov so važna nadaljnja določila pravilnika (§ 15, 3): Posredništvo mora dati dovolitev, če ni bilo moči skleniti pogodbo za posamezno prireditev samo zaradi nesoglasja glede zneska nagrade, in dá ukoriščevalec (to je prireditelj) do odločitve spora s pologom pri sodišču ali pri odposlancu ministra za prosveto varnost s tisto vsoto, kijo posredništvo zahteva. — Potemtakem ima U. J. D. A. dejansko pravico zahtevati, da prireditelj do ureditve spora položi kavcijo, ki se mu seveda povrne, ako v sporu zmaga prireditelj. Spori se pojavijo, kakor kaže praksa, predvsem zaradi desorientacije oziroma okorne aparata pri posredništvu, kadar gre za avtorje, ki so po določenih avtorskega zakona že prosti. V takih primerih se izkaže birokratizem vse te naprave. V primerih, kjer se ob povprečni splošni izobrazbi ve, da je kakšno delo prosto (ker je tako staro ali pa, ker tuji avtor deset let po izidu svojega dela ni poskrbel za prevod v naš jezik in pod.), se posredništvo drži črke in išče informacij, ali je delo prosto ali ni.

Točka 6. v § 15. pravi: Posredništvo mora osnovati in držati v redu liste z imeni (psevdonimi) avtorjev, ki jih zastopa. Ukoriščevalci imajo pravico do vpogleda v iste. Slovenska podružnica U. J. D. A. pa je sporočila črno na belem, da obstoji taka lista samo v Beogradu in da je ni mogoče dobiti. Ali ni to očitno nasprotje z določilom

te točke? Vsa animoznost, ki vlada pri nas proti avtorskoprnemu posredništvu, izvira ravno iz skrivanja, ki so ga prakticirale tudi dosedanje avtorske centrale. Clovek težko zavrača govornice, da je to le ribarjenje v kalnem in vse zgolj iz spekulacijskih namenov. Lista avtorjev mora iziti v tisku ali biti vsaj tako na razpolago, da ima vsak prireditelj vsak hip neovirano prost vpogled vanjo. To ni sitnost s strani prirediteljev, to je striktno določilo pravilnika! Slovenska podružnica UJDA sicer javlja, da prejme vsak prireditelj z obratno pošto sporočilo, ali UJDA avtorja oz. delo zastopa ali ne. To zatrdilo je v nasprotju z drugo njeno izjavo, ki smo jo že navedli da namreč liste tukaj ni, marveč je samo v Beogradu. Kako se je mogoče v enem dnevu prepričati, ali se delo zastopa ali ne? Rešitev je seveda zelo preprosta in smo jo ugotovili že v več primerih: slovenska podružnica UJDA kratko in malo predpiše tantijemo; če je prireditelj dosti poučen in slučajno ve, da je delo prosto, protestira; UJDA nato zahteva kavicijo ker je to namreč že „spor“, in se obrne po informacijo v Beograd; iz Beograda pride odgovor, da je delo prosto; prireditelj dobi kavicijo vrnjeno. Dobro, vse v redu. Toda koliko je slabe krvi v vseh teh postopkih, kolikšno oviro pomenijo za naše igranje in kako zelo škodujejo veri v neoporečnost delovanja posredništva, tega ni treba posebej poudarjati!

Prosvetna zveza je vložila

pri ministristvu prosvete zoper ves ta sistem protest, ki pa nanj rešitve še čaka.

Naše konkretne zahteve so po vsem tem naslednje:

1. Ker oktroirana in nepotrjena tarifa ne more veljati dlje kot do 31 decembra t. l., a mora biti do 15. decembra t. l. v Službenem listu objavljena potrjena tarifa, veljavna za leto 1938., zahtevamo, naj se tarifa za leto 1938. ne ravná po kategorijah krajev, ampak po odstotkih inkasa, kar je po pravilniku brez nadaljnega dopustno. Obvelja naj stara tarifa 8 odst. brutto-inkasa, plačljiva v določenem roku po predstavi, nikakor pa ne pred njo.

2. Takoj naj se izda kompletna lista avtorjev, ki jih UJDA zastopa, da je prirediteljem v smislu pravilnika omogočena neovirana kontrola poslovanja posredništva.

Če zahteva to 400 odrov, ki izkazujejo v teku leta 1936-37 do 2000 predstav, se bodo morali merodajni činitelji že zginiti! Prav gotovo smo — kakor pri vseh bremenih — tudi pri avtorskoprnih tantijemah Slovenci najhuje prizadeti, ker v pogledu ljudske prosvete na naših odrih v državi relativno največ ustvarjamo. To vse je ogromno delo, ki se opravlja iz idealizma in brez gmotnih koristi za sodelujoče, in ministristvo prosvete kot najvišja prosvetna instanca v državi je pač najmanj poklicano, da prosvetno delo na tak način ovira!

— ks —

Zgoraj levo: viteška družina, — desno: dve odlični gospe, zraven njih meščanka. Spodaj levo: vitez, kralj in križar, — desno: kmet, žid in vitez. 2. kostumska priloga „Ljudskemu odru“ V, 1937-38, 2. — Založba ljudskih iger, Ljubljana.

Vsa zaloga naših
»LJUDSKIH IGER«

je zanaprej pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

5. zv.: O. Romuald, **Slovenski pasijon**. Prolog, 14 slik in zaključni zbor. Po rokopisu škofjeloške pasijonske procesije iz 1721 priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za naročnike Din 15). Glasbeni vložki (uredil msgr. Stanko Premrl) cena Din 10.

6. zv.: Suster-Drabosnjak, **Igra o izgubljenem sinu**. Prolog in sedem nastopov. Priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

7. zv.: **Dve duhovni igri** (Anima, Theophilus). Poslovenil oz. priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

8. zv.: Salamon, **Vrata**. Adventna in božična igra v petih slikah. Poslovenil Jože Vovk. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

9. zv.: P. Benoit, **Boštjan iz predmestja**. Predigra in šest slik. Poslovenila Ksenija Jelšnikova. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

10. zv.: Vrhovčeva-Smasek, **Burka o jezičnem dohtarju**. Po starofrancoski farsu o advokatu Patelinu. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

11. zv.: Herwig, **Velikonočna igra**. Pet slik. Poslovenil Jože Vovk. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

12. zv.: Petančič, **Igra naše fare**. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

»Priročniki za ljudske odre«

1. zvezek: Niko Kuret, **Pravi ljudski oder**. Smernice našemu igranju. Cena Din 20 za naročnike Din 15. — Zbirka se nadaljuje.

*

Poleg tega tudi velikanska zaloga **drugih iger**. Katalog brezplačen!

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA - LJUBLJANA

13. zv.: Suster-Drabosnjak, **Božična igra**. Priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

14. zv.: Brenk, **Poslednje ustoličenje**. Slavnostna ljudska igra. Cena Din 24 (za naročnike Din 18).

15. zv.: Heinen, **Igra o dobroti**. Poslovenil Jan Plestenjak. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).

16. zv.: Vombergar, **Voda**. Kmečka komedija v treh dejanjih. Druga, predelana izdaja. Cena Din 24 (za naročnike Din 18).

17. zv.: Suster-Drabosnjak, **Igra o Kristusovem trpljenju**. Po starem koroškem rokopisu iz 1818 priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za nar. Din 15).

18. zv.: Kuret, **Jurij Kozjak**. Narodna igra v dveh delih in desetih slikah. Cena Din 20 (za nar. Din 15).

19. zv.: Finžgar, **Nova zapoved**. Socialna igra. Cena Din 12 (za nar. Din 8).

20. zv.: Goldoni, **Zdraha na vasi**. Komedijska igra v treh dejanjih. Poslovenil in priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za nar. Din 15).

Izven zbirke: Ghéon, **Tri modrosti starega Wangu**. Kitajska igra v štirih slikah. Poslovenil Niko Kuret. Cena Din 8.

Zbirka se nadaljuje.

ZA MODERNE ODRSKE EFEKTE

Vam je nujno potreben **skioptikon ali epidiaskop**, ki z njim projicirate na večje ploskve primeme scenske slike (diapozitive).

Moderna scena uporablja svetlobno sliko zaradi njene praktičnosti, lahke izmenjave in izredne učinkovitosti.

Skioptikon ali epidiaskop

Vam poleg tega služi kot odlična pomoč pri predavanjih.

Na zalogi **kinoaparati** 8, 9 $\frac{1}{2}$, in 16 mm, kakor tudi novi Agfa Ozaphun film. Poleg tega imamo veliko izbira **filmov**, ki jih izposajamo.

Zahtevajte naše ponudbe!

DROGERIJA GREGORIČ • LJUBLJANA

OJAČEVALNA
NAPRAVA

ki z njo reproducirate bodisi potrebno godbo, bodisi scenske šume s pomočjo gramofonskih plošč, ali pa z njo po mikrofону prenašate govore, petje in godbo, je važen pripomoček za vsak oder. Za nabavo prvovrstnih ojačevalnih naprav vseh velikosti se Vam priporoča prva slovenska tvrdka te stroke

„Radio“ r. z. z o. z.
v LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 7.

Ojačevalne naprave dobite tu tudi na posodo proti nizki izposojnini!

MESTNA HRANILNICA

LJUBLJANSKA

NOVE IN OPROŠČENE VLOGE
DIN 149.000.000.- SO VSAK ČAS
IN BREZ OMEJITVE IZPLAČ-
LJIVE. - ZA VSE VLOGE JAMČI

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

Vsak naš igralec, vsaka naša igralka
mora imeti katekizem naših ljud. odrov

PRAVI LJUDSKI ODER

Napisal Niko Kuret.
Priručnikov za ljudske odre 1. zv. Str. 84
Cena Din 20.- (za naročnike Din 15.-)

Založba ljudskih iger, Ljubljana

Lasulje in maskerske potrebščine
samo pri tvrdki

J. Podkrajšek
Sv. Petra cesta 12, Ljubljana

Našim odrom

VSEBINA:

ZA

O zabavi, burki in krinki.

Spored iger za predpustni čas.

PREDPUSTNI ČAS

Tri stare burke:

»Čebere« — »Dijak na poti v paradiz« —
»Paštetare«.

VESELA IGRA

Narodni običaji:

Kmečka ohcet in stari slovenski plesi na
kmečkem taboru v Kranju — iz »Koroške
kmečke ovseti iz Mežiške doline«.

BURKA

Domača igrska kronika:

»Igra o sv. Krištofu« — »Jurij Kozjak«

LJUDSKI ODER

PETI LETNIK

1937 - 1938

Ustanovil in urejuje profesor Niko Kuret

Izdaja Založba ljudskih iger, Ljubljana.

LJUDSKI ODER

List za poglobitev našega igranja.
Glasilo odrov Prosvetne zveze.

Peti letnik, 1937-38.

List izdaja „Založba ljudskih iger“ v Ljubljani, urejuje ga prof. Niko Kuret v Ljubljani. — Naslov uredništva je: Ljubljana, Zarnikova ulica 16, naslov uprave pa: Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana.

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca, vsak zvezek obsega najmanj 40 strani drobnega tiska.

Letna naročnina znaša 60 dinarjev, pri naročilu vsaj 10 izvodov na skupen naslov se zniža na 60 din. Za Avstrijo znaša naročnina 15 S, za vse ostalo inozemstvo pa 3 USA dolarje.

Številka čekovnega računa pri podružnici Poštne hranilnice v Ljubljani 15.937. Vsa plačila naj se izvršujejo po položnicah na to številko. Za Avstrijo veljajo položnice trdke Rudolf Lechner & Sohn, Wien št. A-30.305 (na srednjem delu bodi vselej oznaka: Jugoslovanska knjigarna - Založba ljudskih iger - Ljubljana).

Dovoljeno je plačevanje v obrokih. Po izidu tretjega zvezka mora biti polovica letne naročnine poravnana. Letnik teče od 1. septembra 1937. do 31. avgusta 1938.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Franc Blaj, mestni kaplan v Kranju. — Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju.

VAŽNO OPOZORILO!

Izvedba tekstov, objavljenih v „Ljudskem odru“, je dovoljena izključno samo edinicam, ki so naročene vsaj na en izvod „Ljudskega odra“. To velja brez ozira na to, ali je prireditev javna ali zasebna. Ta določba ne pozna izjeme.

ZA NAŠ TISKOVNI SKLAD

je daroval od zaključka 2. zvezka do danes: neimenovan izseljenski dobrotnik iz Južne Amerike 250.— din. Bog mu povrni!

Našim prijateljem sporočamo, da bomo mogli vzdrževati letnik samo z izredno požrtvovalnostjo vseh! Zato prosimo: Spominjajte se našega tiskovnega sklada posamezniki, zlasti pa odri ob sklepanju računov po posameznih predstavah!

Poravnajte nam vsaj polovico naročnine takoj po prejemu tega zvezka. Prilagamo zato položnico!

Opozarjamo,

- da je naša uprava znanprej pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in je samo uredništvo ohranilo stari naslov;
- da je vsa preostala zalog naših „Ljudskih iger“ odslej pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in je izključno nanjo naslavljati vsa naročila na igre;
- da je vsa zbirka naših rokopisnih iger odslej pri Prosvetni zvezi v Ljubljani in je prav tako vsa naročila nanje naslavljati samo na njen naslov;
- da je vsa vprašanja glede nasvetov itd. naslavljati na Posvetovalnico Zveze ljudskih odrov pri Prosvetni zvezi v Ljubljani;
- da je treba priložiti vsakemu dopisu odgovarjajočo znamko, ako želi kdo odgovora.

MI NE IGRAMO DA BI ČAST IMELI
ALI DA BI KAJ OD LJUDI ŽELELI
VSO ČAST BOMO MI BOGU DALI
INO LJUDEM V EKSEMPEL IGRALI

Andrej Šuster Drabosnjak

V LJUDSKI ODER 3

O zabavi, burki in krinki

Niko Kuret

Ali se vam ne zdi, da z besedo „zabava“ danes ne vemo prav kaj početi? Ali se sploh še moremo, smemo in — znamo zabavati?

Povprečni pojem zabava je v Slovencih kaj banalen: vino. Ljudje sedijo in pijo. To je vse. To je „zabava“.

Takšna „zabava“ je žalostno spričevalo propada in nemoči. Poglejmo samo zabavo nepokvarjenih naših rodov, kakršna prosva v gostiji koroške „ovseti“, ki jo objavljamo v tem zvezku. Vino v tej zabavi nikakor ni sredščice. Pijača je le postranski element. To zabavo ljudstvo še samo ustvarja, v njej samo igra. Ta način priča o zdravju in stvarjalni sili.

To zdravje in ta stvarjalna sila izginjata. Z njima se izgublja tudi pojem prave zabave in smisel zanjo. Ostanec le opijanjanje, pozaba.

„Ali smo ga!“ Ljudje ne vedo, kako daleč so od zabave, in se ne zavedajo, kakšnega logastva niso več deležni...

Tudi tu nas čakajo prevažne naloge!

Zabave nam je treba. Zabava je odhik, je če hočete, duševna higiena. Brez nje nam tvorna moč pojema.

Nekdo pše: „Ali mi verjameš, da mi je sredi vsakdanjega garanja včasih docela nemogoče, da bi našel notranje razmerje do take umetnosti, ki predpostavlja pri poslušalcu neko slavnostno raznolozjenje in umirjenost srca? Ne, ker sem postal breznadno plitev, vsaj upam, da ne, — marveč je vsa struktura mojega vnanjega življenja taka. Saj so ljudje, ki v gneči na ploščadi v tramvaju lahko bero Vebra ali izdelani po tretji seji še teko poslušati „Traviato“ — toda večina se bo v takih primerih odločila pač za prilično sprejemljiv kriminalni roman ali pa za kino. Vidiš, in jaz sem mnenja, da je napak, če se nad tem zgledujemo in ogorčeni obsojamo pomanjkanje okusa „civiliziranih ljud“. Pravilneje bi bilo, da bi se kdo lotil iskanja psihološke korenine tega pojava in da bi se našel kdo, ki bi imel dovolj poguma, da bi priznal pravico do obstoja neki — „porabni umetnosti“ tudi na pesniškem in gledali-

škem torišču. Razumi me prav: ne gre za to, da bi hotel postavljati v isto vrsto „Traviato“ in kino. Ne gre tu za „uživanja“ „lepote“ ali za kakšen drug bistven doprinos k našemu življenju, marveč za nekaj hudo trivialnega: za odpočitek — in to manj pod umetniškim kot pod — bi rekel — higienskim vidikom...

Tega nam je treba. Prav gotovo, da. In kje najti tak odpočitek?

Našli ga bomo tam, kamor se danes v vseh področjih vračamo kot k prvim zdravja — v ljudskem izročilu.

Ali zdaj čutite in razumete, kako da se v „pokretu za duhovne igre“ (še vedno se najdejo ljudje, ki nas tako nazivajo) že od vsega početka ogrevamo za ljudski humor, za stare (srednjeveške) farse, za mojstre komedijante kot jih je rodila commedia dell'arte in njena naslednica z Goldonijem, Gozzijem, Molièrom?

Zakaj: premalo bi bilo, če bi hoteli ostati samo strokoven gledališki pokret. Nam ne gre zgolj za gledališče, gre nam za človeka.

Vsa čast „veliki komediji“, do katere sta se vzpela Molière in Goldoni. Toda velika komedija ne bo vselej pravšnja za „zabavo“. Ne bo vselej v odpočitek. Tudi velika komedija terja neko pripravljenost. Napak je, če v reklamah označujemo „Skopuha“ kot cirkus, kar se dogaja skoraj vedno. V vsaki veliki komediji se skriva tragedija, če jo le malo premislimo. In velika komedija nas hoče prisiliti k premišljevanju.

V odpočitek, v resnično zabavo nam je burka. Tista kratka dramska vrsta, ki

so jo stari Francozi nazivali „farce“, stari Nemci pa „Schwank“. Burka ne zahteva, da o njej premišljamo. Burka si to celo prepoveduje! Burka je kakor dober grizljaj, kakor slasten požirek; omedlna postaneta, če ju obdržiš v ustih dlje kot je treba. Tudi burke ne devaj na tehtnico, ne bližaj se ji z vsemi mogočimi kritičnimi merili. Tudi s prestrogo moralno ne. (Pribiti pa le hočem, da kosmata kvanta tudi v burki ne sme imeti mesta!)

Za burko tedaj tudi ni nujno, da ustreza zahtevam umetnine. Pač pa je tudi res, da so številne stare burke prave in velike umetnine.

Nujno je za burko le eno: da ni plaža. Plaža pa je vse, kar je nepristno, notranje zlagano in prisiljeno. Kar imamo mi „burk“ starejšega kova, je pač več ali manj res — plaža. Ne govorim o tistih „slavnih“ delih, ki si kljub obsežnosti niso upala nadeti naziva „veseloigre“. Govorim o igrinah, kakršna je n. pr. „Kmet in fotograf“ slabega spomina...

Klasične primere burk so nam zapustili znani in neznan avtorji minulih dob. Pri njih črpamo, pri njih se učimo, v njih iščimo zdrave, neprisiljene zabave v smislu ljudskega izročila. Z njimi posredujmo današnjim ljudem — odpočitka.

Burka ni tako preprosta stvar. Lotiti se je je treba na docela svojski način. Stil, kakor pravimo, mora biti čisto drugačen kot pri našem običajnem igranju. Če se igralska družina ne more sprostiti v zdravo, neugnano komedijantstvo

in pavlihovstvo, ne more dobro in odgovarjajoče oblikovati burke.

Zanimiv poskus, da pridemo do stila burke, je poskus igranja s krinkami. Poslužujemo se seveda le polovičnih krink. Kupimo običajne pustne krinke in jim odrežemo spodnji del v vodoravni črti nad zgornjo ustnico.

Praktičnosti tega načina (odpade namreč sleherni maskiranje igralcev) sploh ne omenjam. Iz lastnih izkušenj, ki sem si jih pridobil zlasti pri delu s svojimi dijaki na ljubljanski III. drž. realni gimnaziji pri studiju Sachsovega „Dijaka na poti v paradiz“ (aprila 1957), lahko potrdim, da igralci šele pri vaji s krinko

na obrazu začutijo, kako morajo igrati. Zlasti pretiravanje v gesti in glasu se pojavi kot naravna nujnost in se zlije v docela nevajeno igralsko podobo. Kdor se hoče po varni poti približati bistvu igre v burki, naj se odloči za igranje s krinkami!

Toga krinka, ki postavi pred gledalca na mah končnoveljavno karakterizacijo osebe, tudi pripomore, da se gledalec znajde: hitro se zave, da gre samo za smeh; niti na misel mu ne pride, da bi grebel za kakim miselnim „ozadjem“, vse problematike so šle rakom žvižgat.

Pa povejte, če nam ni tega treba od časa do časa?

Spored iger za predpustni čas

V predpustnem času je prilika, da se naša igralska družina tudi na veselo plat neovirano sprostí, je pa tudi čas, da naši gledalski občini — dóbi primerno — pripravimo nekaj zabave. Izbor veselih iger je pri nas pač velikanski. Z veselimi igrami in „burkami“ smo tako bogato založeni, da bi zadostovala ta zaloga — če bi šlo samo po številu — za nekaj dobrih let. Zal, pa se ta množina pri količkah večjih zahtevah skrči na primeroma skromno število. Polovico vsega tovrstnega blaga tvori — ne samo pri nas — izrazita plaža, ki ji moramo zabraniti dostop na naše odre. Precejšen del druge polovice pa sestavljajo igre, ki jih našim ljudskim odrom iz estetskih (ker niso namenjene ljudskim odrom!) ali drugačnih (ker kvarijo kontinuiteto našega

ostalega odrskega dela!) ozirov ne moremo priporočati. V naslednjem podajamo zato provizoričen pregled takih iger, ki jih lahko priporočamo. Pripominjamo pa takoj, da ni vsaka igra za vsak kraj!

●
Domače igre. ● Jože Vombergar. V o d n. Kmečka komedija v treh dejanjih. (Druška, predelana izdaja) — „Ljudske igre“, 16. zv. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 24 din. — Osebe: 14 m, 4 ž, 2 dečka, delavci, stražarji, bajtarji, ljudstvo. — Inscenacijo: realistični oder. — Kostumi: sodobni kmečki. — Igra je dobra satira na nasprotje med gruntarji in bajtarji in iz tega izhajajoče nazadnjaštvo naših vasi. Brez vsake tantijeme! ● Anton Linhart. „Zupanova Micka.

Komedija v dveh dejanjih (po nemški „Die Feldmühle“). — „Oder“, zbirka gledaliških iger, 6. zv. Na prodaj v vsaki knjigarni, 14 din. — Osebe: 5 m, 2 ž. — Inscenacija: realističen oder. — Kostumi: mestni in kmečki iz dobe pred 150 leti (gl. razne podobe v Malovi „Zgodovini slovenskega naroda“, izdala Družba sv. Mohorja!). Igra je zelo preprosta in bo povsod dobrodošla. Brez vsake tantijeme! ● Anton Linhart, Veseli dan ali Matijček se ženi. Komedija v petih dejanjih (po francoski: La folle journée, ou: Le mariage de Figaro). — „Oder“, zbirka gledaliških iger, 6. zv. Na prodaj v vsaki knjigarni, 14 din. — Osebe: 8 m, 3 ž, birič, godci, kmečki fantje in dekleta. — Inscenacija: realističen oder ali rahlo stilizirano pozorišče. — Kostumi: kot pri „Zupanovi Micki“. — Igra zahteva dobrih igralcev, tudi ni primerna za vsak kraj (bolje za trge in večje kraje). Brez vsake tantijeme!

Molière. ● Skopuh. Komedija v petih dejanjih, prevlel Niko Kuret. — „Ljudski oder“, 12. zv. Založila Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 18 din. — Osebe: 11 m, 4 ž. — Inscenacija: preprost oder, kulise, ali pa zavese, kombinirane z zasloni. — Kostumi: francosko 17. stoletje (barok). — Ker je igra karakterna komedija, zahteva res dobrih igralcev. Prav za na kmete skoraj ni. — Prosto vsake tantijeme. ● Tartuffe. Komedija v petih dejanjih, poslovenil Oton Zupančič. — Na prodaj po knjigarnah, 56 din. — Osebe: 7 m, 5 ž. — Inscenacija: Stilni oder z zasloni, seveda lahko tudi realistično pozorišče. — Kostumi: isto kot

pri „Skopuhu“! Nikar s to komedijo pred preprosto gledalstvo. Ne bi je razumelo in bi se pohujšalo nad njo! ● Namišljeni bolnik. Komedija v treh dejanjih, poslovenil Friderik Juvančič. — Na prodaj po knjigarnah, 6 din. — Osebe: 8 m, 4 ž. — Inscenacija: gl. „Skopuh“ ali „Tartuffe“! — Kostumi: isto kot pri „Skopuhu“! — Tudi ta komedija ni prav za na kmete, povsod drugod jo bodo z navdušenjem sprejeli. ● Scapinove zviijače. Komedija v treh dejanjih, prevlel Niko Kuret. — „Ljudski oder“, 8. zv. Založila Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 18 din. — Osebe: 7 m, 3 ž, 2 nemi moški vlogi. — Inscenacija: gl. gori. — Kostumi: gl. gori. — Igralska družina, ki nima pravega igralca za Scapina, naj se te komedije ne loti. Sicer pa je ta komedija ena izmed „najefektnejših“, kar jih imamo v prevodu. — Prosto vsake tantijeme. ● Jurij Tepček. Vesela igra v treh dejanjih, poslovenil Ivan Koštičič. — Samozaložba. — Na prodaj po vseh knjigarnah, 14 din. — Osebe: 5 m, 3 ž. — Inscenacija: zahteva že precej več kakor vse dosedanje M. igre je pa lahko realistična ali pa stilna. Poslednja bo kajpak preprostejša in cenejša. — Kostumi: gl. gori. — Za na kmete ta igra nikakor ni, za drugam pa povsod.

Laška komedija. ● Antonio Collalto, Beneški trojčki. Komedija v štirih dejanjih, poslovenil Niko Kuret. — „Ljudske igre“, 3. zv., na prodaj po vseh knjigarnah, 16 din. — Osebe: 13 m, 3 ž, 2 nemi moški vlogi. — Inscenacija: skrajno preprosta, realistična ali stilna (za

vsaj štiri dejanja ista). — Kostumi: so zrasani v knjižici. — Igra sloni na igralcu, ki igra vse tri brate-trojčke hkrati. Brez pravega igralca za to vlogo naj se je noben oder ne loti. Skoraj prav tako važen je burkež Harlekin, ki mora zadeti svoj način! — Brez vsake tantijeme!

Goldoni. ● Sluga dveh gospodov. Vesela igra v treh dejanjih, prevlel Lojze Ilija. — Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. — Osebe: 8 m, 3 ž. — Inscenacija: Realistično ali stimo pozorišče. — Kostumi: baročni. Tudi pri tej gri ima dobršen delež igralec burkeža, Truffaldina. Če ga igralska družina premore, naj se igre kar loti. — Brez vsake tantijeme! ● Zdraha na vasi. Ljudska komedija v treh dejanjih, prevlel in za slovenske odred priredil Niko Kuret. — „Ljudske igre“, 20. zv, Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. — Osebe: 9 m, 5 ž, sluga, ribiči. — Inscenacija: lahko realistična, toda preprostejša je stilna (navodila so v knjižici). — Kostumi: deloma baročni, večinoma pa slovenske narodne noše iz tržaške okolice (mandrijerska noša, prim. navedbe v knjigi). — Igra sloni na petih klepetavih ženskah, ki dejanja pri vsem viku in kriku ne smejo spraviti iz tira. Če igralci južne živahnosti ne znajo uvrstiti v potek igre, naj se posamezni krepkejši izrazi črtajo! — Brez vsake tantijeme!

Nestroy. ● Lumpacij Vagabund, ali: Zanikerna trojica. Carobna burka v šestih slikah, za slovenske odred priredil in predelal Adolf Robida. — „Ljudski

oder“, 10. zv., založila Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 18 din. — Osebe: 14 m, 7 ž (možne so dvojne in trojne zasedbe). — Kostumi: sodobni. — Inscenacija: realistična. — Oder, ki ima tri dobre komke, bo igro igral brez večjih težav. — Brez vsake tantijeme! ● Danes bomo tiči. Komedija v štirih dejanjih. — Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. — Osebe: 15 m, 7 ž. — Kostumi: sodobni. — Inscenacija: realistična. — Večjim odrom primerna in hvaležna vesela igra. — Brez vsake tantijeme!

Gogolj. ● Zenitev. Komedija v treh dejanjih. — Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. — Osebe: 7 m, 3 ž. — Inscenacija: realistična. — Kostumi: ruski in mestni iz srede preteklega stoletja. — Igra sili včasih v burko, vendar naj igralci varujejo značaj komedije, zato naj se loti te igre samo družina z dobrimi karakternimi igralci.

Burka. ● Burka o jezičnem dohtarju. Po starofrancoski farski „Maître Pierre Pathelin“ napisala Kristina Vrhovčeva in Emil Smasek. — „Ljudske igre“, 10. zv. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. — Osebe: 4 m, 1 ž. Inscenacija: najbolje stilna (gl. navodila v knjigi). — Kostumi: srednjeveški. — Igra zahteva skrajne preprostosti v igranju in besednem izrazu; izumetničenost, patos, iskanost so smrt igranih te vrste. — Brez vsake tantijeme! ● Walter Blachetta, Svinjski pastir. Prevlela Ksenija Jelšnikova. — Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. — Osebe: 4 m, 2 ž. — Kostumi: pravljčni ali izmišljeni.

— Inscenacija: na vsak način stilna. — Besedilo je le ogrođje, skrajno spretni igralci naj ga razpletejo. — Brez vsake tantijeme! ● Fran Sal. Finžgar. Vse naše. — Založila Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 18 din. — Osebe: 5 m. — Inscenacija: realistična. — Kostumi: sodobni. — Igra ima še danes nekaj aktualnosti, dasi je nastala za neposredno povojne razmere. ● Tri stare burke. Objavljene v tem zvezku „Ljudskega odra“. — Kostumi: pri „Cebru“ in „Djaku“ običajni srednjeveški, pri „Paštetarju“ zgodovinski španski (ev. tudi običajni baročni). — Inscenacija: vsekakor stilna. — Vse tri burke skupaj zadostujejo za eno predstavo in so tako tudi mišljene. Ta ali ona izmed njih pa dopolnjuje tudi „Burko o jezičnem dohtarju“, ki je za eno predstavo nekoliko pičla. — Seveda so vse tri brez vsake tantijeme!

V predpustu izide še ● Ludwig Holberg, Po sili župan. Komediya v petih dejanjih. Poslovenil in za slovenske odre priredil Niko Kuret. — „Ljudske igre“, 24. zv., založila Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, pribl. 20 din. — Osebe: 15 m, 7 ž, statisti. — Inscenacija: realistična ali stilna. — Kostumi: baročni. — Igra se godi v Ljubljani v prvi polovici 18. stoletja. Kaže preprostega obrtnika, ki si domišlja, da je pojedel vso politično modrost z veliko žlico ter da je poklican, postati župan. Pretkani šaljivci ga potegnejo, češ, da je bil res izvoljen za župana. V umišljeni vlogi župana spozna težave županskih poslov in svojo nesposobnost, zato se skesano vrne k svojim obrti. Vmes se plete običajna zgodba dveh mladih src — junakove hčere in preprostega rokodelca, ki postaneta mož in žena, potem ko „po sili župana“ sreča pamet. — Igra je brez vsake tantijeme!

Tri stare burke

Priredil Niko Kuret

Neznan francoski avtor (15. stol.):

»Čeber« (Le Cuvier)

Osebe: Mož, žena, tašča.

Zena: Kar brž po pergament mi stopi in spiši, kar ti narekujem.

Mož: Da bo le mir, se vdal bom rad. Tu je papir, zdaj pa govori.

Zena: Napiši, da me boš ubogal kot moj zakonski mož, naj ti ukažem kar si boš.

Mož: Ali, žena —

Zena: Že spet? Že spet mi boš ugovarjal?

Mož: Ne, ne, saj, saj že pišem.

Zena: Prav. Molči torej in mi piši.

Mož: To sem krotak zakonski mož.

Zena: Tiho! Kot prvo točko brž postavi, da vsako jutro prvi vstaneš, pripraviš vse, kar je potreba: zakuriš in vodo pristaviš in skuhaš zajtrk.

Mož: Oho, tega pa ne! Prvi naj vstanem? Zakurim naj? Čemu pa to?

Zena: Pri ognju mi boš srajco držal in jo segrel. Razumeš?

Mož: Naj bo. Ti hom pač srajco grel.

Zena: Tak piši že, kaj pa zijaš? Otroka sam boš zibal, če se ponoči prebudi, in ležeš sam šele takrat, ko v zibki bo otrok zaspal.

Mož (zase): Na, zdaj še tašča sem jo maha!

Zena: In če otrok se kdaj pomoči —

Mož: Oh!

Zena: Ga boš lepo skrbno previl, in če bo jokal, da boš vzdignil in ga po sobi pestoval.

Tašča (je vstopila in obstala pri vratih): Tako je prav, preljubi zet. Tako bo vendar red pri hiši.

Mož: Ne motite me, prosim vas.

Zena: Sem rekla že, da piši. Nato: pripravil sam boš žehto, boš mesil kruh, boš platno belil, šel po perilo, če se ploha vsuje.

Tašča: Si slišal, zet? Kaj se ustavljaš?

Mož: Nič, nič, že pišem.

Zena: Po pesek šel boš, lonce ribal, boš vodo nosil, šel v štacuno —

Mož: Za božjo voljo, saj ne morem —

Zena: Kaj?

Tašča: Kaj?

Mož: Kdo bo pa pisal v taki ihti? Počasi, prosim te, počasi!

Tašča: Glej, da mu vse poveš. Naj kuha sam, posodo naj pomiva —

Zena: Za jajci pri kokoših stiha —

Tašča: Naj nosi brento žita v mlin —

Zena: Naj zjutraj postelje postelje, pometa hišo —

Tašča: Zivino v hlevu naj opravi —

Zena: Naj gre na vrt po potršilj —

Tašča: Naj po dvorišču ti pometa —

Mož: Kako pa naj, za božjo voljo, vse to napišem na ta list? Kako naj pišem, kar vedve si sproti izmišljujeta —

Zena: Sem rekla že, da ne govori, in piši, kakor narekujem. Boš pral plenice ob potoci —

Mož: Nak, tega pa že ne —

Tašča: Kaj se to pravi, ljubi zet? Ubogaj svojo ženo! Ti pazi, da ničesar ne pozabiš. Naj vse napiše na ta list, da to potem velja!

Mož: Je že — je že, v imenu božjem. Nate, tako, vse je na listu.

Tašča: Ej, hčerka, mar si pozabila, kaj naj napiše zaradi tebe? Z ljubeznijo naj te obdaja, naj boža te, te poljubljuje —

Mož: No, mati, veste kaj, vse, kar je prav. Zapisal sem vsa opravila. — kako se se bom krog žene slinil — tega ne bom in amen.

Tašča: Zapiši, zet — in se podpiši.

Zena: Tako je, molči in zapiši. Tako, in zdaj lepo podpiši. Tako. Se moj podpis.

Mož: Vrag vaju vzemi, Nata papir, jaz grem po vrv, da se obesim, če bo sila.

Zena: Ne bo ti sile. To izpolni, kar si napisal, pa bo pri hiši mir, to ti obljubljam.

Mož: Res samo to?

Tašča: Ej, saj ni dosti!

Zena: Res, samo to.

Mož: Potem velja.

Tašča: To je lepo. Zdaj lahko grem. Zbogom, otroka.

Zena: Zbogom, mati.

Mož: Zbogom tašča. (Tašča odide.) Ah, žepa: Alo, preljubi mož, zdaj mi pomagaj. Sem k čebru stopi. Ozmiva tele rjuhe, Nocoj, bo, žehle, korccc.

Mož: Počakaj, žena, da pogledam, če sem napisal to na list.

Žena: Kaj, se že obotavljaš?

Mož: Nikakor. Če sem napisal, bom naredil, lej. Že vdim, prav.

Žena: Stopi na stolec, jaz bom pa na klopi. Na, primi tale konec rjuhe, ožemaj, človek, nimaš nič moči?

Mož: Počakaj, žena, da se vsaj privadim. Že zvijam, na.

Žena: To je zvijanje? Tako bova ožela? Daj sem, da te oplazim — na — boš zvijal kakor treba?

Mož: Za božjo voljo, žena, kaj noriš? Saj sem ves moker!

Mož: Ne boš prijel za tale konec, kaj? Potegni, tak potegni že!

Mož: Na, na!

Žena: Ojej! (Čofne v čeber.) Neroda, teslo, klada, osel, bedak, prismoda!

Mož: Jaz nisem kriv! Hahaha! Lepa reč, moja žena v čeburu! Zakaj si vlekla mi tako? Baba v vodi širópota, mož na stolcu se hahlja! Hahahaha!

Žena: Pomagaj mi, daj mi roko, da pridem iz čebra.

Mož: Jaz?

Žena: Daj, moziček, podaj mi roko, pomagaj mi iz čebra!

Mož: Počakaj, da pogledam. Nak, tega pa ne bo na mojem listu.

Žena: Za božjo voljo, pomagaj mi! Glej, utonila bom, vsa sem se zamotála med perilo! Že do bradé mi voda sega.

Mož: Ni pač tega na mojem listu. Ni.

Žena: Bom utonila, slišiš in umrla, zmrznila bom. Glej konec bom storila. Kri ledenj po žilah mi. Oh, mož, pomagaj!

Mož: Vsako jutro prvi vstanem...

pr. pravim vse, kar je potreba, zakurim in vodó pristavim in zajtrk skuham!

Žena: Mož, daj mi roko!

Mož: Srajco segrejem, otroka zibljem, péstujem, previjem ga. Pripravim žehto —

Žena: Mož!

Mož: Zamesim kruh in platno belim, grem po perilo, če se ploha vsuje —

Žena: Umiram... umiram... podaj mi roko — mož — moziček —

Mož: Po pesek grem in lonce ribljem, in vodo nosim, grem v štacuno —

Žena: Ali boš pustil, da utonem, mož, preljubi mož!

Mož: In kuham sam, posodo sam pomivam, za jajci pri kokoših stikam —

Žena: Me ne slišiš? Me res ne slišiš? Zdaj sem pri koncu in ne morem več.

Mož: In nosim žito v mlin, in zjutraj postelje postiljam, pometam hišo —

Žena: Glej, do kod mi voda sega!

Mož: Zivino v hlevu vso opraviš, in grem na vrt po petršilj in po dvorišču sam pometam...

Žena: Pokličí mamo! Pokličí mamo!

Mož: Plenice perem ob potoci, ženo pobožam, kadar hoče, in jo poljubim, če ukaže —

Žena: Pokličí mamo! Ona mi pomore, če sam si brez srca!

Mož: Mamo naj pokličem? Tega na listu tudi ni.

Žena: Ah, pomagaj mi, pomagaj mi!

Mož: Jaz? Čemu? (Trkanje.)

Žena: Ah, človek živ, nekdo je tu! Odpri, odpri mu hitro vrata!

Tašča (zunaj): Ne mislite odpreti, kaj?

Mož: Odpreti? Tega na mojem listu ni. Ampak vam vendarle odprem. Poglej-

te no, vsa bleda je že vaša hči, v čeburu se vsa bo odmočila.

Tašča: Kaj vidim? Kaj je to?

Žena: V čebér sem padla po nesreči. In mož me neče rešiti, češ, tega na listu ni.

Tašča: Okrutnež —

Mož: Jaz? To ste se zmotili! Okrutni vi ste ino vaša hči.

Žena: Ah, pomagajte, mama, mi! Roko podajte, ven me potegnite!

Tašča: Na hčerka, na! Up! Up! Ne morem. Ne morem te. Preslaba sem.

Žena: Za božjo voljo, kaj bo to? Umrla bom v tem čeburu.

Tašča: Ne misliš ji pomagati, kaj?

Mož: Če vse prekliče, kar na list sem pisal.

Žena: Ah, vse prekličem, vse prekličem, mož! Samo potegni me iz vode!

Mož: Velja tako in vi ste priča. Daj mi roko, na! Ho-op! Tako.

Žena: Moj mož! Moj mož!

Tašča: In jaz zdaj grem. (Odide.)

Mož: Le zbogom srečno pot!

Žena: Jaz bom ti stregla, ljubi mož!

Mož: Besedo če držala boš?

Žena: Tu moja roko ná — naj vselej to veljá.

K O N E C

Hans Sachs (leto 1550):

»Dijak na poti v paradíž«
(Der fahrend Schüler ins Paradies)

Osebe: Potujoči dijak, kmet, kmetica.

Kmetica (nastopi): Ah, marsikdaj vzdihnem iz srcá, ko se spomnim svojega rajnega moža. Kako sva se vendar radá

imela! Kako sva bilá zadovoljna in vesela! Z njim sem vse veselje pokopala, čeprav sem spet drugega moža izbrala. Ah, prvemu možu ta ni enak. Skopuh je in nepr. jazen bedak. Bog bodi rajnemu milostljiv, ta je čisto drugačen z mano bil. Kako bi mu hvaležnost pokazala? Ah, vse vse bi mu rada dala!

Dijak in kmetca

(Dijaki III. drž. r. gimnazije v Ljubljani, S. Krinkami.)

Dijak (nastopi): Dober dan, mati. Prosim za majhen dar. Dijak sem, to se pravi, popoten šolár. Sedmero umetnosti že znam, rad bi zdaj šel pogledat drugam, kakšno učenost drugod uče. Bil sem v Parizu že — in tudi drugje.

Kmetica: Kaj, ljubi gospod, kaj, kako? V paradízu bilí ste? Povejte mi no: ali niste tam videli mojega moža? Umrí je, ni še dolgo tegá. Bil je pohleven in dober tako, gotovo je šel gorak v nebo.

Dijak (je spoznal, za kaj gre): Veliko duš pač tam postopa. Ne pomnim vsakega iz tropa. Morda pa povedati bi znali, kakšen je bil, ko ste ga pokopali? Po obleki bi ga morda spoznal.

Kmetica: Kako mi je danes strašno žal! Star klopuk sem mu nateknila in v staro rjuho sem ga zavila. Sicer drugega nič ni šlo z njim, če naj resnico govorim.

Dijak: Hohó, tegá pa že poznám!

Prav res, lahko vas je pač sram! Brez čizmov naokrog postopa, brez hlače in srajce malo stoka; samo v tisto rjuho je zavil; kako ste mogli takšni biti? Zevem, prav star klobuk ima na glavi! In trese se siromak v ponjavi! Drugi se vsak dan gostijo, on se je vrgel na beračijo. Nikjer nima vzeti božjaka. Kaj vse človeka po smrti čaka!

Kmetica (zajoka): O mož, da takšen revež si! Da se ti tako hudo godi! Gospod, povejte mi no v tej sili, — se boste spet v paradizu zglasili?

Dijak: Da, jutri krenem spet nazaj. Čez teden dva bo pot mi v kraj.

Kmetica: Ah, ali bi mi ustreči hoteli? Bi za moža kaj s sabo vzeli?

Dijak: Prav rad, o mati, o, prav rad. A brž, ni dolgo mi obstati.

Kmetica: Za hip potrpite, gospod, navežem culo brž za pot, (Odide.)

Dijak: To je prismođa, da je kaj. Pa take mi je treba zdaj, če bi si oblek in denarja nabral, bi bilo zame ravno prav. Da se potem le brž izmažem, prej

ko se kmet domov prikaže. Ta potegavščino lahko mi skvari. Na, to bo klel ta osel stari!

Kmetica (prinese culo): Nate, gospod, še tole skrijte, dvanaest forintov mu nesite. V hlevu bili so zakopani, tam sem si skrila jih že lani. Pa culo tudi, vse mu dajte, in brž se v raj na pot podajte. V tej culi našel bo blaga, in suktnjo, hlače in perila, vse, kar sem v naglici dobila, in škornjev par, da ne bo bos. Za to pot dam, kar sem pač kos. Prihodnjič bo že več dobil, da se ne bo več žalostil.

Dijak (je vzel culo in spravi denar): To bo vesel vaš mož sedaj! V nedeljo bode zanaprej lahko privoščil si bokal, igral in spet pomoževal!

Kmetica: Kdaj vrnete se zopet tod, novic prinesete, gospod?

Dijak: Prav kmalu se ne bo zgodilo, kdo ve, kaj bo me kje zmotilo!

Kmetica: Moj Bog, ta čas denar poide možu ali kaj drugega pride... nate, še groše te nesite in ga lepo potolažite. Da bi le žito brž zmlatila, brž bi denarja spet dobila. (Gledalcem:) Možu lepó ga utajim, ga v hlev pod-desko položim. (Dijaku:) Ta tolar naj vam bo v plačilo! Se bo že še kaj več dobilo!

Dijak (z mnogimi pokloni urno odide).

Kmetica (vesela poje.)

Kmet (nastopi): Kako, da si tako vesela?

Kmetica: Ah, mož, zdaj bi te kar objela!

Kmet: Kaj je, za zlodja, brž povej?

Kmetica: Ah, čudež, ljubi mož, po-

glej! Student popotni se zglasi, mu iz paradiza pot drži! Tam je videl mojega prvega moža, pove mi, kako se kaj ima: mrazi ga in žejo in glad trpi, nikjer ničesar ne dobi!

Kmet (lokavo): In ti mu nisi nič poslala?

Kmetica: O pač, sem v culo brž zbasala: obleko, škornje in perilo, kar se je v naglici dobilo. In za goldinar še drobiza, da užije kdaj malo paradiza.

Kmet (siloma skriva jezo): No, to si res lepo storila. Vsa srenja bo te pohvalila. Kam šel je mož, ki vse je vzel? Za njim bi šel, ga dohitél.

Kmetica: Šel je odtod po levi strani in culo nosi, veš, na rami.

Kmet (ga čimdalje bolj kuha): Slabo si, žena, se izkazala, denarja si premalo dala! Goldinar bori brž bo v kraj! Brž konja osedlati mi daj! Naj za študentom brž hitim, deset forintov mu izročim!

Kmetica: Kako si dobrega srca, da misliš na mojega starega! Če ti umreš, se bom tudi zate gnala — kar bom mogla, ti bom poslala! (Odhiti.)

Kmet: Nič brez potrebe ne kvasaj! O moji smrti ne čenčaj! Naj hlapec s konjem brž mi pride, da v barje mi študent ne uide! (Sam. Zase:) Moj Bog, le kakšno ženo imam! Zavoljo nje me je res sram! Zabita je, da nima para. Lahko se hvali z njo vsa fara! Za tem pretkancem brž hitim, mu vzamem, kar pri njem dobim, nato poderem ga na tla in ga nabijem, kar se da. Potem domov — brž, brž, v galop — in pa po ženi, lop, lop, lop, da svojo brihtnost bo spoznala! Ha, ta me bo na kant pognala!

Kmetica, (vpije zunaj): Daj brž,

Kmet in kmetica

zajahaj, konj je tu! (Kmet odhiti:) Daj Bog, da bi vse srečno biló!

Dijak (nastopi): No, sreča, ta se mi smeji! Se redko takšen plen dobi! Prebijem zimo zdaj brez škode. Nak, take pa še ne prismođe! (Se ozre.) Ojej, kaj naj počnem od stráha! Nekdo tam, glej, za mano jaha! Avbe, to kmet bi mogel biti! Na, čakaj, culo hočem skriti za tale grm, ki naj ga varje. Ne more s konjem on na barje. Na cesti tu se bo ustavil in se bo brž, brž s konja spravil. Jaz pa lepo bom tukaj stal, mu na vprašanje odgovor dal.

Kmet (nastopi upehan): Bog daj ti, dobri mož, Bog daj, Povej, si koga videl, zdaj, da je hitel po tejle strani? In culo nosil je na rami?

Dijak: Ha, videl, videl, kot se reče: po barju proti gozdu teče! Za njim brž

steči, ga dobiš. Saj puha, piha kakor piš!

Kmet: Pri moji veri, ta bo prav! Te prosim, tukaj se postavi in konja pazi! Jaz počez udarim jo za njim skozi les, ga dohitim in ga nabijem, ti rečem, uro mu navijem, da pomnil bo ves svoj živ dan!

Dijak: Konjiček vam je ves znoján. Prehladil bi se vam lahko. Bom čezenj vrgel suknjo to. — Saj boste kmalu se vrnili?

Kmet: Na — nate krajcar, da pazili m. boste konja do tedaj. Jaz bom kar precej spet nazaj. (Odhiti.)

Dijak: Za njim tecite brez strahu! Dobili boste ga lahko! — Tvoj konj mi všeč je, ljubi mož! Kaj, sreča, mi še dala boš? Dá žena obleko in denar, a mož mi dá še konja v dar, da treba mi ne bo hoditi. Takih ljudi ni zlepa dobiti! Sam šel bo peš, to ni od muh! Že ve, da velik sem lenuh. Če bi še on umrl kaj kmalu, to bi mi zopet pomagalo. A tukaj varno ni več stati, utegne kmet spet pridivjati in še prevaro bi spoznal. Takrat se jaz ne bi smejal! Brž, brž zajahal konja bom in v paradiz pognal ga bom. tja v krčmo, v varno zavetišče. Po barju kmet naj kolne, išče. (Pobere culo in odhiti.)

Kmetica (nastopi): Moža pa dolgo ni domov. Da le na barju ni zašel? Potem adijo ves denar, ne bo dobil ga stari v dar. Nikjer še videč ga ni. Domov, večerja že kipi! (Odhiti.)

Kmet (nastopi, se ogleduje): O, tri sto vragov, kje je konj? Zaupal sem zares zastoj. Galjot odjahal z njim je stran, zdaj z dolgim nosom tu sem sam. Jaz sem prisma vsch prisma, spoznal ga nisem, ti galjot! Na, zdaj še žena moja gre. O konju nič naj ne izve. Saj sem grozil ji s palico, ker mu verjela je tako, da je obleko, denar pobral. No, jaz sem mu še konja dal. Jaz palice sem vreden pač, ki moder vendar sem drugač! Ali — kako se izgovorim?

Kmetica: Peš tukaj nate naletim? Je vzel s seboj denar gospod?

Kmet: Je tožl, da je dolga pot. In — da bi prej vso reč oddal, sem mu za pot še konja dal. Kar v raj naj konja pripeljá in tvojemu rajnemu ga da. Se kaj za to jezila boš?

Kmetica: Čemu neki, preljubi mož? Zdaj vid'm, da me rad imaš, ker toliko za mene daš! Če bi le jutri hotel umreti, ti ne bi čakal dolgih let. Prav precej bi ti jaz poslala, kot svojemu prvemu sem dala — dobil bi denarja in blaga — in kruha in mesa. Mojo zvestobo bi spoznal, kakor si jo že dosihmal...

Kmet: Toda le nikomur ne pravi tega. Taka reč naj ostane doma.

Kmetica: O, vsi vaščani že vedo.

Kmet: In kdo je raztrosil to, kedo?

Kmetica: Se preden si odjahal od nas, raznesla sem skozi vso vas, kaj vse sem rajnemu poslala. Vsa vas se je od srca smejala. Mislim, da se vse z nama veselí!

Kmet: O, to naj vrag povrne ti! — Saj so se le norčevali! Kakšna žena! Lahko so se smejali! (Odmor.) Ali mi ne izgineš izpred oči?

Kmetica (prestrašena): Saj že grem. (Odhaja.) Glej si, kako kriči! (Odhaja, kmet za njo.)

K O N E C

Lope de Vega (1562 - 1615):

»Paštetar«
(El Pastelero)

●
O s e b e :

Doktor.

Lorenzo, njegov prvi pomočnik,
Juan, njegov drugi pomočnik,
Ignacio, debeli pek paštetar
Komisar.

(Na sredi naslonjač, na vsako stran stolec.)

Doktor (majhen, uren možic s koničastim nosom in mogočnimi naočniki, pristopcljá, zaploska in zakliče s falzetom): Hej! Juan! Lorenzo! (V eno stran.) Lorenzo! (V drugo stran:) Juan! Lenuha! Dve slugi imam in nobenega ni pri roki, če imam kaj naročiti. — Lorenzo! Juan! (Nestrpno stopica sem in tja.) K boln'ku me klčejo. Mudi se mi. (Vedno silneje:) Hej no, Lorenzo! Juan! Juan, Lorenzo — tak slišita že!

Juan (pravo teslo, nastopi počasi, eno roko ima v žepu, z drugo odmiguje): Kaj pa je zopet, gospod?

Doktor (ga zgrabi za uho in ga potegne k sebi): Kje tičš? Pljuča naj si raztrgam za vama!

Juan: Slišal sem samo, kako ste klicali Lorenza.

Doktor (si prizadeva, da bi bil videti strog): Kje si bil?

Juan: Izpiske računov sem delal, kakor ste mi bili ukazali.

Doktor: In kje je Lorenzo?

Juan: Poslali ste ga po vino za bolnike.

Doktor: Davi.

Juan: I no, ni ga bilo še nazaj.

Lorenzo (vstopi, suh je in izpit, ampak živahen): Vrag vzemi prebitega vinskega trgovca!

Doktor: Kaj je? Kje imaš vino? Ali ti je padla steklenica na tla?

Lorenzo: Trgovec je vsega kriv. Zamašek mi je premalo zataknil v steklenico. Samo malo sem se je dotaknil in že se je izmuznil na tla. In ko me je prijetni duh tako žgečkal po nosu, me je popadlo, da se nisem mogel več ustavljati in sem vso steklenico na dušek izpil. Na dušek.

Juan (žuga): Ta vino loka, jaz sem pa lačen in pišem računske izpiske.

Doktor (ga prime za uho in ga potegne k sebi): Kujon! Ves dan te ni domov, namesto da bi Juanu pomagal, in naposled še nič nisi opravil. (Mu da zaušnico.) Marš po vino!

Lorenzo: Ali ste videli, kako je pisal računske izvlečke?

Doktor: No?

Lorenzo: Satje je vlekkel iz lonca in se nažrl za leto dni!

Juan: Ko sem pa lačen.

Doktor (vije roke): Oh, ta požrešni rod!

Juan: Zakaj molčiš, kako je bilo z jabolki?

Lorenzo: Le tiho, ti! Ali pa povem, kako je bilo z doktorjevo kozo...

Juan: Ker sem bil lačen, samo zato!

Lorenzo (zakriči vmes): Ali nisem tudi jaz bil lačen?

Doktor (vprašuje oba): Jabolka in koza — kaj je bilo s tem?

Oba (ob tem vprašanju umolkmeta in po kratkem molku zakličeta skupno): Premalo jesti dobiva!

Juan: Lačna sva.

Lorenzo: Zmeraj lačna.

Doktor: Jest? Lačna? Ali sem vaju najel, da bosta žrla? Od duha človek živi. Zakopljita se v svoje delo, pa bosta pozabila na jed. Mene pogledjta. Meni je dosti nekaj suhih zemelj.

Juan: Zato ste pa tudi v obraz kakor stara presta! (Doktor mu da zaušnico.)

Doktor: Sicer pa živim od znanosti in dobrih del. — Zelo se mi mudi. K bolniku so me poklicali. Pred večerom me ne bo nazaj. Pazita mi na hišo. Če bi bolnik potrkal, recita: Doktor je pri bolniku. Naj jutri spet pride.

Lorenzo: Ali naj pripraviva večerjo?

Doktor: Ne. Ne bom jedel doma. (Komaj jima je obrnil hrbet, že uganjata svoje norčije. On to opazi, pograbi še enkrat oba za ušesa in ju potegne k sebi.) Pripravita se na pošteno ploho batin, če storita kaj drugače kakor sem naročil.

Juan: Ali nama ne pustite mule doma?

Doktor: Na čem naj pa jaz jaham?

Juan: Sem mislil, da jo pustite tukaj. Bi jo lahko vsaj zaklala za večerjo. — Tako, pa je izginil naš doktor.

Lorenzo: Kaj naj počneva ko ni ničesar pustil doma, da bi si utešila lakoto. (Oba počeneta na stolca ob vsaki strani.)

Lorenzo: Po tleh se valjajva.

Juan: V resnici, kako sploh moreva živeti?

Lorenzo: Zlomka vendar, kaj jaz vem. (Premor. — Juanov želodec kruli.)

Lorenzo: Drugo vprašanje: kako bi lahko vsak od naju zaslužil štiri pezete?

Juan (slabe volje): Tudi tega ne vem. (Nagne uho k želodcu in se pomenkuje z njim.) Kaj pravi moj želodec? — Niti eno uro? O! — Govori razločneje, ne razumem.

Juan (pogleda Lorenza): Notranji glas mi pravi, da bom za lakoto umrl, preden se vrne najin gospodar domov. Ali poslušajš?

Lorenzo (posluša svoj želodec): Zares tako govori. (Nov premor.)

Lorenzo (nenadoma): Že vem. Ti samo obleci plašč najinega gospoda, da boš videti tak kakor on. In ko pridejo ljudje zaradi te ali one bolezni k tebi po zdravniško pomoč, bom jaz tvoj pomočnik in ti bom prišepetaval, katera zdravila predpiši za to ali ono bolezen. Bolnik bo potegnil mošnjo, ti boš zahteval dve ali tri ali pa tudi štiri pezete. Potem si pa že lahko kaj privoščiva.

Juan: Batin si bova nabrala.

Lorenzo: Obleci brž haljo!

Juan: Bodí za zdravnika in naj bom jaz tvoj sluga! Potem privolim.

Lorenzo: Če bi le znal ljudi spodobno sprejemati in spravljati v sobo... Ampak tako. Pravo teslo zavaljeno si. Zato moraš biti ti zdravnik.

Juan: No, prav, potem mi pač daj haljo. (Potegne jo nase. Sedeta spet kakor prej.)

Lorenzo: Zdaj kruli moj želodec.

Juan: Kaj pa delaš?

Lorenzo: Vtikam prst v usta. To teši lakoto. (Premor čakanja.)

Juan: Saj vendar nikogar ni. Jaz bom haljo spet slekel.

Lorenzo: Obdrži! Slišim nekoga. Primakni naslanjač! (Nekdo trka. Ignacio previdno pokuka v sobo. Na roki ima polno košarico paštet.)

Ignacio: Je kdo doma?

Oba: Da.

Lorenzo: Kdo kliče? (Z mnogimi pokloni ga zvabi naprej.)

Lorenzo: Smem postreči?

Ignacio: Da gospoda doktorja bi rad.

Lorenzo (mu vzame čepico in košarico): Tu...

Juan: (naglo): Saj sem vendar jaz doktor...

Lorenzo (tiho): Drži se dostojanstveno! Nazaj! (Juan izboči prsi.)

Ignacio (ne zaupa prav): Kateri je torej zdravnik?

Juan: Jaz. Kaj bo?

Ignacio (še vedno negotov): Vi niste pravi doktor.

Oba: Toda, gospod!

Juan (se dela neznansko presenečena): Gospod! — Ali ste bili že kdaj tukaj?

Ignacio (ker tako vpijeta nad njim, je ves zlezal vase): Hvala Bogu: ne. — Ampak povedali so mi, kakšen je doktor. Dal sem si ga opisati, da se me ne loti kdo drugi. Kako so mi vendar rekli? Zdravnik je majhen.

Juan (klecne v kolenih in skrči vrat.)

Oba (přitrdita): Majhen.

Ignacio: In suh.

Juan (potegne lica med zobe)

Lorenzo: Suh.

Ignacio: Zares suh. — In potem so pravili, da je nagel, vselej razdražen.

Juan (posnema zdravnika in teka po odru).

Lorenzo: Nagel, razdražen.

Juan (pograbi Lorenza za ušesa, ga potegne k sebi, prav kakor zdravnik): Lorenzo, kaj pa je temu človeku? Kaj bi pa rad?

Ignacio: Doktor, nikar ne tepite svojega služabnika, če nisem precej zaupal in sem toliko vpraševal. Saj ni on nič kriv.

Juan (se zadere nad njim): Potem sedite!

Ignacio (vpade v besedo): In s preklanim glasom govori doktor!

Juan (nenadoma z visokim glasom): Ali ne govorim tako? (Potisne Ignacia v naslonjač. Ignacio uboga, toda še vedno zmeden in ne brez-zaupanja.)

Juan (prinese velikansko cev): Kje vas boli?

Ignacio (okleva): Ne vem prav.

Juan: Če sami ne veste, kako naj vem jaz?

Ignacio: Mislil sem, da bi mi vi povedali. Zato sem prišel do vas. Saj vidite vse skozi svojo dolgo cev. (Juan gre še po nož.) Ampak za božjo voljo, gospod doktor, prizanesite mi. Pazite, bodite obzirni. Zakaj jaz sem tako občutljiv!

Juan: Nič se ne bo zgodilo.

Lorenzo: Kje vas kaj boli?

Ignacio: V želodcu me tišči.

Lorenzo (tiho): Pogledj mu jezik!

Juan: Kje imate jesih?

Ignacio: Jesih! Bog pomagaj, kakšen jesih!

Lorenzo: Jezik pokažite, je rekel gospod doktor.

Ignacio (ga iztegne): Nate ga.

Juan (si ga ogleduje, nameri cev in gleda v usta): Ničesar ne najdem.

Ignacio: Ničesar? — Kaj gospod doktor nima naočnikov? Pravili so mi, da jih ponavadi nosi. Morda bi potem kaj več videl.

Juan (kot bi se nenadoma spomnil): Gotovo. Moji naočniki, Lorenzo! Ta gnoj jih je zopet pozabil. (Popade Lorenza, ki se je bil spraval h košari in je hotel ravno seči vanjo, za ušesa, mu pripelje zaušnico in ga nažene ven.)

Juan: Pek ste torej? Paštete pečete?

Ignacio: Ignacio sem, debeli Ignacio, kakor me imenujejo ljudje. Pek, paštetar ob M šji poti.

Juan: Vaše blago diši in vabi!

Ignacio: Poskusite — in kupujte pri meni!

Juan (seže in poje kar dve pašteti): Hm, dobro, izvrstno.

Ignacio: Dvakrat na dan sveže pečene. Z najboljšim maslom. Kajne, kako krhke? — Napolnjene so z najboljšimi stvarmi: piščanci, golobčki, žabjim krakci, ribicami, raki, makaroni. Najboljše paštete daleč naokoli!

Juan Molčite že! O, kako se mi sline cede! (Ignacio se muza.)

Lorenzo: Naočniki, gospod doktor. (Mu natakne velikanske črne naočnike na nos, tako, da je zdaj zdravniku zares podoben.)

Juan (Lorenzu, ki se hoče spet spraviti nad paštete): Sluga, drži mi cev. (Gleda Ignacio dolgo v usta in reče naposled važno:) V želodcu vas tišči.

Ignacio: Vsekakor.

Juan (tihu, Lorenzu): In zdaj?

Lorenzo: Vprašaj po stoli! —

Juan: In stolica?

Ignacio: Nekam trda se mi zdi.

Juan (Lorenzu): Glej, da mi jo odneseš takoj k tapetniku!

Lorenzo: Doktor meni prebavo.

Juan (posvetilo se mu je): Da, prebavo.

Ignacio: Ne čisto — ne čisto v pravem razmerju do jedi.

Lorenzo: Preveč? Premalo? (Ignacio je nerodno, molči.) Prepogosto? Preperedkoma?

Ignacio: Zdaj, ko mi govorite, me spet močno tišči. Kaj naj storim? Poglejte še enkrat! (Juan nastavi cev in pusti, da tudi Lorenzo skozi jo pogleda.)

Lorenzo: Predpiši ricinus!

Juan (je razumel, pa se še obotavlja in premišlja): Ali ste danes že jedli paštete?

Ignacio: Seveda, Okusne paštete. Nadevane z gosjim jetrci, s sardelami, s češpljami. Petdeset sem jih. Še gorke, iz peči, ko prijetno hrustajo. Danes so bile posebno okusne. Gospodu doktorju jih lahko priporočim!

Juan (seže brž še po eni): Res, izredno dobre.

Ignacio. Da. (Tudi on si vzame eno.)

Ignacio: Zdaj je pa dosti. (Spet prijazno.) Ali jih smem vsak dan nekaj poslati?

Oba: Seveda.

Ignacio: Devet za eno pezeto. In dvakrat na dan so sveže.

Oba (nista zadovoljna): Hm.

Juan: Zdi se mi... Zaprite oči, cev

pa stisnite med čeljusti. (Uboga, onadva pa se spravita nad paštete.) Zdi se mi, da ste pojedli preveč paštete. Še gorke vam leže v želodcu. Sopara vam tišči, na stene. Odtod so bolečine. Sopara le počasi izginja skozi požiralnik... Gotovo je tako. Zakaj iz vaših ust prihaja vonj po teh paštetah prav kakor iz košare. Kaj praviš ti, Lorenzo? (Zdaj se spravi nadnje Juan, počasi zveči, nadaljuje pa)

Lorenzo (s polnimi ust.): Preveč paštete je jedel.

Ignacio (spusti cev in gleda presenečeno): Zdi se mi, da gospoda še sedajle jesta. (Spet ga je popadlo, zviija se od bolečin.)

Juan (graja, kot bi bil nedolžen): Lorenzo! (Resno nadaljuje.) Le nič razburjenja. Zaprti ste. Predpisal bom zato pol litra oleum ricini. Kar tu ga boste spili.

Lorenzo (tihu): Ena žlica ga je dosti! — Juan (mirnodušno): Začniva najpoprej z eno žlico, Lorenzo, kje je zdravilo? (Lorenzo pohiti venkaj in se vrne z žlico, ki jo poda Juanu.)

Ignacio (požira s solznogrenkim obrazom): Aj... av... hu... (Oba ga ostro opazujeta. Se vedno požira.) Prav tako kakor ricinus. (Se enkrat zmrdi obraz in obsedi v plašnem pričakovanju.)

Juan (je poškilil večkrat proti košari): In paštete tudi ne smete več jesti.

Ignacio (počasi ponavlja in pri tem požira): Nič — več — paštete, Okusnih paštete. Tolažba in sonce mojega življenja. Pri vsaki, ki jo prodam, mi je žal, da je ne morem pojesti. Seveda zvone pezete v blagajni, svetle, prijazne pezete. Ampak mislim si: devet paštete — pa samo

ena pezeta... Vidite, ves svet se vrti zame okoli paštete...

Juan: Da bolezen preženemo, bi morali gledati, kako nekdo polno košaro paštete pojé in vam zanje nič ne plača — in to skoz teden dni —

Lorenzo: In lačni bi morali biti pri tem...

Juan: In pojesti bi jih moral do kraja, do zadnje paštete.

Ignacio (debelo gleda in ne verjame): Zakaj pa to?

Juan: Preveč lakomni bi sicer postali.

Ignacio: Nisem zato prišel do vas, da me boste lakomnosti odvajali.

Juan: Poslušajte, zakaj je lakomnost vzrok vaše bolezn: drugim ničesar ne privoščite, vse sami pojedete in se zato preveč redite. Zato se moramo te vaše lakomnosti lotiti.

Ignacio: Vi ste pa pravi zdravnik!

Juan: Tega bi vam ne bil povedal nobeden drugi.

Ignacio (cepeta in se zviija na stolu): Brez bolečin me zdravite, gospod. Ne, doktor, ljubi gospod doktor, ne, samo tako ne!

Juan: Kako vam je všeč ta vaša bolezen!

Lorenzo: To meji že na obsedenost.

Ignacio (javkajoče): Obseden da sem tudi?

Juan: Kako sem rekel? Samo tako vas bom lahko ozdravil. Sicer vam zdravja ni.

Ignacio (vpije in se brani z rokami): Nenenene!

Lorenzo: Začnimo brž z zdravljenjem! (Spravi se nad košaro.)

Juan: Prav precej, da. Tako, za eno

pezeto vam jih še dam. To naj vas pomiri. (Tudi jé.)

Ignacio (se je brez moči zgrudil v naslanjač.)

Juan (veselo žveči): Dvakrat pečete sveže na dan? Torej morate porabiti to zdravilo dvakrat na dan. Zato se mi zdi prav, da se pozneje spet vrnete s košaro sveže pečenih paštet. Bojim se, da se sicer zdravljenja ne boste prav lotili. Ne bojte se. Druga vizita bo zastoj.

Ignacio (spet ga popade): He! To ne veljá! Ta doktor je tat, je ničvrednež, je slepar!

Juan: Lepo mi obsedite, mož, pili ste ricinus!

Ignacio (omahne nazaj in se prime za hlače): Ricinus? Saj ste rekli drugače!

Lorenzo: I no, vsak človek se lahko zmoti.

Ignacio (škriplje na stolu z zobmi): Nesramneža sta, tolovaja! Jaz hočem zdaj pravico! Po policijo grem! Ha, bašeta se z mojimi paštetami. In moji odjemalci, a? Na, lep zdravnik to, res prav lep zdravnik!

Juan (tudi zateglo): Kaaaj?

Juan: Samo njegova lačna pomočnika.

Ignacio (besen): Prebita svojat!

Lorenzo (dvigne pašteto v zrak, kot bi se ne bilo nič zgodilo): Zadnja. Škoda. Veselje je bilo kratko. Prinesite pozneje bolj zvrhano košaro, prijatelj. Sicer ne boste zdravi.

Ignacio: O, da sem jih rajši svinjam zmetal!

Juan: Tale pašteta je bila opaljena. Prehud ogenj, pecite počasneje!

Ignacio: Zdaj bo še izbirčen. Kaj res ni pomoči? (Hoče planiti nanje, toda

v hipu klecne, se prime za hlače in zbeži. Oba mu zastavita pot. Potek igre naj bo zdaj izredno hiter — beseda naj da besedo, vedno glasneje.)

Juan: Radi bi ušli brez plačila, a?

Ignacio: Nič vam nisem dolžan!

Juan: Pokazala sva vama zlo!

Lorenzo: Povedala, kako bi lahko ozdraveli!

Juan: Bolje kakor vsak zdravnik!

Ignacio: Pustita me! Saj se vrnem, saj se vrnem! (Caplja.)

Juan: Plačajte takoj!

Lorenzo: Štiri pezete. Tri za vizito, eno za zdravilo.

Ignacio Požrla sta mi paštete!

Juan: Saj ravno to velja eno pezeto.

Ignacio (vedno bolj nemiren): Prebita lopova! (Izvléče možnjo in da novce.)

Juan: Pet pezeti! Hvala!

Lorenzo: Na drugo košaro ne pozabite! Sicer bo kura zaman.

Juan: Dva lačna slugi! Ne pozabitef!

Ignacio (ko beži): Le počakajta! (Pa se precej vrne, ker je pozabil košaro, in urno spet zbeži.)

Juan: Pobotnico ste pozabili! (Premor.)

Lorenzo: No, zdaj sva sita.

Juan: Po dolgem času zopet — sita. (Spet s svojim navadnim glasom.)

Lorenzo: In imava vrhu tega pet pezeti.

Juan: In kaj bo z njim?

Lorenzo: Spraviva jih.

Juan: Ne, pošteno sva jih prislužila, pošteno jih bova zabila in sicer prav precej.

Lorenzo: Pošteno zaslužila?

Juan: Bolje sva mu pomagala kakor

vsak zdravnik. Zato pa — pošteno. Da. (Primeta se pod pazduho in hočeta oditi.)

Doktor (zakliče, še zunaj): Halo! Lorenzo! Juan! Me spet ne slišita?

Lorenzo: Ojej, najin gospodar! (Premor iz strahu in zadrege.)

Juan: Kaj sedaj?

Lorenzo: Čez stol lezi. Naredil bom, ko da si haljo zato oblekel, da jo laglje iztepem.

Juan: Tega pa ne.

Lorenzo: Če ne, bova tepena. (Polóži Juana čez stol in začne iztepavati.)

Juan (ga zares boli): Av — av — av!

Doktor (vstopi): Kaj pa počenjata? Zakaj mi ne pride nobeden na pomoč, da bi laglje zlezal z mule? Zakaj ima Juan mojo haljo na sebi?

Lorenzo: Čisto prašna je bila. Oblekel sem ga vanjo, da jo bom bolj iztepel. (Zopet bije.)

Doktor: In zakaj ima moje naočnike na nosu? Kaj pomeni ta maškarada?

Juan (si jih sname brž z nosu): Nataknil sem si jih, da bi bolje videl madeže, in da bi mu jih lahko pokazal. (Pokaže Lorenzu kamorkoli na halji): Tule je še prah. (In Lorenzo prične spet mahati, Juan pa mora molčati, čeprav ga boli. Tedaj nastopita komisar in debeli pek, ki ima spet polno košaro.)

Ignacio (komisarju): Tistile tam v doktorski halji je!

Komisar (Juanu): V imenu postave, Aretirani ste.

Doktor: Kaj pa iščeta v moji hiši, gospoda?

Ignacio: Lažnega doktorja, vašega ničvrednega slugo.

Juan: Ah, gospod, nikar mu ne ver-

jemite. Vidim ga prvokrat v svojem življenju.

Ignacio: Ali me ne poznaš več? Zdaj javka in vpije, prej me je pa vlekkel za nos. Ampak počakaj, tebi že poplačam. Ricinus in paštete.

Doktor: Povejte mi vendar, kaj se je pripetilo?

Ignacio: Prišel sem, da bi me doktor preiskal. Ta me je pregovoril, da je on zdravnik — in se me je lotil. Sramota, vam povem. Celo košaro, polno, kakor je sedajle polna, je s svojim kumpanom izpraznil. In vrhu tega mi je izsilil še pet pezeti.

Doktor: Ti nesramnež, ti! (Ga prime za ušesa, ga potegne k sebi in ga sune pred komisarja.) Vzemite ga in ga zaprite. — Zato si torej oblekel mojo suknjo!

Juan (javka): Gospod, nikar tega ne verjemite! Klicalj so vas. Nujno je bilo in hudo. Vas nikjer, nobenega zdravnika v bližini. In tako sem pač jaz pomagal, kolikor je bilo pomagati mogoče. Vašo haljo sem pa zato ogrnil, da bi se ne poškopil s krvjo. Vprašajte Lorenza. Ali ni bilo tako?

Lorenzo: Nič drugače. In potem sem suknjo precej iztepel.

Ignacio: Pa kaj ima to opraviti z mojimi paštetami?

Juan: O, mnogo. Zakaj komaj sem se vrnil domov, ste vstopili vi in me prosili za pomoč. Jaz sem dobrega srca. Zato sem ga olajšal.

Ignacio: Ni res tako.

Doktor (Juanu): Kdo te je klical?

Juan (tehtno): Težak primer za medicino, pa tudi za policijo, morda celo za pekarijo. Primate rajši morileca!

„Burka o jezičnem dohtarju“ na odru
Prosvete v D. M. v Polju.

Komisar: Morilec? Kje?

Juan: Ah, ubogi, nesrečni mladič! Oče je morilec in mene so poklicali na pomoč!

Komisar: Morilec? Koga je umoril? Sina?

Juan: Ne. Nekoga drugega.

Doktor: Ali je bil mlad?

Juan: Ah, da. Še čisto mlad. Ubogi revež.

Komisar (je odprl protokol): Ali je bil velik? Ali je bil majhen?

Juan: Velik in majhen.

Komisar (piše): Barva oči?

Juan: Nisem pogledal vanje. Bile so že steklene.

Doktor: Kako pa se je zgodilo?

Juan: Brez zle namere in ne da bi kaj slutil, je lezel revež po strehi, ko je oče...

Doktor: Cigav oče?

Juan: Ej, oče svoje hčere! — ko je oče, pravim, ustrelil skozi okno!

Vsi (spet presenečeni in skoraj brez glasu): ... ustrelil...

Juan: Tako je koučal. Ah, škoda zanj.

Doktor: Ali je kar mrtev obležal?

Juan: Ne. Šele takrat, ko je s strehe padel.

Komisar: Ali je bil tujec ali iz našega mesta?

Juan: Tujec. Saj še leži, kakor je padel. Naravnost tje tecite, pa naletite nanj. Morilec je še pravkar klečal pri svoji žrtvi.

Komisar: Naravnost! Morilec pri svoji žrtvi! Pojdite, ujemimo ga! (Z doktorjem brž odhitita.)

Juan (peku, ki namerava ostati): Hej, pek, paštetar! Tecite no za njima! Lahko bi si ga za paštete sesekljali! (Ko zasliši o paštetah, steče za prejšnjima dvema in pusti košaro na tleh.)

Lorenzo: Kdo pa je tisti, ki so ga ustrelili?

Juan: Maček, ki se je priklatil od nekad.

Lorenzo: In zdaj za mačkom tečejo?

Juan: Nama vsaj niso v napotje.

Lorenzo: In kaj namerjaš zdaj?

Juan: Paštete bova pojedla od druge peke. Potem naju zapro... (Odideta s košaro.)

K O N E C

Prihodnji zvezek izide sredi januarja. Opozarjamo na dve Petančičevi igri, ki bosta izšli v njem: dekliška igra za svečnico, „Goreča sveča“, in zbornska igra za papeževo proslavo, „Rešitev iz Rima“.

Narodni običaji

Kmečka ohcet in stari slovenski plesi

na kmečkem taboru v Kranju.

Obnovljeni naš kmečki pokret kaže v veliki in hvale vredni meri zanimanje za vrednote, ki jih hrani vprav stara naša kmečka kultura. Obnavljajo se stari običaji. Poleg koteljske oživitve koroške „ovseti“ so tudi gorenjski kmetje na svojem taboru dne 22. avgusta t. l. pokazali, kakšna je njihova „ohcet“ (= svatba). Stari običaji izumirajo. Zadnji čas je, da jih rešimo! Zaveden in pravilno pojmovan sodobni kmečki pokret ima zato veliko in važno nalogo. Oživi naj vse tisto neizmerno bogastvo, ki je bilo opora naši narodni samobitnosti v teku stoletij! Ves narod mu bo hvaležen, če bo to velevažno delo opravil!

O tej zanimivi narodopisni prireditvi posnemamo iz kranjskega „Gorenjca“ tale odlomek (XXI, št. 35 z dne 28. avgusta 1937):

„Popoldne ob pol 2 se je spet zbralo na igrišču „Na planini“ več tisoč ljudi, da prisostvujejo najzanimivejšemu delu tabora, to je „kmečki ohceti“ in pa stari slovenskim plesom. Najprej je bila uprizorjena kmečka ohcet. Na prostornem odru je bila postavljena starinska kmečka hiša, v kateri so bili zbrani hišni oča z nevesto in sorodniki. Potem so prišli svatje s tremi vozovi po balo, in godec, ki ima ob takih prilikah važno vlogo, da vodi pogajanja s hišnim očetom, je moral uporabiti vsa svoja zgovornost, da je hišni oča pustil nevesto iz hiše. Potem so

naložili skrinjo, toda poprej je moral ženin plačati odkupnino, da se je umaknil domači fant, ki je sedel na skrinji, da so jo sploh mogli dvigniti na voz in odpeljati. Preden pa so se odpeljali, je moral ženin kupiti petelna in tako imenovano peto kolo, to je pogačo. Potem so vozovi odpeljali, toda prav kmalu so naleteli na „šrango“, ki so jo postavili fantje. Tudi tu se je moral ženin odkupiti in šele potem je mogel povesti nevesto pred oltar. Potem so sledili kmečki plesi: stari bolcar, štajeriš, šotiš pa šušterpolka. Najlepsi in najučinkovitejši pa je bil ples „mazolin“, ki je gotovo eden najlepših med našimi narodnimi plesi. Predvajali so ga fantje in dekleta iz Hrastij tako dovršeno, da so jih gledalci nagradili z navdušenim ploskanjem...“

Iz »Koroške kmečke ovseti iz Mežiške doline«

Sisal Hanzej Kuhar, kmečki sin v Kotljah.

Slovo in šranganje

Jurij: Kar vadat pojta pa kušar pripajta. Svati bojo skr začeli hodit. (Odnesejo vse potrebščine za strel za hlev.) Kje pa še Tomaž hodi?

Kovov: Tomaž glih zdaj pride.

Liza: K bruštiku, puobi! (Na pragu se pokaže gospodinja ter kliče k zajtrku.)

Jurij: Nismo še vačni pa tudi cajta nimamo, nās ni cajta jesti. (Odide proti hlevu.)

Lenčka (pokaže se na pragu): No, le pojte, le, saj vas nās tak to zadnjo bart kličem.

Tomaž (pride ravno mimo vežnih vrat): Tieste pa žie ni riesn, da to zadno bart, kaj pa, če k tebi pridema svužit?

Lenčka: Ja, ja, taj je pa drgačie. (Gre nazaj v hišo. Na dvorišču nastane živahno vrvenje in pripravljanje za spremem ženina. Kovov, Kumrov in domača hlapec stojijo pred hišo in gledajo po ecsti, če ne prihaja nekdo.)

Kumrov: Vidite, nekdo že gre tam daleč gr. (Kaže s prstom.)

Tomaž: Streljajmo, streljajmo! (Hoče odhiteti.)

Jurij: Maj, pa saj počakaj, no!

Kovov: Ja, je pa menda koj tisti Stebrov Grega, tisti petlar!

Jurij: Po ti, Tomaž, ti bi ga pa skr pihnij, da bi petlarju strieleli! (Ođidejo ter izstrelijo nekaj strelav, kakor pač prihajajo nevestini sorodniki. Čez nekaj časa nastane močno streljanje, sem proti nevestinemu domu pa prihaja „mati ta široka“, ki vodi nevesto pri poročni obredih. Družica Francka jo hiti prva pozdravit.)

Francka: Lenčka, teta grejo, pojdi sem! (Kliče Lenčko. Iz hiše pride še nedopravljena nevesta Lenčka ter gre Štukovi materi nasproti.)

Štukova mati: Dobar jutar, Lenčka! Bog ti daj srečo in sveti angel varuh. Jaz ti želim vse ta buljšie, da bi ti v novem stanu dobro švu. (Grejo v hišo, a na dvorišču se je med tem že nabralo precej svatov, ki pričakujejo prihoda ženinovih sorodnikov. V daljavi se čuje streljanje, kar je znak, da prihaja ženin s svojimi

ljudmi. Tisti hip se izza ogla pripodi hitrih korakov domači hlapec Jurij z neko škatlico v rokih ter beži preko dvorišča proti strelišču. Na dvorišču se nabere precej žensk, med katere pride tudi vaška klepetulja.)

Vaška klepetulja: Dobar jutar, Jula! Jejžeš, nās gre pa čudno cuo!

Burjakova Jula: Maj, pa ja kaj tak čudno kar! (Je prišla iz hiše.)

Vaška klepetulja: Nekaj bi tak rada podvučva nevesto, al pa materi bi poviedva, da bi ji povedali, kak se mara nās zadržat, da bo ji doro švu. Lejte, zdaj ko bo prišev ženin, mara tak stat, da bo ona najprej viedva njega, ne pa on nje, ko bo prišev k hiši. Taj bo sreča, jejžeš no Marija! No pa v cierkvi mara trudo cuo k njemu stopit, tak ko si bota rienke gar divova, štuo tiste pomieni, da pol na mora priti sovražen čvavek med jieva.

Burjakova Jula: A riesn? Se pa nikoli nisom čuva prej kaj štakega. (Žensk je vedno več okoli.)

Vaška klepetulja: Ja, ja, štu jaz žie dovgu viem. Jejkarli na, Pa ko bota okuvo otarja šva k ofru, ga mora za otarjem za gnar trucat, za ofar. Le povejte ji štuo, to tak čudno pomaga, da bo pol zmirom ona prietošl nosva, če ji bo taj tam za otarjem gnarje dav. Ja, jas som što že kieri bodi poviedva, pa na vrjemejo, da pomaga. — Menda žie grejo, jejkarli na! Jaz grēm kar v cierkov, jejkarli, jejkarli na!

Francka (pokaže se na vratih in čaka, da prva pozdravi ženinove sorodnike, kakor je stari občaj. Tisti hip začne možnarji na strelišču): Že grejo, že

grejo! (Možnarji pokajo vedno pogosteje in oglušajoče zamorijo prve glasove godbe, ki se polagoma bližajo nevestinemu domu. Vedno bliže in bliže se čujejo zvoki godbe in vrisk camarja, a nazadnje drdranje vozov ter prihod zeninovih spremljevalcev na dvorišče. Prihajajo lahko na vozovih, s konji ali peš. Na pragu se pojavi nevesta, ki hiti pod strogim varstvom „matere te šroke“ pozdravit ženina, potem ko ga je pozdravila že družica. Pozdravljanje in rokovanje sledi med vsemi došlimi. Družica in „mati ta široka“ začno pripenjati došlim ženinovim spremljevalcem na prsi poročne šopke. Na dvorišču nastane splošna gneča, iz katere se oglasi starešina Nadvar.)

Nadvar: Pa čas se bliža in bo treba oditi v cerkev, da gospodu fajmostru na bo treba predovgo vačen biti, saj je ure žie skr pov dvanaajst. (Štukova deklēta zapoje nevesti v slovo in slovo od lediek stanu: „Nevesta, nevesta, le jemlji slovo od očeta in mater ljubo, imeli so vejko skrbi, da vzrastla nevesti si ti.“)

Camar (se začne tudi poslavljanje od neveste kot glavni ceremonjer pri kmečkih ovsetih ter se zahvaljevati materi in očetu za trud, katerega so imeli s hčerko, tako tudi ženinovim staršem. Deklamira pesem: Oj zbogom, zbogom, mati, oče...)

Štukova mati: Lenčka, sedaj, ko odhajaš in jemlješ slovo od očetove hiše in od lediek stanu, še poklekni in prosi svoje stariše za njih očetovski blagoslov. (Vsi navzoči si brišejo solze.)

Treza: Tukaj imate žegnano vodo, oče. (Poda vodo in pogrne z novim lepim belim prtom prostor, kamor naj poklekne nevesta.)

Lenčka (poda roko očetu in materi, v joku poklekne in prosí): Prosim za vajin blagoslov. (Vsi navzoči si brišejo solze.)

Danijev (pristopi k njej ter jo blagoslavlja s besedami): Blagoslovim te v imenu Boga Očeta in Sina in Sv. Duha, amen, naj ostane ta žegen nad teboj do konca tvojega življenja in naj ti bode vočnik v tvojem novem življenju in novem stanu do konca tvojih dni. Istotako pa prosim tebe, dragi Tine, da bodeš svoji ženi, katera je sedaj še tvoja nevesta, skrben varuh in dober mož. Bodita si vedno zvesta in v tem veselem življenju naj vaju spremlja moj očetovski žegen (Med tem govorom so si začeli navzoči ponovno brisati solze ter si snemajo klobuke z glav. Nadvar natihoma namigne godbi, da veselo zaigra. Svatje se začno spravljati v cerkev. Začuje se vrisk camarja. Nevesta je izročena zopet v strogo varstvo „matere te šroke“. Tam pred dvoriščem pa so postavljene „šrange“: čez pot je potegnjen rdeč trak, ki je ves v vencih. Med šrangovci in svati, ki odhajajo, se pojavj Stebrov Grega. Godba igra, a vmes zakriči Gregar „Haav!“ Godba na mah utihne.)

Stebrov Grega: Pa na bo švo kar tak, ko si vi mislite! Al jih kaj vidite, (kaže s prstom proti šrangovcem) kak so žie pripravili, da bojo zahtevali odkup za nevesto? (Pri šrangovcih je polno fantov v oblekah različnih pokličev, samo da so zamenjane: tako je dimnikar na konju, kovač vozi samkolnico, mizar ima v rokah kovaško kladivo, zidar drvarsko žago itd. V kletki imajo vrano z vencem okoli vratu, ob straneh polno

sedlov, a na mizi denarja v vseh mogočih valutah, z nekaj prjače, katero ponujajo svatom, a je ti ne smejo vzeti.)

Camar: Kdo zapra pot, naj se oglasi.

Jurij: Puobi domače fare na pustijo Lenčke kar tako drugemu, pa še v drugo laro!

Kumrov: Hočemo zanjo odkupa, drugače ne smie pred oltar.

Camar: Bo že bolj trda šva, oče so jo dali Tinetu, pa je, izklicana sta pa tudi žie.

Kumrov: Pri takih rečeh imamo pa tudi mi za govoriti, a nas pa še ni nihče kaj barov, sami smo se morali spomniti na to.

Camar: Zdaj ne pomaga nič več, njegova je, pa je, in nam se tudi že v cerkev mudi.

Kumrov: Pray je, da je njegova, al zdaj je še naša in iz naše fare!

Camar: Pa zahtevajte nekaj za odkup, ker nam se mudi v cerkev.

Kumrov: To nam ni nič mari, mi je brez odkupa ne pustimo od tod.

Jurij: Halo, jaz pa viem: pa zastajmo par vprašanj, če jih trofijo, pa velja.

Kumrov: Zakaj smo vam danes šrange okrenčeli?

Camar: Jaz, že ne viem. (Nastane ugi-banje med svati sem in tja, nato reče camar.) Pa gvišno zatuo, ko je nevesta še nedovžna!

Fantje: Dobro je.

Camar: Halo, zdaj pa vi trofite: Zakaj so zgradili cerkev, v kateri bo danes zvezana s Tinetom za celo življenje?

Kovov: Ho, jaz pa viem, zatuo, da so mogli zvone gr potegniti!

Camar: Ne velja.

Jurij: Ah, ti Tevže, ti na vieš, jaz pa viem: zato, ker sama ni hotva zrast.

Godci: Ji žie doru, zdaj velja!

Jurij: Ja, še nekaj očmo, prej da jo spustimo naprej. Povejte nam, kaj je danes pri našem šranganju narobe?

Camar: Ja, svati, pomagajte, zdaj je pa ne bomo mogli rešit. (Nastane glasno govorjenje med svati, a nazadnje reče camar): Ja, dimnkar ne spada na konja in vsi poklici so zamenjani, vrana nosi krienc, ko ga ni vriedna. (Nastane vse splošni smeh.)

Jurij: Dobro je.

Kumrov: Še vrana nosi krienc kakor ga vidite. Topajte ali pa pokrijte ves denar, katerega vidite tukaj na naši mizi. (Šrangovci ponujajo pijačo, a se je nabeđen ne dotakne, ker drugače zapadejo nevesto.)

Camar (se suče okoli in skuša na kakšen način topati ali pokriti ter s tem rešiti težko zadevo, v naglici zgrabi za klobuk Stebrovega Gregana ter pokrije krožnik s denarjem.) Pokrito je, nevesta ja naša, halo naprej!

Kovov: Že dobro, samo krstni list od naše Lenčke bi še prosili, da ga nam daste, da jo vpišemo v naš fantovski in dekliški seznam, kedaj je šva iz naše fare.

Nadvar: Ja, kaj, ko ga pa nimamo, kaj bo pa zdaj?

Camar: Damo vam rojstne podatke, če velja.

Jurij: Nekaj pa hočemo seveda še denarja.

Kumrov: Zasvužili smo mi, kutuljski puobi, vendar toliko, da se ženin žihar spomni na nas in nam je žihar hvalježen.

da smo do danes njegovo nevesto Lenčko tako varovali in čuvali, da se je za današnji dan sveti na njeni glavi venec poštenosti, venec nedovžnosti. Le pomislite, vi svatje in ti ženin Tine, kdo so bili tisti fantje, ki so sleherno noč stražili njeno čistost, da se je za današnje poroko ohranila tako deviška? Mislimo, da smo za to delo zaslužili tudi kako odškodnino.

Tine (se začne riniti do fantov): Ker smo po tem večjem skóraj vse zadeli, kar ste nam stavili vi kakor tudi mi vam, vam povrhu dajem še tole za odkup moje neveste. (Jurju poda zapečateno kuvertó z besedami): Da bo za pier.

Jurij: Pa naj bo in velja. V imenu nas vseh vam za današnji dan želimo vse najboljše, tebi, Lenčka, pa veliko veselja v tem novem stanu, obilo sreče in vsega, pole pa vieš, ka še Lenčka? Ja, — pa veiku otruk! (Smeh na obeh straneh.)

(Ovenčani trak, ki je svatom zapiral pot, se pretrga, godba zaigra koračnico, zasliši se vrisk camarja in vrisk šrangovcev, ki odhajajo na nasprotno stran. Začujejo se zopet strelji iz topičev, Jurij skoči iz skupne šrangovcev ter začne trgati kuvertó.)

Jurij: Hej, puobi, nās ga homo pa vahko pili ciev den na zdravja ta mva-dih dvieh Vodovniko! Cieliga jurja smo duobli! (Kaže kuvertó z denarjem.)

Kumrov: Halo, zdaj pa zapomo ano. (Začno se objemati čez ramena, a Kumrov začne prvi peti, drugi mu pomagajo, odhajajo med mogočno fantovsko pesmijo, spremlja jih harmonika. „Jas som Vodovski Jurij, na Cielovci som doma, v ani strgani kačuri, ki štieri okenca ima, Na

Fantje (pogo).

Cielovci pri Bžieni som jaz rojan biev, kje bo kaj moj grob zlieni, ko bom ntra jas zagufjev“. Dimnikarja na konju gonijo s teboj.)

4. Gostija

Polona: Ti, Jerčka, hitro pogrni mizo za ženina in nevesto.

Jerčka (vprašuje): Pa kje bosta sedela ženina in nevesta?

Polona: Saj menda pa tak veš, da je tam v kotu mesto za jujo. (Kaže s prstom v kot.)

Jerčka: A mrm pušelje tud po vseh mizah nadiovati?

Polona: Ta večjega naštimaj za ženina in nevesto, druge pa razdeli po vseh mizah. Tudj godcem na mizo daj an paket rož in pa par gvažev mošta. Bojo gvišno žajni ko se morajo tak napihuvat, jaz grem dočes pa v kuhinjo pogledat, kaj je kaj z župo in kaj tam dievajo. (Odi-de, Na dvorišče prideta najprej camar s družico med neprestanim vrskanjem, Jurij in Tomaž jima mahata s klobuki v pozdrav, godba igra neprestano. Čisto zadaj za vsemi svati gresta Stebrov Grega in vaška klepetulja, a zadaj cela tropa radovednih otrok. Camar hitro pláne na prostor, ki je namenjen za ples ter obesi na eno stran klobuk, na drugo pa camar-sko palico z dolgimi traki. Sedejo za mizo.)

Nadvar: France, kar začni jih posedat za mizo kakor se sliši.

Camar: Oh, oče Nadvar, kar vi jih ta cajt zrihtajte, jaz grem pa z „materjo to šroko“ rajat. (Gre po Štukovo-mater.)

Nadvar (glasno): Le kar dov za mizo in pa pit, saj smo žie tak vsi žajni, da je

strah. Pa na zdravje ženinu in nevesti! (Dvigne čašo, enako tudi drugi. Vsi izpijejo do dna. Na plesišču se pojavita camar in „mati ta šruoka“.)

Camar: Halooo! Muzika, zdaj pa le dajte ano! (Zapoje štajriš:) Rožmarinovo jutro, lep najgoljčev dan, ko jas mater to šroko po sriedi peljam. (Godba zaigra štajriš. Camar poje dalje:)

Mati ta šruoka, zahvalmo se vam, ko ste tak liepo z rožcami okrienčali nas.

Mati ta šruoka, v nebesih vas čaka an liep dar, ko ste nam nevesto pripeljali pred žegnan oltar.

Mati ta šrouka, kje nevesta stoji, pripeljite mi jo, da bom rajat šov z njo. (Ko odplešeta, mu prižene mati nevesto.)

Camar (se pokloni nevesti ter jo pelje plesat štajriš in poje): Nevesta vesieva z menoj se vrti, an mavo žaluje, ko leidik vienc nie.

Je rienčka okrogva, ma pukštabe tri. Te pukštabe tri ti naj bojo v tovažbo vse žavostne dni.

Na Danijevem pungrati si krience splietava, zdaj boš pa pri Vodovniku brege kopave.

Mati ta šruoka, povejte mi vi, kje družička, stoji k' še rajava ni? (Mati ter šruoka prižene družičko.)

Camar (pleše z nevesto in družičko ter poje štajriš): Je družička vesieva, ma kriencek rdeč, pa je rahvo privezan, bo gvišno zgubeč.

Družica: Je moj kriencek rudeč, se vsiem svatom liep zdie, pa se mu moj camar smeji, ko mu močno diši.

Camar: Je družica vesieva, ko camarja ma, al le jas bi še biv, če ries moja bi bva.

Pa kaj neki je misliv ta prešmentani ..., da je ženina poročiv, al mene pa kar.

Družička moja pa tak čudno menca, ko jo je sram pred menoj, ko me je tak ljubva nocoj.

V anem kotu pšenica, v drugem pa arž, godci, zdaj zagodte an bolcar al marš. (Godba zaigra valček ter se začne ples vseh svatov. Stebrov Grega in vaška klepetulja sta sedla na prag hišnih vrat, kamor so jima prinesli jedil in pijače. Domača hlapca Jurij in Tomaž stojita blizu plesišča ter gledata potek ovseti s svojimi opazkami, vmes pridno jesta pogačo. Po plesu šele prav posedejo, vmes pa teka jo dekleta ter nosijo na mizo. Nato reče)

Camar: No zdaj vam bom še pa jaz ano fajn povedau, o županu. (Gre in čez čas prižene nekega moškega, ki ima škač poveznjen čez glavo in čez njega bel prt, sam pa vzame stol ter stopi zadaj nanj in začne govor o županu, n. pr. „Zakaj bi jaz na biv župan?“, ali pa drug, primerno šaljiv govor. Po govoru potisne moža, da se pokaže, kdo je. Ko je govor končan, se pripravljajo k petju in začne zopet)

Camar: Na zdaj som jaz zie dojsti povediv, zdaj pa še, oče Nadvar, vi katero stuhajte al pa zapojte. Jaz pa viem, še to bi (začne dajati glas kot a, nižje a, itd., ne zna.)

Nadvar: Ah, kaj bi tebe posvušali, ko na znaš. Mi bomo kar sami! (Začno: „Da bi bava liepa ura“, ko končajo to pesem, pa zapojejo še „Dolenjsko zdravico“ z besedilom „Mi Kotuljci mošta ne predamo“ in „Najlepši je dan za Kotuljsko stran“.)

Fantje:

Camar: No, zdaj bomo pa kriencek dov rajali, kriencek dov. (Začne tekati in skakati po plesišču kar sam. Godba zaigra najprej polko in nato poje camar že za štajriš. Na plesišče pride Stebrov Grega, ki ga prime hlapec Jurij ter začneta plesati, noseč s seboj košaro, v katero bosta lovila nevestin in družičkin venec. Nazadnje se prevrnela. Ko se pobere Grega, ga Jurij sune v zadnjo stran. Seveda med svati hrupen smeh.)

Camar (žene rajat „mater to šruoko“ in poje): Z mater to šruoko bom rajat začev, ko som jih pri cieli ovseti najrajši imev.

Mati ta šruoka, le rajama zdaj, ko je hiša visoka in muzika fraj.

Mati ta šruoka ste ries vušnih ljudi, vas radi imamo vsj ovsetarji.

Mati ta šruoka, pomajte še tu, da bries krienceka kan pojdem domu.

Mati ta šruoka, povejte mi vi, kje nevesta stoji, ko se tak sovzno drži. (Mati ta šruoka pripelje camarju nevesto.)

Camar: Preljuba nevesta, poglej okuol se, kak ta lediek dekleta zdaj zapuščajo te.

Nevesta je mvada, še camar kni star, poglejte, vi svati, kaj je čudno liep par.

Preljuba nevesta, oh kaj bo s teboj, ko bo kriencek ti padov dov z gvavce nicoj. (Grega hoče z metlo ujeti venec, a nevesta se spretno umika.)

Ovset je vaša, nevesta pa naša, ko gremo domu, jo peljemo sebu.

Zdaj bo šov kriencek dov, havba gr, ovset bo hin ti boš pa piva pelin.

Mati ta šruoka, povejte mi vi, kje družička tiči, ko se za kriencek boji. (Ženia

pride po nevesto ter plešeta, „mati ta šruoka“ pripelje camarju družico in zaplešeta. Jurij, Tomaž in Grega tekajo s košaro in metlo, da bodo smeli loviti venec družice.)

Camar: Družička moja po sriedi zdaj gre, da boma važje za kriencek popravhava se.

Družica: Po sriedi jaz grem, pa si mislit kna smem, kak krivica mi bo, ko se za kriencek bo švo. (Lovijo venec.)

Camar: Prebistra družica, kne jezi se, ne, četudi za kriencek bi mav pocukalo se.

Družica: Kna bom se jokava, sem rajši smejava, moj kriencek je biv, pa ga ti na boš dobiv.

Camar: Bi rajav, prepievav tak dovgo nicoj, ko bi le vediev, da bi kan bavu zastonj.

Družica: Moj camar je djav, da bi kriencek rad mev, pa prej ga kne dam, da ga doru spoznam.

Camar: Če mi pa krienceka kne daš, pa še kvabuček štu maš, pa na maram zate in za tvoje rože.

(Camar vrže klobuk na tla, družička ga pobere ter poje in plešejo dalje. Jurij in lovci planejo za njim, a zastonj.)

Družica: Oh, camar, prav, prav, da si kvabuček mi dav, hole, zdaj ti bom kuos, da tem vodva za nuos. (Odidejo v hišo, da pritrdita nevesta in družica svoja venca na klobuke ženinu in camarju. Vrnejo se, nevesta in družica nosita na glavah klobuk z vnecem. Plešejo dalje.)

Camar: Družička, le sladko prepevaj, kne jezi se več, in meni špandiraj svoj kriencek rdeč.

Družica: Prešmentani camar, kak

zlo se motiš, saj od mene ti kričnčka ni-
kol kna dobiš.

Camar: Ko bi viedva za moje srce,
bi kričnček kar dava in objeva bi me.

Družica: Prešmentani camar pa
kričnček ti moj, če se n.sko prikrojiš
pa kričnček bo tvoj. (Camar in ženin se
priklonita ter dobita klobuke na glavo s
vencema neveste in ženina. Med navzo-
čimi nastane prisiljen jok in žalovanje
za vencema, Jurij, Tomaž in Grega se
kregajo, češ, da jim je vence ušel. Godba
igra dalje.)

Camar: Oh, zdaj som visiev, k som
kričnček dobiv, pa na zdravje družički
an gvaš ga bom spiev. (Gre in nalije dva
kozarca, ki ju morata izpiti z družico do
dna; isto napravi ženin in nevesta.)

Družica: Som pa kričnček ti dava
iz kramarskih rož, pa ti moj zakonski
mož nikoli na boš.

Camar: Se ti lepo zahvalim, družička
moja, da si kričnček mi dava iz vesievga
srca.

Družica: Me je svanca vmoriva, me
toča pobiva, oh, zdaj som pa taka kot na
vedva kropiva.

Camar: Ženin in nevesta, le bota si
zvesta, pa ahtaj, njen mož, da je tepov
kna boš.

Ženin in nevesta, le bota si zvesta, bo-
ta skupaj ležava, an kovtar trgava.

Ženin in nevesta, le bota si zvesta, ko
spet poroka bo, bo v črno zemljo.

Oh, godei, zdaj, ko bo ovseti kraj, pa
zagodte ano, da se zibavo bo. (Vse gre
plesat polko, tudi Jurij in Grega plešeta.
Nadvar, camar, en godec in še kak fant
prinesejo med tem časom iz kuhinje na
krušnem loparju kuharico na plesišče.)

Camar (poje štajriš): V imenu vsieh
svatov zahvalim jaz vas, ko ste kuhale,
pekle in skrbele za nas.

Pogača je žmahna in vince sladko, oh,
kak grenko je to, ko ste nam dale svojo.

Kuharica draga, ne zamerte mi taj, da
sma rajava zdaj, pa erama taj, ko bo
skr ovseti kraj.

Nadvar: Zdaj pa še nekaj. Veliko
smo popili in preca pojedli, pa to še ni
nič, samo ko je naša pridna Jerčka po-
zabva, da ja pustva kletne dure odprte,
pa je pršva v kleti kura in z nogo binc-
niva pa sodu, v katerem je bavu povnu
piti, zdaj je pa švo to vse po kleti. Da
homo kusli to precejšnjo škodo no mavo
povrniti, smo se odvočli, da naj dá vsak
po an rajnieš na talir, mislm, da ni vejk-
ko. (Svati pritrjujejo. Godba začne igrati
tuš vsakemu paru, ko plača na talir, s
katerim hodi Nadvar, ki poje n. pr.)

Nadvar: Na zdravje najprej ženinu
in nevesti, da bi se rada imeva in prav-
dovgo živeva. (Godba.) Na zdravje Steb-
rovemu Greganu, da bi zdaj po ovseti par-
dni pri Danijevu pridno steljo sekov.
(Godba.) Na zdravje Trpinavemu Jane-
zu, da bi se žie skr oženiv itd.

Nadvar: Ja, kje pa je zdaj Jesenik?
Camar: Nj ga nikjer.

Jurij: Lejte, natra pod mizo se je skriv!

Nadvar: Aha, bav se je, da bi marov-
kaj pvačat, je šev pa pod mizo! (Izpod
mize privlečejo Jesenika. Začno še peti
za slovo „Oj zdaj gremo, oj zdaj gremo“.
Ko končajo, se začnejo spravljati. Godba
igra in čuje se spet streljanje, kakor
že prej ko „je bil kričnček dov raian“.
Poslavljaajo se, vriskajo, camar in druž-
ica spremljata ženina in nevesto. Odidejo.)

»Igra o sv. Krištofu« v Kamniku.

Kljub ugovorom nekaterih, ki o pro-
svetnem delu nimajo pravih pojmov, se
je krščanska delavska mladina v Kamni-
ku odločila, da letos na praznik Kristu-
sa Kralja uprizeri prav za to pr.liko pri-
merno igro „Igra o sv. Krištofu“, ki jo je
spisal Dietzenschmidt, poslovenil pa N.
Kuret. Kmalu je spoznala delavska dru-
žina, da zahteva igra od igralcev več kot
kakšna „ljudska igra“, toda začeto je tre-
ba dovršiti. Pri tem bi bilo dobro omeniti,
da rutinirani igralci katoliških prosvetnih
odrov s široko gesto odklanjajo uprizer-
janje del, ki imajo versko-nravno tenden-
co, čeprav so v leposlovnem oziru lahko
najboljša in bi mogla tudi na razvajene
ter izobražene gledalce s podajanjem re-
snčnega življenja in njegovih zagonetk
v luči nadnaravnosti napraviti najgloblji
vtis. To se je pokazalo že mnogokrat pri
uprizerjanju Timmermansovih „Treh kra-
ljev“. Mnenja so, če nosi igra nabožen
naslov ali je osnova igre zajeta iz pod-
ročja vere, da je zanič. Pač nosijo velik
del krivde pri takem presojanju iger pre-
tekli časi, ko so bile nabožne igre res li-
terarno manj vredna dela.

Podrobno vsebino igre je že prinesel
lansko leto „Ljudski oder“, zato je ne bo-
mo ponavljali. Omeniti hočem le težave,
ki jih stavi ta igra na uprizeritelje:

1. Čeprav je glavna misel: človek Ofor-
us išče najvišjega gospoda, ki se mu
končno razodene v Kristusu, precej pre-
prosta, vendar za povprečnega gledalca

Domača igrska kronika

igra ni tako lahko razumljiva. To pa za-
to, ker je stil jezika precej odmaknjen
običajnemu ljudskemu izražanju, mnoge
globoke misli so izredno skopo in kratko
izražene.

2. Na realističnem odru je to igro ne-
mogoče uprizeriti, treba je zato stilnega
odra, ki pa zopet stavi na vodjo igre tež-
ke zahteve.

3. Prvo dejanje s sicer potrebnim obrav-
navanjem pesnikovega odnosa do gro-
bega, realnega sveta postane za povpreč-
nega gledalca nezanimivo, dolgočasno in
tudi obtežuje glavno misel igre. Tudi
tretje dejanje je v prvem delu težko v
celoti tako uprizeriti, da se ne bi nekate-
ri spotaknili, češ, da je „poltena“, kot se
je zgodilo v našem primeru.

Tem težočam smo se izognili na slede-
či način: 1. Pred igro je bilo treba igro do-
bro razložiti in gledalce opozoriti na ne-
katere težave. 2. Oder je bil dvojen, zad-
nji za tri stopnice višji in napol pregra-
jen z zavesami. V 2. in 3. dejanju smo na-
pravili na prvem odru še prostor za pre-
stol. Mnogo pomaga tudi dobra razsvet-
ljava, ki mora spremljati dejanje enkrat
na spodnjem, drugič zopet na zadnjem
odru. Važna je razsvetljava konec dru-
gega dejanja, ko pripleše na oder „žen-
ska“: treba je hitrega izpreminjanja. Tu
konec igre mnogo zavisi od dobre luči.
3. V prvem dejanju smo nekatera mesta
izpustili, pozneje bi jih hili radi še več.
prav tako v prvi polovici tretjega dejanja.
Reči je treba, da brez škode.

Bodočim uprizeriteljem bodo morda
služile še sledeče pripombe: V začetku

1. dej. je oder v polni temi, oglasi se božji glas, oder se za hip posveti, tema. Ko Oforus vstaja, luč vedno svetlejša, ob pesnikovem prihodu oder v polni luči. Konec 2. dej.: Oder se zatemni, na klavirju se oglašijo temni akordi, ki preidejo ob prihodu ženske na oder v plesno muziko, oder se razsvetli. Prav tako je ples v 3. dej. ob spremljavi klavirja. Petje mladeniča v 3. dej. je po načinu psalmov: 2., 8., 1. in 6. tonov način. Za konec se zapoje Popsod Boga (najbolje vsi v dvorani). Krištof zadene Dete na rame in počasi, v močni svetlobi iz reflektorja, stopa proti ljudstvu, zastor pade. — Obleko smo vze- li moderno za mladenko, mladeniča, vod- jo, miličnike, žensko; za kralja in sodni- ka tipično; Krištof je nastopal v narodni noši.

Igralci, čeprav razen „ženske“ še sko- raj novinci, so rešili svoje vloge prav do- bro. — Občinstva, tudi delavcev, zelo ma- lo, pač pa se je lansko leto ob uprizoritvi „A njega ni“ trlo igralcev, ob igranju „Boštjana iz predmestja“ pa je bil obisk dovoljen. To omenjamo zato, da poka- žemo, kako težko je nuditi zdravo hrano, če je na razpolago sladkobna in večkrat že skvarjena v kino-gledališčih in pri tzv. igrah za blagajno. — Treba pa je delati odločno naprej v smeri, ki se edina mo- re imenovati „prosvetna“ t. j. plemenita. Igro priporočamo zlasti odrom v večjih krajih.

C. I.

»Jurij Kozjak«

na Taboru pri Podbrezjah.

Lepo je bilo na Taboru dne 8. septem- bra. Naši za vse dobro navdušeni fantje so vprizorili igro „Jurij Kozjak“. Naše

misli so nam takrat uhajale več sto let na- zaj, ko so naši predniki branili Tabor pred Turki. Živa vera in ljubezen do domovi- ne sta premagala turške napade. Lepi so bili prizori, ko je iskal Marko Kozjak tolažbe pri žalostni Materi božji, ganlji- vo je bilo petje vernikov, spremljano z godbo. Igralci so pokazali, da so dorasli zahtevam igralske umetnosti. Zgodovinske in vzgojne igre ljubi naše ljudstvo — to priča ogromna udeležba pri igri. Od daleč so prišli ali se pripeljali gledalci celo z avtomobili. Pohvala vsem igralcem, posebno voditelju igralcev, visokošolecu g- Fistru, ki se je toliko trudil, da je izvež- bal igralce. Velik je bil moralni uspeh, a tudi materialni ni izostal. — Nekateri pravijo, da sedaj tudi pri nas kakor na Ruskem spreminjajo cerkve v gledali- šča!? S tem seveda mislijo na zadnje prireditve Jurija Kozjaka. Ker je igra predvsem verska in primerna za predsta- ve na prostem, in sicer pred cerkvijo, za- to smo porabili Tabor za to pozorišče. Ni najti boljšega prostora na vsem Gorenj- skem. Mežnarija je služila kot stiški sa- mostan, v cerkvi je pa itak žalostna Mati Božja, pri kateri je iskal Jurij Kozjak tolažbe in utehe. Pri igri bi morala na- stopiti tudi dekleta kot romarice, pa smo vse to izpustili, da smo bili res samo fantje...

Na Taboru se je nabralo ljudstva nad ti- soč. Vse to naši laži-naprednjakarji težko gledajo. Vse mogoče vzroke iščejo, da bi nas v delu ovirali, toda zastoj! Kaj pa drugega naša prosveta hoče, kakor pospe- ševati kulturo in mladino navajati k ver- skemu življenju! (Po poročilu v „Go- renjcu“.)

Kostumi za viteške in narodne igre (16 stol.).

Zgoraj: Viteška oprava iz 16. stoletja. — Spodaj: Turška noša.

3. kostumska priloga „Ljudskemu odru“ V, 1937-38, 3. — Založba ljudskih iger, Ljubljana.

IZ SVOJE BOGATE ZALOGA VESELOIGER IN BURK

PRIPOROČAMO:

V zbirki »Ljudski oder«:

8. zv.: Molière, Scapinove zvijače, Komedijska v treh dejanjih. — 85 strani, Din 18.—

10. zv.: Nestroy, Lumpacij vagon ali Zan karna trojica, Čarobna burka v šestih slikah. — 95 str. Din 18.—

12. zv.: Molière, Skopuh, Komedijska v petih dejanjih. — 112 str. Din 18.—

V zbirki »Ljudske igre«:

10. zv.: Vrhovčeva-Smasek, Burka o jezičnem dohtarju. Po starofrancoski fars; „Maistre Pierre Pathe-lin“. — Din 20.—

16. zv.: Vombergar, Voda, Kmečka komedija v treh dejanjih, Druga, predelana izdaja. — Din 24.—

20. zv.: Goldoni, Zdraha na vasi, Ljudska komedija v treh dejanjih, Din 20.—

V samostojnih izdajah:

- 1) Finžgar, Vse naše, Burka v enem dejanju, 16 str. Din 18.—
- 2) Gogolj, Revizor, Komedijska v petih dejanjih, 120 str. Din 20.—
- 3) Bratina-Bellvu, Če sta dva, Šala v enem dejanju, 60 str. Din 12.—
- 4) Bratina-Benedikt, Sovražnik žensk, Enodejanska šala, 66 str. Din 12.—
- 5) V. V., Kakršen gospod, tak sluga, Burka iz vojaškega življenja v enem dejanju, 64 str. Din 10.—
- 6) Perzijski šal, Burka v enem dejanju, Din 10.—
- 7) Burke in šaljivi prizori, 18 enodejank, 273 str. Din 20.—
- 8) Veseloigre in šaljivi prizori za moške in ženske vloge, 109 str. Din 16.—

V naši stari „Zbirki ljudskih iger“ priporočamo zlasti snopiče: 2, 9, 10, 11, 12, 17, 18, 19! — Vsak snopič 12.- din.

Zahtevajte brezplačne kataloge!

Naročniki »Ljudskega odra« uživajo na vse gornje cene 25 odstotkov popusta!

Na zalogi tudi vse veseloigre in burke vseh slovenskih založništev!
JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA, LJUBLJANA

Treba Vam je pri nas kupiti le 5 izvodov,
pa ste plačali tantjemo za sledeče igre:

Dr. Domik, Gruda umira, po Din 12'-
J. O., Križ in sovjetska zvezda, Din 8'-
J. O., Izgubljena ovca, Din 7'-
Petančič, Guzaj, Din 12'-
Petančič, Naša apostola, Din 10'-
Petančič, Miklova Zala, Din 10'-
Zdolšek, Božične igre, Din 11'-
J. O., Sovjetska zvezda, Din 8'-

Prihodnje leto izdamo zopet nekaj
takih ljudskih iger.

TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

OJAČEVALNA NAPRAVA

ki z njo reproducirate bodisi potrebno godbo, bodisi scenske šume s pomočjo gramofonskih plošč, ali pa z njo po mikrofonski prenašate govore, petje in godbo, je važen pripomoček za vsak oder. Za nabavo prvovrstnih ojačevalnih naprav vseh velikosti se Vam priporoča prva slovenska tvrdka te stroke

„Radio“ r. z. z. o. z.
v LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 7.

Ojačevalne naprave dobite tu tudi na posodo proti nizki izposojnini!

Že v prospektu smo naznanili, da letos iger zaradi premizke naročnine ne moremo izdati.

Izdati jih pa nameravamo posebej in smo zato že razpisali

subskripcijo,

ki je podaljšana do 15. januarja 1938.

Za samo Din 50,-
dobi vsak subskribent:

- Boon, „Sveta Cecilija“. Dekliška igra v treh delih. 3 solistke, dva zbora. (Duhovna igra.)
- Jurčič-Petaničič, „Deseti brat“. Vaška igra na prostem. 19 m, 6 ž, 1 o, kmetje, gošči itd. (Narodna igra.)
- Vratuša, „Poslednji sin“. Igra v treh dejanjih. 7 m, 2 ž. (Socialna igra.)
- Holberg-Kuret, „Po sili župan“. Komedijska igra v petih dejanjih. 15 m, 7 ž. (Vesela igra.)

Vse štiri igre so proste avtorskih taintjem!

Ne odlašajte z naročilom! Zadostuje dopisnica!

Jugoslovanska knjigarna
(oddelek: Založba ljudskih iger),
Ljubljana

Lasulje in maskerske potrebščine
samo pri trvdki

J. Podkrajšek
Sv. Petra cesta 12, Ljubljana

Poltnina plačana v gotovini.

Cena zvezku 32 strani 8 din.

NAŠIM ODROM
ZA
POBOŽIČNI
IN POSTNI ČAS

•
SVEČNICA

•
PAPEŽEVO KRONANJE

•
JOŽEFOVO

•
MATERINSKI DAN

•
POST IN VELIKA NOČ

VSEBINA:

Spored iger za postni čas in veliko noč.

Goreča sveča.

Rešitev iz Rima

Prvenstvo sv. Petra.

Razpotje življenja.

Jožefovo — praznik dela.

Slovenska mati.

Mati.

Domača igrska kronika:

Naši uspehi: Ecco sacerdos magnus v Vojniku
— Svet Tarcizij pri Sv. Roku nad Šmarjem.

Strokovno slovstvo.

LJUDSKI ODER

PETI LETNIK

1937 - 1938

Ustanovil in urejuje profesor Niko Kuret

Izdaja Založba ljudskih iger, Ljubljana.

LJUDSKI ODER

List za poglobitev našega igranja.
Glasilo odrov Prosvetne zveze.

Peti letnik, 1937-38.

List izdaja „Založba ljudskih iger“ v Ljubljani, urejuje ga prof. Niko Kuret v Ljubljani. — Naslov uredništva je: Ljubljana, Zarnikova ulica 16, naslov uprave pa: Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana.

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca, vsak zvezek obsega najmanj 40 strani drobnega tiska.

Letna naročnina znaša 80 dinarjev, pri naročilu vsaj 10 izvodov na skupen naslov se zniža na 60 din. Za Avstrijo znaša naročnina 15 S, za vse ostalo inozemstvo pa 3 USA dolarje.

Številka čekovnega računa pri podružnici Poštne hranilnice v Ljubljani 15.937. Vsa plačila naj se izvršujejo po položnicah na to številko. Za Avstrijo veljajo položnice tvrdke Rudolf Lechner & Sohn, Wien št. A-30.503 (na srednjem delu bodi vselej oznaka: Jugoslovanska knjigarna - Založba ljudskih iger - Ljubljana).

Dovoljeno je plačevanje v obrokih. Po izidu tretjega zvezka mora biti polovica letne naročnine poravnana. Letnik teče od 1. septembra 1937. do 31. avgusta 1938.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Franc Blaj, mestni kaplan v Kranju. — Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju.

VAŽNO OPOZORILO!

Izvedba tekstov, objavljenih v „Ljudskem odru“, je dovoljena izključno samo odničam, ki so naročene vsaj na en izvod „Ljudskega odra“. To velja brez ozira na to, ali je prireditev javna ali zasebna. Ta določba ne pozna izjeme.

ZA NAŠ TISKOVNI SKLAD

Našim prijateljem sporočamo, da bomo mogli vzdrževati letnik samo z izredno požrtovalnostjo vseh! Zato prosimo: Spominjajte se našega tiskovnega sklada posamezniki, zlasti pa odri ob sklepanju računov po posameznih predstavah!

Prvi letošnji zvezek „Ljudskega odra“ je obsegal 48, drugi 52, zato pa je imel tretji samo 32 strani. Kljub temu smo dali doslej že 12 strani več kot bi morali. Kaj ste storili vi za našo stvar?

Opozarjamo,

- da je naša uprava znanprej pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in je samo uredništvo ohranilo stari naslov;
- da je vsa preostala zaloga naših „Ljudskih iger“ odslej pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in je izključno nanjo naslavljeni vsa naročila na igre;
- da je vsa zbirka naših rokopisnih iger odslej pri Prosvetni zvezi v Ljubljani in je prav tako vsa naročila nanje naslavljeni samo na njen naslov;
- da je vsa vprašanja glede nasvetov itd. naslavljeni na Posvetovalnico Zveze ljudskih odrov pri Prosvetni zvezi v Ljubljani;
- da je treba priložiti vsakemu dopisu odgovarjajočo znamko, ako želi kdo odgovora.

MI NE IGRAMO DA BI ČAST IMELI
ALI DA BI KAJ OD LJUDI ŽELELI
VSO ČAST BOMO MI BOGU DALI
INO LJUDEM V EKSEMPEL IGRALI

Andrej Šuster Drabosnjak

V LJUDSKI ODER 4

Spored iger za postni čas in veliko noč

Kakor adventni in božični čas, tako stopata tudi postni čas in velika noč z mogočno zahtevo do naših odrov: resnemu postnemu duhu in velikonočnemu zmago-slavju moramo dati izraza tudi z igro. In obratno: na naših odrih ne imej dostopa nobena igra, ki bi utegnila kakorkoli motiti resnost posta ali zbrano veselje velike noči. Skušnje nas uče, da taki opomini pri nas še vedno niso odveč. Zato bi prav posebno opozorili na zahtevne cerkvenega leta in njegovega duha v času, ki mu gremo nasproti!

V postnem času in deloma tudi v pobožnem pa imamo nekaj priložnosti, ki pomenijo izjemo, kot jo priznava tudi Cerkev v svoji liturgiji. V pobožnem času bomo slavili svečnico in spomin papeževega kronanja, v postnem času Jožefovo in materinski dan (čigar krščansko praznovanje 25. marca se, žal, čezdalje bolj prenaša na mednarodni praznik 12. maja).

Na te posebne priložnosti in na postni čas ter na veliko noč posebej smo mislili, ko smo sestavljali naslednji spored iger.

Kakor nobeden od naših dosedanjih, tako seveda tudi ta ni izžrpen. Podaja pa vendarle prilično vse, kar moremo mirne vesti svetovati.

1. Post in velika noč. ● Pasijonske igre: O. Romuald iz Standreža, Slovenski pasijon. (Po besedilu škofjeloške pasijonske procesije iz 1721 priredil N. Kuret). „Ljudske igre“, 5 zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. Osebe: 15 m, 7 ž, statisti: 22 m, 5 ž, 4 o. Inscenacija: zavese (natančni podatki in fotografije v knjigi). Kostumi: običajni svetopisemski. Besedilo igre je skopo. Prizori so bolj žive slike, ki jih je treba ob bornem besedilu polno igralsko izdelati. Med prizori ljudsko petje po dvorani. Svojevrstni pasijon, ki je naš najstarejši igralski tekst, kar nam jih je ohranjenih, se je zelo priljubil in bo kmalu pošel. — Herwig, Velikonočna igra. „Ljudske igre“, 11. zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. Osebe: 14 m, 6 ž. Kostumi: gl. zgoraj. Inscenacija: navodila v knjigi (zavese). Igra je svojevrstna po zamisli (Kristus ne

nastopa na odru!) in spominja s svojimi alegoričnimi osebami na Dietzschmidtovega „Krištofa“, predstavlja zato nadčasoven pasijon, ki bo zlasti naprednejšim odrom zelo odgovarjal. — Gregorin, V času obiskanja. Založila Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, br. 26.- din, vez. 58.- din. Osebe: 26 m, 3 ž, o. statisti. Kostumi: gl. zgoraj. Inscenacija: navodila v knjigi. Ta pasijonski tekst je sicer najboljši, kar jih imamo domačih, toda zahteva zelo velik odroski preparat. — Meško, Pasijon. Založila Družba sv. Mohorja, Celje, udn. 12 din (vez. 18 din). Osebe: 25 m, 8 ž, 2 dečka, statisti. Kostumi: gl. zgoraj. Inscenacija: realističen oder, kombiniran s stilnim. Igra je zanimiv poskus, da se Gospodovc trpljenje približa z doslej nenavadnih realističnih strani, dasi se realizem prepleta idealističnimi črtami v Meškovem načinu. Igra ni ravno lahka. — Deutsch-Finžgar, Pasijon. Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 26 m, 3 ž, statisti. Kostumi: gl. zgoraj. Inscenacija realistična. To je naš najbolj znan pasijonski tekst, ki se tu in tam še pojavi na odrih. ● Na prostem: Drabosnjak, Igra o Kristusovem trpljenju. (Po starem narodnem besedilu iz leta 1818 priredil N. Kuret.) Osebe: 53 m, 7 ž, (dosti 35 igr.) Kostumi: gl. zgoraj. Inscenacija: gl. navedbe v knjigi o predstavah na Koroškem. Predstava tega pasijona je vezana na krajevne možnosti, ni lahka in zahteva mnogo dela. Po zasnovi je idealna, po obliki seveda okorna. Treba je mnogo poguma, kjer se je lotijo. Uspeh seveda ne bo izostal. ● V cerkvi ali dvorani: Salamon, Križev pot. Izšlo v „Ljudskem odru“

IV, str. 95. Osebe: 3 m, 1 ž, otroški zbor. Kostumi: vsakdanja obleka. Inscenacija nepotrebna. To ni več igra, marveč dramtizirana pobožnost v duhu postne liturgije. ● Druge igre za postni čas: Drabosnjak, Igra o izgubljenem sinu. (po starem narodnem besedilu priredil N. Kuret.) „Ljudske igre“, 6 zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. Osebe: 15 m, 2 ž, razni statisti, Kostumi: narodni-kmečki, bidermajer. Inscenacija: najboljša stilna. Igra je močan klic k pokori in vendar zelo živahna in zanimiva. — Calderon, Misterij o sveti maši. Rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 8 m, 2 ž, zbor angelov. Kostumi: svetopisemski, Inscenacija: stilna. Igra je že dobro znana in je lepa priprava na veliki teden. — Ghéon, Sultanova hčerka in dobri vrtnar. Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 5 m, 2 ž. Kostumi: orientalski in svetopisemski, redovnica. Inscenacija: stilna. Igra je primerna za postni čas in priporočljiva odrom, ki nočejo ali ne morejo igrati kake izrazite pasijonske igre.

2. Svečnica. ● Feiten, Anima, „Ljudske igre“, 7 zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. Osebe: 3 m, 2 ž. Kostumi: sodobni. Inscenacija: najbolje stilna. Igra žrtvovanja, kot nalašč tudi za svečnico. — Gl. nadalje Petančičevo igrico „Goreča sveča“ v tem zvezku.

3. Proslava papeževega kronanja. ● Vorbeck, Tu es Petrus. Izšlo v „Ljudskem odru“, IV, str. 71. Osebe: 18 m, 2 ž, 4 zbori. Kostumi: stilni. Inscenacija: gl. navodilo (stilna dekoracija). Mogočna proslava, ki je imela velik uspeh. — Glej

nadalje Petančičevo proslavo „Rešitev iz Rima“ v tem zvezku, ki je še bolj naša.

4. Proslava praznika sv. Jožefa. ● Manjšje igrice: Finžgar, Nova zapoved. „Ljudske igre“, 19 zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 12 din. Osebe: 6 m, 5 ž. Kostumi sodobni. Inscenacija: realistična. Igra sega v živo in je imela zato povsod nedeljen uspeh. — Feiten, Anima. Podatke gl. zgoraj. Zaradi svojega sodobnega delavskega okolja sodi igra tudi na Jožefovo. — Heinen, Igra o dobroti. „Ljudske igre“, 15 zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. Osebe: 2 m, 2 ž, 2 o. Kostumi: sodobni. Inscenacija: stilna ali realistična. Igra govori o krščanski dobroti, je notranje močna in bi zaslužila več pozornosti. — Kürten, Tesarobpoti. „Ljudski oder“, IV, str. 101. Osebe: 3 m, 1 ž. Kostumi: svetopisemski. Inscenacija: realistična. Igrica hoče le pokazati čudoviti lik svetega Jožefa in je kot taka nevsiljiva pridiga delavcu našega časa. — N. Kuret, Bog kliče. „Ljudski oder“, IV, str. 18. Osebe: 3 m, 1 ž. Kostumi: sodobni. Inscenacija: stilna. Igra slika sodobno ideološko trenje med marksizmom in vero v delavskem okolju. ● Zborovski nastop: Boon, Delo naših rok. „Ljudski oder“, IV, 135. Osebe: 3 zbori ž. Kostumi: halje, sodobna obleka. Inscenacija: stilna. ● Deklamaciji: Krek, Prolog. „Ljudski oder“, IV, str. 16. — Krek, Pesem katoliških delavk. „Ljudski oder“, IV, str. 17. ● Igra: Benoit, Boštjan iz predmestja. Ljudske igre“, 9. zv., zaloga pri Jugoslovanski

knjigarni, Ljubljana, 20 din. Osebe: 11 m, 8 ž, statisti. Kostumi: sodobni. Inscenacija: stilna (gl. navodila v knjigi). Naša najboljša socialna igra večjega formata!

5. Materinski dan. ● Blachetta, Zgodba o materi. Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 3 m, 2 ž. Kostumi: sodobni. Inscenacija: stilna. — Kuret, Blažena mati Hema, „Ljudski oder“, IV, str. 112. Osebe: 7 m, 3 ž, 1 o, en zbor m, en zbor ž (po 10). Kostumi: zgodovinski (10. — 11. stol.), Inscenacija: stilna, Igra je poskus, kako z novimi dramatskimi sredstvi predočiti to doslej še neobdelano domačo snov. — Slomšek-Smon, Skrbna mati v soboto zvečer. „Ljudski oder“, IV, str. 120. Osebe: 2 dečka, 3 deklice, 1 dekle (kot mati), ev. 1 m. Kostumi: kmečki. Inscenacija: realistična. — Jurač, Beseda o materinem trpljenju. „Ljudski oder“ IV, str. 108. Osebe: zbor ž, 5 o, skrito oz. nemo 1 m, 2 ž. Kostumi: sodobni, halje. Inscenacija: zavese. — F. K., Sirota, „Ljudski oder“, IV, str. 119. Osebe: zbor otrok, med njimi 4 dečki. Kostumi: sodobni. Inscenacija: zavese. — P. Krizostom, Otroške igrice: 5. zv., Mamičin praznik (igrice, 1 prizorček, 2 deklamaciji); 6. zv., Mamičin praznik (1 igrice, 2 deklamaciji); 7. zv., Proslava materinskega dne (3 prizorčki, 1 deklamacija). Zaloga Jugoslovanske knjigarne, Ljubljana, vsak zvezek po din 4. — Slovenski materi. „Mladi oder“, 1. zv. (šest otroških iger M. Kunčiča). Zaloga pri Jugoslov. knjigarni, Ljubljana, 20 din, glasb. priloga 8 din.

Petančič Davorin

Igrajo: Moderna gospodična, preprosta dekleta s hribov, hribovska mati in samostanska sestra.

1. PREPROSTA SREČA

(Scena: V hribih na podnožju visoke gore.)

Gospodična (nastopi turistovsko oblečena, zagleda se vrh gore): Oh, kako daleč je še konec poti! (Sede na klopič; poslušaj petje.) Pesem gre čez goro, kakor tiha sreča.

Dekle (s šibo): O! Odkod ste pa vi, gospa?

Gospodična: Kaj si se me ustrašila? V hribe grem na oddih. Le glej, kako me vrhovi s snežno kapico vabijo. Spočit sem se prišla.

Dekle: K nam? V hribe spočit? Pri nas ni za počivanje časa. Življenje trdo živimo.

Gospodična: Trdo? Kako mirna in tiha jutra živite! Nič trdega ne čutim. Sneg na vrhovih se mi zdi tako bel, čist in mehak.

Dekle: Je, toda roke nam pogledajte, gospa! Žuljave in žilaste so močno. Grčav raste tu gori les. O, ti naši hrasti! Vsaka sapica jih ne podre.

Gospodična: Vse drugače kakor v dolini. Rahli veter vse pomane. Drevje kar s koreninami izruje. Ko nismo tam doli viharjev vajeni. (Vstane, gre proti nji, ji pogleda v obraz.) Kako veselo so se ti nabrale gube na obrazu!

Dekle: Kdo bi ne bil vesel, ko je pa tako svetlo jutro! Sonce sije nad nami.

Dekleta (pripojejo na oder: Sijaj, sijaj, sončece.)

Gospodična: Koliko srečnih obrazov! (Stopi k njim.) Odkod ta veseli obraz? Pesem vaša, odkod? Dekleta, povejte, odkod vam ta sreča?

Dekleta: Zjutraj smo zgodaj vstale in na pašo gnale. Sonce je pogledalo na nas. Iz nas je privrela pesem vsa vesela. Sonce jo je prebudilo.

Gospodična: Zakaj ima vaše sonce tako moč?

Dekleta: Sonce je pogled Boga na svet. Po zemlji blagoslov svoj trosi. Kdo bi srečen ne bil, če božje oko ga zadene?

Gospodična: Ah, mi nižinski ljudje. Sonce nam je motno in zastrto. Ne vidimo v njem Boga. Kakor da bi hoteli živeti brez Boga!

Dekle: Živeti brez sonca, živeti brez Boga. O!!

Gospodična: O, kako le morete dan za dnem trpeti in garati brez oddiha? Nikamor si ne želite, ne iščete sreče drugod?

Dekleta: Rože na vrtih nas vabijo k sebi; kličejo vedno: pomlad je spet.

Gospodična: Le kvišku strmite.

Dekleta: Samo strmino. Gora pogubna, ne tajne skriva, za gorskimi vrhovi plaho čaka smrt. Ledenikov gladki jezovi so kakor žrela nenasitne zveri.

Gospodična: Zakaj me plašite zdaj, zakaj mi branite k soncu, k soncu na pot? Jaz hrepenim, da se mi razodene sreča sonca.

Dekleta: Sreča je povsod. Božji blagoslov po vsej zemlji sije.

(Mati pride s košaro.)

Mati: Sedite, planšarice, kruh za zajtrk sem prinesla.

Gospodična: Črn kruh!

Dekleta (pojo „Je angel gospodov...“)

Zavesa pade.

2. HREPENENJE NA VRHOVE

(Scena: Žanjice na njivi žanjejo. Gospodična med njimi; v ozadju vabijo hribi. Mati pride.)

Mati: Sedite, otroci, utrujeni ste.

Dekleta: Roke so nam polne moči, niso nas utrudili srpi.

Dekle: Gospa, vi ste se utrudili, roka vam ni navajena dela.

Gospodična: Je res, vesela sem pa le. Kakor da bi našla tiho srečo. Toda vrhovi, kako me kličejo s skrivnostnim smehom! (Zastrmi v vrhove.)

Dekleta: Gora pogubne tajne skriva, za vrhovi spolzki ledeniki snivajo.

Gospodična: O, strahopetnice ve! Plašite se visoke te lepote. Uživati ne znate, kar nudj vam življenje.

Dekleta: Skrivne moči gorá poznamo. Le ponižno se jim bližamo.

Gospodična: Jaz pa še grem poslušat dalje; ni me zadovoljila trda skorja sreče vaše. Zdaj grem! (Se ogrne, vzame nahrbtnik in palico.)

Mati: Ali ne boste nič kruha jedle?

Gospodična (se okrene proti nji): O, mati, meni ga dajte za pot!

Mati: Gospodična, odrežite ga kos!

Dekleta: Vsega vzemite, morda vas bo spominjal na našo preskromno srečo.

Gospodična: O mati, kakor križ se mi zdiš na goro postavljen. Daj mi kruha, ki je ko jabolko, na križu zraslo. Črn in trd.

(Gospodična odhaja, dekleta pojo: „Glejte, že sonce zahaja...“ in odhajajo z odra. Medtem ko odhajajo, se prikaže gospodična med hribi, — zavriska, pesem utihne. Iz ozadja: močno zagrmí, nekaj se zruši. Gospodična krikne. Dekleta prihite na oder in vpijejo: „Gospa! Gospa!“ Mati za njimi.)

Mati (proseče): Otmite jo!

Dekleta: Gospa! Gospa! (Beže proti gori.)

(Še enkrat zagrmí in se nekaj zruši.)

Dekleta: O, Bog! Mrtva! Mrtva!

Zavesa pade.

3. ROŽE S PLANINE

(Scena: Bolniška soba, pri postelji sedi sestra. Gospodična spi.)

Sestra: Odpusti, Jezus, tem neumnim ljudem, ki iščejo srečo tam, kjer je ni! Vse bi jim moralo služiti v uživanje. Še hribov ti ne puste, ki si jih zase ustvaril. Ta se je z napuhom tebi bližala. Pa si jo udaril. O, hvala Ti za kazeno. Svojo dobroto izkazuješ, ko ljudi kaznuješ.

Gospodična (se zgane).

Sestra: Ah, prebuja se.

Gospodična (glavo ima povezano, vstaja in širi oči).

Sestra: Kaj iščeš z očmi?

Gospodična (dahne): Bog!

Sestra: Boga iščeš? Si ga na planinah tudi iskala?

Gospodična (omahne): Ne, ne.

Sestra: Oh, revica, smiliš se mi! Bog kaznuje napuh v človeku, ki se hoče nad Njega dvigniti. Med gromom in bliskom pokaže človeku svoj obraz. Toda Bog tudi odpušča — zato le radovoljno trpi.

Gospodična: Tukaj ga ni.

Sestra: Koga?

Gospodična: Boga.

Sestra: Blede se ji.

Gospodična (zopet omahne).

Sestra: Ta gospodična božjega obraza ne pozna.

Gospodična (vstaja, širi roke): Zdaj gre! Je že blizu!

Sestra: Kdo?

Gospodična: On! Z dobrim in smehljajočim se obrazom. Ubog in preprost, toda svet, svet. Angelske peroti prinašajo srečo. Kot jezdec na nevidnem konju se bliža. Preprost in ubog, toda svet, svet in dober. Njegov smeh je kakor milost.

(Zunaj nekdo potrka. Sestra gre k vratom.)

Sestra: Zamotale so ji misli in skvarile podobe. Nihče ne sme k njej. Nevarno je bolna. Ko ji bo odleglo, pridite.

Gospodična (s krikom): Pustite ga! Ozdravil me bo!

Sestra: Sitne ste! Pa vstopite.

Dekleta (zunaj): Gospal (Pridejo v sobo.) Gospa, rož smo vam prinesle. Pozdrav s planin!

Dekle: Zaspala je, pokleknilo in molimo! (Rože ji dajo na posteljo.)

Gospodična: Rože, rože! (Omahne čez čas): Bog!

Dekleta: Bog...

Zavesa pade.

4. DOGORELA JE...

(Scena: V vojaškem lazaretu. Od zadaj je slišati stokanje bolnikov. Oltarček in klečalnik v kotu, sveča gori na oltarju in dogoreva. Gospodična je oblečena v bolničarko in kleči pred oltarčkom.)

Sestra (pride): Moli!

Gospodična (vstane): Tako sladka je bila združitev z Njim!

Sestra: S kom?

Gospodična: S kom? Vprašate? Vendar z Njim, z Bogom!

Sestra: Blede se ji. Ni še prebolela.

Gospodična: Jaz govorim, kar čutim. Nikar me ne sodite, nikar ne mislite, da se mi je zmešalo v glavi. Le srce, srce mi je oživel in se razgrel na ledeniku. Od tistega trenutka me spremlja. On!

Sestra: Pa kdo vendar? On? Privide imaš, škoduje ti. Voljo si zberi, odženi pošast, ki te zalezuje.

Gospodična: Vi, ki ste Bogu posvečeni, ne čutite nikjer Boga? Ga ne vidite? V vsakem vašem dobrem delu živite, kako še vedno čudeže na zemlji dela, po človeških rokah?

Sestra: V nesreči, v kazni za ošabnost in napuh si se s tem božjim strupom opojila!

Gospodična: Opojila? O, vi suhi kristjani, preveč preudarni in računarski. Po krčmarjih ste se izučili. Žrtvujete se vedno po človeško, vedno sami s svojo lastno le močjo. Zato so neznatna naša dobra dela, po nezmožnosti človeški umerjena. A spreobrača samo Bog po svojem duhu, ki ga je v človeku uteljesil. Ne žrtvujem se jaz in ne trpim, le Kristus se žrtvuje in trpi. Le moje si

je telo sposodil. Na ledeniku sva se srečala. Tam se mi je razodel: O, ni me kaznoval, kakor vi verujete, poklical me je v službo le: da bom zanj gorela in zgorela!

Sestra: Ti božji otrok! (Sveča dogoreva.)

Gospodična: Moja krstna sveča. (Zakašlja v robec.)

Sestra (krikne): Kri! Umrta boš! (Sveča ugasne.)

Gospodična: Dogorela je!

Sestra: Nažgi luč. Strah me je teme.

Gospodična: Meni je vse svetlo. Sama sebi svetim. K meni se stisnite, da vas mine strah. (Se objameta.)

Zavesa pade.

5. O, SVETI KRIZ...

(Scena: Podnožje gore. Dekleta sede na podnožju. Gospodična pride v bolničarko oblečena.)

Dekleta: Pozdravljena, sestra!

Dekle: Kod si tako dolgo hodila?

Gospodična: Naj sedem med vas. Povest vam bom pripovedovala: Živel je nekoč bogato dekle...

Dekleta: Bogato dekle.

Gospodična: Vsega je imela v izobilju, a srečna ni bila.

Dekleta: — a srečna ni bila.

Gospodična: Blodila je po svetu in srečo iskala, pa je ni našla.

Dekleta: — pa je ni našla.

Gospodična: V bogastvu, lepoti, po zabaviščih in v lepotah narave.

Dekleta: — in v lepotah narave.

Gospodična: Nekoč se je napotila

v gore in videla tam preproste ljudi, kako v sreči trpijo.

Dekleta: — kako v sreči trpijo.

Gospodična: Brez vere v Boga, brez upa v življenje je bila, ko jo je skrivnostno poklical Nekdo!

Dekleta: — poklical Nekdo! —

Gospodična: Naložil ji je križ; z nejevoljo ga je sprejela kot Simeon iz Cirene.

Dekleta: — Simeon iz Cirene.

Gospodična: Na ledeniku v gori se ponesreči, v bolnici trpi in se s smrtjo bori.

Dekleta: — V bolnici trpi in se s smrtjo bori.

Gospodična: Bog jo ozdravi, se vanjo naseli, da trpljenje spozna in —

Dekleta: Bog jo ozdravi, se vanjo naseli, da trpljenje spozna in —

Gospodična: In srečo najde!

Dekleta: In srečo najde!

Gospodična: Bog se po njej žrtvuje, trpi skozi dolge noči pri ranjencih v vojaškem lazaretu, izgoreva kot sveča in — ?

Dekleta: — in ?

Gospodična: Dogori.

Dekle: To dekle bilà je?

Dekleta: To dekle bilà si ti!

Gospodična: Jaz, jaz. Prišla sem med vas, ker ste mi prvo misel obudile na preprosto srečo. Prišla sem poslednjič še na kraj, kjer sem nehala iskati srečo, ker me je Bog poklical. Ta Križ, ki mi ga je Bog naložil, odlagam zdaj. Pomagajte mi ga sneti. Tam leži podoba, dvignite pokoncu križ in ga na vrh gore zasadite! Naj kliče vsem, ki ga bodo gledali v sončnem žaru iz doline, v megli: Križ

je naše odrešenje, sreča! Vsebina našega življenja: biti kakor sveča, za bližnjega goreča, sveteča vsem...

(Dekleta dvignejo križ pokoncu in ga zasadijo v tla. Gospodična se ga oklene ter počasi ob razsvetljenem križu pada. Dekleta tiho počajo: „Kraljevo znamenje križ stoji...“

Zavesa pade.
KONEC

Pojasnilo k igri

Igro „Goreča sveča“ so igrale dekleta pri fari sv. Jakoba na Dolu med sporedom Marijine proslave na svečnico. Vsebinsko je igra zvezana z miselnostjo praznika po liturgičnem simbolu: sveči. Procesija na svečnico z gorečimi svečami pomeni, naj bi verniki hodili s Kristusom v življenju. Ob darovanju Gospodovem sta Simeon in prerokinja Ana razglasila odrešenje judovskemu ljudstvu v templju. Tako naj bi verniki s svojim zgledom svetili kot luč; veseli, trpeči in darujoči se s Kristusom vršili svojo misijonsko, duhovniško nalogo, v katero so posvečeni po zakramentu svete birme. Igrica naj bi obudila v vernikih misel na bistvo krščanstva: veselje in trpljenje, luč v temi.

Tehnično navodilo je kratko: Zavesni

oder, na katerem spreminjajo ozadje v prvi drugi in peti sliki gore, v drugi in tretji sobni okvir. Na zavesnem odru bodo spremembe lahke in zato odmori kratki. Med odmori naj se organizira v dvorani ljudsko petje igrski vsebini primernih pesmi. Tudi med igro naj znane pesmi: „Angel gospodov“, „Sijaj, sijaj, soncece“, „Kraljevo znamenje križ stoji“ poje vsa dvorana. Ako združite z igrskim potekom primerno godbo s ploščami in ojačevalcem in smiselno razsvetljava, ste s tem pripravili pogoj za razvitje pravega duhovnega nastrojenja. Z govorom, ljudskim petjem in to igro bi imela proslava dovolj velik obseg. Prazniku primerna simbolična vaja bi bila za program zaželeno.

Kostumi za igro: Dekleta naj imajo narodne noše ali navadne kmečke obleke. Gospodična v prvi in drugi sliki moderno turistovsko obleko, v četrti in peti bolničarsko.

Osebe izdelajte trojno: Gospodična, ki se razvija in raste, dekleta s preprosto in veselo vero, in sestro, kristianko iz strahu in zapovedi. Zborski govor našturajte melodično.

Preden začnete z vajami, uvedite igralke v liturgično skrivnost in miselnost praznika Darovanja Gospodovega.

D. P.

Ne pozablajte!

Prosimo prireditelje, naj mislijo vselej na poročilo v „Ljudskem odru“ ter nam ga pošljejo takoj po predstavi brez prošenj in pozivov z naše strani. Tudi opozarjamo vse prireditelje, naj oskrbe z vsake predstave nekaj fotografij ter nam jih pošljejo!

Petančič Davorin

Igrajo: Vodja in zbor, božji sel, Ciril in Metod, Kristusov in papežev glas, sovražnikov zbor iz teme.

1. KRIZ Z MECEM

Polsvetlo

Vodja: Trpeli smo —

Zbor: Trpeli smo silno in še trpimo strašno. Smrt smo drago plačali bogov naših starih — s krvjo.

Vodja: Prišli so —

Zbor: Prišli so, da nam blagovest ljubezni oznanjajo, Krista, a križ nam in meč prinesla roka je ista.

Vodja: In so morili —

Zbor: In so morili, morili na Krista ime — kristjani, ki v prsih jim bije pogansko srce.

Vodja: O, lažniki!

Zbor: O, lažniki! Križ ste z mečem prebodli, resnico z lažjo, iz evangeljske ljubezni nestvor naredili in Krista — o, Krista za svojega rablja!

Vodja: O!

Zbor: O, v srcih pohlepnihi ste oblasti pozeleli in naše zemljé, ste križ za orožje si vzeli, zlagani kristjani, kristjani samo na ime.

Vodja: S križem so križali nas —

Zbor: S križem so križali nas in rodu Slovenov so vzeli svobodo.

Vodja: Krivica!

Zbor: Krivica! Krivica, ki vpije v nebo. Krivica, ki Kristusa bije v srce!

Vodja: Nas sužnje v zemljo.

Zbor: Nas sužnje v zemljo. O, naša zgubljená svoboda; za ceno križa so nam jo vzeli.

Vodja: Križa, ki so ga z mečem prebodli!

Zbor: Križa, ki so ga z mečem prebodli zlagani kristjani, kristjani samo na ime.

●
Popolna tema:

Prva projekcija:
KRIZ Z MECEM PREBODEN.

2. KRIZ IN SVOBODA.

Polsvetlo.

Vodja: Toda mi nočemo sužnji ostati!

Zbor: Mi hočemo svobodo nazaj!

Vodja: Sprejemamo križ —

Zbor: Sprejemamo križ z radostjo, a meča nikdar!

Vodja: Hočemo biti kristjani —

Zbor: Hočemo biti kristjani v resnici, a sužnji nikdar.

Vodja: Sprejemamo križ, a ne za ceno božjih pravic!

Zbor: Ne za ceno svoje krvi, ki jo Bog je v naših žilah pognal.

Vodja: Ne za ceno našega jezika! —

Zbor: — ki ga Bog je v naših mater usta položil, da bi v blagovozvožju slovenske besede rod mu Slovenov slavo dajal.

Vodja: To je —

Zbor: — naša pravica. Zanj gremo v boj!

Vodja: Da otmemo —

Zbor: svobodo nazaj si!

Vodja: Udar za udar!
Zbor: Udar za udar! V ognjeni vročini zamahnimo z meči po tujcu požrešnem.
Vodja: Udar za udar!
Zbor: Udar za udar! Mišice napetih! Duše hrepene po osveti! Naglo stopimo tujcu nasproti!
Vodja: V boj za pravico!
Zbor: Da meč izderemo iz Križa!
Vodja: Udar za udar!
Zbor: Udar za udar! Da odrešimo Križ!

●
Popolna tema:

Druga projekcija: KRIZ.

Polna svetloba.

3. BOŽJI SEL.

Zbor: Stopimo, naglo stopimo!
Božji sel (ko se je oglasila tromba): Stojte!
Zbor: Kdo nas ustavlja na poti?
Božji sel: Ušesa odprite in srca: besedo od zgoraj sprejmite!
Zbor: Kdo si?
Božji sel: Sem glasnik od Boga.
Zbor: O! Kaj hoče od nas? Smo Krista sprejeli.
Božji sel: Kaj hoče še od vas? Ste Krista že sprejeli? Ljubezen —
Vodja: Ljubezen?
Zbor: Ljubezen?
Božji sel: Samo na ime ste vi kristjani.
Vodja: Kaj? Za pravico se borimo.
Zbor: Za pravico! Zakaj trpeli bi krivico?
Božji sel: Slišali ste o Gospodu Jezusu povesti: Bog je bičan bil in s tr-

njem kronan, zasramovan kot blapec vseh najmanjši in še na križ pripet.

Vodja: Slabo smo mi Krista umeli.
Zbori: Slabo smo mi Krista umeli, ker nam je v tuji govorici oznanjen bil.
Vodja: Kateri so nam ga oznanjali —
Zbor: Kateri so nam ga oznanjali, sami ga niso poznali: sovraštvo so sejali in bodo sovraštvo želi.

Božji sel: Ne! Nikar! Na vas je mislil Bog vladar. Učenca Krista prava, Cirila iz Soluna in Metoda, sprejmite! Govorila bosta vam tako, da boste vse umeli, skrbite le, da boste potem po nauku res živeli. Da ne boste kristjani samo na ime, da boste na zemlji Kristove roke.

●
Popolna tema:

Tretja projekcija: CIRIL IN METOD.

4. SOVRAZNIKI.

Polsvetlo.

Zbor iz teme: Rod teh barbarskih Slovenov naj umre! Naj se zatre njih jezik, da večja naša bo oblast.

Božji sel: Ne bo nikdar Slovenov rod zamrl, ne bo njihov jezik usahnil: kelih bo modrosti božji ves kipeč, ker bo Kristus v dušah ognjen, goreč.

Zbor iz teme: Kdo govori tako nespametno? Mi imamo sablje, zvesto imamo čete izvežbane, da jih našenemo morit Slovence, kadar hočemo. S krvjo teh barbarskih Slovenov bomo zemljo zagnojili.

Božji sel: V zmoti živite: Slovenov rod bo živel, ker bo Kristusa sprejel v resnici. Tako glasi se božji sklep. Bo

blesket orožja otemnel in moči vojakov bodo omahnile prej ko božji duh, ki snuje Slovenov zgodovino.

Zbor iz teme: Kdo to govori? Da ni to naša vest? Svetle meče sem, da jo umorimo!

Božji sel: Zastonj, zastonj! Zvonar je božji prebudil zvonček svoj.

Zbor iz teme: Kdo nam vest budi? Kdo od juga k Slovenom na severno stran hiti? To sta vendar brata, slovanska sta apostola. Vsi na delo, da ju ulovimo v nauku in besedi, da ju pred sodnike ženemo in si slabo vest operemo.

●
Popolna tema:

Četrta projekcija:
CIRIL IN METOD NA MORAVSKEM

5. SLOVENSKA BESEDA

Polsvetlo.

Vodja: Zdaj sta na potu k nam —
Zbor: — apostola naša.

Vodja: Pozdravljen, Ciril!
Zbor: Pozdravljen, Ciril! Pozdravljen, Metod!

Vodja: Ali sta vidva brata za besedo božjo vneti, ki jo oznanjata tako, da jo umejo vsi do dna?

Ciril in Metod: Kristusa oznanjava, ki je preprost in razumljiv otroku. Za otroke se naredite! Za vaše duše je potrebno to!

Zbor: Kakor otroci smo. Brez pravic smo, sužnji.

Vodja: Vero nam v jeziku tujem silijo —

Zbor: — da nas oropajo jezika.

Ciril in Metod: Bog naju je poslal. Midva učiva po slovensko.

Vodja: Odrešeni smo zdaj.

Zbor: Kristusova vera sedaj se bo med nami resnično utrdila.

Ciril in Metod: Rod vaš bo močan postal po svoji besedi. Knjige sva svete vanjo preložila.

●
Popolna tema:

Peta projekcija:
SVETA KNJIGA V SLOVENSKI BESEDI.

Zbor: O, zapisana je zdaj beseda naša, da bo vekóvom trajen spomenik, da bili smo in bomo!

Vodja: In bomo!

Zbor: In bomo!

Ciril in Metod: To Kristusov je dar. Boste ž njim živeli, Rod in jezik ohranili in zveličanje dosegli.

6. BOJ.

Polsvetlo, temni se.

Zbor iz teme: Kdo resnico večno Slovanom oznanjuje? Ciril in Metod: tako ju ljudstvo imenuje. To nam ni v korist. Krivičnost našo bosta razkrila vsem. Halo, pomočniki naši, v boj! Apostola Slovanov morate ujeti! (Še glasneje.) Kdo vama je dal pravico, da na zemlji naši oznanjata resnico? Ciril, Metod, idita odtod!

Ciril in Metod: Ni vaša zemlja to. Petrova to last je vsa.

Zbor: Ni naša zemlja to. Petrova to last je vsa.

Zbor iz teme: Ciril, Metod! Idita odtod! Sicer povemo —

Ciril in Metod: Midva se od tu ne ganeva, Kristusa oznanjava.

Zbor: Oznanjata nam Kristusa, lju-bega Zveličarja. Besedo našo govorita in Ciril v jeziku našem knjige piše.

Zbor iz teme: Z besedo že ne gre! Morda bo šlo z meči prej: Zdaj, vojaki, se opašite, se na pot odpravite. Ko Cirila in Metoda ujamete, ju v ječo spravite!

7. NA POT V RIM.

Polsvetlo.

Ciril in Metod: Zdaj sami ostane-te.

Zbor: Kam bežita, učenika? Se mar sovražnika bojita? Le glejta naše tu pesti. Naš rod se tujca ne boji. Mi se bomo vsi uprli in borili, apostola naša srčno branili.

Ciril in Metod: Umrli bi vsi, če rod vaš se s tujcem v boj spusti. Ne delajte si sami pravice: Je iščite pri Njem, ki vir je vse pravice in resnice.

Zbor: Kdo nas bo branil? Kdo?

Ciril in Metod: Utihnite zdaj in zamslite se nazaj!

8. KRISTUSOVA SKALA.

(Tema.)

Kristusov glas: Ti si Peter - skala, Skala Resnice — skozi vekove! Skala Pravice — za vse rodove!

In na to Skalo bom sezidal svojo cerkev,

(svetlo)

za vse rodove!

Ciril in Metod: Skala Pravice —

Vodja: Kje je?

Zbor: Kje je skala Pravice za vse rodove, da z njo zgradimo okoli sebe obrambne zidove?

Ciril in Metod: V sveto mesto Rim se napotimo.

Zbor: Mi gremo s teboj in Metodom.

Vodja: Na pot!

Zbor: Da rešimo rod!

Ciril in Metod: Da zavarovan bo s skalo Pravice.

Zbor: Na pot! Na pot!

9. TOZNIKI.

Tema.

Zbor iz teme: Kam Ciril, Metod hitita? V Rim hitita k svetemu Očetu. Ga prositi želita, da bi ju hotel v varstvo vzeti. Pisarji, naglo zdaj na delo! Pišite tožbe čez Cirila in Metoda na debelo! Pisma s seli naglo v Rim pošljite! Morajo Cirila in Metoda prehiteti! Boga da sramotita, ko po slovensko ga častita, bo papež sodil. Hitite, da bomo pri svetem očetu zmagali!

Tema:

Šesta projekcija: VATIKAN.

10. SKALA PRAVICE.

Vodja: Pozdravljeno, sveto mesto!

Zbor: Pozdravljeno, sveto mesto!

Zbor: Pozdravljena, skala Pravice!

Vodja: Učenca —

Vodja: Pozdravljena, skala Pravice!

Zbor: Učenca predobra, kakor Mozes bodita! Udarita s prošnjo ob skalo Pravice, da čista nam žejnim bo voda pritekla — Pravica.

Ciril in Metod: Oče sveti, poslušaj zdaj ovčice svoje!

Papežev glas: Odprto imam srce. Samo govorita!

Vodja: Trpeli smo —

Zbor: Trpeli smo silno in še trpimo strašno. Križ so prinesli nam z mečem...

Vodja: O, to boli!

Zbor: O, to boli! Križ smo sprejeli, da bi se meča oteli. A meč še vedno nad nami vihte, Cirila, Metoda mrze, ki pri nas vero v Krista učita. Ti si skala Pravice: Butamo ob te s prošnjo presilno. Otmi nas! Otmi! — Tebi rod bomo zvesti.

Ciril in Metod: Slovensko učiva. Nič vere krive v najinem nauku ni, učiva kakor ti in sveta cerkev nas uči.

Zbor: Pravice skalo odpri!

Lačne nasiti Pravice,

žejne Pravice napoji.

Prosimo vsi te kleče.

Papežev glas: So vas sosedje hudo nam tožili, kakor da bi krivoverci bili. Vaše knjige smo spoznali: Zgubili smo pomisleke in dvome in razsojamo tako: V jeziku plemenitem rodú Slovenov se lahko sveta maša bere kakor v latinskem, grškem in hebrejskem, jezikih svete naše vere. In Metod, apostol iz Soluna vneti, posvečen je škofovski službi sveti.

Tema:

Sedma projekcija:
METOD KOD SKOF.

11. HVALA IN SLAVA.

Polsvetlo.

Ciril in Metod: Skala Pravice je zdaj odločila.

Vodja: Hvala!

Zbor: Hvala!

Zbor: Hvala in slava Očetu v Rimu! Otel nas je Kristov hlapec veliki. Križ nam odslej bo svetil skozi rodove in branil božjih pravic nam brambne zidove. Meč ne bo objemal se s križem, z vero svobodno bomo poklekali predenj. Hvala in slava očetu v Rimu!

Vodja: In Cirilu pozdrav in Metodu!

Zbor: Pozdravljen Ciril!

Pozdravljen, Metod!

Vama hvaležnost!

Rimu zvestobo!

Skalj Resnice!

Skalj Pravice

večno zvestobo!

Tema:

Osma projekcija: PAPEŽ PIJ XI.

Zavesa.

KONEC

POJASNILO.

Nastop „Rešitev iz Rima“ so izvajali s projekcijami, lahko nadomeste projekcijo 1. 1956. v unionski dvorani v Mariboru. Popolen uspeh zavisi seveda poleg dobro naštudiranih zborov tudi od preciznosti v poteku izvajanja: svetlobni prehodi. Kjer bi ne mogli izvesti igrskega poteka s projekcijami, lahko nadomeste projekcije z godbo, ki igra v ozadju primerno po vsebini. Diapozitive za projekcije lahko dobite pri Prosvetni zvezi iz Srbije, ki obravnava pokristjanjenje Slovanov. Križ in križ z mečem lahko naredite sami: lik izrežite iz primernega papirja (črn križ, meč rdeč) in ga nalepite na navadno steklo, ki ste ga izrezali v velikosti, kakor jo zahteva

aparati. Rob stekla prelepitate s črnim papirjem. Projicirate lahko s projekcijskim aparatom katerekoli vrste.

Glede zboru poudarjam, da je zbor brezpogojno giben, a zbor iz teme statičen. Gibanje in govorjenje zboru je

treba vestno naštudirati. Omenjam tudi, da za giben zbor še ni zadosti, če mu določimo nekaj shematičnih gest. Zbor mora biti tvoren, ustvarjalni: v vsakem trenutku mora nekaj ustvarjati. Pazite na izraz!

P. D.

Nastop za papeževo proslavo

Prvenstvo sv. Petra

Ivan Camplin

Nastopajo: Razlagalec, Kristus, Peter in zbor.

Razlagalec: Troje misli nas družijo v današnji proslavi: sveti Jožef, čuvar svete Cerkve, v predpodobi egiptovskega Jožefa — čuvar zlate pšenice, v hrano nevhvaležnim, toda lačnim bratom — v Egiptu tostranstva, na romanju v obljubljeni deželi — v nova nebesa in novo zemljo. Sveti Jožef, ki v evangeliju ne spregovori niti besedice, pa mu vendar gre prva čast, protudulija za hyperdulio Bogarodice, sveti Jožef — kakor „nemi papež“. — Zato prisluhnimo — z voljnimi srcem — besedam o papeštvu:

Razlagalec: Po svojem krstu v Jordanu — Jezus prvokrat sreča Simona, se nanj ozre in reče:

Jezus: „Ti si Simon, Jonov sin, ti se boš imenoval Kefa!“

Razlagalec: Kar pomeni Peter Skala. Čujte prhutanje senc v stari zavazi:

Zbor: „In tvoje ime ne bo več Abram, temveč Abraham ti bodo rekli: Ker sem te postavil — za očeta mnogim narodom!“

Razlagalec: Že drugo leto je minilo po dogodku in Jezus je šel s svojimi učenci v sela pri Cezareji Filipovi,

od Heroda Filipa tako imenovani, v čast Cesarja Avgusta, prvotni Paneas — radi bližnjega templja boga Pana.

Večer jih je ustavil v gozdiču — ob vznožju gorá, ob izviru Jordana.

Zakurili so najbrž ogenj, Gospod je molil — in morda razlomil kruh — kakor pri zadnji večerji.

Nato je izpraševal dvanajstere:

Kristus: „Kdo, pravijo množice, da sem jaz. Sin človekov?“

Razlagalec: In odgovorili so mu:

Zbor: „Nekateri: da Janez Krstnik, drugi pa: Elija; zopet drugi: da Jeremija, ali da je vstal kateri izmed starih prerokov.“

Razlagalec: Nato jih je vprašal:

Kristus: „Kaj pa vi pravite, kdo sem?“

Razlagalec: Spregovoril je Simon Peter in mu rekel:

Peter: „Ti si Mesija!“

Razlagalec: Kar pomeni: Maziljenec božji, Kristus, Sin živega Boga —

Je odbila polnoč v tem trenutku? Zakaj vrhovi dreves so zašelesteli, kakor bi čez nje hiteli apokaliptični jezdeci;

poganski pastirski bog Pan je zadnjič zavzdihnil — kakor strahotna panika — umrlega paganstva — ob rojstvu krščanstva, katoliške Cerkve, kajti Jezus je Simonu Petru odgovoril:

Kristus: „Blagor ti, Simon, Jonov sin, zakaj meso in kri — ti nista tega razodela, ampak moj Oče, ki je v nebesih. Pa tudi jaz tebi povem: Ti si Peter — Skala — in na to skalo — bom sezidal svojo Cerkev — in peklenška vrata je ne bodo premagala. In dal ti bom ključe — nebeškega kraljestva. In karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih, in karkoli boš razvezal na zemlji, bo razvezano v nebesih.“

Razlagalec: Bar Jona, sin goloba, v čigar podobi se je božji Duh — prikazal ob Jezusovem krstu v Jordanu.

Zbor: Brez rok se je utrgal kamen z gore, postal je velika gora, napolnil vso zemljo.

Zakaj ti, o Gospod, imaš oblast čez življenje in smrt, kar ti umoriš in oživiš, udariš in ozdraviš, pelješ v pekel k smrtim vratom, in nazaj pripelješ, in nj ga, ki bi ubežal tvoji roki. In dal mu boš na rame — ključ Davidove hiše, da odpre — in nihče ne zapre, zapre — in nihče ne odpre.

Postavil si hišo na skalo. In ulila se je ploha, pridrli so nalive, privršali vetrovi — ter se zagnali v to hišo: pa ni padla; kajti imela je temelj na skali.

Razlagalec: Zakaj tik pred trpljenjem Gospod govori:

Kristus: „Simon, Simon, glej, satan vas je hotel imeti, da bi vas presejal — kakor pšenico, jaz pa sem prosil zate, da ne opeša tvoja vera.

In ko se ti svoj čas spreobrneš, potrdi svoje brate!“

Peter: „Tudi če bi bilo treba umreti s teboj, te ne bom zatajil!“

Razlagalec: Duh veje, koder hoče; sili nazaj in naprej, naprej in nazaj:

In Gospod je stopil v enega izmed dveh čolnov, ki je bil Simonov, in je sedel ter iz čolna množice učil.

Zbor: Noetova barka na valovih časa.

Razlagalec: In glej, prihrumel je na morje — silen vihar, tako da so čolni — zagrinjali valovi.

Gospod je pa spal. Vzbudili so ga:

Zbor: „Gospod, reši nas, utapljamose!“

Kristus: „Kaj ste boječi? Kje je vaša vera?“

Razlagalec: In vstal je, zapretil vetru in morju:

Kristus: „Molči, utihni!“

Razlagalec: In nastala je velika tišina.

Ob Tiberijskem morju je bilo že v tretje, da se je Jezus prikazal učencem, odkar je vstal od mrtvih.

Po jedi pravi Simonu Petru:

Kristus: „Simon, sin Janezov, ali me ljubiš — bolj kot tile?“

Razlagalec: V Petrovem srcu odmeva odgovor s prisego — vratarici in hlapcem velikega duhovnika — na trditev: „Tudi ti si bil z Jezusom Galilejcem!“

Zbor: „Nisem. Ne poznam ga, žena. Ne vem in ne razumem, kaj praviš.“

Razlagalec: Odgovori mu:

Peter: „Da, Gospod, ti veš, da te ljubim.“

Razlagalec: Reče mu:

Kristus: „Pasi moja jagnjeta.“
Razlagalec: Zopet v drugič mu pravi:

Kristus: „Simon, sin Janezov, ali me ljubiš?“

Zbor: „Človek, jaz nisem. Ne poznam tega človeka.“

Razlagalec: Odgovori mu:

Peter: „Da, Gospod, ti veš, da te ljubim.“

Razlagalec: Reče mu:

Kristus: „Bodi pastir mojim ovčicam.“

Razlagalec: V tretje mu pravi:

Kristus: „Simon, sin Janezov, ali me ljubiš?“

Zbor: „Ne poznam tega človeka, o katerem govorite. Človek, ne vem, kaj praviš.“

Razlagalec: Peter se užalosti, ker mu je v tretje rekel „ali me ljubiš“ in mu pravi:

Peter: „Gospod, ti vse veš, ti veš, da te ljubim.“

Razlagalec: Reče mu:

Kristus: „Pasi moje ovce.“

Razlagalec: Pasi moja jagnjeta — vernike, ovčice — duhovnike, ovce — škofe, ker me ljubiš. — Gospod niti z besedico ne omeni Petrove zatajitve, ker vse ve, tudi to, da ga je Peter morda ravno tako takrat najbolj ljubil, ko je šel za njim v smrt — med hlapce Anove in Kajfove. Kakor takrat, ko je Jezus šel po vodi, ob četrti, zadnji nočni straži in so sredi morja čoln z učenci premetavali valovi, kajti veter je bil nasproten. Ko so ga učenci videli hoditi po morju, so od strahu zavpili. Ali takoj jih je nagovoril Jezus:

Kristus: „Bodite brez skrbi, jaz sem; ne bojte se!“

Razlagalec: Oglasil pa se mu je Peter in rekel:

Peter: „Gospod, če si ti, velj mi, naj grem k tebi po vodi.“

Kristus: „Pridi!“

Razlagalec: Mu je rekel. In Peter je stopil iz čolna in šel po vodi, da bi došel do Jezusa. Ko je pa videl silni veter, se je zbal; začel se je potapljati in je zavpil:

Peter: „Gospod, reši me!“

Razlagalec: Takoj je Jezus stegnil roko, ga prijel in mu rekel:

Kristus: „Malovernež, zakaj si dvomil?“

Razlagalec: In stopila sta v čoln in veter je nehal.

Tako zelo je Peter hotel za Gospodom, zato se je Gospod obrnil in se ozrl na Petra.

In spomnil se je Peter besede, ki mu jo je rekel Jezus:

Kristus: „Preden bo petelin dvakrat zapel, me boš trikrat zatajil!“

Razlagalec: In šel je ven in se bridko zjokal.

Zato ime Peter odmeva največkrat, sto in osemnajstkrat v evangeliju, kakor najdražji, 118. psalm, ki poje o božji postavi, kakor abeceda; osnovna istina cerkvenega vodstva — incipit Codex iuris canonici —

Med hlapce, satanove, je šlo tudi papeštvo, da bi jih rešilo, pa je včasih onemelo pred zlobo tega sveta, še več, Gospodovo obličje je otemnelo pred njim, in Ga ni spoznalo, toda drugega Odrešenika nikdar ni priznalo, Boga — človeka

je ljubilo kakor nihče drugi, zato mu pa zgodovna dvajsetih stoletij ne more dokazati niti najmanjše zmote v nauku vere in pravosti, zato more v bliskovito spreminjanje čarov govoriti večnostne besede 20. vesoljnega cerkvenega zbora, vatikanskega, preroškega:

Zbor: „Odločamo, da rimski škof, ko govori s prestola, to je, ko v službi Pastirja in Učenika vseh kristjanov, po svoji najvišji apostolski oblasti, določa nauč

vere ali nravi, obvezen za vesoljno Cerkev, ima tako nezmožljivost, s kako je božji Odrešenik hotel, da je preskrbljena njegova Cerkev v določanju nauka vere ali nravi; in zato so take določbe rimskega škofa same po sebi, ne pa po soglasju Cerkve, neizpremenljive.“

Razlagalec: Prej nami stoj; papež v snežnobeli obleki, z zlato tiaro na glavi — kakor namestnik Sina človekovega, ki bo na blestečih oblakih neba prišel

„Anima“ na odru Prosvetnega društva v Beogradu.

sodit žive in mrtve, ali še boljše, kakor namestnik Tistega, ki v naših časih na evharističnih kongresih blagoslavlja milijonske množice iz bele hostije v zlati monstranci, tudi to pod varstvom sv. Jožefa, ki v žuljavih rokah čuva belo lizijo in čigar obraz je zlato zagorel od dela.

(Od nekod iz ozadja se je oglasila papeška himna, ki zajame tudi zbor na odru in dvorano.)

Za Jožefovo

Fantovska proslava za praznik sv. Jožefa, ki pa se da uporabiti tudi za druge prilike. Največji uspeh bo imela sredi dvorane: okrog in krog dvorane ter na odru pa naj bo „občinstvo“. Tako bo krog gledalcev močnejše sklenjen s krogom igralcev. Proslava naj bi bila pri-

Razpotje življenja

Maks Jan

merna za začetek akademij naših fantovskih odsekov. Igralci naj bodo nemaskirani, razen pismouka, razen če ga igra duhovnik. Ker so v proslavi zbori le malo rabljeni, bo proslava lahko služila za temeljni začetek učenja zborov.

Osebe:

Igrski vodja,	pismouk,
mladec,	nevednež,
materialist,	posvetnjak,
grešnik,	fant.

Zbori:

zbor mladcev,	zbor nevednežev,
zbor materialistov,	zbor posvetnjakov,
zbor grešnikov,	zbor kat. fantov,

Nekateri iz zbora materialistov,
Nekateri iz zbora posvetnjakov.

Igrski vodja: Fantje praznujemo danes praznik sv. Jožefa. Da ga proslavimo kar moč lepo, smo zjutraj vsi prejeli sv. obhajilo. Zdaj pa smo povabili vas, očete naše, in vas, matere ljubljene, in vas, drage sestre in brate, da z nami zaužijete nekaj veselih trenutkov.

Pismouk: Kdo ste ti fantje? V življenju je dobrega malo. Ste vi mar boljši od drugih?

Igrski vodja: Ena čednost nas razlikuje od drugih. To je — ljubezen. Z ljubeznijo čuvamo svetinje naše vere in našega rodu kot so jih čuvali dedje in pradedje. Praznik sv. Jožefa je danes. Berite o njem nam, pismouk.

Pismouk: Sv. Jožef? O njem le malo piše sv. knjiga: Bil je pravičen in bogaboječ. Malo je pisanega, a mnogo povedanega. — Fantje, ki praznik sv. Jožefa praznujete, ali ste taki? Ali posnimate svojega vzornika?

Igrski vodja: Vsi si prizadevamo živeti po sveti veri, sv. Jožef je naš vzor.

Pismouk: Videti vas hočem, fante korenjake!

Igrski vodja: Glejte, prvi že prihajajo. (Nastopita zbor mladcev in zbor posvetnih, pred obema: Mladec in Posvetnjak.)

Mladec (posvetnjaku): Tovariš, kje je varna pot v življenje? Letos sem zapustil šolo in Resnico iščem.

Zbor ml.: Mi vsi iščemo Resnico, luč. A ne vidimo je. Tema, sama črna tema.

Posvetni: Čemu si kremžite obraze in se kisate, ve mile Jere? Poglejte mene, moje! Ni veselja, ki bi nam ušlo. Kjer je veselica, pitje, petje, ples tam smo mi — prešerna družba!

Zbor posv.: Poglejte nas: vedno smo veseli; pijemo, plešemo. Živeti nam je velika zabava.

Mladec: Jaz ljubim vesele ljudi.

Zbor ml.: Kdo naj vedno žalosten ždi?

Posvetni: Z nami zatorej, na veselico, na ples.

Zbor posv.: Z nami k zabavi. Tam boste spoznali svet in življenje.

Mladec: Šli bi pogledat!

Zbor ml.: Da vidimo, kaj je življenje! (Odhajajo.)

Igrski vodja: Mladci, kam? (Obstanejo.)

Mladec: Na veselico s tovariši, na ples.

Igrski vodja: Stojte, mladci! Starši vaši so vas lepo učili, da bi gostilne in ples sovražili, a vi greste s temi ljudmi, ki so pokvarjeni vsi.

Zbor ml.: Reci besedo, kje je poštena pot življenja?

Mladec: Veš morda ti za drugačno pot do Resnice v življenju?

Igrski vodja: Berite nam, o pismouk!

Pismouk (bere): Nebeško kraljestvo je podobno človeku, ki vseje dobro seme na svojo njivo. Ko pa ljudje zaspe, pride njegov sovražnik in poseje ljuljko med pšenico. Ko pa zraste setev in obrodi sad, se pokaže tudi ljuljka. Pridejo pa hlapci hišnega gospodarja in reko: "Gospod, ali nisi vsejal dobrega semena? Od kod torej ljuljka?" On pa jim reče: „Sovražen človek je to storil.“

Mladec: Ljuljka na njivi — zdaj razumem.

Zbor ml.: Mi iščemo Resnico, luč, mi hočemo biti — pšenica.

Posvetni: Kaj poslušamo prismođe. Pójdimo na ples!

Igrski vodja: Zdaj v svetem postnem času? Berite, o pismouk!

Pismouk: Gorje svetu zaradi pohujšanja!

Nekateri: Ne gremo. Poučite nas, o pismouk!

Posvetni: Ha — ha, tega ste zbalí? Kar nas je junakov, gremo! (Odide z zborom, razen nekaterih.)

Mladec: Mi pa ostanemo. Tu je Resnica. (Se umaknejo v stran.)

Zbor ml.: Da, pri Resnici bomo ostali, ki smo dozdamo jo zaman iskali. (Se umaknejo.)

Grešnik (z zborom grešnikov nastopi): Mrak razgrinja peroti nad zemljo, nejasnost hoče zagospodovati. Ljudje grade si novo življenje, a meni je vse temno, vse prazno. Ni rešitve! Ves svet gine in z njim ginem jaz.

Zbor grešnikov: Mi vsi propadamo, ker smo zgrešili pravo, varno pot življenja.

Nevednež (z zborom nevednežev na-

stopi z druge strani): Tovariš, kje je Resnica?

Grešnik: Tudi ti jo iščeš! Glej, Resnico in ljubezen iščem tudi jaz.

Zbor grešnikov: Resnico smo že davno izgubili; ljubezen nam že leta je neznana.

Zbor neved.: Resnice nikdar nismo prav poznali, ljubezen zatonila je v skrbah.

Materialist (z zborom materialistov nastopi): Družnost! (Molk.) Ste glušci vsi? Ne veste, kaj oznanjam? Bratstvo, svoboda n napredek!

Grešnik: Tedaj si tisti, ki ga iščemo!

Nevednež: Potem gremo s teboj!

Grešnik: Praviš, da za Resnico veš, danes pa sem te videl stati med mašo med vrati bližnje krčme!

Materialist: Ti to morda ni prav? Svoje prepričanje povem vam brez sramu: ni Boga.

Zbor mat.: Mi trdimo vsi z njim tako! Mar nam zapovedi vašega strašnega Boga.

Nevednež: Vero sem sicer izgubil, a zapovedi, ki me jih je učila mati, ne prelamljam rad.

Grešnik: Ne spoznam se več. Zmeda je, sama zmeda.

Nevednež: Pred leti bilo je, se dobro spominjam. Tudi jaz sem bil veren, ah, ti prelepi časi!

Grešnik: Nimaš danes vere več?

Nevednež: Premalo, mnogo premalo, da bi mogel živeti in si Resnico poškatí.

Materialist: Konec cincanja. Poglejta, resnico jaz oznanjam: konec krize,

boj korupciji, ukinitve meja, svetovni mir, skupna last, splošna enakost, boj boržuski cerkvi, boj meščanski družbi...

Igrski vodja: Zdaj nam je dosti. Berite nam, o pismouk!

Pismouk (bere): Varujte se lažnjivih prerokov, ki pridejo k vam v ovčjih oblačilih, znotraj pa so grabežljivi volkovi. Po njihovem sadu jih boste spoznali. Se li bere grozdje s trnja ali z osata smokve? Tako rodi vsako dobro drevo dober sad, malopridno drevo pa malopriden sad. Vsako drevo pa, ki ne rodi dobrega sadu, se bo posekalo in vrglo v ogenj.

Materialist: Pri mevžah pač ni mesta za izobraženca. Pismouk, tudi vi studirate socialno preuredbo. Kako si jo zamišljate?

Pismouk: Druga zapoved v postavi se glasi: „Ljubi svojega bližnjega, kot sam sebe.“ V tej zapovedi je obsežna rešitev socialnega vprašanja. Toda Gospod je dejal spet: „Kdor hoče v življenje, mora izpolnjevati zapovedi!“

Materialist: Ušesa imam polna, učeni pismouk. (S posmehom:) Berite svoje litanijske same zase.

Zbor mat.: Le enkrat živiš, takrat pač živi in se izživljuje. Vse ostalo je prazno. Gremò. (Odhajajo.)

Nekateri: Povejte o ljubezni kaj. Naukov revolucije in klanja smo že siti.

Pismouk: Stopite tja! Z veseljem bom govoril o postavi.

Materialist: To so bedaki. Mi gremo naprej, smo naprednjaki. (Materialisti odidejo.)

Igrski vodja (grešnikom in neved-

nežem): Ali ste tukaj ostali? Ali greste v našo sredo?

Grešnik: Šel bi, ali marsikaj mi vest teži...

Pismouk: In če bi bili vaši grehi rdeči kakor škrlat, bodo izbrisani.

Nevednež: Šel bi, a pravijo, da nič ne vem in nič ne znam.

Pismouk: Hišni gospodar je dal enemu hlapcu pet talentov, enemu dva in enemu enega.

Grešnik: Srečen sem, da sem vas našel!

Nevednež: Tukaj so ljudje ljubezni.

Zbor greš.: Pot življenja našega ni bila prava.

Zbor neved.: Premalo smo se brigali za Resnico. Poznali smo samo učenost šolskih klopi in smo še to pozabili.

Igrski vodja: Glejte zdaj prihaja nova mladina!

Fant (z zborom fantov nastopi): Končana zdaj je tema, zmeda in nejasnost. Slovenska katoliška mladina se organizira in oživlja v veliko duhovno skupnost.

Zbor fantov: Iščemo pot iz temè v luč. Našli smo jo. Cerkev nam je vodnica, ljubezen pa spremljevalka.

Grešnik: Tu je Resnica.

Zbor greš.: Tu je Luč.

Nevednež: Tu je pot v življenje.

Zbor nev.: Poštena pot življenja.

Mladec: Tu je ljubezen.

Zbor mlad.: Prava in nesebična.

Fant: Bratje, z nami na pot! Branimo naših očetov načela in naših mater ljubezen.

Igrski vodja: To so nosilci Luči v življenju!

Zbor fantov: Bogu smo otroci, domovini sinovi, nikomur hlapci.

Fant: Nikdar, nikomur hlapci.

Igrski vodja: Bratje, naša vera ostane, če na svetu vse razpada. Vero dedov svojih zvesto ljubite, čeprav povsod sovraštvo vlada.

Grešnik: Ostali smo.

Nevednež: Prevzeti z resnico.

Mladec: Vsi drugi so šli...

Pismouk (bere): Mnogi bodo prišli od vzhoda in zahoda, ki bodo živeli z Izakom, Abrahamom in Jakobom v nebeškem kraljestvu. Otroci kraljestva pa bodo pahnjeni v vnanjo temo, kjer bo jok in škripanje z zobmi.

Igrski vodja: Bratje, poslušajte nauk Cerkve in ji zvesti ostanite. — Zdaj smo končali. Vrnite se, ki ste z nami igrali! (Zbora materialistov in posvetnjakov se vrne.)

Mladec: Jaz sem igral v imenu tistih mnogih mladih duš, ki so na razpotju in iščejo Boga.

Zbor mlad.: Ko smo šolo zapustili, nas je življenje zgrabilo s trdo roko, v hipu smo se znašli na križišču razočaranj.

Grešnik: Jaz sem igral v imenu tistih, ki so jih sicer prav vzgojili, a so pozneje na stranpota zašli.

Zbor greš.: Naša slaba narava nas je zmotila. Bog ve, kje bi danes bili, če bi se nam vera spet ne vrnila.

Nevednež: Jaz sem igral v imenu tistih, ki so se učili katekizma, a so ga po letih pozabili.

Zbor neved.: Naša vera je utonila v vsakdanjih brigah. Skrb za kruh nam je sveta čustva zatrla.

Posvetni: Jaz sem igral v imenu tistih, ki jih je zmotil svet in ne vedo za pot k Bogu.

Zbor pos.: Boga smo pozabili, uživane čistili. Trdi smo ostali za vse opomine.

Materialist: Jaz sem igral v imenu tistih, ki so vero zatajili in jo zdaj smešijo in celo taje.

Zbor mat.: Snov je naš Bog, za Večnega nam ni mar. Brez pomišljanja kri v potokih prelivamo in pot revoluciji pripravljamo.

Fant: Jaz pa sem igral v imenu tistih, ki stoje na braniku svetinj očetov naših, na ogradah ljubezni mater naših.

Zbor fantov: Matere naše so nas rodile in nas v ljubezni svetj vzgajale. Očetje so nas narodu našemu dali in našo rast v življenje božje uravnali.

Fant: Prava pot vodi k soncu, k Bogu...

Vsi: K soncu, k Bogu!

Igrski vodja: Fantje, v vrstah bodite, kjer danes ste zbrani, da čuvate rod naš, da branite vero. Narod slovenski je z vami.

Pismouk: Prav je tako. Ljubezen vse premaga. Tega nas je igra naučila.

Igrski vodja: Zvesti ostanimo in v potrdilo zapojmo obljubo in sklep: „Povsod Boga.“

Vsi zbori in ljudstvo stoje zapojejo „Povsod Boga.“

KONEC

Jožefovo — praznik dela

Polde Cigler

Scena: Ozadje nebni prospekt. V daljavi več tovaren. Ob straneh modre ali sploh temne zavese.

Skupina različnih delavcev (število poljubno) stoji v slikoviti gruči na odru. Ko se zastor dvigne, tulj sirena.

Prvi: Tovarna nas zove, rudnik nas [vabi — na delo nas kliče dolžnost —!

Drugi: Težko je delo in potno je čelo trda je dlan in bridek je dan.

Tretji: Pest jeklena, za delo zgrajena —

Četrti: Dviga orodje dan na dan!

Peti: Stroji težko pesem pojo:

Vsi: Delo, delo, delo —!

Prvi: Mi delavci

Drugi: delamo, delamo —

Tretji: od jutra do mraka —

Četrti: od mraka vso noč —

Peti: do belega dne —

In spet od kraja —

Vsi: vrste se šliti brez konca.

Prvi: Mi delavci

garamo, garamo,

sredi vršanja,

sredi bobnenja,

sredi ropota,

sredi hrumenja,

A tam nad dimom

grmečih fabrik

dviga se v siju

nebeški vodnik.

Z močno roko

viharje miri,

vodi nas varno

v boljše dni.

Vsi: V boljše dni! V božje dni!

(Sirena drugič zatuli.)

Drugi: Mi delavci!

Silen je naš stan!

Vsi: Silen je!

Tretji: Mi delavci!

Kujemo novi čas!

Vsi: Novi čas!

Prvi: Mi delavci!

Ponosni smo na svoje delo!

Vsi: Ponosni smo!

Drugi: Oklénimo se ga veselo,

da v lepi bratski slogi

v nas delo bo živel!

Vsi: V bratski slogi!

Tretji: Bratje!

Ponosno dvignimo glave

in krog delavske zastave

izprijajmo veri in Cerkvi

[zvestobo!

Vsi: Zvestobo večno!

Četrti: Mnogim današnjih dni smo

kamen spotike, to vemo!

A to nas ne straši —!

Mi gremo naprej — mi delavci,

nikolj nazaj!

V nebesih patron naš živj —

[sveti Jožef,

tja gorj usmerimo svoje oči.

Ko pride naš čas

ne bode nas strah

stopiti bred božji obraz!

Vsi: Pred božji obraz!

(Sirena tretjič zatuli.)

Peti: Tovariši! — Dvignjenih glav
pojdimo na delo!
Tovarna nas zove, rudnik nas
[vabi,
vsakega kliče dolžnost!

Vsi: Pojdimo!
Bog blagoslovi naš trud
in delo naših rok!
(Zastor hitro pade.)

Zborovska deklamacija k materinskemu dnevju

Slovenska mati

Joža Vovk

(Na odru nastopi samo mati, drugi glasovi za odrom.)

Mati:

Kako mi je težko v tesnobnem domu!
Kamor seže mi oko, sem sama,
kakor da zija pred mano grobna jama
in bom morala umreti še nocoj.
Pa ni ga, ki bi jokal za menoj,
pa ni ga, ki bi grob zasul nad mano.
Imela sem sinove, ki so me ljubili,
saj od mene so samo ljubezen pili;
hčere sem imela, — kakor lepe rože,
ki dehte in vabijo te v dom...
Kam ste šli, ponosni fantje,
kje zdaj ljubite, dekleta moja?
Mati kliče vas in brez pokoja
išče vas in vas ne najde.
Tako vas kličem kot ob zadnji uri.
Vaš pogled bi rada še objela,
potem zasujete grob nad mano,
pa bo vaša mati mirno v grobu spala.
Zadnji klic moj tóne zdaj za vami,
vsaj enkrat povejte mi resnico,
resnico vso, čeprav je grenka, trpka.
Kam ste šli, ponosni fantje,
kje zdaj ljubite, dekleta moja?

Zbor:

O, mati...

Mati:

To ni vaš glas! Doma ste vedno peli!

Drugačen bil je klic, drugačen glas,
nič stokal ni in nič ni jokal

Zbor:

O, mati, to smo mi in to naš glas!
Res — vse drugačen bil je tisti čas,
ko bilj smo še vsi doma pri tebi.

Prvi:

O, mati, videl sem, bila si vsa vesela,
ko sem ti pisal, da dobil sem dela,
Joj, mati, sedemkrat sem pisal
in sedemkrat lagal,
da dobro gre mi in da hudega mi ni.
Ko videla bi me, zakrila bi oči.
Tri sto metrov smo globoko v rovih
in trpimo, kakor sužnji smo v okovih.
Ko na sonce pridem, me v očeh skeli.
O, mati, sedemkrat sem pisal, da se
[dobro mi godi,
o, mati, sedemkrat brez greha sem lagal!

Mati:

O, to si ti, moj najstarejši sin,
ti — zlata krona mojih bolečin!
Ti prvi stopil si čez prag
in nisi več okrenil glave,
ko šel čez polja si in čez dobrave.
Ti prvi sreče si smehljal prestregel.

Prvi:
O, mati, ta smehljalj je bil grenak!

Prva:
Noč in dan o tebi sanjam,
nemo se nad delom sklanjam,
štejem drobne dinarje
in vsak večer na koledarju
črno črto naredim čez dan,
Kdaj bom mogla, ljuba mati,
spet pogledati v oči globoke,
kdaj bom mogla stisniti
spet tvoje vele, tōple rōke...?
Služim — in moj gospodar
nad mizo sklonjen šteje le denar,
Dva dni za božič je obljubil
in do tedaj je točno
dvesto šestindvajset dni...

Mati:
Pa si pisala, da se dobro ti godi...

Prva:
Da, mati, sedemkrat sem ti pisala,
da se dobro mi godi,
o, mati, sedemkrat brez greha sem lagala!

Druga:
Jaz sem v mestu prodajalka,
pravijo mi gospa Malka,
Ves dan tehtam in zavijam,
pa nikogar ne poznam,
Ljudje gosposki hodijo,
molčeči, mrki, kot da blodijo.
Zvečer, ko peljem se domov,
pojo kolesa mi jeklena.
Poslušam pesem teh železnih strun:
račun, račun, račun, račun...
In potem ti pišem pismo,
da gre dobro trgovina.
O mati, sedemkrat sem ti pisala,

da se dobro mi godi,
o, mati, sedemkrat brez greha sem lagala..

Drugi:
Konja jašem, mati moja, konja jašem.
Vsako jutro težko sabljo si pripašem,
puška me čez rame reže in zvečer
preštevam svetle zvezde in vem,
katera moja je, katera tvoja. Jaz stojim
na straži kakor v tla trdó vkovan.
Tu je vse tuje, moja je le boleč na.
Še tebe, oh, vsak drugi mi grdo opsuje.
Kako bo, mati, ko ti bom v naročje pal?
O, mati, sedemkrat sem pisal, da se do-
[bro mi godi,
o, mati, sedemkrat brez greha sem lagal..

Tretji:
Saj sem ti že pisal, mati,
da vozim lep avtomobil,
ki ima dvajset konjskih sil.
Amerika, dežela zlāta, je moj dom.
Da tukaj si, bilā bi brž bogata
in bi imela tudi ti avtomobil.
Prebrodil svet sem že od vzhoda do za-
[hoda.

napil se vseh lepote sveta,
Le eno hočem še, le eno še želim,
le eno, alj tukaj ne dobim...
Bogati svet preveč je reven,
da bi vrnil tebe mi, tvoj skromni dom!
Jaz slišim še, kako zveni beseda tvoja,
a deca moja več ne zna po naše,
več ne ve, kaj slamnata je streha,
kaj nagelj je na oknu in kaj v kotu križ,
kaj vrt zelen, bohotna njiva
in z belo cerkvico zeleni grič...

Četrti:
Jaz še vedno sem brez dela
in še dolgo bom ostal,

gospodar tovarno je prodal,
saj tisto pismo si prejela,
Nič ne vem, kje spal bom drevi,
nič ne vem, s čim se odenem,
nič ne vem, kam jutri krenem,
nič ne vem, kako sem daleč že od tebe,
nič ne vem, o, mati, nič ne vem...
Že trudno opoteka se korak,
nekoč bom padel — in ne bom več vstal,
o, mati, v daljnem svetu sin krepak umira!
Sedemkrat sem pisal, da mi hudega še ni,
o, mati, sedemkrat brez greha sem lagal!

Mati:
Otroci moji, o, to niste vi!
Beseda vaša pretrdo zveni.
Beseda vaša ostro reže
zadnjo rano mi v srce...
Recite mi, da ni resnica,
da zdravi ste in srečni vsi,
da še gore vam mlada lica
kot tedaj, ko ste odšli!

Prizor za materinski dan

Osebe: Mati, — njen sin in njena hči — otroci, — zbor: žena, — moški glas iz ozadja.

Pozorišče

Oder je razdeljen z zaveso v dva dela, sprednji večji, zadnji manjši, a višji, zvezan s prvim z nekaj stopnicami. V obeh kotih prvega dela odrčka; na njih stoji po 5 deklet, pred tema skupinama kleči po ena mladenka na stopnici. Osrednja zavesa se odgrinja in zastira, kakor pač zahteva potek igre.

1. prizor.

Glas iz ozadja: Mati!
1. mladenka (= leva): Mama!
2. mladenka: Mamica!
Levi zbor: Ni lepših, milejših besed, kot klici so k tebi, o mati!
Desni zbor: Roža najlepša; si v žaru materinstva najsvetlejša luč.
Vse: Vsa vdanost je v tebi, kadar

Zbor:
O, mati, daleč smo odšli.
Pota v svetu so brezkončna,
vsakdo se na njih zgubi,
Lep spomin imamo nate,
lep spomin, ki nas boli,
Nekoč se morda srečamo
od dolge poti vsi utrujeni,
a več ne bomo te poznali
in ti ne boš poznala nas...
O, mati, mati,
molj ti za nas...!

Mati (dvigne roke kakor v molitev):
O Bog, Sin božje Matere,
usmili se nas,
usmili se —
Slovenske matere!

Zbor (naraščajoče):
O Bog, Sin božje Matere,
usmili se nas,
usmili se —
Slovenske matere!

Mati

Marija Gašperšičeva

si kot Marija v nazareškem obiskanju.
Glas iz ozadja: Zdrava, Marija! Milosti polna! Gospod je s teboj in blagoslovljena si med ženami.

Zene: In blagoslovljen je sad Tvoje-ga telesa.

Obe mladenki: Jezus! (Prekrižata roke in skleneta glavi.)

Zene: Jezus! (Store isto.)

2. mladenka: Vdana z Marijo izre-kaš:

Zena: Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po Tvoji besedi.

Glas iz ozadja: Amen.

1. mladenka: V tvoje tajno mate-rinsko trpljenje svetijo srečne lučke otroških oči in z mehko toploto sušijo tvoje solze. Otroški smehljaji vtopijo tvojo bolest v nepojmljive sladkosti. Pre-srečna si, žena, ko dete te prvič pozdrav: „Mama!“

2. mladenka: Vsa sveta si, mati, ko sklepaš otroške ročice, ko v tistem večer-u s svetim križem blagoslovljaš dre-motne glavice, ko v noči zanje čuješ in k Bogu moliš. Angel varuh si vsem, ki ne bogljeni šele slutijo življenje.

Vse: Angel varuh si, mati!

2. prizor.

Osrednja zavesa se odgrne; drugi oder je sobica, toda le naznačena.

Mati (češe hčerko, ji ureja belo oblekco in venček).

Hči: Mama, ste postavili snoči mojo lilijo v vodo?

Mati (odgrne zaveso pri okencu in vzame lilijo iz lončka): Sem, sem, hčerka. Ali znaš dobro svojo pesmico?

Hči: Znam, znam!

Mati: Povej jo še enkrat, epo se prikloni! Tu imaš lilijo.

3. prizor.

Sin (pride skozi vrata s skodelico in s kosom kruha): Mama, kava je premalo sladka.

Mati: Vanček, ne bodi no siten! Pre-magaj se malemu Jezusu na ljubo. Si že molil pred jedjo?

Sin: Ne, mama, pozabil sem.

Mati: Vidiš, zato kava ni dobra. Brž tiho odmoli, potem premešaj, ker je sladkor na dnu, in zadovoljno zajtrkuj. (Vanček stori.) Midve morava še ponoviti pes-mico. No, le začni!

Hči (se postavi, prikloni):

Očka so zagrebli v jamo,
sami sva ostali z mamo.
Vsak dan moliva k Mariji
za njegovo blago dušo,
vsak dan mu priževa lučko,
s cvetjem okrasiva rušo.
Mati pravi: „Hčerka moja!
Vse dni tvojega življenja
bo Marija ti ob strani!“
Kakor lilija bom bela,
da bo Jezus mi ob strani,
da bo mamica vesela.

Čuvajta oba nad mano,
mi v težavah pomagajta,
mamici s pripročnjjo k Bogu
vso ljubezen poplačajta.

Mati: No, saj ti gre, le pazi, da se ne boš zmotila. Mirna bodi in pogumna. Lepo drži lilijo takole.

Sin (se križa): Sem že snedel. Res, ka-va je bila zdaj dosti sladka!

Mati: Pridi, da te oblečem in poče-

šem. Tako! Se šopek. (Mu obleče jopič, ga počese in mu pripne bel šopek.) In sve-tinjice Marijinega vrtca tudi še nista pri-pela!

Hči: Joj, pa so gospod katehet naro-čili, da jih moramo gotovo vsi imeti pri proslavi materinskega dne.

Mati (vzame iz škatle svetinjici in ju pripne otrokoma): Sinko, imaš svež ro-bec?

Sin: Nimam, mama!

Mati: Brž ponj! V sobi, na omarj sem vama jih pripravila.

Hči: Tudi jaz grem ponj. (Stečeta.)

4. prizor.

Mati (poklekne pred Marijino sliko): Marija, ohrani mi ju vedna tako čista, saj si božja Mati, Najsvetejša.

5. prizor.

Otroka (s šopkoma svežih rož).

Hči: Mama, danes je tvoj dan, dan vseh mamic. Vzemi te cvetke, ker te ima-va rada. Hvala ti za vse! Bodi vedno sam-o najina!

Sin: In moja tudi! (Ji molj šopek)

Mati (vsa ginjena): Tudi tvoja, moj Vanček. Si že priden! (Ga poljubi.) Kdo vaju je naučil tako lepo?

Milka: Gospodična v šoli nas je učila.

Mati: Otroka moja, sta že pridna, ved-dno ostanita taka. — Čas bo že, da se odpravita. (Ju prekriža z blagoslovljeno vodo iz kropivčka). V imenu Očeta in Si-na in Svetega Duha. Amen.

6. prizor.

Otroški glasovi od leve: Milka, Vanček, gresta?

Otroci (pridejo v sobo: dečki s šop-ki, deklice v belem, z venčki in lilijami, vsi z Marijinimi svetinjicami).

Mati: Kako ste danes vsi lepi!

1. deček: Boste kaj prišli gledat našo igrico?

Mati: Bom, bom; le glejte, da se bo-Ste postavili.

1. deklica: Milka, ali sta storila kot je naročila gospodična?

Otroka: Seveda sva!

Otroci: Jaz tudi, jaz tudi!

2. deček: Moja mama je pa že v ne-besih. Teta mi je sinoči nabrala šopek rož. Zgodaj, ko je vzhajalo sonce, sem ga ne-sel mamic na grob in sem molil zanjo.

Mati: Tako je prav, dečko. Mamica te gleda iz nebes in te blagoslovlja.

2. deklica: Pojdimo, pojdimo!

3. deček: Boletova mama, le pridite pogledat.

3. deklica: Zapojmo za odhod tule mami pesmico, ki jo bomo popoldne peli.

Otroci (odhajajo preko stopnic na spodnji oder na desno, čimdalje tišje po-jo): Mamica je kakor sonček,

srček njen je zlat,

kakor žarek, ki posije
od nebeških vrat.

[In zato nikdar nikomur

mamice ne dam;

eno le na svetu širnem

mamico imam. :] (po napevu „Otok bleški, kinč nebeški...)

(Osrednja zavesa se za njimi zapre, ne-kaj trenutkov tišine.)

7. prizor.

Glas iz ozadja: Mati!

1. deklica: Mama!

2. deklet: Mamica!

1. deklet: Ni lepših, ni slajših besed, kot so tvoje, o mati, ko že vsa trudna in trpeča gledaš, kako ti rastejo otroci, kako betežna ne moreš za njimi, da bi jim pomagala na vseh nevarnih poteh mladosti.

2. deklet: O, žalostna mati, ki čuješ za našo časno in večno srečo v molitvi in trpljenju!

Glas iz ozadja: Zgubano je tvoje lice, mati, in tvoji lasje se belijo vsak dan bolj in tvoje oči ugašajo...

Dekleti: A tvoja ljubezen gori, neugasljivo te ožarja v čudežni milini, mučenica!

Zene: Težki so tvoji zadnji dnevi, ko zapuščas otroke na najnevarnejših razpotjih.

1. deklet: Mama!

2. deklet: Ni milejše, vendar ne bridkejše besede, ko ti zapoje mrlški zvonček.

Glas iz ozadja: Ko žeblje zabi-jejo v črno krsto, ko ti zapoje „Requiem aeternam.“

Zene: To je najtežja ura življenja.

Glas iz ozadja: Vendar, življenje gre mirno, ne šteje ur od materine smrti.

1. deklet: To burno mlado življenje, ki gasi plamen spomina na tvojo ljubezen.

2. deklet: Mati, svetnica v nebesih, z rdečo glorio, z najlepšo krono rubinov, nudi iz nebes dobrotno roko, da ti ne omahnejo otroci na težki poti.

Zene: Mati, pomagaj!

Zavesa.

KONEC

Domača igrska kronika

žrtvovalnost so stale za vodjo poševno vsaka za eno stopnico višje. Ko so nastopile, so se premaknile proti ospredju. Tako tudi dečki z blagoslovljeno vodo, kadilom, mitro in palico. Ko se je prevzvišeni približal, so mu vsi dvignili roke v pozdrav, deklice pa so potrosile prostor pred njim s cvetjem. Izvajanje besedila je bilo dovršeno, zbori enotni in zvočni, da je bilo vsako besedo mogoče razumeti. Gledalci so stali polkrožno okrog stopnic in zelo pozorno sledili izvajanju igre. Ko so igralci molili vero, so se jim vsi ljudje pridružili. Prevzvišeni je bil globoko ginjen in je izrazil veliko zadovoljstvo, da smo mu priredili sprejem v tej novi obliki, brez običajnih pesmic in dekla-

macij. Izrecno je poudaril stvarnost tega proslavnega besedila in globoko vsebino, ki jo je navzočim še s svojimi besedami v daljšem govoru razložil. Nato so vsi otroci poklekli, z njimi tudi vsi verniki, in škof jim je podelil blagoslov. Igralci so otvorili špalir in vodja je Prevzvišenemu odprl glavna vrata v prenovljeno svetišče. Orgle so se oglasile in pesem: Ecce sacerdos magnus... Igralci so šli v igralskih oblekah v sprevedu za duhovščino do glavnega oltarja.

Besedilo „Ecce sacerdos magnus...“ je v kljub raztegnjenosti zelo uporabno za to priliko. Treba je le primerno tekst prire-

diti in skrajšati, da osnovne misli bolj izstopijo. Pri nas je proslava uspela. Režiral je g. kaplan Orel. P. D.

Sveti Tarcizij

pri Sv. Roku nad Šmarjem

Duh novega igranja se pojavlja tu in tam in nas vedno znova preseneča. Tako so veliki Frančiškovi križarji pripravili za tretjeredniški tabor pri Sv. Roku nad Šmarjem pri Jelšah predstavo pod milim nebom, ki se je vršila zvečer o mraku po procesiji s plamenicami. O prireditvi poroča „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“ (LIV, avgust 1957, str. 259): sledeče: „Po procesiji so veliki Frančiškovi križarji uprizorili na idealno primernem stopnišču pred vhom v cerkev sv. Roka versko igro „Sv. Tarcizij, mučenec presv. Evharistije“. Množica je igro pazljivo spremljala. Med dejanjem je ves hrib prepeval evharistične pesmi. Razpoloženje je prišlo do vrhunca, ko so se oglasile pri Tarcizijevem grobu orgle in ko so zazvonili zvonovi v tiho in jasno pozno noč. Ljudje so govorili, da takega prizora še niso bili pričeli in da ga ne bodo nikoli pozabili.“

Strokovno slovstvo

O škofjeloškem pasijonu je napisal F. P. obširen, vso stran obsegajoč članek v kranjskem „Gorenjcu“ v 29. številki (17. julij 1957). Pomanjkanje prostora nam brani, da ne moremo ponatisniti glavnega dela tega zanimivega opisa, kako je potekla predlanska predstava škofjeloškega pasijona v Škofji Loki sami. Opis je silo sočen in nazoren. Dr. Tinetu Debeljaku, ki je nanovo priredil

stare besedilo, gre v resnici priznanje, da je „dal na ta način prvemu slovenskemu igrskemu tekstu tudi prvotno, starinsko zunanjo obliko. Zato nam Debeljakov pasijon predstavlja kulturno zgodovinsko zanimivost prve vrste.“ Loška župnija je pasijon lani ponavljala. Vreme sicer ni bilo naklonjeno. Pr’družujemo se člankarjevi želji, da Škofja Loka „morebiti kdaj postane naš slovenski Oberammergau.“

Naši uspehi

Ecce sacerdos magnus

Vojnik 11. julija 1937.

Za blagoslovitev prenovljene cerkvice na bregu Devce Marije je bil povabljen tudi g. knezoškof lavantinski. Za sprejem smo mu pripravili proslavno igro iz „Ljudskega odra“ — Ecce sacerdos magnus. Besedilo je izvajalo 50 otrok. Cerkev Devce Marije ima pred glavnim vhom visoko in široko stopnišče, ki smo ga uporabili za to igrico. Na sredi stopnišča je stal vodja v narodni noši. Na levi strani je stala skupina fantov, na drugi skupina deklic, v sredi vsake skupine zastopnik. Vera, čistost, skromnost in po-

O Drabosnjakovem pasijonu poroča „Kres“ v svoji 9. lanskj številki (platnice). Uvodoma pravi: „Založba ljudskih iger nam je v zadnjih letih podarila več del, rabnih za novi način občestvenega igranja. Zlasti nekaj verških iger je svoj smoter docela doseglo.“ Svoje poročilo pa končuje pisec C. z besedami: „Prosvetna društva in fantovski odseki lepše ne bodo proslavili postnega časa, kot če se vžive v Drabosnjakov pasijon in ga s svojimi sofarani predstavijo in se tako poglobe v najgloblje krščanske skrivnosti.“

„Slovenec“ je posvetil ob izidu Drabosnjakovega pasijona temu dogodku cel podl.stek izpod peresa Leopolda Staneka, ki pravi uvodoma: „Če bi že nikakega drugega uspeha ne imelo novo gibanje ljudskega odra med Slovenci, je s svojim odkrivanjem starin dovolj storilo za slovensko kulturo.“ Nato razčlenja, deloma ob literarnozgodovinskem dodatku, ki je knjigi dodan, nastanek in značaj igre. O priredbi pravi: „Kot je videti iz večkrat neokretnih rim, je prireditelj v glavnem obdržal staro besedilo, to se pravi, da ni spreminjal, vsaj mnogo ne, besed niti besednega reda. Ne motijo pa več besedila niti nemški (t. j. ponemčeni izrazi) niti „robati“ izrazi, katere je v predstavah ugotovil leta 1890 celovški „Mir“. Zelel bi si kljub vsemu več čistejših in lepših rim ter nekaj pravopisnih izboljšanj... Nekaj starih izrazov bi bilo dobro opremiti z razlago, nekaj zastarelih oblik... izmenjati z lepimi novimi. Sam Drabosnjak se v uvodnih stihih boji, da bi njegovo delo napačno sprejeli in ocenjevali. To po-

udarja tudi prireditelj. Da bo torej pasijon žel zaželjeni uspeh, bo treba postaviti nekaj načelnih zahtev: igrajo naj zreli, resni ljudje, ki jih naj vodi več večjih vodij. Jasno je dalje, da samo brezhibna predstava more biti dostojna, t. j. takšna, da ne žali religiozntih čustev. Ne gre namreč kratkomalo zavračati dobrohotnih mnenj kritičnih opazovalcev novega ljudskega odra (?). Predvsem pa bo treba mnogo vzgoje in duhovne obnove za pravo razumevanje pasijonskih predstav.“ Ne vemo, kdo je doslej zavračal dobrohotna mnenja kritičnih opazovalcev. Mi le močno poudarjamo potrebo vzgoje in duhovne obnove, za kar pa mnogi dobrohotni kritični opazovalci, ki jih nemara le preveč moti predvojni estetizem, nimajo vedno dosti razumevanja...

V svoji prvi letošnji številki se je spomnil Drabosnjakovega pasijona tudi „Mentor“. Sprejema in odobrava namen, ki ga ima izdaja tega besedila ter dostavlja: „Da more to (se. pobožnost za vso faro!) postati, je pokazala vprizoritev v Vojniku. Jeziku te izdaje bi lahko prigovarjali, a bi Kuret najbrže dejal, da bi preveč piljenja in „modernizacije“ zbrisalo starinski čar, ki lepí prav ob besednih in stilističnih germanizmih.“

Unikum pa je zadnja kritika, ki jo je priobčila „Mladika“ v svoji lanskj 10. številki izpod peresa Viktorja Smoleja. To je p sanje, ki se homo nanj še povrnili.

Poudarjamo: Za vse drugo imamo prej smisel kakor pa za „literarne“ vojske. Na Smolejevo p sanje v „Mladiki“, ki pa ni prvo njegovo te vrste, pa ne moremo in ne smemo molčati.

Noše iz srede in konca XVII. stoletja.

Francoski plemiči in kavalirji iz 17. stoletja.

4. kostumska priloga „Ljudskemu odru“ V, 1937-38, 4. — Založba ljudskih iger, Ljubljana.

Za pobožični čas, post in veliko noč

nudi Jugoslovanska knjigarna veliko izbiro primernih iger:

Za svečnico:

Feiten, Anima, „Ljudske igre“, zv. 7., din 20.

Za Jožefovo:

Finžgar, Nova zapoved. „Ljudske igre“, 19. zv., din 12.

Heinen, Igra o dobroti, „Ljudske igre“, 15. zv., din 20.

Benoit, Boštjan iz predmestja. „Ljudske igre“, zv. 9, din 20.

Feiten, Anima, „Ljudske igre“, zv. 7., din 20.

Za materinski dan:

P. Krizostom: Otroške igrice, V. zvezek, vsebuje: Zvezda, prizorček; Naočniki, igrice v 2 dej.; Mamič'n praznik, deklamacija; Če tvoja mamica je v letih, deklamacija, Cena 4 din. — VI. zvezek: V Indijo Koromandijo, igrice v petih dejanjih; Materinski dan, deklamacija; Ali poznate mojo mamico, deklamacija; 4 din. — VII. zvezek: Mamičen najlepši dan, prizorček z rajanjem; V boj za mamico, prizorček v dveh dejanjih; Kadar praznuje mamica svoj god, prizorček; Materina pot, deklamacija, 4 din.

Za post in veliko noč:

E. Gregorin:

● V CASU OBISKANJA ●

Broš. 26 din, vez. 38 din.

- O. Romuald, Slovenski pasijon. „Ljudske igre“, 5. zv., din 20.
- Herwig, Velikonočna igra. „Ljudske igre“, 11. zv., din 20.
- Drabosnjak, Igra o Kristusovem trpljenju. „Ljudske igre“, 17. zv., din 20.
- Drabosnjak, Igra o izgubljenem

* Savinšek, K mamiči, slika otroške ljubezni v 3 dej., 4 din.

* Meško, Mati, po Andersenovi pravljici dramatisirano, 4 din.

* Poljanec, Mati, tri lirsko-dramatske slike, 6 din, glash. točke k tej igri 37 din.

* Meško, Mati, dramatska slika v 5 dej., 28 din.

* Materi, Dekl. oder III. zvezek, vsebuje več deklamacij in sedem kratkih prizorov, 10 din.

* Materin blagoslov, igra za mladež v 3 dej. (Zbirka ljudskih iger 14. zv.), 12 din.

* Bolhar, Materi, zbirka deklamacij, črtic o materi za mladino, vez. 18 din.

* Bolhar, Mati, knjiga o slovenski materi, vsebuje razne deklamacije in kratke sestavke o materi, vez. 28 din.

4 štev. „Ljudskega odra“, IV. Beseda o materinem trpljenju, zborna deklamacija; Blažena mati Hema, odrsko opravilo v 5 slikah (Kuret Niko); Sirotka, zborna deklamacija za otroke; Skrbna mati v soboto zvečer, mal prizorček. Stevilka 6 din.

Niko Kuret:

Pravi ljudski oder

Smernice našemu igranju. — Cena 20.- dinarjev.

Davorin Petančič:

Igrski vodja

Cena 40.- dinarjev.

Naročniki ljudskega odra imajo 25% popusta.

Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana.

OJAČEVALNA NAPRAVA

ki z njo reproducirate bodisi potrebno godbo, bodisi scenske šume s pomočjo gramofonskih plošč, ali pa z njo po mikrofону prenašate govore, petje in godbo, je važen pripomoček za vsak oder. Za nabavo prvovrstnih ojačevalnih naprav vseh velikosti se Vam priporoča prva slovenska tvrdka te stroke

„Radio“ r. z. z. o. z.

v LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 7.

Ojačevalne naprave dobite tu tudi na posodo proti nizki izposojnini!

Lasulje in maskerske potrebščine
samo pri tvrdki

J. Podkrajšek
Sv. Petra cesta 12, Ljubljana

Naročniki „Ljudskega odra“ uživajo 25 odst. popusta na cene vseh iger našega založništva (izdanja tujih založništov so označena z zvezdico)! Zahtevajte katalog!

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA - LJUBLJANA

IGRE, PRIZORI IN DRUGI NASTOPI

objavljeni doslej v „Ljudskem odru“ (rimska številka v oklepaju pomeni letnik, arabska pa stran)

- **Za praznik Kristusa Kralja:**
Kuret N., Igra o gospostvu sveta. Prizor (V — 14).
- Fr. K., Nazaj h Kristusu Kralju. Govorski zbor (V — 18).
- Kuret Niko, Igra o Antikristu. (II — 109).
- Moder Janko, Kristus — slovenski kralj. Deklamacija (IV — 1).
- , Slovenska mladina nebeškemu Kralju. Zborovski nastop. (IV-4).
- Weinrich F. J., Praznik Kristusa Kralja. Cerkevna proslava. (IV — 6).
- Weiser Fr. Ks., Prisega Kristusu Kralju. Zborovski nastop. (III — 11).
- **Za spomin bratov onkraj mej:**
Gasperšič, Opomin. Alegoričen prizor (V — 6).
- **Za misijonsko nedeljo:**
Sveto poslanstvo. Igra v petih slikah (V — 8).
- **Za izseljensko nedeljo:**
Petančič D., Zena s srcem. Igra v 6 slikah (V — 22).
- **Za osmi december:**
Brochet H., Naša ljuba Gospa in strelec. Enodejanka. (IV — 53).
- , Vrtnar, ki se je smrti zbal. Enodejanka. (III — 58).
- Cukale J., Mladina Mariji. Govorski zbor (V — 75).
- Jurač Joško, Morska zvezda. Zborovski nastop. (III — 57).
- Kuret N., Legenda o Udarjeni Mariji. Fantovsko odsko opravilo v 5 podobah (V — 62).
- Moder Janko, Za Kristusa z Marijo. Zborovski nastop. (IV — 51).
- Skuhala V., Tri Marijine slike. Prizor (V — 74).
- **Za advent:**
Petančič D., Veliki prihod. Igra v 6 slikah (V — 52).
- Schmidt-Pauli, E. v., Ključ luči. Zborovski nastop. (IV — 36).
- **Za Miklavžev:**
Heinen J. M., Miklavža čakamo. Enodejanka. (IV — 39).
- Moder Janko, Na križpotju. Enodejanka. (IV — 47).
- **Za božič:**
Heinen J. M., Igra o Herodu. Enodejanka. (IV — 52).
- Moder Janko, Božičnica. Zborovski nastop. (II — 52).
- Trikraljevska igra.** Po Semovem zapisu narodnega besedila iz Meziške doline (V — 75).
- Zabkar L. J., Zvezda z vzhoda. Govorski zbor (V — 84).
- **Za papeževno proslavo:**
Vorbeck J., Tu es Petrus. Zborovski nastop. (IV — 108).
- **Za predpust:**
Ceber (po neznanem franc. avtorju iz 15. stol.) (V — 106).
- Sachs H., Dijak na poti v paradiž. (V — 109).
- Lope de Vega, Paštetar (V — 115).
- **Za materinski dan:**
Jurač J., Beseda o materinem trpljenju. Zborovski nastop (IV-108).
- Kunstelj Fr., Sirota. Otroški nastop. (IV — 119).
- Kuret Niko, Blažena mati Hema. Igra z zbori. (IV — 112).
- Slomšek-Smon, Skrbna mati v soboto zvečer. Prizor. (IV — 120).
- **Za Jožefovo in del. prireditve:**
Boon J., Delo naših rok. Zborovski nastop za dekleta. (IV — 135).
- Krek J. E., Prolog. Zborna deklamacija (IV — 16).
- , —, Pesem katoliških delavk. Zborna deklamacija. (IV-17).
- Kuret Niko, Bog kliče. Enodejanka. (IV — 18).
- Kürten J., Tesar ob poti. Enodejanka. (IV — 101).
- **Za post:**
Salamon M., Križev pot. Cerkevna proslava. (IV — 95).
- **Za škofov sprejem:**
Vorbeck E., Ecce Sacerdos magnus! Zborovski nastop (IV — 139).

NAŠIM ODROM

VSEBINA

Z A

POVELIKONOČNI ČAS

JURJEVO

ŠMARNICE

BINKOŠTI

TELOVO

PRVOOBHAJANCI

Spored iger za povelikonočni čas.

Christopherus.

Čudežni večer.

Igra o služabnikih.

Maska:

Kratek tečaj v ličenju.

Domača igrska kronika:

Ljudska dramatika v Sloveniji — Zveza ljudskih odrov — Narodno gledališče.

Sirokovno slovnstvo:

Odmovi — Beložike — Nove igre.

LJUDSKI ODER

PETI LETNIK

1937 - 1938

Ustanovil in urejuje profesor Niko Kuret

Izdaja Založba ljudskih iger, Ljubljana

LJUDSKI ODER

List za poglobitev našega igranja.
Glasilo odrov Prosvetne zveze.

Peti letnik, 1937-38.

List izdaja „Založba ljudskih iger“ v Ljubljani, urejuje ga prof. Niko Kuret v Ljubljani. — Naslov uredništva je: Ljubljana, Zarnikova ulica 16, naslov uprave pa: Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana.

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca, vsak zvezek obsega najmanj 40 strani drobnega tiska.

Letna naročnina znaša 80 dinarjev, pri naročilu vsaj 10 izvodov na skupen naslov se zniža na 60 din. Za Avstrijo znaša naročnina 15 S, za vse ostalo inozemstvo pa 5 USA dolarje.

Številka čekovnega računa pri podružnici Poštne hranilnice v Ljubljani 13.937. Vsa plačila naj se izvršujejo po položnicah na to številko. Za Avstrijo veljajo položnice trdko Rudolf Lechner & Sohn, Wien 51, A-30.503 (na srednjem delu bodi vselej oznaka: Jugoslovanska knjigarna - Založba ljudskih iger - Ljubljana).

Dovoljeno je plačevanje v obrokih. Po izidu tretjega zvezka mora biti polovica letne naročnine poravnana. Letnik teče od 1. septembra 1937. do 31. avgusta 1938.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Franc Blaj, mestni kaplan v Kranju. — Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju.

VAŽNO OPOZORILO!

Izvedba tekstov, objavljenih v „Ljudskem odru“, je dovoljena izključno samo edincam, ki so naročene vsaj na en izvod „Ljudskega odra“. To velja brez ozira na to, ali je prireditev javna ali zasebna. Ta določba ne pozna izjeme.

Ali ste že poravnali kaj naročnine za tekoči letnik?

Prva polovica naročnine je že davno zapadla. Kdor jo je že nakazal, ga prosimo, naj čimprej nakaže drugo polovico. Kdor nam ni nakazal še ničesar, ga nujno pozivamo, da nam čimprej nakaže ves znesek!

Vzdržujemo se samo z naročnino in treba poravnati obveznosti. Ne delajte nam nepotrebnih sitnost in stroškov.

Poslužite se priložene položnice in storite svojo dolžnost!

Opozarjamo,

- da je naša uprava zanaprej pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in je samo uredništvo ohranilo stari naslov;
- da je vsa preostala zaloga naših „Ljudskih iger“ odslej pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in je izključno nanjo naslavljeni vsa naročila na igre;
- da je vsa zbirka naših rokopisnih iger odslej pri Prosvetni zvezi v Ljubljani in je prav tako vsa naročila nanje naslavljeni samo na njen naslov;
- da je vsa vprašanja glede nasvetov itd. naslavljeni na Posvetovalnico Zveze ljudskih odrov pri Prosvetni zvezi v Ljubljani;
- da je treba priložiti vsakemu dopisu odgovarjajočo znamko, ako želi kdo odgovora.

MI NE IGRAMO DA BI ČAST IMELI
ALI DA BI KAJ OD LJUDI ŽELELI
VSO ČAST BOMO MI BOGU DALI
INO LJUDEM V EKSEMPEL IGRALI

Andrej Šuster Drabosnjak

V LJUDSKI ODER 5

Spored iger za povelikonočni čas

Običajna igrska doba po Domovih ponehuje, pripravlja se nova, ki bo prinesla predstave pod milim nebom. Velika noč je vselej nekakšen mejnik. Ponavadi igrajo za velikonočni ponedeljek ali za belo nedeljo kakšno igro iz velikonočnega kroga, seziyo v dvorani pa končajo s kakšno drugo igro. Tej dobi naj služi naslednji izbor. V naslednjem zvezku bo sledil spored iger, primernih za igranje pod milim nebom.

Posebnih iger za povelikonočni čas nimamo. Najvidnejše igre, ki jih doslej še nismo obravnavali, homo zato obdelali to pot, ne da bi se pri tem ogrevali za vsako izmed njih. Znova moramo opozoriti na svoje gledanje ljudskega igranja, ki mora naše življenje spremljati ob njegovih praznikih in spominskih dnevih, ne pa ostajati izven njega kot tujek. Večina izmed naših starih romantičnih in deloma tudi poučnih „ljudskih iger“ z moralno ali socialno tendenco ostaja tako izven delovne smeri pravega ljudskega igranja. Dobro vemo, da gre pri tem za hud prelom in da imamo proti sebi vse tiste, katerim je draga tradicija zad-

nih desetletij, ki so jih pomagali sami ustvarjati. Toda mnenja smo, da je naše ljudsko igranje v sedanji dobi prerresna zadeva, da bi mogli obveljati zastareli sentimentalni oziri, neorganska tradicija ali kakšni nemerodajni estetski razlogi. Naša smer je jasna in doslej za vsakogar že dosti pojasnjena od vseh strani. Vidimo pa, da se čezdalje bolj širijo rokopisne igre diletantskih šušmarjev, ki se v vsem ravnajo ravno po vzorcih stare romantične in „poučne“ ljudske igre, katere naš pokret ne more priporočati. V primeri s temi „umetninami“, ki se kakor epidemija širijo po celih okrajih, so stari vzorci takih iger seveda še pravi biseri. Naj se nihče izmed naših prijateljev ne spotika, če jih danes nekaj navedemo. Saj bomo ob vsaki povedali svoje mnenje. Dodamo naj samo še, da ta izbor seveda ni „popoln“, kar tudi noče biti.

1. Šmarnice. Svetovali smo že in ponekod so že poskusili, da bi se v Marjinem mesecu prirejale ob nedeljah ali vsaj za začetek in konec šmarnic pred cerkvijo predstave kratkih Marjinih iger. Zaen-

krat se je v ta namen še najboljše uveljavil stari Theophilus. G. o njem „Ljudski oder“ zv. 2. str. 51.

2. **Telovo, Praznik prvoobhajencev.** Za ti dve priliki prinašamo danes dva nova prispevka. Za Telovo priporočamo posebej ● Calderon de la Barca, *Misterij o sveti maši*. Na razpolago je dvoje rokopisnih besedil: staro besedilo v več ali manj točnem prevodu (6 m, 4 ž, zbor angelov) in nova priredba za množično predstavo po H. Ghéonu (8 m, 1 ž, 6 zborov); oba rokopisa sta na razpolago pri Prosvetni zvezi v Ljubljani. Kostumi svetopisemski, zbori v haljah, inscenacija stilna (zavesni oder). Prvo besedilo je bolj znano, drugo je težavnejše, ker zahteva mnogo dela z zbori, zato pa je tudi hvaležnejše in bolj sodobno usmerjeno. — Za prvoobhajance primerna je tudi ministrantska igra: ● Ghéon, *Mašna strežnika iz Santarema*. *Misterij* v treh slikah. Prevedel dr. J. Debevec. Kongregacijska knjižnica zv. 7., založilo Skofijsko vodstvo Marijinih družb v Ljubljani (dobi se tudi v Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana), 3 din. Osebe 3 m, 3 dečki, nekaj m. Kostumi: sodobni, za redovnike habitii. Inscenacija: zavese, nekaj kulis. Ena najljubeznivejših iger za fantovske kongregacije.

3. **Programatično-narodna igra, morebiti za Jurijevo ali za spomin majniške deklaracije** ● Finžgar, *Naša kri*. Igrokaz v štirih dejanjih. Knjiga je razprodana, dobi se samo še rokopisno oz. na posodo (Prosvetna zveza, Ljubljana). Osebe 11 m, 3 ž, množica. Kostumi: slovenske narodne noše, uniforme Napoleonovih vo-

jakov. Inscenacija: realistična. Naša najboljša realistična narodno-programatična igra. — ● Bohinjec-Kuret, *Štempihar*. Zgodovinski igrokaz v treh dejanjih. Gl. o njem „Ljudski oder“ zv. 1, str. 4.

4. Dve igri za morebitno **treznostno prirediteljev**. ● Finžgar, *Razvalina življenja*. Ljudska drama v treh dejanjih. Po knjigarnah (tudi v Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana), br. 30 din, vez. 40 din. Osebe: 4 m, 3 ž. Kostumi: sodobni, kmečki. Inscenacija: realistična. Pretresljiva drama, ki pa ni namenjena toliko „ljudskim odrom“, ampak poklicnemu gledališču. — ● Tolstoj, *Zganje*. Igra v šestih slikah. Rokopisno, pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: 15 m, 5 ž, množica. Kostumi: ruski kmečki in vragovi. Inscenacija: stilna z nekaj kulisami. Igra se po krivici malo igra, ker je izvrstna. Zlasti skupinski nastopi se dajo učinkovito izdelati. Pravi „Laienspiel“!

5. Dve igrici za kakšno **karitativno prirediteljev**. ● Finžgar, *Nova zapoved*. „Ljudske igre“ 19. zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 12 din. Osebe: 4 m, 4 ž. Kostumi: sodobni, mestni. Inscenacija: realistična ali stilna. ● Heinen, *Igra o dobroti*. Zgodba v štirih slikah iz težkih dni. „Ljudske igre“ 15. zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 20 din. Osebe: 2 m, 2 ž, 2 o. Kostumi: sodobni, mestni. Inscenacija: stilna. — Obe igri skupaj zadoščata za celo prirediteljev, predstavljata tudi kontrast v osnovi in se srečno dopolnjujeta.

6. **Razne poučne ljudske igre z moralizujučo ali socialno tendenco**. ● Finžgar, *Veriga*. Ljudska zgodba v treh dejanjih. Knjiga je razprodana, dobi se samo še rokopisno oz. na posodo (Prosvetna zveza, Ljubljana). Osebe: 8 m, 4 ž, 1 o. Kostumi: kmečki, sodobni. Inscenacija: realistična. Igra je naše najboljše delo te vrste v realističnem načinu. — ● Jalen, *Dom*. Drama v štirih dejanjih. Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 22 din. Osebe: 10 m, 6 ž. Kostumi: sodobni, kmečki in mestni. Inscenacija: realistična. Igra je visoka pesem doma in naj-najboljša Jalenova igra. — Jalen, *Srenja*. Drama v štirih dejanjih. Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 25 din. Osebe: 5 m, 3 ž. Kostumi: sodobni, mestni. Inscenacija: realistična. Igra, ki se je lotila hvaležnega kolektivnega problema, je ušla avtorju v individualno dramo, kar je v resnici škoda. — ● Schrottenbach-Koblar, *Po dvanajstih letih*. Ljudska igra v štirih dejanjih. „Ljudski oder“, 5. zv. Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, din 18.—. Osebe: 20 m, 12 ž, 1 deček, množica (en igralec igra lahko dvoje ali več vlog). Kostumi: vsakdanji kmečki nato mestni. Inscenacija: realistična. Igra ni lahka, računa tudi z velikim prostorom, ki ga na povprečnih naših odrih, ni, in zahteva razmeroma mnogo oseb. Bila je posebej aktualna v neposredni povojni dobi, je aktualna tudi danes in vselej, toda stavi izredno visoke zahteve na igralsko družino. — ● Anzengruber-Robida, *Krivoprisežnik*. Narodna igra s petjem v treh dejanjih (sedmih slikah). „Ljudski oder“, 2. zv., Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, din 18.

Osebe: najmanj 5 m, 6 ž (predvidenih je še 5 m, 5 ž, ki pa se lahko tudi izpuste). Kostumi: kmečki. Inscenacija: realistična. Igra je polna romantičnih potez, ki so nam danes odvratne, priredba ni ravno najboljša. Splošnemu okusu pa ugaja kaznen za krivo prisego, dasi se za ta način izvedbe ne ogrevamo več.

7. **Zgodovinske ljudske igre**. ● Krek, *Turški križ*. Igra v štirih dejanjih. Zal. Kat. slov. izobr. društvo v Selcih, zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 14 din. Osebe: 12 m, 5 ž, množica. Kostumi: kmečki-narodni, turški. Inscenacija: realistična. Igra je sicer lokalnega značaja, a je kljub temu med dobrimi zgodovinskimi igrami. Le malokje se da uporabiti brez večjih sprememb (ribniško narrečje Strigalice!). — ● Govekar, *Martin Krpan*. Dramatska pripovedka v petih dejanjih. Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 26 din. Osebe 21 m, 6 ž, množica. Kostumi: narodni, dvorjanski, turški. Inscenacija: realistična, tudi lahko stilna. Z realističnimi neokusnostmi garnirana narodna snov, ki je s primernimi spremembami za silo včasih še porabna, a zahteva mnogo aparata.

8. **Romantične ljudske igre**. Preživele so se že in samo tradicija še rešuje tisto dolgo vrsto od „Domna“ pa do „Divjega lovca...“ Navajamo to pot le najvidnejše. — ● Jurčič - Česnik, *Domén*. Ljudska igra s petjem v petih dejanjih. „Ljudski oder“, zv. 1, Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 18 din. Osebe: 16 m, 3 ž, množica. Kostumi: kmečki iz preteklega dobe, biriči, graščak. Inscenacija: realistična. Igra nam je ljuba zaradi spomina

na Jurčiča in našo preteklost, ki je doživljala take dogodke. Dramatski dialog je ponekod šibak in prisiljen, so pa v igri resnični dramatski momenti. ● **Revček Andrejček**. Za slovenske odre priredil A. Robida. Ljudska igra v petih dejanjih. „Ljudski oder“, zv. 9. Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 18 din. Osebe: vsaj 10 m, 5 ž (predvidenih je še 4 m, 2 ž, a se lahko izpuste), množica. Kostumi: kmečki. Inscenacija: realistična. Koncesija „publiki“ in znamenje časa je bilo, da je „s Nullerl“ dobilo slovensko obleko v „revčku Andrejčku“. Prireditelj se zama trudi, da bi dokazal, da ima igra „celo“ socialno ozadje (občinski reveži!). „Revček Andrejček“ je bil in ostane nemško-štajerska malomeščansko-omledna in zlagana, zgolj na „publiko“ preračunana plaža. — ● **Jurčič-Bajuk**. Tihotapec. Ljudska igra v petih dejanjih. „Ljudski oder“, 4 zv., Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 18. din. Osebe:

16 m, 5 ž, kmetje, graničarji. Kostumi: kmečki, graničarski. Inscenacija: realistična. Izrazita romantična snov, dramatisirana v realističnem okusu, kot smo je danes že siti v dolgi vrsti filmov. Dobro ljudsko branje v Jurčičevi povesti, vsebinska praznosta v „Ljudski igri“. — ● **Finžgar, Divji lovec**. Narodni igrokaz s petjem v štirih dejanjih. Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 18 din. Osebe: 16 m, 6 ž, 1 deček. Kostumi: kmečki, lovski, biriški (leto 1848). Inscenacija: realistična. Igra je prva naša umetniško dognana romantična ljudska igra. — **Končna beseda o teh igrah sploh**: v svojem času so ustrezale, toda tisti čas je mimo. Romantično zajeta „tragika“ njih snovi nam izvablja v najboljšem primeru smehljaj, če nas ne spravi v slabo voljo. Življenje zahteva danes vse drugačnih rešitev in mu teatralični razpleti individualnih usod v starem načinu že dolgo več ne ustrezajo.

Za Telovo in prvo sveto obhajilo

Proslava s pripravo, priliko in posvetitvijo.

Osebe pri pripravi in v priliki:

Christopherus, mož, ki nosi Kristusa,
Kronist
Duhovnik,
Tarzicij,
Torkvat,
Možje in žene,
Dečki in deklice,
kristjani

Spisal J. M. Heinen — poslovenil dr. Joža Lovrenčič.

Christopherus

Osebe v posvetitvi:

Christopherus,
Kronist,
Farani, zlasti; duhovnik, mož, žena, prvoobhajanci, dečki in deklice in končno ljudje v dvorani.

Obleka: Christopherus in Kronist v brezčasni temni obleki s popotno palico, kot kažejo stare slike romarje.

Osebe iz prilike nosijo stilizirano rimsko obleko.

Zastor se odpre le pri priliki. Osebe iz priprave in iz posvetitve nastopajo pred zastorom.

Za posvetitev ni treba posebnih oblek. Vse je sodobno. Duhovnik je lahko v koretlju in štoli.

PRIPRAVA

Zastor je spušen. Od strani prihajata Christopherus in Kronist.

Christopherus: Jaz sem Christopherus, mož, ki nosi Kristusa, véliki popotni.

Nekoč sem potoval po svetu in iskal najvišjega Gospoda. Na jugu sem bil pod palmami in vroče sonce me je žgalo. Na severu sem potoval čez širne snežene poljane in oster veter me je mrazil do kosti. Na vzhodu sem hodil skozi neskončne puščave in pesek me je zasul in mi silil v oči in usta. Na zapadu sem plul čez nepregledna morja in morski zrak mi je ustrojil kožo. Offerus so me imenovali ljudje in vsak se mi je plašno umaknil s pota, zakaj močan sem bil za tisoč drugih in moja pest je udarila kakor kovaško kladivo.

Služil sem kraljem in knezom, družil se z roparji in rokovnjači, jezdil v tolpi samega vruga kot njegov prvi služabnik, zakaj najmogočnejšemu sem hotel služiti.

Pa ni bil nihče najmogočnejši.

In potem sem našel Kristusa. Bil je majhen otrok. Mali otrok pa je bil tisočkrat močnejši ko jaz. In sem mu služil, ker je najmogočnejši. In tako sem postal

Christopherus, Kristonosec. In odtelej potujem v službi svojega mogočnega Gospoda. Skozi stoletja potujem. In povsod gledam, ali ljudje res hodijo za mojim kraljem ali le navidezno. In z menoj potuje čas. In kronist časa hodi ob moji strani. In ta zapiše vse v ogromno knjigo časa. In naše stalno vprašanje je, ali hodijo ljudje za Najmogočnejšim ali se predajajo samo videzu.

Kronist: Tisoč strani obsega moja knjiga. In tisočkrat tisoč knjig sem že popisal. In spet stoji na vsaki strani: Ljudje ne hodijo za Najmogočnejšim in mu ne služijo. Njihove oči so uprte le v videz. In njihova srca utripljejo za oblastnike videza, za malike...

Christopherus: Po vseh deželah sveta potujeva. Iz ogromnih pokrajin vzhoda prihajava in najino srce je žalostno, zakaj Najmogočnejšega hočejo pregnati s sveta. In zdaj sva pri vas: Ali ste kakor jaz Christopherus, Kristonosci?

Kronist: Vprašava vas: Ali je Najmogočnejši vaš gospod?

Christopherus: Vprašava vas: Ali nosite Kristusa po svetu?

Kronist: Vprašava vas: Ali nosite Kristusa v svet, da bi ga bil svet poln? Da bi blagoslovil ves svet!

Christopherus: Vprašava vas, ali so vaša pleča dovolj močna, da bi ga nosila? Ali je vaša volja dovolj trdna, da pod Njegovo težo ne omaga?

Kronist: Vprašava vas, ali je vaša ljubezen dovolj močna, da bi ob Njem vztrajali?

Christopherus: Vprašava vas! Vprašava vas! — Zakaj ne odgovorite na najina vprašanja?

Kronist: Christopherus, mož, ki nosiš Kristusa, ti silni, daj jim časa za premislek! Pokaži jim, da lahko vsakdo nosi Kristusa, četudi nima moči tvoje orjaške postave. Daj, naj vidijo v podobi, kar najine besede le medlo odkrivajo.

Christopherus: Dobro, Kronist! Odpri svojo knjigo zgodovine in jim pokaži, kako so otroci nosili Kristusa. Otroci, katerih moč je bila majhna, a ljubezen velikanska.

Kronist: Sedi tja na klop, Christopherus, popotnik božji. Odpočij se od svojega potovanja in pogledaj z menoj, kaj pripoveduje knjiga zgodovine!

(Eden sede na levo, drugi na desno stran odra. Kronist odpre knjigo in bere): Ko je bil Domicijan cesar v Nikodemiji, Maksimilijan pa v Rimu, ko je bil Galerij podcesar na Vzhodu in je vladal Konstancij v Galiji in Britaniji, v letu Odrešenja tri sto tretjem, tedaj je zadivjal silen vihar nad Cerkvijo Gospodovo. Zamajal je njene temelje. Može in žene so pozaprlji, duhovnike so večinoma usmrtili. Tisoči so koprnili v ječah brez tolažbe in sveta. In brez moči, ki izhaja iz Telesa Gospodovega. Zakaj nihče se ni upal k njim. Zgrabili bi ga in mučili.

(Orgle. Viharno, nemirno. Polagoma preide orglanje v mirnejše glasove in v priliko o Tarciziju)

PRILIKA

Zastor se dvigne. Na odru označen čas starega Rima. Ni, da bi moral biti zgodovinski. Steber, slika pred rdečimi silnimi zavesami tudi zadostuje. Skupina dečkov.

Torkvat: Čakajte! Preden odidete

domov, mora biti vse natančno domenjeno.

Tarcizij: Dobro! In vi vsi ste priča.

Tarcizij: Danes pod večer bodite vsi ob starem zidu pred Apolonovim templom. Tam se spoprimeva in naj se pokaže, kdo naj bo voditelj, Torkvat ali jaz!

Večina dečkov: Hoho, hoho! Ti zmagaš! Živel Tarcizij!

Manjša skupina: Torkvat zmaga! Živel Torkvat!

Tarcizij: Mir! Počakajte, da vse povem! Borba mora trajati tako dolgo, dokler ne bo eden izmed naju na tleh!

Deček iz skupine: Haha, že vidim Torkvata, kako na tleh breca!

Torkvat: Boš čakal! Ti, Tarcizij pa tudi sodnika moramo imeti, ki se na to razume.

Tarcizij: Salust naj bo sodnik. Ali si zadovoljen?

Torkvat: Sem, če je Salust.

Salust: Jaz že sprejem. In zdaj si dajta roko, da se bosta spoprijela lepo, kakor gre.

Tarcizij (ponudi Torkvatu roko): Drži?

Torkvat (mu seže v roko):

Salust (dečkom): Vsi ste videli!

Dečki: Da, da! Videli smo! Drži!

Prva skupina: Živel Tarcizij!

Druga skupina: Živel Torkvat!

Torkvat: Zdaj pa moram iti. Glej, da prideš ob pravem času, Tarcizij! Pri Jupitru, temeljito te položim!

Tarcizij: Haha, smejati se moram! Jutri ne boš tako govoril.

Dečki (se razhajajo): Zvečer bomo videli! Zvečer bomo videli! To bo zabavo! Dobro se postav, Tarcizij! Dobro se po-

stavi, Torkvat! (In še podobni vzkliki. Vsi odidejo, samo Tarcizij in še dva dečka ostanejo.)

Prvi deček: Torkvatu nič ne zapuj. Sin mestnega načelnika je. In je zahrbtn!

Drugi deček: Če izve, da si kristjan, te takoj zatoži očetu. In potem si lahko prepričan, da te stari nemudoma vrže v ječo.

Tarcizij: Nič skrbi zaradi tega! Torkvat je moj prijatelj. In pomisli tudi, da drži večina dečkov z menoj!

Prvi deček: Pravim ti, da se pred Torkvatom pazi!

Tarcizij: Zdaj je pa že čas, sicer pridemo k evharistični pobožnosti prepuzno. Le pogledjte, kje je že sonce!

(Tečejo. Kmalu na to tiho orglanje.)

Christopherus (Kronistu): Veš, prijatelj moj, vsi junaki v službi Najmogočnejšega so bili tudi v življenju pravi junaki. Najmogočnejši ne mara strahopetcev.

Kronist: Ves svet je Najmogočnejšega, ti veliki popotni Offerus. Le kdor nosi Najmogočnejšega po svetu, je pravi junak.

Christopherus: Tiho! Čuj, zdaj pojo!

(Neviden zbor poje pesem: Mogočno se dviga nam spev iz srca... Občinstvo jo tudi poje.)

Orgle igrajo še nekaj časa. Iz njih hrepenenje, moč in pogum.)

Christopherus (plane s klopi): Tako mi je, kakor bi se moja moč podvojila in bi se moj dom potrojil!

Kronist: Tiho, veliki popotnik Gospodov! Zdaj prihajajo!

(Orgle so potihnile. Na oder pride množica dečkov.)

Duhovnik: Preden odidete domov, poslušajte še, kaj vam moram povedati.

Deček: Tiho, oče Pavel govori!

(Vse se gnete k duhovniku.)

Duhovnik: Vsi veste, da so ječe prenapolnjene z našimi brati, ki tam vzdihujejo, in veste, da jim že nekaj dni ni mogel nihče nesti tolažbe in pomoči.

Deček (se začne jokati): Moj oče je tudi med njimi.

Deček: Mojo sestro so tudi odveli s seboj, psi krvooločni!

Tarcizij: Bog naj jih pokonča!

Duhovnik: Tiho, mali! Kristjan ne sme tako govoriti. Torej poslušajte dalje! Davi sem slišal, da bodo jutri odpeljali naše brate v areno. Cesar je dobil nove numidijske leve, ki naj jutri preizkusijo svoje zobe nad kristjani.

Deček (zakriči): Že jutri?

Drugi: Jutri! O Bog, o Bog!

Duhovnik: Mir, bratje! Jutri bodo morali umreti in nihče ni prejel Telesa Gospodovega za krepčilo na zadnjo pot.

Deček: Oče, dajte, naj grem jaz v ječe. Jaz jim ponese Gospoda.

Duhovnik: Ne prideš do njih. Dva moža sem že poslal, Gaja in Festa, ki naj bi poizvedovala za pot, a se nista vrnila.

Deček: Ali naj ostane moj oče brez Popotnice?

Duhovnik: Dolgo sem premišljeval, kako bi napravil. Samo ena pot je, da bi mogli v ječe.

Množica (drug za drugim in obenem): Ena pot? Katera pa? Povejte, oče!

Duhovnik: Otroci morate tja. Nihče ne bo slutil, da nosite Popotnico.

Nekdo: Dečka.
Nekdo drugi: Otroci naj gredo tja?
Duhovnik: Otroci, ali si to upate?
Kdo ima pogum?

Otroci (vsi): Jaz! Jaz! Jaz!...
Duhovnik: Prehitro ste pripravljeni. Pomislite: kdor gre, vidi zdaj mogoče zadnjič očeta in mater. Mogoče gleda zadnjikrat ta lepi božji svet.

Deček (zakličice): V nebesih se homo spet vsi videli. Kdo je tako boječ, da ne bi šel?

Otroci: Nihče! Nihče!
Duhovnik: In vendar vsi ne morete iti.

Deček: Dečki naj gredo, deklice naj pa ostanejo tu!

Dečki (vsi): Da, da! Deklice naj ostanejo!

Deklica: Me imamo prav tako pravico kakor vi! Me gremo tudi!

Deklice: Tudi me gremo!

Tarcizij (stoji pred dečki in govori deklicam): Ve ostanete! Doma morate pomagati materam. Delo izven doma je za nas!

Deklica: Ne ostanemo! Tu ne gre za dom in kuhinjo, gre za božjo službo.

Tarcizij: Pri božji službi sme nastopiti samo deček in zato ve ostanete!

Zena: Ali ste ga slišali?!

Duhovnik: Tarcizij ima prav. Deklice ostanejo.

Deklice (niso prav nič vesele te odločitve in se nekoliko umaknejo.)

Dečki: Mi pa smemo iti! Mi pa smemo iti!

Duhovnik: Izmed vas sme iti samo eden, ker nihče ne sme niti najmanj sluttiti, kaj nese v ječo.

Dečki (vsi): Ta bom jaz! Ta bom jaz! Jaz! Jaz!...

Duhovnik: Pomislite, mladci! Za vaše življenje gre!

Tarcizij: Poslušajte me, kar vas je mojih let! (Dečki se obrnejo k njemu.) Kaj smo davi sklenili? Da bo eden voditelj, ki ga boste vsi poslušali. Da ali ne?

Dečki (vsi vprek): Da, da!

Tarcizij: In kdo je vaš voditelj?

Nekaj dečkov: Tarcizij, Tarcizij!

Drugi dečki: Torkvat! Torkvat!

Deček: Nič še ni določeno! Ni še določeno!

Več dečkov: Tarcizij je voditelj!

Tarcizij: Slišali ste, oče, torej pošljite mene v ječo!

Nekaj dečkov: Ne! Ne!

Večina dečkov: Tarcizij je voditelj! On naj gre!

Duhovnik: Torej odločim jaz: Tarcizij pojde!

Mož: Ta je pravi junak!

Dečki: Živel Tarcizij!

Duhovnik: Zdaj pa pojdimo, da izročim Tarciziju sveto Popotnico.

(Vsi odhajajo.)

Deček: Poslušajte, kako napravimo! Tarcizija ne bomo pustili samega. Vsi skupaj ostanemo in pojdemo za njim toliko oddaljeni, da ga bomo še videli. In če mu bo kdo kaj hotel, hitro priskočimo.

Vsi: Da, da, tako napravimo!

(Odidejo za drugimi. Torkvat in njegovi poganski prijatelji pridejo.)

Christopherus: Ne ljubi se mi več sedeti, prijatelj. Glej, Najmogočnejši potrebuje junake, prave junake, ki se postavijo zanj, tudi če gre za življenje. Ali ni so to borci za mojega Gospoda,

kakršnih potrebuje? Stari in mladi, dečki in deklice. In ta Tarcizij? Vsi hočejo Boga nositi. Christopherus ni več sam. Vsak izmed teh je Christopherus.

Kronist: Tiho, božji popotnik, zgodba se še ni končala. Glej, tam prihajajo drugi! In nihče izmed njih ni Christopherus. (Obmolkneta.)

Torkvat: Videli boste, kako hitro opravim s Tarcizijem. Preden se zaveste, bo že na tleh.

Prvi izmed dečkov: Ne hvali se prezgodaj! Večina misli, da bo zmagal Tarcizij!

Torkvat: Ha, tisti, ki nič ne razumejo! Trapi!

Drugi deček: Kaj, če bi se šli rajši kaj igrat?

Tretji: Balineali bi lahko.

Torkvat: Pa dajmo, jaz grem zraven! Porazdelimo se!

Deček: Najmlajši izbirajo. Začnita, Krasus in Antón!

Krasus: Jaz izberem Torkvata.

Antón: Torkvata, seveda! Potem morata dobiti!

Krasus: Jaz sem najmlajši in začnem.

Torkvat: Tako je, prav ima! Spremeniti se ne da nič.

Deček (Anton): Zdaj bi moral biti tukaj Tarcizij, potem bi se ti ne bilo treba bati Torkvata.

Drugi deček: Če govoriš o volku... Glej, tam prihaja!

Dečki: Živel, živel, Tarcizij bo tudi igral!

Antón (hitro): Jaz izberem Tarcizija!

Krasus: To ne gre vendar! Zdaj začnemo znova.

Antón: Oho, tako nismo stavili. Ti si si izbral Torkvata in zdaj sem jaz na vrsti in si izberem Tarcizija!
(Pride Tarcizij, ki drži eno roko skrito na prsih.)

Deček: Živio, Tarcizij je tu!

Antón: Jaz sem si že izbral tebe!

Drugi: Balineamo.

Tarcizij: Ne bo nič! Ne utegnem.

Torkvat: Ne kvasi neumnosti, saj sicer vedno utegneš!

Deček: Pol ure balineanja — s tem ne boš nič zamudil!

Antón: Kar tu se postavi, z menoj si!

Tarcizij: Ne morem, moram drugam.

Torkvat: In jaz ti ukažem, da ostani!

Tarcizij: Ti mi nimaš nič ukazovati.

Drugi: Ne prepirajta se! Kar sem stopi, Tarcizij, in balineaj malo z nami!

Krasus: Kar imaš v roki, lahko odložiš.

Tarcizij: Če vam pa pravim, da nimam časa! In kar imam v roki, tega tudi ne morem odložiti.

Torkvat: Ali misliš morda, da bi ti kdo kaj sunil?

Drugi: Tako neumno se nisi še nikdar izgovarjal!

Antón: Šlek, šlek, šlek! Ali si čul, močni Tarcizij?

Tretji: Primaži mu jo, Tarcizij!

Tarcizij: Ne bom se prepiral z vami. Zdaj grem. (Hoče iti.)

Torkvat (mu zastavi pot): Nikamor ne pojdeš! Tu ostaneš! Strahopetec, ki se bojiš najmanjših in se ne braniš, ko te izzivajo! Tukaj se pokaži, kar tukaj se spoprimeva!

Nekaj dečkov: Daj ga, Torkvat!
Drugi: Zgrabi ga, Tarcizij! Vrzi ga!
Tarcizij: Umakni se, Torkvat! Jaz se ne morem zdaj s teboj poprijeti, Pusti me, da opravi svoj posel. Potem se vrnem in se spoprimeva!

Torkvat (kriči): Če ne ostaneš zdaj tukaj in se nočeš boriti z menoj, potem si strahopetec!

Deček: Torkvat, s Tarcizijem nekaj ne more biti v redu! Gotovo je kaj ukradel, sicer bi se ne branil, da ne bi pokazal.

Torkvat: Na dan s tem, kar imaš, tat!

Drugi dečki: Fej, Tarcizij!

Drugi: Pokaži vendar, Tarcizij! Sicer bodo zares mislili, da si kaj ukradel.

Tarcizij: Nič nisem ukradel. In zdaj se umaknite, da lahko grem!

Torkvat (ga zgrabi za rame in ga trese): Zdaj nam pokaži, kaj si ukradel, ali pa te vlečemo pred mojega očeta.

Tarcizij (ga sune in odrine z desnico, ki je prosta; za trenutek se tedaj opazi posoda z Rešnjim Telesom.)

Krasus (zakriči): Jaz sem videl! Jaz sem videl! Neko krščansko svetinjo ima! Krščanski križ sem videl! Tarcizij je krščanski pes!

Torkvat (se zdrzne in nekoliko umakne): Krščanski pes? Kaj? Krščanski pes?

Krasus: Da, prav razločno sem videl. Nekdo drugi: Prekleti krščanski pes!

Drugi: Po njem! Pobijte ga!
Anton: Vzemite mu krščansko svetinjo!
Torkvat: Ti pes krščanski! In moj

prijatelj si bil? Sem s krščansko svetinjo! Moj oče jo dobi in jo ponese v Bacchov tempel!

Tarcizij (se je tako umaknil, da ima hrbet prost): To ste junaki! Če bi imel prosto roko, bi se mi eden ne približal! Nazaj! Kdor se me dotakne, ga pobijem!

Torkvat: Daj nam krščansko svetinjo, potem lahko greš!

Drugi: Krščansko svetinjo, krščansko svetinjo! Ven z njo!

Tarcizij: Jezus, zdaj se bom boril zate! Kar poskusite! Z eno roko vas pobijem!

(Maha in se tako obrača, da se mu ne upa nihče blizu.)

Torkvat (kriči): Po njem, strahopetci! Da ne bi zgrabili kristjana?

Anton (sopeč): Saj se bori kakor demon!

(Neki deček pobere desko, in se z njo od strani priplazi k Tarciziju, ga udari in podere na tla.)

Krasus: Padel je! Padel je!

Deček: To je bilo zahrbtno, to je bilo zahrbtno!

Drugi dečki: Za krščanskega psa je kar prav!

Torkvat: Vzemite mu krščansko svetinjo!

(Nekateri se sklonijo nad Tarcizija.)

Deček: Ne izpusti!

Torkvat: Stran, slabiči! (Skuša sam razkleniti Tarcizijevo roko in jo odtrgati od prsi.)

Deček: Hahaha, tudi ti nič ne opraviš!

Torkvat: Tak pes! Pomagajte vendar!

(Tedaj pritečejo krščanski dečki.)
Prvi kršč. deček: Ti pobalini so Tarcizija pobili.

Drugi: Po njih!

Poganski dečki: Bežimo! Hitro, hitro!

(Odbežijo, Torkvat se ne more dovolj hitro dvigniti.)

Kršč. deček (zgrabi Torkvata): Kolovodjo imam!

Drugi: Dobro ga drži! (Zgrabijo ga še oni in ga pomagajo držati.)

Kršč. deček: Za to se boš še pokoril!

(Nekaj dečkov se je sklonilo nad Tarcizija, eden je sedel in oslonil njegovo glavo na svoje prsi.)

Deček: Ali je mrtev?

Drugi: Še diha!

Tretji: Obveži mu to ruto okoli glave! (Mu jo obveže.)

Četrty: Podla sodrga! (Torkvatu): To si bil ti, hudoba! In ti naj bi bil njegov prijatelj!

Torkvat (kljubujoče): Jaz nisem bil, a prav se mu je zgodilo!

Deček (stopi s stisnjenv pestjo predenj): Jezik za zobé: ali te tako nakrešem, da boš videl zvezde, ubijalec!

Tarcizij (odpre oči in tiho zakliče): Janez!

(Nagovorjeni se obrne in vsi pogledajo Tarcizija in so veselo presenečeni.)

Deček: Hvaljen bodi Jezus, še živi!

Drugi dečki: Še je živ! Še je živ!

Tarcizij (tiho): Ne stori Torkvatu nič hudéga, Janez! Gospod je tukaj in On noče prepira.

Deček: Glejte, oče Pavel prihaja in še drugi z njim!

Drugi dečki (kličejo): Semle pridi-te, tu leži Tarcizij, ki so ga skoraj ubili!

Duhovnik (pride z drugimi dečki): Tarcizij? Kaj se je pa zgodilo?

Deček (pokaže na Torkvata): Tu je eden iz ubijalske drhali!

Deček: Sin mestnega svetnika je!

Zena: Jabolko ne pade daleč od drevesa!

Deček: Pokoriti se bo moral za to!

Dečki: Da, pokoriti, pokoriti!

Tarcizij (tiho): Oče Pavel!

Duhovnik: Tiho, Tarcizij bi rad govoril!

Tarcizij (tiho, v presledkih): Torkvata naj izpustijo, saj sem rešil Telo Gospodovo. In to je najvažnejše.

Deček: Pa te je vendar pobil!

Tarcizij: Bil sem v službi najvišjega Gospoda, ki ne želi maščevanja.

„Moje je maščevanje,“ pravi Gospod. Izpustite ga!

Duhovnik: Tarcizij ima prav, izpustite ga! (Dečki ubogajo, a vidi se, da jih je stalo dosti premagovanja.) In zdaj lahko greš! Ognite se!

(Ognejo se tako, da napravijo za Torkvata špalir.)

Torkvat (pogleda in se močno čudi): Ali smem res iti?

Duhovnik (mu pokima)

Torkvat (se skloni nad Tarcizijem): In ti se ne boš maščeval nad mano, Tarcizij?

Tarcizij: Ne bom se, Torkvat!

Torkvat: Pa zakaj ne? Zakaj ne? Vsak bi se!

Tarcizij (vzame iz nedrja posodo s Popotnico): Glej, Torkvat, tu notri je nebeški Kruh. To je naš Gospod, ki je

umrl za nas na križu. In On je rekel, da moramo odpustiti.

Torkvat (močno začuden): In so vsi kristjani taki?

Duhovnik: Vsi pravi kristjani bi morali biti taki.

Tarcizij (tiho): Oče Pavel, tu imate Telo Gospodovo. Nihče se ga ni smel dotakniti, dokler sem ga jaz nosil.

Duhovnik: Bratje, pozabili smo, da je Telo Gospodovo med nami. (Kleče vzame posodo iz dečkovih rok. Vsi pokleknejo, samo Torkvat stoji in gleda še vedno ves začuden.)

Duhovnik: Pogumen in hraber dečko si, Tarcizij. Kdo bo zdaj nesel Telo Gospodovo našim ubogim ujetim bratom? (Vsi dečki se dvignejo.)

Otroci (vsi vprek): Jaz! Jaz pojdem! Jaz! Jaz! Jaz!

Duhovnik (drži Popotnico visoko, obraz mu žari od veselja): Otroci, pogledajte Tarcizija! Njegovo telo je pobito in uničeno. Ali si upate kljub temu na pot?

Otroci (vsi): Da, da!

Torkvat: Kaj? Vsi ti se ne bojijo nič smrti? Kaj bi moral napraviti?

Duhovnik: Naši bratje vzdihujejo po ječah. Jutri jih odvedejo v smrt. Preden umrejo, bi jim moral kdo izmed teh otrok nesti Telo Gospodovo, da bi se pokrepčali za zadnjo pot.

Torkvat: Nič ne vem, kaj je to, a za vas kristjane mora biti nekaj velikega in svetega. In to naj bi nesel kdo izmed dečkov v ječo?

Duhovnik: Da, to bi radi.

Torkvat: Toda če jih zasačijo, jih vržejo zverem. Ali vedo to?

Duhovnik: Vedo.

Torkvat: In bi vendar radi nesli? Potem je vsak izmed njih junak. (Poklekne pred Tarcizija): Tarcizij!

Tarcizij: Torkvat?

Torkvat: Ne umaknem se od vas, tu ostanem.

Tarcizij: Bog bodi zahvaljen!

Torkvat: Tudi jaz bom vaš. Jaz bi rad... (prekine se in plane pokoncu): Duhovnik, jaz bi šel rad v ječo in nesel vašim bratom vaš sveti kruh.

Deček: Mi imamo prvi pravico!

Deklica: Saj je še pagan!

Otroci: Mi gremo! Mi gremo!

Torkvat: Toda mene vsakdo pozna in vsi vedo, da sem sin mestnega sodnika. Mene ne bo nihče ustavljal in nihče prijel.

Mož: Veš, nič ne vemo, ali naj bi ti zaupali, dečko!

Torkvat: Vsi otroci me poznajo in vedo, da zmerom držim besedo. Ali sem kdaj besedo snedel in je nisem držal? (Otroci molčijo.)

Tarcizij (tiho, a razločno): Vedno si držal besedo, sicer ne bi bil postal moj prijatelj. Potrdite vendar, dečki, da je res!

Deček: Res je, tega ne moremo tajiti.

Drugi: Da, res je!

Torkvat: Še enkrat vas prosim, dajte, naj grem jaz, ki gotovo prinesem vaš sveti kruh v ječo.

Tarcizij (prav tiho): Oče Pavel, prosim vas, naj gre Torkvat.

Duhovnik: Tarcizij ima pravico do te želje. Torkvat naj gre!

Deček: Naj gre, ker hoče Tarcizij!

Drugi: Naj gre! Naj gre!

Duhovnik: Dam ti Telo Gospodovo,

Torkvat. Nesi ga v ječo in misli na Tarcizija, ki ti je s svojo krvjo pokazal pot.

Torkvat (vzame Popotnico in poklekne z njo k Tarciziju): Ti si voditelj, Tarcizij. Popolnoma si me premagal in za vedno. Zdaj grem tvojo pot in bom hodil za teboj. Ali boš spet moj prijatelj?

Tarcizij: Tvoj prijatelj sem, Torkvat. Zbogom! Ko se vrneš, bom jaz že v nebesih.

Torkvat (kleči. Popolna tišina. Orgle nalahno zaigrajo. Nato se dvigne in reče): Zbogom! (Odide.)

Duhovnik (začne z močnim glasom): Hvala večnemu Bogu! (Vsi pojo.)

Duhovnik: Bratje, zdaj pa nesimo Tarcizija njegovi materi!

Mož (ki je držal Tarcizija v naročju): Ni več treba, oče Pavel. Tarcizij je v nebesih.

Duhovnik (pristopi): Tarcizij je umrl?

Vsi vprek: Umrl? Umrl?...

Dečki: Zdaj nimamo več voditelja!

Deklice: Ubogi Tarcizij!

Duhovnik: Ne žalujte! Junak je bil in nosi zdaj mučeniški venec.

Deček: Kristonosec je. Odrešenika je nosil v svet.

Duhovnik: Da, Kristonosec je. Sveti Tarcizij, prosí za nas, da bi tudi mi nosili Zveličarja v svet.

Vsi: Sveti Tarcizij, prosí za nas, da bi vsi nosili Zveličarja v svet.

Mož (začne z mogočnim glasom): Kristus, kraljuj!

(Med pesmijo vsi odidejo. Mož nese mrtvega Tarcizija v naročju. Orgle polagoma izzvenijo. Zavesa pade šele ob prvih stvkih Kristoferovih.)

POSVETITEV

Christopherus (hito vstane): Odpri svojo knjigo, vprašati moram! Té tu spodaj moram vprašati, stare in mlade, ali je danes še kaj Kristonoscev na svetu! In ti boš zapisal, kar bodo odgovorili, da ponese njihove odgovore pred prestol Najmogočnejšega!

(Stopi v sredo pred občinstvo in govori): Jaz sem božji popotnik. In moj poklic je, potovati vse čase po vsem svetu. In ljudi moram izpraševati, ali še nosijo Kristusa po svetu in v svet, kakor ga je nosil Tarcizij, ki ste ga videli, kako se je boril in umrl za Kristusa.

(Mož v dvorani vstane.)

Mož: Tisoč bremen nosi svet, Christopherus, samo bremena, ki je Kristus, ne nosi. Tisočerm gospodom služi svet, samo najvišjemu Gospodu ne služi. K tisočerm ciljem potujejo ljudje, samo h Kristusu ne potujejo.

Otroci v dvorani: To ni res!

Mož: Res je! Tisoč bremen nosi svet: brezposelnost, revščino, stisko, davke in dajatve — vse to prenaša in še tisoč drugih stvari. Nihče pa ne nosi ob vseh teh bremenih, v vseh teh stiskah in nadlogah Kristusa. Tisočerm gospodom služi: oblastnikom zemlje, knezom in gospodom, svojemu jazu in svojim željam. Zapovedi Najmogočnejšega tepta z nogami. K tisočerm ciljem potujejo. Ta hoče biti srečen, oni hoče postati bogat, spet drugi mogočen in tretji slaven. Gospoda in njegovega kraljestva pa nihče ne išče.

Otroci v dvorani: To ni res!

Mladed v dvorani: Tudi mi služimo.

Mož: Tudi vi služite. Navdušujete se

za sport in ste mu vdani. Premagovanje zahtevate, strnjenost. Za vzgojo skrbite in disciplino. In za skupnost delate in sledite voditeljem. Tudi vi služite.

Mladec v dvorani: Ali ni to nekaj velikega in lepega?

Mož: Veliko je in lepo, a nekaj manjka. In kar vam manjka, vam je pokazal Tarcizij!

Christopherus: In zdaj vas vprašam: Ali govori mož, ki vas obtožuje, resnico? Ali je res, da vam manjka, kar je najpomembnejše in največje? Ali je res, da pri vsem pozabljate, da bi morali nositi Najmogočnejšega Gospoda v svet?

(Otroci v dvorani molčijo.)

Christopherus (po kratkem odmoru): V drugič vas vprašam: Ali je res, da ste pozabili Najmogočnejšega?

(Otroci v dvorani spet molčijo.)

Christopherus (spet po presledku): V tretjič vas vprašam: Ali je res, da ne nosite Kristusa v svojem svetu:

(V dvorani se dvigne ena izmed žen.)

Zena: Ni res, Christopherus. Poglej te otroke v dvorani. Vsak izmed njih je Christopherus. Kristusa prvega svetega obhajila nosijo v srcih.

Mož: In vendar je res Christopherus. Gospoda nosijo po svetu, a ga skrivajo pred svetom.

Zena: Niso vedeli, Kristofer. Poučiti jih moraš in jim odpreti oči.

Christopherus: Govoril bom z njimi. Vprašam vas, otroci v dvorani: Ali ste pripravljeni in hočete nositi Zveličarja v svet kakor Tarcizij? Ali boste — vsak izmed vas — kakor jaz, Kristofer, nosili Kristusa?

Otroci (vsi): Bomo, bomo! Kakor ti bomo nosili Kristusa v svet!

Mladec: Kaj pa, ali se poslej smemo še igrati in gojiti sport, Kristofer?

Christopherus: Igrajte se in gojite sport, a tudi v igri in sportu morate nositi Kristusa, ki naj bo vaš kralj!

Drugi mladec: Ali se smemo še zbirati ob svojih voditeljih, Kristofer?

Christopher: Zbirajte se in ubogajte jih, a zavedati se morate, da je Kristus vaš najvišji Voditelj.

Tretji mladec: Ali smemo biti še v naših društvih in se ravnati po njihovih pravilih in predpisih?

Christopherus: Smete, samo besede mojega mogočnega Gospoda ne smete pozabiti: Kjer sta dva ali so trije v mojem imenu zbrani, tam sem jaz sredi med njimi. In vsako vaše društvo mora biti tako, da je lahko Gospod sredi med vami.

Deklica: Kaj pa me, ali smemo še peti in rajati, Kristofer?

Christopherus: Pojte in rajajte in veselite se, zakaj Najmogočnejši je vaš Gospod. In zaradi tega morate biti vesele.

Druga deklica: Ali se smemo še lepo oblačiti in krasiti, Kristofer?

Christopherus: Krasite se in oblačite se lepo, zakaj najmogočnejšega Gospoda nosite v svet. In tako se krasite in tako se oblačite, da bo ves svet vedel, da nosite Kristusa.

Otroci (vsi): Vsemogočnega bomo mi vsi nosili v svet, o Kristofer! Vsemogočnega, ki nam napolnil je srce, ko danes v svetem obhajilu smo prvokrat sprejeli ga!

Deček: Izbrali smo ga za voditelja! Drugi dečki: Mi vsi, vsi / za Kristusom voditeljem / navdušeni / v življenju tem / hodili bomo svoje dni.

Deček: Kakor Tarcizij bomo vsi / in s sportom, z igrami / in z vsem, kar mlado srce veseli, nosili bomo Kristusa, da ga vesoljni svet spozna!

Drugi (ponovijo besede dečkove in še dostavijo): In izogibali dejanj se bomo vseh povsod, ki žalosten bi bil jih naš Gospod!

Deček: Okoli Njega vsi se strnemo, / da v naši sredi vedno bo / in družil s svojo sveto nas rokó!

Drugi (ponovijo dečkove besede, katerim dostavijo): On je Gospod, naš Bog, in mi vjščakov smo njegovih krog!

Deklica: O, naša srca so vesela, / Gospoda vseh gospodov v svetem obhajilu prvič so prejela, zato rokó si zdaj podajamo / in srečne ko nikoli rajamo!

Vse: Njemu pesem pojemo / in veselo rajamo, ker naš Gospod mogočen je nad vse!

Deklica: V oblekah lepih svilenih, s cveticami okrašene, smo kakor pomladanji dih, a ves naš kras Gospoda sleherni veličaj čas!

Vse (ponovijo in dodajo): Saj Njemu vse živimo, v Njegovo čast cvetimo!

Otroci (vsi): Mi vsi, mi vsi, o Kristofer, ko ti nosili bomo Kristusa na vse strani svetá. Mi vsi ga nosimo, Zveličarja zdaj v srcih svojih in hodimo, Tarcizij po stopinjah tvojih. Mi vsi, mi vsi bi radi pomagali odréšiti svet, ki je v temó in greh odet in še preklet. Ko Kristusa po nas spozna, prišel bo čas življenja novega!

Christopherus: Tako, zdaj bom lahko vesel / po svetu širnem šel. / Zapiši v knjigo večnosti, pisar, kar slišal tu in videl si! Otroci vsi, ki tu stojé, služiti Kristusu želé! Poslušajte me, dečki vi, poslušajte me, deklice, kaj vam še naročim v slovo: Le glejte, da ko pride čas, veseli bo sleherni iz vas veseli zapisal v knjigo to: Kar sem obljubil, držal sem zvestó!

(Nato zapoje deček v dvorani in ob spremljanju orgel vsi):

V svet nosimo mi Kristusa, da vodi nas, smo izbrali ga: Njegov nam prapor plapola, oj plapola! Vsi Kristusa nosimo v svet, vsak zanj naj se žrtvuje vnet v pogumu svojih mladih let!

V svet nosimo mi Kristusa in ko ves svet ga prepozna, nič več ne bo na njem gorjá, nič več [gorjá.

Vsi Kristusa nosimo v svet, etc.

V svet nosimo mi Kristusa, ker vemo, da svet brez Bogá je ko puščava žalostna, oj žalostna. Vsi Kristusa nosimo v svet, etc.

Christopherus: Nisem zaman prišel med vas, a zdaj naprej me kliče čas, zato pozdravljeni, ko čakajo še dolge me poti! Ne bom vas pustil samih tu, vse vas izročam božjemu duhovniku, ki naj s posvéceno rokó blagosloví vas vse in v veri potrdi! A zdaj, božji pisar, na pot, ki nanjo kliče me Gospod!

(Medtem ko odhajata, stopi na sredo odra duhovnik.)

Duhovnik: Božji blagoslov nad vas, otroci, ki ostaní nad vami zdaj in vse dni do konca. In še molite za menoj!

(Začne 112. psalm.)

Hvalite, otroci, Gospoda,

hvalite in poveljujte ime Gospodovo!

Vsi, ki so v dvorani: Hvaljeno bodi ime Gospodovo zdaj in na vekov veke!

Duhovnik: Od jutranje zore do večerne zarje naj se glasi imenu našega Gospoda.

Vsi: Gospod vlada nad vsemi narodi in Njegova slava se razlega v nebeških višavah!

Duhovnik: Kdo je naš Gospod, ki ima prestol v nebeških višavah, ki gleda na male v nebesih in na zemlji!

Vsi: Ki daje moč tistim, ki so šibki, in dviga iz nizkotnosti uboge.

Duhovnik: Slava Očetu in Sinu in Svetemu Duhu.

Vsi: Kakor je bilo v začetku, tako zdaj in vselej in vekomaj. Amen.

Duhovnik: Blagoslavljam vas, ki ste prejeli Kristusa in ga boste nosili, nosili kakor Kristofer. Blagoslavljam vas, kakor je blagoslavljal Abraham. Blagoslavljam vas, vašo dušo in telo. Blagoslavljam vas za vsak dan, ko boste nosili Kristusa med ljudi. Blagoslavljam vas in sleherni vaše dobro delo, ki ga boste naredili, hodeč za Kristusom. Blagoslavljam sleherni vaše veselje, s katerim prinesite ljudem Kristusa. Blagoslavljam vas! Vzemite ta blagoslov s seboj. O, da ne bi nikdar pozabili dne, svetega, velikega dne, ko ste sprejeli Kristusa, da ga nosite. Bodite vredni tega dne kakor Tarcizij! Blagoslov Boga vseмогоčnega Očeta in Sina in Svetega Duha naj pride nad vas in ostani vedno pri vas. Amen. Tako bođi!

(In vsi zapoje pesem krstne obljube ali pa molijo krstno obljubo v zboru)

Čudežni večer

Marija Gašperšičeva

1. prizor.

(Angeli kleče ob oltarju; ko se zastor dviga, zvoní Ave Marijo, nato nekaj časa popolna tišina.)

1. angel: Nocoj je zvonjenje čudovito.

2. angel: In lilijski cvetovi dehte kot še nikoli.

3. angel: Še večna luč, se zdi, drugače sveti.

4. angel: V skrivnostnem miru božje hiše je nocoj vse bolj kot kdaj dih božji.

2. angelj: Nocoj so srca v svetem pričakovanju nemirna.

4. angel: Nocoj so najlepši spomini najsončnejši.

1. angel: Nocoj je vsaka misel posvečena Njemu.

3. angel: Nocoj so še sanje molitev.

1. angel: Čudovit je nocojšnji večer, lep in mil, kot nasmeh nedolžnega deteta, ki bo jutri prvič prejelo Jezusa v svoje sree.

2. angel: Prisluhnite, bratje, nocoj! Prisluhnite utripom človeških src in mislim, ki v noči pred oltar hitijo, in čudeže boste spoznali.

4. angel: Beli čudež čistosti otroške blažene vere, ki dvoma ne pozna in ki je jasna kot sončna luč.

3. angel: Prisluhnite molitvi mater, ki sleherni večer v skrivnostih rožnega venca izgorevajo za deco; prisluhnite nocoj njih svetem bedenju, veličini njihov ljubezni in njihov žrtve. Potem se ne boste čudili, da bodo jutri otroške duše kot zlati kelih.

1. angel: Prisluhnite težkim skrbbem in trpkemu ponosu očetov, ki deco nemo blagoslavljaajo za prelepi dan.

2. angel: Prisluhnite ljubezni dekliški, ki je obdala oltarje in obhajilne mize s cvetjem in smehljaajočim pomladnim dihom.

Vsi: Čudovito, čudovito!

3. angel: To noč ne bomo ne minuto sami z Bogom; saj vse nocoj osredotočeno je v Njem.

4. angel: In skryna pota duš nocoj peljajo le k oltarju.

Vsi: Prisluhnimo čudežem vere.

2. prizor.

(V ozadju poje kvartet „Povzdigovanje“ iz Tomčeve maše „Stopil bom k oltarju“):

To moje živo je Telo,
ki se za vas daruje,
ta kelih moje je krvi,
ki se za vas žrtvuje...

(Tišina, nato iz daljave otroška pesem, ki se približuje): Bodi pozdravljen, zlati moj dan...

3. prizor.

Otroci (pridejo od desne v ospredje, praznično opravljeni, vsakega spremlja angel varuh. Pokleknejo k obhajilni mizi, angeli za njimi).

1. deček: Jezus! Nocojšnjo noč ne moremo zaspati, ker je naše pričakovanje tako veliko in silno.

1. deklica: Angeli božji vodijo vse naše misli k Tebi.

Vsi otroci: Jezus, tako težko te pričakujemo. Ti sam veš, kako so čista naša srca, kako velika je naša ljubezen in kako živa je naša vera. Vemo, da si Ti Bog, Vsemogočni; da si naš Kralj pod skromno podobo kruha. Verujemo v čudež, ker so naše duše nedolžne in tako preproste. Za nas si dobri Oče, prijatelj otrok. Kličemo in prosimo Te: Jezus, pridi, pridi!

Angeli varuhi (gredo k angelom ob oltarju.)

1. deček: Molite z nami, angeli nebeški!

1. deklica: Radujte se z nami, ker je naš delež v Bogu.

Slika za proslavo prvega sv. obhajila

Osebe:

Stirje angeli
otroci
angeli varuhi otrok
matere
očetje
dekleta
Kristus

Pozorišče: Z zavesami in s kakim stebrom naznačena kapela; v ospredju v ožjem prostoru preprost oltar, v ozadju križ, pred oltarjem obhajilna miza, vse okrašeno za drugi dan.)

Otroci in angeli: O Jezus, ti si rekel: Pustite male k meni priti, zakaj takih je nebeško kraljestvo. Hvala in slava Ti, Kristus, veselje naših src. Ostani sreča naših mladih dni.

1. angel: Ne daj, Gospod, da bo zaman otrok molitev.

3. angel: Ne daj, Gospod, da bo zaman molitev mater.

4. prizor.

(Iz ozadja baritonski solospjev, Tomčevga „Obhajila“):

Odpri srce mi, dragi brat,
da stopim v tvoje duše hram,
da ti prinesem srečo pravo,
da mir ti svoj nebeški dam.

(Med spevom prihajajo matere, očetje in dekleta; po istem redu pokleknejo za otroki.)

1. mati: Matere prišle smo k Tebi.

2. mati: Prišle smo, da ti povemo, kako nam je pri srcu ta sveti večer.

Matere: Nocoj je naša molitev še bolj iskrena. Jutri Ti bomo pripeljale te svoje ljube malčke, da boš prvič ves njihov in oni vsi tvoji. O, hvala Ti za neizmerno milost!

1. mati: Daj, Gospod, vodi jih z dobrotno roko, da bodo do smrti Tvoji otroci, vdani in verni kot danes.

Vse: Daj, Gospod!

Angeli: Usliši, Gospod, priprošnje očetov.

Oče: Okorna je naša beseda, a naše srce je toplo in otroško verno.

Očetje: Tvoji smo, in Tebi izročamo svoje najdražje.

Angeli: Usliši, Gospod, prošnje deklet, ki hodijo po Tvojih stopinjah.

Dekle: Okrasile smo oltar za Tvoj najlepši dan. Ti veš, da je v vsakem cvetu, ki smo Ti ga v dar povile, del naše vesele mladosti, del naše ljubezni.

Dekleta: Daj, Gospod, da bomo Tvoji ljubeči otroci vse dni kot so ti mali.

1. angel: Gospod, vsa verna srca utripajo nocoj v čudno lepih spominih. Še napol izgubljena duša se z žalostnim kesanjem zamisli v dan, ko je tako željno pričakovala Tvojega prihoda.

Oče: Gospod, življenje je tako težko.

Vsi: Pomagaj!

Mati: Trpljenje je naš vsakdanji kruh.

Vsi: Tolaži!

Dekle: Skušnjav je polna naša pot.

Vsi: Rešuj, Gospod!

1. angel: Jezus pa je rekel: Pridite k meni vsi, ki ste trudni in obteženi, in jaz vas bom poživil. — Jaz sem pot, resnica in življenje.

Vsi: Verujemo, Gospod, da je le v Tebi resnica! Nocoj, ko te željno čakajo otroška srca, ti obljublamo: Ti boš naš božji kruh, da bomo močni v veri, v upanju in v ljubezni. Blagoslovi nas!

Otroci: Pridi, Jezus, pridi, in nas blagoslovi.

Kristus (se prikaže ob oltarju in blagoslavlja): Pridite k meni vsi — v imenu Očeta...

(Zavesa se zagrne.)

Nemški napisal Oskar Renner S. J. — prevedel Janko Moder

Igralci:

Sedem nosilcev plamenic

Dobro življenje

Otrok

Ljubimec

Delavec

Vojak

Lahkoživec

Trpin

Duhovni

Smrt

(Za igranje na prostem je pripravljen velik oder ob robu gozda. Proti gozdu je obdan z zaveso do višine moža. Ta zavesa je tudi na obeh straneh odra, spredaj pa pada proti stopnicam. V sredi stoji klop. — Sedem nosilcev plamenic počasi nastopi z desne: za njimi gre „dobro življenje“. Smrt je spočetka daleč zunaj v gozdu, toda pri vsakem novem prizoru pride bliže. — Igra se lahko izvaja tudi v dvorani.)

Sedem nosilcev plamenic (se postavi v enakih razdaljah pred odrom):

Sedmere luči smo življenja:

ko mine ena luč,

deset prešlo je let

in že v daljavi kliče

Smrt (zakliče iz gozda): Smrt!

Dobro življenje (sredi odra):

Jaz dobro sem življenje

in sedem mož zdaj pojde mimo mene:

povem jim, kdo sem jaz. —

Nikar ne mislite,

da valjam

v svilenih se blazinah.

praznike praznujem,

pijem staro vino,

Vse več sem

in mirno lahko si rečem:

živim zares težko,

dobička skoraj ni,

a vest me ne teži! (Pokaže na prsi.)

Ko marsikdo od vas v trpljenju tiho

{joče,

tolažim ga, da že v prihodnjih dneh

{mogoče,

prišlo bom k njemu, da mi bol bo vso

{zaupal.

Kdor buden je vsekdar,

ta pač ne bo obupal

nikdar! (Se usede na klop.)

Prvi nosilec plamenice: Zdaj gre otrok!

I

(Otrok pride z leve.)

Otrok (govori):

Sijal je ščip

in zvezdic sij,

ko zbudil sem se v mehki travi.

Le vetra dih,

potoček tih

in zvon pastirski tam v daljavi:

Očeta ni

in mame ni,

ostal sem sam na svetu —

Zdaj pa otdod

na dolgo pot

grem k materi, k očetu.

Dobro življenje: Sorodnikov nič ne poznaš?

Otrok: Imajo svojo deco.

Dobro življenje: In kaj premišljaš zdaj, ko hodiš po cestah in trkaš brez uspeha na človeška srca vsa?

Otrok: O, to so čisto lepe ure; takrat na mater mislim in očeta. — Bila sta dobra mi. Učila sta me skromnosti.

Dobro življenje: Res srečen si, poštene, dobre starše si imel. Saj dali so blagoslovljeno dušo s svojo srčno ti krvjo na pot!

Otrok: In če se do noči nobena vrata ne odpro, zatečem se kar v cerkev in molim za naslednji dan — mirno lahko zaspim: saj Bog me varuje.

Dobro življenje:

Vsa slava Ti, Oče,

Tvoj je svet, nebo je Tvoje,

odrekel to vednost si pametnim in

[modrim,

majhnim pa si oznanil vse to!

Da, Oče, Ti čuvaš nad njimi! —

Otrok: A kdo si ti? Saj zdi se mi, da sem te že nekoč prej videl.

Dobro življenje: Že večkrat sva se videla. Če bil povabljen kdaj k ljudem si dobrim v hišo, povsod si tudi mene vdel. Jaz sem za roko te povedel ljubeznivo, ti obed pripravil skromen. Zrahljal na slami sem preprosto ti ležišče in jutraj sem ti dal prigrizka za na dolgo pot.

Otrok: Vsa hvala ti! — Mogoče te zdaj smem še nekaj vprašati?

Dobro življenje: Saj veš, otrok, da sem s teboj!

Otrok: Kaj zmeraj blodil bom tako po svetu sam? Kaj zmeraj bom poslušal svete tuje in besede trde? Saj rad bi bil pri miru, tih in reven ves; a rad ven-

dar nekoč bi si porekel: Danes bom to in jutri to, čez leto pa oboje moje bo! — Kaj res ne bom nikdar tako si rekel? Kaj res ostal bom vse življenje le otrok boječ?

Dobro življenje: Otrok — nič več otrok: vprašanje to zastavil je že mož — ne boš ostal otrok življenje vse. Prišel bo čas, ko slišal več ne boš: Obedni ti sirotek! — Ko slišal boš: Kaj hoče ta drhal! Takrat bo v tvojem sreču vstalo zabavljanje; a bodi moj. Molila bova k Bogu, k svojemu Očetu. Potem pa skupaj bova šla po mestih in deželi. In prav gotovo stal nekje bo hišni gospodar na pragu; zagledal naju bo in rekel: Ti, mladi mož, potreboval bi tvojo moč. — Pristopil boš rekoč: Pomagal rad ti bom povsod! Sprejel te bo, poplačal ti zvestobo. In ti mu služil boš v pravičnosti kot dober mož:

saj blagor njim, ki služijo,

zakaj vladarji bodo.

(Otrok se oklene roké dobrega življenja. Oba gresta proti desni, otrok oddide, dobro življenje ugasne prvo plamenico. V istem trenutku zakliče daleč zunaj v gozdu:)

Smart: Prihajam!

(Prvi nosilec plamenice izgine.)

Drugi nosilec plamenic: Ljubimec je prišel!

II

Ljubimec (pride z leve).

Ljubimec: Končno vidim te vendar!

Dobro življenje: Zakaj pa si tako ves bled? —

Ljubimec: Trpljenje...

Dobro življenje: Trpljenje... Kaj trpiš, povej?

Ljubimec: Saj komaj upam si govoriti. Kadar bi rad govoril, zmeraj vsi smejo se.

Dobro življenje: Prijatelj, dobro veš: Ne smem se! — Daj, sedi zraven mene! — Zares to ni lepo. Zasmotvati trpeče, odsev je ozke duše.

Ljubimec: Potem bom brezobzirno in odkritosrčno vse povedal; zadevo rad s teboj dokončno bi uredil. S teboj bom kar naravnost vse govoril... Zaljubljen v žensko sem.

Dobro življenje: No, to je v redu! — Zasluži mar ljubezen?

Ljubimec: Svetniška pač podoba lepša ni! — Uničila je pokoj moje duše. Poskusil sem že glasbeno umetnost, ki zmeraj me je umirila poprej. Prepustil sem vsega se znanosti, da v njej bi črpal pozabljenje. A vse zaman: Srcé zahteva delež zdaj življenja in nič razum in pamet ne premore več.

Dobro življenje: To zadnje rekel si, da ne bi te s pobožnim govorjenjem pital.

Ljubimec: Tako je, da! A ne huduj se name; poglej, še Bog in božje prazno moji duše je postalo.

Dobro življenje: Prijatelj, vem in prav razumem te!

Ljubimec: Povedati pa ti moram tole, da bogokletnika ne boš me zval: Nikdar s podobo njeno misli slabih ne dobivam. Nasprotno je: Če nanjo mislim, vsako poželenje pogasim. Celo divjak pred njo bi moral biti povsem drugačen. Edino misel, da bi mogla pasti nekoč v roké pohótno, me močno razburi.

Dobro življenje: Prijatelj dragi, ti si človek plemenit. — Ne bom trpinčil te z opuhlim govorjenjem. Kar zdaj ti bom povedal, sočutje bo in razumevanje.

Vesel sem, da trpiš veliko; v možá boš zrasel, ki razúmel druge bo na dan trpljenja — smeh ho v tebi strt!

Ljubezen je prišla ti kar čez noč. Nanzanjen ni bil njen prihod. Prišla se ni vnaprej pokazat — v hipu je prišla. In taka ni bila, kot v knjigah piše: vsa mehka kakor tiho šepetanje.

Krepkó in s silo te je zagrabila, pahníla te pred žensko je. Obstal si tam in kot usoda je prišlo čez tebe, da ljubil si in moral ljúbiti!

Povej, če sem se zmotil!

Ljubimec: Zares, zares! — A glej, že slutim, kaj mi boš povedal zdaj in to me kar boli.

Dobro življenje: Potem ne slu-tiš prav, prijatelj moj.

Ljubimec: Da moram ljúbiti, pravkar rekel si, kajne, in da ljubezen je prišla nenadno k meni in me vzela s silo.

Dobro življenje: To rekel sem.

Ljubimec: Zdaj zdi se mi, da boš, kot bral sem že po knjigah, govoril o duhovni mi ljubezni?

Dobro življenje: Govoril bom.

Ljubimec: Tegà se, glej, bojim! Platonski naj bi ljubil, a tegà ne znam. Ljubezen ta, ki me prevzela je, je vzela tudi moje čute; v občutek moj se je zavrtala; da, vsako nitko bitja mojega trdnó drži.

Dobro življenje: Kaj misliš mar, da svétoval ti bom, da stri ljubezen čutno? — Ne! Kdor jo 'oropa čutov, ta lju-

bezen umori. In to po sveti ni postavi, ki jo dal je Bog; saj ta ljubezen raste iz naravi posvečenih src. In kar cvete v človeških srcih, naj sadov prinese v vsej lepoti.

Ljubimec: Kako to prav poveš! — Toda, če kmalu jaz, ki sem služabnik njen, ne pridem do gotove odločitve, potem obúpati pač bom moral nad sadovi vsega pravega človeštva.

Dobro življenje: Postani pač gospod ljubezni, ne služabnik. — Gotovo misliš s to ženó, ki si med tisoči jo zase izbral, ustvariti si bodočnost lepšo in srečnejšo.

Ljubimec: To hočem. Drugo ne bilo bi prav.

Dobro življenje: Naj sreča tvojega življenja bo ta sad. Ljubezen tvoja bodi sončni žarek, jutra dih, večerna rosa rahla, da sad življenja večnega z njo dozori. — Kaj je tako s teboj?

Ljubimec: Ne, ni tako.

Dobro življenje: A moralo bi biti! — Pravična je ljubezen, a vihar: Ni jutra topel dih, mogoče je vihar pomladni; ni sončni žar, pripeka je puščav; in rosa ni večerna, je prej oblak dežja. — Je mar tako s teboj?

Ljubimec: Zares, tako je!

Dobro življenje: A v takem stanju sreča tvojega življenja ne uspeva prav. — Mar ti ljubezen svojo v roke vzemi, rekoč: Z menoj boš šla! Potem pa skupaj k ženi pójdita in v dušo njeno splavajta kakor angel oznanenja; prav spoštljivo tam pozdravita in pokleknita rekoč: Pozdravljena..., potem počakaj na odzdrav: Kakor praviš, naj se mi zgodi. Zdaj boš gospod ljubezni, če seš bodočnosti

svojo boš gradit kot mož, ki sebi srečo kuje: čistó, zvestó, spodobno!

Saj blagor, blagor čistim srcem.

Bog sam jih bo poklical!

(Dobro življenje mu položi rokó na ramo in ga pospremi na desno, pri čemer ugasne drugo plamenico.)

Smrt (bliže): Prihajam!

Tretji nosilec plamenice: Zdaj delavec gre!

III

Delavec (pride z leve).

Dobro življenje: No, kam hitiš?

Delavec: Kaj tebi mar? — Saj pač lahko ravnam z denarjem, ki sem si ga z močjó odkupil, kot meni se zardi!

Dobro življenje: Na poti v krčmo torej.

Delavec: Za vruga! Mar naj bom služabnik še na cesti? Služabnik dela sem b'l osem ur, to je zadosti.

Dobro življenje: Dela si gospod in ne služabnik!

Delavec: Bolj smešnega odgovora nikdar še nisem čul! — Le hodi po tovarnah in vprašuj, če kje gospod jim dela bil bi dobrodošel! Vprašali bodo: Je kaj učen?... Ne! — Je poročen?... Ze šest otrok ima! — Je mar premožen?... Ne, toda lačen in ubog! — Potem dobiš klubuk: Z odličnim spoštovanjem!

Dobro življenje: Ze vidim, da pravilno ne umesh, kaj to pomeni naj: gospod nad delom človek bo. — Odtod izvira tvoja grenka žalost.

Delavec: In zdaj pregovor iz Zakona starega: Kakor ptič je za lét, tako človek za delo! — Ze poznam!

Dobro življenje: Le postoj! Zavezo staro dal je Bog; beseda božja sveta! — O, da skrbeti bi hotel le za to besedo! Spodobilo bi bolj se zate, kot loviti opuhle govornice. — Le kar povej: kaj iščeš pri kričačih teh po krčmah in po trgih?

Delavec: Tam najdem polno razumevanje! V cerkvah sem ga iskal zaman.

Dobro življenje: Potem si videl cerkve le od zunaj.

Delavec: Na zunaj so še znosne; znotraj pa tiščé!

Dobro življenje: O da, tiščé, drobé pod sabo; saj slabi vesti božja je bližina zoprna! — In ker tu izvira žalost tvojega življenja; Gospod nad delom nisi več, ker si služabnik napačnih željá. In želja ta tišči te k tlom, te bo zdrobila v prah, če zdaj poslušal več ne boš Boga. — Res, Bog ne govori v besedah sladkih, a kar pove, drži; in božji je ukaz svoboda.

Delavec: Prehiter si! — Ko bil sem namreč še mladíc in ko življenje prvo breme naložilo je na mé, tedaj poslušal sem na vse strani, kdo bo tolažil in umel me — Boga nikjer bilo ni.

Dobro življenje: Po ulicah in trgih Bog se ne nastavlja nič; nad vsakim ne kriči, ki tamkaj mimo gre. V tihoti Bog tolaži; in kdor bi rad ga slišal, naj vstopi v njega hišo in vrata za seboj zaprè. Povsod nam Bog samo na tihem govori. — Si kdaj poslušal ga?

Delavec: Ne!

Dobro življenje: Potem ne veš, kaj rad bi ti povedal.

Delavec: Če ti to veš, povej mi ti.

Dobro življenje: Imaš še vero?

Delavec: Mordà.

Dobro življenje: Človeškega življenje Bog gospod je. Preštel lase glavam je našim. — Veruješ?

Delavec: Da.

Dobro življenje: No, dobro torej, če življenja je lastnik in gospodar, je mar potem zadosti: V nedeljo bo pol ure tvoje, Bog; to mora ti zadosti biti. A levji del tega življenja, delavnik... je moja stvar! — Je to mogoče dosti? Ne! Oropan bi lastnine bil Gospod.

Kar božjega je, Bógu daj!

Delavec: Veselja Bog ne bo imel z življenjim mojim; trpljenje, košček reve in bolečine je.

Dobro življenje: Kar prav, naj rožni venec bo trpljenja poln. Kot Kristus je imel ga: V revnem hlevu rojen — v tujino bil pregnan. — Potem ubog tesar — od vseh strani preganjan — počitka ni imel — kot suženj je izdihnil.

Nikdar nam ni dejal, da bo zaradi svojih vernih spreménil tok življenja tu na zemlji. Življenje tu polnó je bolečin in to ostalo zmeraj bo. — Gospod, tvoj Bog, te je izbral za delavca. Vsak dan, prepoln trpljenja, naj bo rdeča roža. Utrgaj si jo vsako jutro in v duhu svojem stopi pred oltar rekoč: O daj, Gospod, tej roži blagoslov! — In Bog bo spletel rože vse v prelepi rožni venec in ko boš zadnje mu podal, boš iz njegovih ust zaslišal:

Blagor vsem ubogim,

kraljestvo dal jim bo Gospod!

(Skupaj gresta proti desni, dobro življenje ugasne tretjo plamenico.)

Smrt (bliže): Prihajam!

Četrti nosilec plamenice: Vojak se bliža!

IV

Vojak (pride z desne, bere časopis).
Dobro življenje (nasproti nje-
mu): Mogoče spremim te lahko mirno na
kos poti?

Vojak:

Nikar ne blebetaj o miru zmeraj.
Saj mir je narodni pogin, to pomni.
V Zenévi so mirovne konference
začele se —
in že nezadovoljstvo je med ljudstvi.
Vse kaže, da ljudje si medsebojno
s topovi kmalu hočejo besedo reči
[moško.

Dobro življenje: Besedo, ki mori.

Vojak:

V Zenévi so papirnate besede! —
Bilo takrat je tudi ljudsko zborovanje,
dajali med seboj so si roké,
ko rjule so sirene
in po cerkvah zvonili so zvonovi:
O, julij 1914.
Tedaj je bila setev zrela;
a kmet kosó je svojo vrgel stran.
Visok pritisk je bil po kotlih:
vendär odprla so se vrata vseh tovarn.
obstalo je kolesje vse:
vse šlo je v boj za domovino!
Bilo je eno samo hrepenenje,
ki vžigalo je vse vrste,
da mlad in star,
močan in slab,
bogat in reven
združili so se v eno delo:
vse v boj za zmago! — —
Danès pa?
Vsepovsod polno nasprotij:
v vsakem kraju pisan mozaik. —
Vojské je treba, da si mir dobimo!
(Premor.)

Dobro življenje:

Zakaj si že obstal? —
Kakó bilo je, ko svetovni vojski
[konca ni bilo?

Ko leto je že teklo?
Ko leti dve?
Ko štiri že? —
Kako bilo je, ko žené so
za ječmen, nadomestek kavi slab,
v vrstah stale? —
Če praviš, da je mir pogin za narod.
je to bilo mordà v njegov procvit? —
Povej, kaj prav za prav je vzrok,
da so, vrnivši se, zastave rdeče brž
[sešili

in po cestah zdvijali:
Revolucija?

Vojak:

Gotovo vojska ni edini vzrok;
bilo je to že pred vojskó!

Dobro življenje:

Saj pred vojskó je bil že boj!
Ljudje vojskujete se z Bogom
in vojska ta rodi vojskó!

Vojak: Kaj zdaj naj ti porečem?

Dobro življenje:

Nič! — Le strezni se!
Miru Zenéva vam ne da. —
Življenja na oltar človeška nosite
malikom svojim: glej, to je umor!
Umor osveto kliče;
osveta pa je boj! —
Bodite bratje, ene ste krvi,
potrpite drug z drugim v ljubezni
in Bog je vaš Gospod in Oče,
darujte Njemu jasen dar
v ponižnosti, v pravičnosti,
da vas bo blagoslovil:
saj blagor v miru zdaj živečim,
otroci božji bodo vsi!

(Vojak spravi svoj časopis in gre pro-
ti desni; dobro življenje ugasne četrto
plamenico.)

Smrt (bliže): Prihajam!

Peti nosilec plamenice: Zdaj
lahkoživec gre!

V

(Lahkoživec pride hitro z leve z ovo-
jem.)

Dobro življenje: Kaj nosiš tam s
seboj?

Lahkoživec: Nikar ne zadržuj me!
Danès mi petdeset je let. Domov hitim,
gostijo sem pripravil. Prijateljev že dol-
ga vrsta čaka me. Poglej tu njihove če-
stitke. — Razumel boš, da le s težavo se
zgovarjam tu.

Dobro življenje (ostreje): Le s
težavo? — In kdaj boš rad z menoj go-
voril?

Lahkoživec: Gotovo časa ne razu-
meš več. — Preveč ostajaš trdovratno v
svojem. Zdaj mora pač poznati razloček
se razredni. Usoda je tako nanescila, da
posestnik sem.

Dobro življenje: Saj blagor bo-
gatih, ki čisti so v bogastvu vsem, ki ne
nabirajo zlatnine, da v njej imeli vrh bi
svojega življenja!

Lahkoživec (sočutno): Kakšna laž!

Dobro življenje: Resnica je! —
Otdajate pa svoja srca slepó in v se za-
krknjeno. Odirate še v stiski; ko lakota
kriči povsod, v bogastvu tonete. Pri ba-
bilonskih ste malikih se opili in zdaj ste
polni hudodelstev. — Zakaj priznati ne
marate pravice majhnim? Kaj ni zadosti
vam že dednega bogastva? Zakaj množite

grehe svojih še očetov? Spreglejte že! Ne-
koč bo Bog dejal: Zadosti je! In v gro-
mu zilil posodo svete jeze bo na Babilon.
Takrat bo jok obupen!

Lahkoživec: Oprosti: časa nimam
dosti več! (Odide proti desni.)

Dobro življenje: Če hoče Bog
govoriti z vami, časa nimate. Tako se je
spolnila nad vami prerokba Izaije:

Vse boste čuli in ne umeli,
in videli vse, pa ne dojeli:
ker je zakrknjeno vaše srce.

Rajši ste uho zaprli
in zamižali pred božjo sodbo. —
Blagor pa vašim očem, ki so dojele,
božjo sodbo razumele! —
Resnično, povem vam to:
Vam gorje, bogatini; tolažbe vam ne

[bo!
Vam gorje, ki rájate; jokál! boste!
Dobro življenje (ugasne peto
plamenico).

Smrt (bliže): Prihajam že!

Šesti nosilec plamenice: Tr-
pin se bliža!

VI

Trpin: (pride ob palici z leve).

Dobro življenje (se usede).

Trpin: Samota! — Ure pridejo v
življenju, ko vsi ljudje človeka zapustijo.
Precèj sem v letih že. Oh, kolikokrat sem
stal v nočeh pri oknu: iskal povsod solzó
sem čustvovanja, tolažbe, pa — nikjer je
ni bilo. — In zdaj sem star. — Po gozdu
veter že pihlja. — mogoče okno mi za-
pre: in konec bo!

Dobro življenje: In kam greš
zdaj?

Trpin: Naprej!
Dobro življenje: Kako: naprej?
Trpin: O, tja, kjer zdavnaj bi že rad počval: na grob žene zdaj grem.
Dobro življenje: In kje imaš sinove?

Trpin: Dobro sem otroke vzgajal. — A zdaj so me že pozabili, odkar sem dal jim zadnji plašč. Odšli so v svet. Ostal en sam je še, ta v mestu je sodnik; in mene ga je sram: na starost moram stran, beračit moram iti. — To boli!

Dobro življenje: Ti dobri oče! — Ne obupaj še!

Trpin: Ko stali so krog mene vsi lepi: kako takrat vesela sva bila z ženo. Kar rada bi umrla; Jaz sem šel k rudarjem, ona med perice; zdaj že leži tam zunaj. Sinove sva v življenje lépo spravila, čakala sva od njih tolažbe vsaj na starost...

Dobro življenje: To upal si. A upanje navadno nas ogoljufá. Prav táko je kakor vedeževalka, ciganka. Na dlani bere vse gubé in vsakemu bodočnost lepo napové. Ne vidi pa potez in gub srca.

Trpin: To praviš pretrdo! Kaj je življenje, če v njem upanja ni več?

Dobro življenje: Varljivo upanje je to. A véliki stražar pred vrati časa je zaupanje v Boga; o božji govori obljubi večni in o zvestobi božji. Ljudje greste brezbrizno ob stražarju dalje. Slepó drevite drug za drugim vsi — drevite v revo. Potem obupate.

Trpin: Če kdo tako je v letih kakor jaz, ki sem življenje vse zaupal goljufivim snom: se morem mar še rešiti?

Dobro življenje: Moreš! — Pre-našaj svojo revo z božjim potrpljenjem!

Mar res kaj ve, kdor ne trpi? — Nikar v samoti svoji se ne stri. Le pojdi in potrkaj na cerkveno dver, prijatelju trpljenje vse povej: deljena bol je pol boli. — In če približa se obljubljeni trenutek ti na grobu tam, ozri na drugo stran se zadovoljno; zaupanje v Boga ti bo prišlo nasproti, rekoč: Blagor vam, ki jokate:

veseli boste!

(Dobro življenje podpira starčka in ga odpelje proti desni; potem ugasne pred zadnjo plamenico.)

Smrt (čisto blizu): Prihajam že!
Zadnji nosilec plamenice:
Služabnik božji gre!

VII

Duhovni (starček pride z leve).
Dobro življenje: Služabnik dober si in zvest! Še enkrat se ozri na svoje zdaj življenje; na obnebu že počasi vstaja nova zarja, nastal bo večer dan.

Duhovni:

Veliko sem prestal bridkosti,
dóstikrat sedel sem v ječi,
zaničevanje sem trpel,
v nevarnosti povsod sem bil.
Na poti so mi večkrat
že z napadi zagrozili
roparji in lastni bratje,
žugali so mi pogani,
bil v nevarnosti sem v mestih
in med svojimi rojaki. —
Nosil sem bridka bremena
in prebdel noči sem;
mráz in žeja, dolgi pasti
so bili mi družba.
In bremen še drugih dosti:
skrb za drage mi farane.

Dobro življenje: Glejte, govoril je svetnik, poln pravičnosti, Davidov ima on ključ, ki odpira, kar več se ne zapre; kar več se ne odpre (melodramatično*):
Poznam vsa tvoja dela. Tvoja moč velika ni, besede moje pa trdnó si se oklenil, se držal mojega imena. Glej, zdaj odprl sem ti nebeška vrata tu:

Duhovni:

Odpustil boš služabnika,
Gospod, po svoji zdaj besedi;
rešitev zrló je oko,
ki narodom si jo pripravil:
Iz Izraela vstaja luč!

(Tu melodram preneha; Smrt stopi na oder.)

Smrt (ljubeznivo in mirnó): In zdaj sem tu! — Poslovi se!

* Melodram je deklamacija z godbeno spremljavo.

Božji glas (melodram se spet začne): Blagor vam, ki vas črté, preganjajo vas radi mene: Plačilo vaše bom!

(Melodram spet preneha; smrt vzame zadnjemu nosilcu plamenice plamenico iz roke in se postavi na desnico duhovnega; dobro življenje stoji na njegovi levi.)

Smrt (ga mehko prime za roko): Pójdiva!

Dobro življenje (mu da rokó): Do svidenja!

(Pri tem z levico ugasne plamenico in odide na desno; smrt ga narahlo ogrne s plaščem in oba odideta proti levi. Po zadnji besedi dobrega življenja je oddaljen zbor tiho začel peti alelujo velike sobote, ki narašča in se nazadnje mogočno razlije.)

Maska

Kratek tečaj v ličenju*

Nekaj o ličilih. — Ličila so videti v kosu temnejša nego so v resnici, ko so razmazana. Razmaži drobec na roki in pokazala se bo prava barva. Ličila bomo razdelili po porabnosti za moške in za ženske.

Moški: I. Polti (teint, podlaga): št. 3 je krepko rožnata, primerna za mladega, zdravega moškega. Št. 3^{1/2} je še močnejša, primerna za nekoliko starejšega moškega. Izredni sta še 2^{1/2}, ki je nežno rožnata in se uporablja za nežnega moškega s porcelanasto poltjo, ter št. 5, ki je slonoko-

* Glej začetek v letošnjem I. zvezku str. 35.

ščene barve in je primerna za starca z blede poltjo. Rjavo ličilo, pomešano z rdečim, dá eksotičnega moškega z močno zagorelo poltjo. — II. Ličila: Karmin I je zelo živordeče ter služi za izpopolnitev polti. Starordeče je temno ter tudi služi za izpopolnitev polti. Sivomodro se uporablja različno (sence, gube). Rjavo — isto. Črno — isto. Belo se uporablja za znake staranja.

Zenske. I. Polti: Št. 2^{1/2} je nežno rožnata in se uporablja za mlade plavolaske. Št. 3 je krepkeje rožnata in je primerna za mlade temnolaske. — II. Ličila: Karmin I je zelo živordeče in se rabi kot dopolnilo polti št. 2^{1/2}. Karmin

III je temneje rdeče in izpopolnjuje polt št. 5. Sivomodro, rjavo, črno — razna uporaba kakor pri moških.

Polť Littera K se uporablja za karakterne maske.

V kupljenih garniturah ličil dobiš: Polť št. 2 in 3, ličila: belo, starordeče, rjavo, sivo, mladordeče (karmin), črno. — Vrsta polti in ličil, ki so na trgu, je izredno velika, vendar so tista, ki jih tu nismo navedli, za povprečno rabo odveč.

Nekaj o pudru. — Puder mešaj sam, da dobiš tisti odtenek, ki odgovarja tvoji polti. Barva polti in odtenek pudra se morata skladati. Puder naj ne bo nikoli temnejši ali svetlejši, razen v izjemnih primerih.

O razsvetljavi. — Jasno je, da je ličenje v najtesnejši zvezi z razsvetljavo. Pri jarko razsvetljenem pozorišču, v ostrem siju reflektorjev so rdečila in rumenkasto rjave barve lahko močnejše, medtem ko bi bile pri slabi razsvetljavi pretrde in pretemne in jih je treba le zmerno uporabljati. Isto pažnjo je posvečati modrim in sivim barvam.

Rdečilo se pri modri razsvetljavi (tisti, ki se uporablja za nočne prizore) spremeni v temno vijoličasto barvo. Če utegneš, je prav, da si takšne barve pred nastopom odstraniš. Če ni časa, omili barvo poprej vsaj s svetlejším pudrom.

Za igro pod milim nebom in pri sončni svetlobi je najidealnejše, če je vsak igralec toliko star in ima takšno fiziognomijo že po naravi, kot zahteva vloga. Na ta način se izognemo vsakemu ličenju. Kjer pa brez tega ne gre, pa ličimo na moč skromno. Dnevna luč namreč ne pozna

usmiljenja do barvnih odtenkov ličil, ki so sestavljena nalašč za električno razsvetljavo. Dobro je znano, kako grozni in nemogoči so normalno nalčeni obrazi pri dnevni svetlobi. Zlasti rdečilo je popolnoma neporabno. Če je rdeča barva nujno potrebna, potem se naliči z običajnim ženskim rdečilom za dnevno uporabo (rouge).

Ličenje obraza. — Umijem si najprej roke. Ženska si razdere najprej vsakdanjo pričesko. Tik ob koreninah las si priveže čez čelo trden, dva prsta širok trak ter si ga krepko zveže na tilniku. Na čop bombaža (vate) si vzajem malo vazeline (ali odličilnega sredstva) ter si narahlo odstranim s kože na obrazu morebiten prah. Za moškega kakor za žensko velja, da pusti na koži nekoliko maščobe, razen, če ima kožo že po naravi izredno mastno. Maščoba, če je ni preveč, namreč omogoči, da se polť bolje prime kože in se dá na njej tudi laže razmazati.

Polť (ali „teint“) je osnovna barva kože in hkrati podlaga, ki na njej oblikujem svojo masko. Polť spravim na kožo tako, da s pisalom polti na gosto, a ne pretrdo, pritiskam po vsem obrazu. Tako nastale lise razmažem s prsti.

Po vlogi, ki jo igram, spravljam nato na podlago, na polť, različne barve z različnimi pisali. Pri tem postopam kakor pri polti: barvo nanašam v majhnih lisah, to pa seveda le na tistih mestih, kamor tista barva sodi. Te lise prav tako razmažem s prsti, toda pazim, da preveč ne pritiskam in da te barve ne pomešam z barvo polti ali podlage.

(Dalje.)

Domača igrska kronika

Zveza ljudskih odrov

Pri Prosvetni zvezi v Ljubljani je stopila v življenje „Zveza ljudskih odrov“. Po pravilih, ki so bila objavljena v „Vestniku Prosvetnih zvez“ (XVII, 1—2, januar-februar 1938, str. 9), je začela zveza takoj z organiziranjem dekanjskih odborov. Funkcionarji osrednjega vodstva so v ta namen obiskali že precejšnje število dekanij. Kakor izvemo, pa je nadaljnje delo začasno odloženo zaradi priprav za proslavo 40-letnice Prosvetne zveze.

Predsednik Zveze ljudskih odrov, prof. Niko Kuret, je že januarja t. l. odstopil.

V okviru jubilejnih svečanosti oziroma prosvetne razstave bo sodelovala tudi Zveza ljudskih odrov s posebnim oddelkom, namenjenim ljudskim odrom.

Poleg zgodovinskega oddelka, ki bo kazal najstarejše pojave ljudske igre na Slovenskem (morda s premikajočo se, dobi odgovarjajočo škofjeloško pasijonsko procesijo, model Drabosnjakovega pasijona, model koroške božične igre itd.), bo sodobni oddelek, ki bo za vsakega ljubitelja odra zelo poučen. Videti bo modele odrov in razne sloge inscenacij, poseben del posvečen igri pod milim nebom (v posebni omarji bodo tekli prizori Petančičevih „Naših apostolov“ po mariborski predstavi 1936) in modelom pozorišča na prostem. Zanimiv bo tudi lutkovni oddelek. Razstavljeni bo tudi dramska literatura, tako igre kakor strokovne knjige. Pripravljajo se figurine za revijo kostumov, kakršni prihajajo za ljudske odre in ljudske igre v poštev.

Ljudska dramatika v Sloveniji

Iz poročila načelnika prosvetnega oddelka kr. banske uprave naše banovine, g. dr. Lovra Sušnika, smo povzeli nekaj zanimivih števil. V času od 1. januarja do 31. oktobra 1937, to je v dobi 10 mesecev, je bilo v Sloveniji

dramatskih predstav	2271
akademij in proslav	524
lutkovnih predstav	28
skupaj odrskih prireditev	5625.

kar dá na mesec okroglo 360, na nedeljo pa okroglo 90 prireditev. Če nastavimo pri vsaki prireditvi udeležbo na 200 oseb, ugotovimo, da je bilo na teh prireditvah v 10 mesecih povprečno 725 oseb, kar dá približno 72 odstotkov vsega prebivalstva v banovini. Iz tega sledi nadalje, da je vsako nedeljo blizu 20.000 oseb, to sta približno 2 odstotka vsega prebivalstva v Sloveniji, pod dojmom kake odrske predstave.

Tako velikanskih števil pač ne izkaže zlepa noben drug narod!

Preseneča majhno število lutkovnih predstav.

Kinov je v Sloveniji seveda le 55 (med njimi samo 2 za neme filme), zato pa so dali okrog 15.000 predstav! Predstavam v kinu prisostvuje v Sloveniji letno nad poldrug milijon ljudi. Zdi se nam, da je že zadnji čas, da se v tem pogledu kaj ukrene. Zakaj ukreniti se dá marsikaj! Mislimo namreč: določanje sporeda, ki ga danes, žal, diktirajo zagrebški židje.

Narodno gledališče *

Slovenci pa res še zmeraj capljamo dvajset let za ostalim kulturnim svetom. Drugod je „Beraška opera“ (Dreigroschenoper, Opéra de quat' sous) že zdavnaj oživela, ustvarila pojem in spet stopila v muzej — mi smo jo dobili seveda šele letos. Čudimo se ji, gojimo ob njej „mešana čustva“, zmeden stojimo pred našim Narodnim gledališčem, kj stopa iz svojega akademizma v tako izzivalen avanguardizem — kdo se, za zlomka, še spozna v tej novotariji? Rad priznam: je neki „železni“ spored iger, ki morajo iti preko desak vsakega gledališča, ki se zaveda svojih kulturnih dolžnosti. Rad pritrđim, da spada „Beraška opera“ v ta spored. Če že drugega ne, prinese malo svežega zraka v togost naših konvencionalnih nazorov o gledališču in njegovi estetiki in zanese malo elementarne ljudske poezije v prostore, kjer ponavadi kraljuje samo „visoka“ umetnost. Mimo satirične osti na tedanjo opero — ki je sploh ne čutimo več — je vsa ta igra le na oder prenešana sejmska moriteta (Moritat). Improviziranost in neposrednost podčrtuje tudi način uprizoritve. Odrski delavci, ki neženirano pripravljajo pozorišče, spominjajo na „zannije“ iz laške komedije (commedia dell'arte), ki je imela tudi čisto sejmski značaj. Uprizoritev v ljubljanski Drami je gotovo dovršena in predstavlja za Ljubljance močno senzacijo. Režiserju in inscenatorju arh. Štupici gre vse priznanje. Nekaj sirovosti

* Prve beležke so bile napisane že jeseni, pa so morale čakati do tega zvezka.

v igri — če že ne v besedi — bi pa bil lahko ublažil.

In nato — Shakespeare. Kakšen skok! bi kdo dejal. Ne vem, kako je to: Shakespeareju se ne morem bližati s tistimi predsodki, ki nam jih vzbuja šola in pa poznavanje neznanske literature komentarjev in drugačnih učenih raziskavanj njegove umetnosti. Shakespeare je največji med največjimi. Toda napak se mi zdi, da bi ga hodili gledat na visok pedestal postavljenega, neizmerno vzvišenega. Kadarkoli gledam ali berem Shakespeareja, ga vidim v njegovem Globe-theatru in med njegovimi sodobniki, za katere je pisal in igral. Njegov „Julij Cezar“ razodeva genialne sposobnosti res velikega dramatika. V ljubljanski Drami je dobil g. Edv. Gregorin priliko, da v Brutu pokaže, da je igralec velikega formata, medtem ko se prof. Šest s svojo zamisljivo pozorišča in zasnovo igre ni mogel posebno izkazati. In naposled — res je „Julij Cezar“ aktualen, kdor mu hoče aktualnost poiskati, toda prav bi bilo, da bi prišel rajši kak drug Shakespeare na oder!

Kadelburg, Simkovi. — Prav dobra komedija, ki bi pa bila samo povprečna stvaritev, da bi ne bila igra naših igralcev tako sijajna, kakor se je izkazala spet to pot. St. Severja sem videl tokrat prvič in moram reči, da me je prevzel tip Adolfa Nagliča, ki ga je postavil na oder. Poznam ga iz nekaterih nastopov v radiu. Srečno sestavljeni igralski zbor naše Drame je Sever zelo dobro dopolnil. Ne bom sicer nikogar imenomoma navajal — ne morem si kaj, da ne bi imenoval čudovitega

Scampina, ki ga je dal M. Sancin —, le to naj povem, da je po mojem takle večer oddih za igralce in gledalce, posebno tiste, ki prihajajo v gledališče po težkem dnevnem delu. Člani naše Drame so se to pot izkazali spet kot čudovita celota, ki je je človek vedno znova vesel.

Zupančič, Veronika Deseniška. — Veronika Deseniška je bila in je vsakokrat praznik in svečano opravilo slovenske besede. Kako so danes daleč vsi tisti prepiri okoli te naše vélike igre! Sedanja odrska prireditev je ustvarila iz nje tudi mogočno in pretresljivo dramo. Njen lirizem, izražen v mojstrski zlahtnosti slovenske besede, in zraven tega grozotna dramatična sila, ki šele v tej odrski priredbi stopa na dan, podpirata drug drugega, tako da je „Veronika“ zaenkrat res naš edini véliki dramatski tekst. Ves igralski zbor naše Drame je bil prevzet od veličine tega teksta in ta prevzetost je prehajala z odra v dvorano. Kdor je še maloveren, pri „Veroniki“ se mu mora opogumiti vera v poslanstvo in življenjsko moč slovenske besede, razodeti se mu mora njena lepota, ki ji zlepa ni enake. Kakšno lepše vezilo bi mogel dobiti O. Zupančič za svojo šestdesetletnico kot je ta mogočni odmev v srcih tisočerih hvaležnih in prevzetih gledalcev, ki so polnili tiste dni našo Dramo? — Igro je oddajal v izvedbi istih članov naše Drame tudi naš radio.

De Benedetti, Rdeče rože. — Po precejšnjem času spet lahkotna laška salonska komedija. Dovršena, gladko igra, nemoten tempo — to je vse, kar taka laška stvar zahteva. Naši igralci so

dorasli še težjim stvarjem, zato je bila izvedba zopet brezhibna. Ljudje so se dodobra zabavali, morala teh „rdečih rož“ pa le ni čisto pravična, za žensko namreč. Če po predstavi o tem razmišljaš, izgubi igra precj na svoji etični vrednosti, ki jo velja spoštovati tudi pri tem lahkotnem žanru...

Čapek, Bela bolezen. — Casovna drama, ki je gotovo med najboljšimi, kar smo doslej tujega videli v letošnji seziji. V duhoviti in globoki simbolični zasnovi je slavni sodobni češki dramatik pokazal problematiko našega časa, prav za prav le eno njeno plat: militaristični in imperialistični totalitarni sistem, ki si sam koplje grob. Pretresljiva je nemoč „dobrega“, da bi zmagalo zaslepljeno voljo „vodje“, ki je množice nahujskal v njih lastno pogubo. Do dna presunjen in potr odhajaš od te predstave, ves šibak čutiš, da te tira tok časa nemara prav v to smer, propasti nasproti. Igra je pridiga Evropi. Ali jo razume? Tam, kamor je namenjena, ne pride na oder... Igralci so igrali čudovito. nk.

P. S. Ljudski odri naj po teh igrah ne segajo. Z nobeno besedo jih nisem priporočil zanje. Naj ima poklicno gledališče, kar je njegovega!

Popravi!

V letošnjem 2. zvezku na strani 120. smo objavili fotografijo uprizoritve „Burke o jezičnem dohtarju“ ter navedli, da izhaja z odra Prosvete v D. M. v Polju. Zgodila se nam je pa pri tem neljuba pomota. Sl.ka namreč predstavlja prizor iz imenovanе burke v uprizoritvi v Litiji.

Odmevi

O našem letošnjem tretjem zvezku je bilo precej odmeva. Tako ga omenja tudi „Kres“ (št. 5, 1958, str. 60), ki pravi uvodoma, da se je „novo ljudsko odrsko gibanje... že močno ustalilo med nami, je dobilo že kar trdna tla med našimi podeželskimi igralskimi družinami, v katerih so tudi naši fantje na važnih in pomembnih mestih“. Objavljanje zapiskov o naših narodnih običajih imenuje „odlično slovensko kulturno delo“.

Kot važen prispevek za popularizacijo našega pokreta moramo omeniti kulturno prilogo „Slovenca“ z dne 20. februarja 1958, kjer je napisal naš urednik celostranski članek „O ljudskem gledališču“. V tem članku, ki so ga vsaj naši igralci in igrski vodje gotovo prebrali, razvija nujnost našega pokreta iz usodnega razvoja zapadne družbe in njenega gledališča. Problematika današnjega ljudskega gledališča izvira iz problematike sodobne družbe. Pogoji za vsakršno gledališče, ki noče obviseti v zraku in živeti kot muzejska ali umetna tvorba, je trdna sociološka osnova. Iz tega spoznanja si grade svoje ljudsko gledališče marksisti, si ga grade fašistično totalitarni državni sistemi, si ga gradimo mi. „Iz... duha, ki je danes na pohodu, ki mu pripada naloga, da še enkrat zavzame ves svet — ut omnes unum sint —, iz duha resnične katoliške akcije, raste, in na oživljenem krščanskem občestvu v Cerkvi temelji naše ljudsko

gledališče.“ Za manj poučene bo dobrodošel pregled dosedanjega dela našega pokreta (Poskusi v novem duhu); za vse naše igralce, igrske vodje in — avtorje pa je zadnji odstavek (Preizkušnja v praksi), kjer pravi nazadnje: „Katero pa so občestvene edinice, ki naj iz njih raste nova ljudska gledališka tvornost? To so edinice mladine: fantovski odseki in dekliški krožki, fantovske in dekliške Marijine družbe, Marijini vrtci. Ti potrebujejo za to zborovskih iger. Ne več iger, ki v njih nastopa „čim manj“ vlog, ki jih dobe nato „boljši“. Zakaj to? Igra mora biti zadeva vsega kroga. Vsi morajo igrati, vsi morajo biti soudeleženi! Seveda so tudi „solisti“ potrebni, toda ti ostanejo integralen del kroga. Na ta način bomo dobili občestveno vzgojene igralce in gledalce! (Spet so nam torej potrebne igre s „samo moškimi“ in „samo ženskimi vlogami“, toda motiv za to je docela drugačen kakor svoje dni!) — Efekt tega dela bo: igranje v najožjem krogu, takorekoč zase, manj javnih predstav kot doslej, zato pa ohrani vsaka več ali manj slavnosten značaj, naj si bo v dvorani ali pod milim nebom, zato se z igrami poudarjajo predvsem vrhovi cerkvenega in sončnega leta, imenitnejši dnevi v zgodovinskem koledarju. Gre torej res za dramatski izraz občestvenega življenja fare, zato v resnici za — pravo ljudsko gledališče. — Preko težav n ne razumevanja sedanjosti mu bomo utrli pot. Pripravljena bo velikim umetnikom, ki jih bo Bog poklical.“

Beleške

O govorskem zboru in množičnem teatru je izšla po naši vednosti doslej najboljša in najpreglednejša knjiga. Napisal jo je naš znanec in prijatelj p. Joz. Boon, redemptorist v Eschenu v Belgiji (Spreekkooren Massatooneel. Ontwikkeling, theorie, pratijk. Str. 91 in mnogo fotografiskih reprodukcij. Uitgev. M. Van Haver, Sint Niklaas-W., 1957.) P. Boon deluje v velikem dijaškem zavodu redemptoristov v Eschenu, ki je središče novega občestvenega igranja v Belgiji. Po starodavnem jezuitskem vzorecju je v tem in po drugih belgijskih katoliških zavodih dramatika važen vzgojni činitelj. P. Boon ni samo izvrsten praktik. Srečno se v njem združujeta pesnik in igrski vodja. Ne deluje le v svojem zavodu, ampak tudi „gostuje“, hodi po tečajih, piše zase in za druge... Napisal je že 55 iger, prav toliko govorskih zborov, da ne štejemo drugih njegovih del. Pred nedavnim sta izšla dva krasno opremljena in na finem papirju tiskana zvezka njegovih zbranih govorskih zborov (Spreekkooren 1—2, prvi 168, drugi 150 strani, oba bogato ilustrirana s fotogr. reprodukcijami z uprizoritev ali vaj; založil M. Van Haver, St. Niklaas, 1957). Knjiga o govorskem zboru, ki smo jo zgoraj omenili, podaja snov v temle vrstnem redu: I. Razvoj, ki je dovedel do zmage. II. Govorski zbor v zgodovini. 1. Drama in zbor starih klasikov. 2. Dramatika in zbor v mašni liturgiji. III. Bistvo današnjega govorskega zbora. 1. Slovstven proizvod. 2. Dramatično delo s konflik-

tom, toda enosmerno speljano, medtem ko je drama dvosmerna. 3. Koreografija. 4. Občestvena skupina. 5. Prešinjena in osvajačna izpoved prepričanja, ideje. IV. Praksa. 1. Pisanje govorskega zbora. 2. uprizoritev. V. Množični govorski zbor in množični teater. — Pregledno in jasno pisano delo bi tudi pri nas zelo koristilo.

O Milčinskem kot dramatiku pri nas ne razpravljamo dosti. S svojo igro „Kjer ljubezen, tam Bog“, ki je izšla v nemškem prevodu Emila Smaska v vrsti „Münchner Laienspiele“ (Chr. Kayser-Verl., München), pa si utira njegovo ime pot v svet. Tako beremo v reviji „Werkstuf“ (Mai 1956): „V št. 4 našega lista 1955 smo podali vsebino te igre (sc. „Kjer ljubezen tam Bog“). Če jo priporočamo ravno v mesecu Sreca Jezusovega, storimo to zato, ker se v njej pridiga krščanska ljubezen v njeni najlepši obliki. Srce čevljarja Martina govori, ko sprejme pometača, ko da obleko in denar ubogi ženi z otrokom, ko spravi branjevko in dečka. To se mora pokazati tudi pri predstavi. Vsi igralci naj tisto, kar igrajo, tudi med igro močno doživljajo. Vsaka patetično ali nenaravno izgovorjena beseda, vsaka efektna gledališka kretanja bi dokazala gledalcem ravno nasprotno. Zato proč s tem! Preprosti in verni naj bodo ljudje na odru in naj v besedah pesnika čutijo svoje lastno krščanstvo...“ — „Pfälzisches Pfarrerbblatt“ piše (št. 11, 1956): „Resnica besede, da storimo tisto, kar storimo najmanjšemu izmed naših bratov, Gospodu, je v tej igri na edinstven način dramatisirana. Evangelij vlada nad igro in se globlje razo-

deva gledalcem." — Zanimivo pa je, da je izšla ta igra tudi v poljskem prevodu v založbi „Księgarnia i Drukarnia Katolicka, Sp. Akc.", v Katowicach, pod naslovom „Gdzie miłość — tam i Bóg..." v zbirki „Biblioteka sceniczna K. D. K. Nr. 3". Kot „priređiteljica na podlagi sceničnih predelav" se je na naslovno stran debelo podpisala Felicja Suchodolska, na drugi strani pa je v drobnem tisku omenjeno, da je igra prevedena po „Wo die Liebe ist, da ist auch Gott". Šele na tretji strani platnic pa je omenjen kot avtor „Mileinski". O kakih „predelavi" ni govora. Vsa poljska izdaja je prevod — nemškega prevoda... Tako ali drugače — Milčinski prodira v svet. Ni prav, če bi ga doma pozabljali. Zlasti za karitativne prireditve bi bil kot nalašč.

nk.

Nove igre

Gogolj Nikolaj Vas, *Revizor*. Prevedel dr. Ivan Prijatelj. Priredila dr. Silva Trdina. Cvetje iz domačih in tujih logov 15. Družba sv. Mohorja v Celju, 1937. Str. 155.

V vse pohvale vredni zbirki „Cvetja" je izšli sedaj druga izdaja Gogoljevega „Revizorja", ki ga imamo sicer v odrski izdaji Jugoslovanske knjigarne (iz 1921, str. 120, din 20.—). „Revizor" se nvršča z vso pravico h klasičnim komedijam svetovne dramske književnosti. Zaradi velikega števila vlog in ostri karakterni razčlenjenosti prihaja za povprečne odrede v izjemnih primerih v poštev. Besedilo druge izdaje je nekoliko preurejeno, a bistvenih sprememb ni. Izdaja služi predvsem za šolsko berilo in je kot taka na vsak način dobrodošla.

Graber, dr. Georg, *Passionspiel aus Köstenberg. Das Leiden Christi. Ein Trauerspiel in 3 Aufzügen samt dem Kreuzzug und der Kreuzigung. Herausgegeben von — —. Mit 41 Lichtbildern von der Aufführung des Spieles im Jahre 1936*, str. 172. Leykam-Verlag, Graz, 1937.

Zanimivo naključje je, da je izšel nemški izvirnik kostanjskega pasijona (Kostanje = Köstenberg) isto leto kakor slovenska priredba Andreja Šusterja Drabosnjaka. Seveda se naša skromna izdaja ne da primerjati z razkošno in s slikami bogato opremljeno nemško izdajo. Slik je 41 in so izvrstne, posnete po nemški prireditvi pasijona na Kostanjah leta 1936, za katero si je „pridobil zasluge" tamkajšnji učitelj Gregor Klemenjak (gotovo plavolas in modrooki sin germanskega severa!), medtem ko so naše slike posnete po zadnji slovenski predstavi istega pasijona l. 1932. Z nemško predstavo je prekinjena več ko stoletna tradicija slovenskih predstav, zaradi katerih smo videli Slovenci v Kostanjah svoj (tostran Karavank, žal, premalo znani) slovenski Oberammergau... Ni pravi kraj tu in prostora primanjkuje, da bi primerjal besedilo obeh izdaj. Naj zadoštuje ta beležka o izidu nemške izdaje. Zadoščenje imamo, da smo rešili pozabi Drabosnjakovo slovensko besedilo in veselimo se sijajnega uspeha, ki ga je imel koroški pasijon preteklo jesen v Vojniku pri Celju. Rajši bi seveda beležili redne predstave slovenskega pasijona v Kostanjah. Močno se pa bojimo, da je tega za dolgo časa konec...

nk.

Noše iz XVIII. stoletja.

Rokokojske obleke francoskih plemičev in meščanov. Levo spodaj abbé (duhovnik) in služkinja. 5. kostumska priloga „Ljudskemu odru" V, 1937-38, 5. — Založba ljudskih iger, Ljubljana.

Iz bogate izbire iger lastne zaloge priporoča Jugoslovanska knjigarna:

Iz zbirke „Ljudski oder“:

1. zv.: Česnik-Jurčič, Domen. Ljudska igra s petjem v 5 dej. Din 18.—.	4. zv.: Bajuk - Jurčič, Tihotapec. Ljudska igra v 5 dejanjih. Din 18.—.
2. zv.: Anzengruber - Robida, Krivoprisežnik. Narodna igra s petjem v 3 dej. (7 slikah). Din 18.—.	5. zv.: Schrottenbach - Koblar, Po dvanajstih letih. Ljudska igra v 4 dej. Din 18.—.
3. zv.: Bajuk - Sket, Miklova Zala. Igra v 5 dej. Din 18.—.	9. zv.: Robida, Revček Andrejček. Ljudska igra v 5 dej. Din 18.—.

Samostojna izdanja:

Finžgar, Divji lovec. Narodni igrokaz s petjem. Din 18.—.	Jalen, Dom. Drama v 4 dej. Din 22.—.
Finžgar, Razvalina življenja. Ljudska drama v 5 dej. Din 30.—, vez. din 40.—.	Jalen, Srenja. Drama v 4. dej. Din 25.—.
Gogolj-Prijatelj, Revizor. Komedijska igra v 5 dej. Din 20.—.	Krek, Turški križ. Igra v 4 dej. — Tri sestre. Igra v 3 dej. Din 14.—.
Govekar, Martin Krpan. Ljudska igra v 5 dej. Din 26.—.	Remec, Zakleti grad. Romantična igra v 5 dej. Din 22.—. Glasbene točke Z. Prelovca din 12.—.

Naročniki „Ljudskega odra“ uživajo 25 odstotkov popusta na vse cene vseh iger iz založništva Jugoslovanske knjigarne. Zahtevajte popoln katalog vseh njenih iger! Pošlje Vam ga takoj brezplačno

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA - LJUBLJANA

Na našo subskripcijo za štiri igre

se je odzvalo toliko naročnikov, da je izid iger

omogočen!

Igre izidejo za konec poletja, samo Petančič-Jurčičev „Deseti brat“ izide že za konec pomladi, ker je namenjen predstavam pod milim nebom.

Da pa omogočimo naročbo teh iger za subskripcijsko ceno **samo 50 din**

tudi tistim našim naročnikom, ki se doslej še niso zglasili,

podaljšujemo

zanje priglasitveni rok

do konca tekočega letnika.

Pri tem nudimo našim subskribentom še eno ugodnost. Ako nam plačajo celotni subskripcijski znesek 50 din vneprej, jim pošljemo vse štiri igre hkrati s 1. zvezkom novega letnika „Ljudskega odra“ 1. septembra 1938 franko, to je, poštneine prosto. Poslužite se v ta namen priloženih položnic z oznako „Štiri igre“.

Kdor nam javi, da bi želel prej dobiti „Desetega brata“, mu ga pošljemo takoj po izidu. Če je vplačal subskripcijsko ceno vneprej, mu ga pošljemo franko seveda (poštneine prosto).

Niko Kuret:

Pravi ljudski oder

Smernice našemu igranju. — Cena 20,- dinarjev.

Davorin Petančič:

Igrski vodja

Cena 40,- dinarjev.

Naročniki ljudskega odra imajo 25% popusta.

Zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana.

OJAČEVALNA NAPRAVA

ki z njo reproducirate bodisi potrebno godbo, bodisi scenske šume s pomočjo gramofonskih plošč, ali pa z njo po mikrofону prenašate govore, petje in godbo, je važen pripomoček za vsak oder. Za nabavo prvovrstnih ojačevalnih naprav vseh velikosti se vam priporoča prva slovenska tvrdka te stroke

„Radio“ r. z. z o. z.
v LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 7.

Ojačevalne naprave dobite tu tudi na posodo proti nizki izposojnini!

Lasulje in maskerske potrebščine
samo pri tvrdki

J. Podkrajšek
Sv. Petra cesta 12, Ljubljana

Poština plačana v gotovini.

Cena zvezku 40 strani 20 din.

NAŠIM ODROM

VSEBINA

ZA

Sporod iger za pod milo nebo.

Problemi igre pod milim nebom.

Zdravnik.

Benoški brivec.

Pregled katoliške dramatike:

2. Češka in slovaška — 3. Hrvaška — 4. Francoska — 5. Nemška — 6. Flamska — 7. Laška — 8. Švicarska — 9. Španska in katalonska.

Maska:

Kratek tečaj v ličenju.

Domača igrska kronika:

† P. Ambrozij Brenčič — Razstava za ljudske odre — Novo avtorske tantijeme — Naši uspehi — Za „slovensko dramo“! — Nove igre — Narodno gledališče — V tehten premislek.

Beležke.

POBINKOŠTNI ČAS

IGRA POD MILIM NEBOM

TABORI

ROMANJA

ŽEGNANJA

TABORJENJE

LJUDSKI ODER

PETI LETNIK

1937 - 1938

Ustanovil in urejuje profesor Niko Kuret

Izdaja Založba ljudskih iger, Ljubljana

LJUDSKI ODER

List za poglobitev našega igranja.
Glasilo odrov Prosvetne zveze.

Peti letnik, 1937-38.

List izdaja „Založba ljudskih iger“ v Ljubljani, urejuje ga prof. Niko Kuret v Ljubljani. — Naslov uredništva je: Ljubljana, Zarnikova ulica 16, naslov uprave pa: Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana.

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca, vsak zvezek obsega najmanj 40 strani drobnega tiska.

Letna naročnina znaša 80 dinarjev, pri naročilu vsaj 10 izvodov na skupen naslov se zniža na 60 din. Za Avstrijo znaša naročnina 15 S, za vse ostalo inozemstvo pa 3 USA dolarje.

Številka čekovnega računa pri podružnici Poštne hranilnice v Ljubljani 13.937. Vsa plačila naj se izvršujejo po položnicah na to številko. Za Avstrijo veljajo položnice tvrdke Rudolf Lechner & Sohn, Wien št. A-30.303 (na srednjem delu bodi vselej oznaka: Jugoslovanska knjigarna - Založba ljudskih iger - Ljubljana).

Dovoljeno je plačevanje v obrokih. Po izidu tretjega zvezka mora biti polovica letne naročnine poravnana. Letnik teče od 1. septembra 1937. do 31. avgusta 1938.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Franc Blaj, mestni kaplan v Kranju. — Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju.

VAŽNO OPOZORILO!

Izvedba tekstov, objavljenih v „Ljudskem odru“, je dovoljena izključno samo edinicam, ki so naročene vsaj na en izvod „Ljudskega odra“. To velja brez ozira na to, ali je prireditelj javna ali zasebna. Ta določba ne pozna izjeme.

**Na naš zadnji opomin
se je
večina naših naročnikov
odzvala in poravnala svojo
naročnino.**

**Ker pa more uprava pri
sedanjem stanju naročnikov
plačati svoje račune
le tedaj, če poravnajo naročnino**

**prav vsi naročniki
prosimo, da tisti, ki se še
niso odzvali,
nemudoma**

poravnajo naročnino!
Prilagamo v ta namen položnice. — Ne nalagajte, prosimo, naši upravi nepotrebne dela in sebi nepotrebni stroškov s pismenimi opominil

MI NE IGRAMO DA BI ČAST IMELI
ALI DA BI KAJ OD LJUDI ŽELELI
VSO ČAST BOMO MI BOGU DALI
INO LJUDEM V EKSEMPEL IGRALI

Andrej Šuster Drabosnjak

V LJUDSKI ODER 6

Spored iger za pod milo nebo

Pobinkoštini čas je čas iger pod milim nebom. Poletni meseci nas vabijo tudi pri prireditvah ven iz zatohlih in večidel mnogo pretesnih dvoran. Vsaj v tem času nam je dano, da pri kakšni prireditvi okusimo moč množice in doživimo skrivnost občestva, skupnosti. V zadnjih dveh letih se tega dragocenega načina vedno češče poslužujemo. Zato je menda res že čas, da pregledamo naš spored iger, v koliko je primeren za predstave pod milim nebom. Marsikomu bomo s tem ustregli, nele za letos, tudi za v prihodnje. Menda danes ni več treba pojasnjevanja, da ni vsaka igra za pod milo nebo. Tudi zahteve pozorišča pod milim nebom so danes več ali manj že jasne.

V nastopnem bomo razdelili igre po njih porabnosti 1.) na prireditvah izrazito verskega ali splošno prosvetnega značaja, 2.) na prireditvah, kjer je narodnostni značaj bolj v ospredju, in naposled 3.) na prireditvah, ki služijo le zabavi. O le-teh prireditvah je treba reči, da jih ne vidimo radi v slavnostnem okviru. Pod milim nebom se prenesejo zabavne stvari

v ožjem krogu: na manjših stanovskih prireditvah, pri taborjenju itd.

Pri tej priložnosti lahko tudi o večjih prireditvah verskega, narodnega ali prosvetnega značaja povemo nekaj misli. Preko okvira našega delokroga bi segalo, ako bi hoteli merodajno in kritično razpravljati o mladinskih prireditvah na prostem, kakor se v zadnjem času množe po vzoru nekdanjih orlovskih prireditev. Telovadno in sportno udejstvovanje je že po slavnem izreku starih Grkov naravno dopolnilo vsake prosvete. Toda vsak prijatelj naše prosvete nam bo pritrdil, če povemo svoje skromno mnenje, da bi si želeli v nastopih naše mladine nekoliko napredka od načina, kot ga je bil skupno z drugimi telovadnimi organizacijami (n. pr. s „Sokolom“) uveljavil pred leti nekdanji „Orel“. Da nas ne bo kdo napak razumel, povemo takoj, kam naša misel meri. Nastopi naše mladine se ne bi smeli zadovoljevati s samo telovadbo, lahko atletiko in pohodi, kjer moreta fant in dekle pokazati le svojo telovadno in športno izvežbanost, svojo disciplino ter mi-

mogrede in trenutno zavzemati množice s svojim številom, z zunanjimi sredstvi uniforme, dresa, lepega skupnega videza in podobnim. Ne rečemo s tem, da so ti in taki nastopi zastareli in nesodobni. Nikakor ne. Toda želimo si na mladinske nastope še več duha! Tega duha naj ne posreduje zgolj cerkveni govor in nekaj govornikov na taboru, ki je navadno združen s tako prireditvijo. Tega duha naj mladina pokaže sama iz sebe in ga tako posreduje drugim! S silo duha naj zavzema množice, s svojo notranjo gorečnostjo naj vrši apostolat in njena izpoved naj bo vsaj tako prepričujoča kakor je dovršena njena telovadska in sportna spretnost. Vse to pa more mladina izpovedati in vršiti le z igro. Z množično igro, ki bi naj bila drugi, mogočnejši vrh vsakega mladinskega nastopa — in tudi vsake druge naše verske, narodne in splošno prosvetne prireditve v poletnih mesecih pod milim nebom!

Ce nam je za sodobna sredstva, potem se bomo morali brez oklevanja odločiti za ta način. Telovadni nastop, sportna prireditev naj bi bila le en del, ne pa zunanji višek take proslave. Drugi del, akcentuirani vrh naj bi bila vedno igra kot izpoved ideje — množična igra v novem načinu. Za letošnje poletje je že pozno. Toda prišla bo jesen, prišel bo zimski čas. Takrat bo treba vse to tehtno premisliti. S svoje strani obljubljam, da bomo našim fantom in dekletom v tej smeri pomagali. Saj je zaenkrat res zadrega s pripravnimi igrami — dasi bo naslednji pregled

pokazal, da tudi ta ugovor čisto ne drži. Z naprej bomo s posebno skrbjo mislili na naše fante in dekleta in jim bomo nudili nekaj tekstov, ki jim bodo gotovo dobrodošli — ako je namreč tudi pri njih zadosti dobre volje, o čemer ne dvomimo.

Verske in splošno prosvetne prireditve.

1. Razne igre, ki izpolnijo vso prireditve. — ● Drabosnjak, Igra o izgubljenem sinu, „Ljudske igre“, zv. 6, zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 15 din. Osebe: 15 m, 2 ž, 12 nemih raznih itd. Noše: kmečke, narodne — in po možnosti mestne „biedermaier“. Igra je naša slovenska igra za pod milo nebo in je doživela že mnogo impozantnih predstav. — ● Petančič, Naša apostola. Slavnostna igra. Cirilova knjigarna, Maribor, 10 din. Osebe: 17 m, 4 ž, zbori. Noša: zgodovinska-panonska narodna. Igra je naša najmočnejša slavnostna igra. — ● Petančič, Miklova Zala. Farna igra, Cirilova knjigarna, Maribor, 10 din. Osebe: 17 m, 5 ž, zbori itd. Noša: narodna slovenska in turška. Igra, ki je poleg „Izgubljenega sinu“ pri nas utrla pot igranju pod milim nebom in razodeva globoki smisel tako priljubljene zgodbe o Miklovi Zali. — ● Calderon, Misterij svete maše, a) staro besedilo kot več ali manj točen prevod izvirnika, b) priredba Henrija Ghéona. Obe besedili rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana. Osebe: a) 6 m, 4 ž, zbor angelov, b) 8 m, 1 ž, 6 zborov. Noša: sveto-pisemska, halje. Nalašč za pod milo

nebo je Ghéonova priredba (b). Pri nas še ni preizkušena, dasi je vredna truda. — ● Thuysbaert-Pogačnik, Slehernik. Liturgični misterij, „Ljudske igre“, zv. 1, zaloga tudi pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 8 din (založništvo: Mis. tiskarna, Groblje). Osebe: 7 m, 8 ž, Noše: deloma sodobne, deloma halje. O predstavi tega „Slehernika“ pod milim nebom prim. izvrstno poročilo v „Ljudskem odru“ II, str. 128, kjer je tudi načrt in slika. — ● Hofmannsthal-Zupančič, Slehernik. Moh. knjižnica, 70. zv., Družba sv. Mohorja, Celje, br. 28.— din, vez. 40.— din (na zalogi tudi v Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana): Osebe: 17 m, 5 ž. Noša: srednjeveška. Igra je lepočutno usmerjena odrska umetnina in jo kot tako tudi igrajo (prim. Salzburg pred stolnico!). Lotevajo se je pri nas tudi ljudski odri. — ● Petančič, Igra naše fane. „Ljudske igre“, 12 zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 15 din. Osebe: 9 m, 6 ž, 1 o, zbori. Noše: sodobne halje. Ta igra je izšla za naše povprečne prilike dosti pre zgodaj (1956). Saj še danes skoraj nikjer tla zanjo niso pripravljena. Z našim liturgičnim gibanjem ne pridemo naprej. V farah, kjer je občestvena zavest v smislu liturgičnega gibanja dosti živa, je ta igra možna, drugod, žal, še ne. Zapisali smo: še re. Zakaj trdno verujemo, da bo prišel čas zanjo. Če nam je razvoja našega duhovnega življenja mar, moramo ta prihod pospešiti.

2. Pasijonski teksti. — ● Drabosnjak, Igra o Kristusovem trp-

ljenju. „Ljudske igre“, zv. 17, zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 15 din. Osebe: 54 m, 5 ž (dvojne in trojne zasedbe!). Noše: običajne. Če kje razmišljajo o uprizoritvi pasijona kot farne prireditve, potem naj se odločijo za ta tekst, ki ima za seboj več kot 120-letno tradicijo med koroškim slovenskim ljudstvom! O uprizoritvi glej zanimivo poročilo v „Ljudskem odru“ V, str. 38. — ● Gregorin, V času obiskanja. Zal. Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, br. 26.— din, vez. 58.— din. Osebe: 26 m, 5 ž, otroci, množica. Noše: običajne. Igra je bila napisana za poklicno gledališče, a je prodrla tudi na ljudske odre, dasi zahteva umetniške ubranosti. — ● Skofjeloški pasijon. — Priredba, ki je izšla kot 4. zv. „Ljudskih iger“ (Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 15 din, osebe: 15 m, 7 ž, ter 22 m, 5 ž, o kot neme vloge), ni bila mišljena za pod milo nebo. S primerno zamisljivo okolja (vozovi?) se dá porabiti v ta namen. Za pod milo nebo je pripravil dr. Tine Debeljak (Ljubljana, Zarnikova ulica 15) novo priredbo, ki so jo že izvajali v Skofji Loki, a doslej še ni izšla.

3. Krajše igre kot sestavni del katke večje prireditve. — ● Jan. Razpotje življenja. „Ljudski oder“ V, str. 149. Osebe: 8 m, 6 ž. Noša sodobna. Igro je napisal preprost fant in dobro izraža hodenje današnje mladine. Napisana je za fante — naj segajo po njej. — ● Kuret, Legenda o Udarjeni Mariji. „Ljudski oder“ V, str. 62. Osebe 9 m, pevski zbor. Noša: narodna, deloma zgo-

dovinske. Za kakšno versko slavnost ali romanje ob starinski Marijini cerkvi je ta igra kakor nalašč! — ● Renner, *Igra o služabnikih*. „Ljudski oder“ V, str. 185. Osebe: 15 m, 1 otrok. Noša: sodobne, razni poklici! O igri je rečeno, da je namenjena proslavi kakega jubileja. Dobrodošla bo pa ob vsaki mladinski prireditvi. Igrati jo je ob robu kakega gozda — saj je bila s tem namenom tudi napisana. — ● Kuret, *Igra o gospostvu sveta*. „Ljudski oder“, V, str. 14. Osebe: 9 m, zbor. Noše: sodobne. Igra je napisana za oder, a se brez težav igra tudi zunaj. Izraža problematiko današnjega časa in je zato prav primerna. — ● Kuret, *Igra o Antikristu*. „Ljudski oder“ II, str. 109. Osebe: 18 m, 5 moških zborov, 1 ženski zbor. Noše: sodobne in stilne. Igra je zamišljena kot slavnostni nastop na prostem in izraža v nekoliko slovesnejši obliki podobno misel kakor prejšnja. — ● Theophilus, „Ljudske igre“ zv. 7, zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 15 din. Osebe: 4 m, 1 ž, 1 o. Noše srednjeveške. Ta ljubeznivi srednjeveški misterij je doživel ob najrazličnejših priložnostih, zlasti pa ob marijanskih slavnostih pod milim nebom že veliko število predstav. Prim. samo poročila v „Ljudskem odru“ III, str. 64, in IV, str. 171! — ● Ghéon, *Sultanova hčerka* in *dobri vrtnar*. Rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana, Osebe: 3 m, 2 ž. Noše: halje, orientalske, nunske. Tudi ta biserček so že igrali pod milim nebom — prim. poročilo v „Ljudskem odru“ III, str. 65. Seveda izgubi pred prav veliko

množico mnogo svoje lepote. Primernejši je ožji krog. — ● Kuret, *Bog kliče*. „Ljudski oder“, IV, str. 18. Osebe: 3 m, 1 ž. Noša sodobna. Za prav posebne prilike — ne vselej — je tudi ta kratki sodobni misterij zelo pripraven. Pisan je bil za pod milo nebo. — Za birmo in sprejem škofa smo že objavili: ● Heinen, *Ecce sacerdos magnus*. „Ljudski oder“, IV, str. 139. Osebe 8 m, 3 ž, 3 zbori. Noše: sodobne in halje. Igra je ob dosežanjih uprizoritvah tudi pri nas dosegla svoj namen pri sprejemu škofa pred farno cerkvi.

Narodne prireditve.

1. *Zgodovinske igre*. ● Finžgar, *Naša kri*. Samo še rokopisno oz. na posodo: Prosvetna zveza, Ljubljana, Osebe: 11 m, 3 ž, množica. Noša: narodna in francoska-napoleonovska vojaška. Igra je umetniško najboljša naša zgodovinska igra, ki se da izvrstno igrati tudi pod milim nebom. Kako, pove „Ljudski oder“ II, stran 146. — ● Kuret, *Jurij Kozjak*. „Ljudske igre“, zv. 18, zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 15 din. Osebe: 19 m, množica. Noša: zgodovinska srednjeveška, turška in narodna. Igra je doživela po stiških slovesnostih še nekaj predstav — prim. poročila v „Ljudskem odru“ IV, str. 175. — ● Bohinjec-Kuret, *Štempihar*. Rokopisno pri Prosvetni zvezi, Ljubljana, Osebe: 22 m, 1 ž, množica. Noše: narodne in zgodovinske iz konca 17. stol. Igra je zlasti za Gorenjsko na moč primerna, saj ji je predmet narodni junak, ki predstavlja simbol slovenstva. O njeni porabnosti za

predstave na prostem gl. opis v „Ljudskem odru“ II, str. 146. — ● Brenk, *Poslednje ustoličenje*. „Ljudske igre“ zv. 14, zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 15 din. Osebe: 18 m, 5 ž, 2 dečka, množica. Noša: narodna koroška in zgodovinska iz začetka 15. stol. Kjer bodo hoteli porabiti to večinoma zelo dobro besedilo, bodo morali dobršen del sčrtati, ker je preobširno.

2. *Domačnostne igre*. — ● Petančič, *Deseti brat*. „Ljudske igre“, 22. zv., Jugoslov. knjigarna, Ljubljana, 15 din. Osebe: 18 m, 6 ž, 1 o, množica. Noše: kar je gosposkih, so iz sredine 19. stol. ostalo narodne. Igra je zamišljena kot vaška igra in je gotovo med najbolj posrečenimi dramtizacijami „Desetega brata“, kar smo jih doslej imeli. — ● Jalen, *Dom*, Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 22 din. Osebe: 10 m, 6 ž. Noše: sodobne. O prireditvi besedila za igranje na prostem glej navodilo v „Ljudskem odru“ II, str. 145. Igra je tudi za pod milo nebo zelo hvaležna! — ● Vomber-

gar, *Voda*. „Ljudske igre“ 16. zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 18 din. Osebe: 14 m, 4 ž, 2 d, množica. Noše: sodobne kmečke in mestne. Ta kmečka komedija se da dobro porabiti pod milim nebom. Gl. o tem navodila v „Ljud. odru“ II, str. 164, in zlasti o taki predstavi v „Ljud. odru“ IV, str. 172.

Prireditve za zabavo.

Poleg zabavnega prizorčka o „Zdravniku“, ki si ga mislimo na kakšnem tabornjenju ob potočku, imamo še vsaj dve zabavni igrici, ki sta primerni za kakšno tako priliko: ● *Burka o jezičnem dohtarju*. „Ljudske igre“, 10. zv., zaloga pri Jugoslovanski knjigarni, Ljubljana, 15 din. Osebe: 4 m, 1 ž. Noše: zgodovinske srednjeveške ali pa poljubne. — ● Sachs, *Dijak na poti v paradiz*. „Ljudski oder“, V, str. 109. Osebe: 2 m, 1 ž. Noše: poljubne. Kjer so za kaj, napravijo tudi konja, da bo nastopil (dva igralca v primerni drži, improvizirana krinka konjske glave!).

Problemi igre pod milim nebom*

Znano je, da si je stari grški igralec navezal na obraz masko, preden je stopil pred pobožno zbrano tisočglavo množico rojakov. Ta maska ni samo nadomeščala današnjega ličenja, ampak je z neko lijaku podobno pripravo ob ustni odprtini služila ojačenju igralčevega glasu.

*) Pri pisanju tega sestavka sta nam služila dva nemška članka, ki sta ju napisala O. Kappelmayer in J. Wacker. Tudi slike smo posneli pri njih.

Pri sodobnih predstavah pod milim nebom se pojavljajo podobni problemi, kot so jih na svoj način reševali stari Grki. Dandanes gre ponavadi za dosti večje množice, ki hočejo biti deležne igre. Temu primerno služijo razširjanju glasu nove pridobitve tehnike: mikrofona, ojačevalca in zvočnika. Nastala je nova veda, ki raziskuje probleme pod tem vidikom; imenuje se elektroakustika.

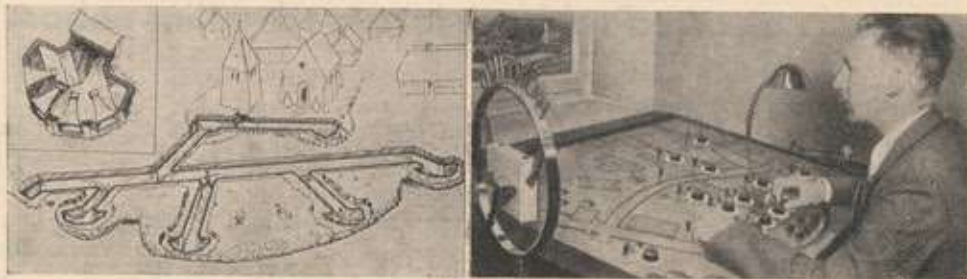
Stedingsehre, eno izmed največjih naravnih pozorišč Nemčije, z vasjo, postavljeno masivno nalašč kot pozorišče.

Mikrofon, ojačevalec in zvočnik pa niso taki, da bi jih igralec lahko prenašal s seboj, kakor je antični igralec prenašal lijak s svojo masko. Ostanejo marveč tam, kjer jih postavimo. Še več. Mi celo zahtevamo, da morajo biti skriti, da jih nihče ne opazi, ker bi sicer občutno motili. Gledalec ne sme čutiti, da mu tehnika pomaga, da se more udeleževati velikega občestvenega doživetja.

Elektroakustiki je dana tedaj važna naloga: rešiti mora vse probleme, ki nastajajo pri prizadevanju, da se zvok — glas igralca in zborov razširi v kar se dá naravni barvi, istočasno in brez mo-

tenj do kar se da velikega števila poslušalcev pod milim nebom. To področje obsega mnogo posebnih nalog, ki jih je pokazala šele praksa in so nato prešle v območje radijskih inženirjev. Najprej so začeli proučevati skrivnosti razširjanja zvoka samega. Potem so preiskali zvočnike in mikrofone pod najmodernejšimi vidiki, da se zdaj v resnici ve, kaj lahko od takega instrumenta pričakujemo in zahtevamo. Ko je bilo vse to storjeno, so proučevali pojave odmeva, vpliv vetra in vremena nanj, in sploh vse, kar utegne motiti pri kakem prenosu.

Za vse to je bilo treba nekaj let naj-

Na levi: Sistem betonskih jarkov v višini človeka, ki tečejo pod vsem pozoriščem. Slička v levem kotu kaže način namestitve zvočnikov. — Na desni: Pogled v režijsko kabino, kjer je na režijskem pultu celotni načrt pozorišča s stikali, gumbi in kontrolnimi žarnicami. — Posnetki iz gledališča Stedingsehre.

Na levi: Skoraj nevidni mikrofon na pozorišču. Pred njim posnovezen igralec, ki ga je tako prav dobro slišati. — Na desni: Na drogah vidni mikrofoni, ob njih igralca pri vaji. Pod zidanim pozoriščem zamrežena okna do podzemeljskih prostorov, kjer so vdelani zvočniki. Na stebrih ob sedežih so vidne „gobe“ viseci zvočniki. — Posnetki so iz „naravnega gledališča“ v Heidelbergu.

bolj intenzivnega dela, zato pa strokovnjaki zdaj dobro vedo, kaj je treba storiti, če naj vsak prenos v resnici brez napake funkcionira. Dvojni odmevi, sekane zvoka, cone prehude zvočne jakosti — vse to so motnje, ki jih strokovnjak danes več ne pozna.

Težko je kajpak reči, da smo tudi pri nas že tako daleč. Organizacija ojačenja pri večjih prireditvah je še vedno kočljiva zadeva, ki o njej nikdar prav ne vemo, ali bo funkcionirala ali ne. Tudi naši zvočniki so vse prej kako idealni. Če poteka tudi igra ali prireditev v redu, radi hreščijo zvočniki, brnijo ojačevalci in se kregajo odmevi, da je joj. Treba bo še veliko dela, preizkušanja in — učenja, preden bomo v tem pogledu lahko tekmovali z drugimi narodi, zlasti pa z Nemci. Za vzgled in pouk podajamo danes dvoje primerov organizacije ojačevanja

glasu pri velikih prireditvah pod milim nebom v Nemčiji.

Tvrdka Telefunken se je s posebnim oddelkom specializirala za ojačevalne probleme pri gledališčih pod milim nebom. Vzorno je rešila vse take probleme pri „naravnem pozorišču“ v Heidelbergu. V bistvu ostanejo naloge povsod iste: pozorišče mora segati globoko med gledalstvo, toda igralca je treba slišati le od tiste strani, kjer res stoji. Tudi ga ne smemo slišati glasneje kot v resnici govori, zakaj čudoviti odtenki med glasom enega besednika, več glasovi in zbori morajo ostati ohranjeni, ker tvorijo bistven moment umetniškega izraza. Zlasti pri slavnostnih igrah, ki spominjajo na prabliko antike, se pojavljajo dinamične razlike, ki so daleč nad tistim, kar more radio na splošno podajati kot razliko med piano in forte. Prerada se namreč izgub-

Zdravnik: Nak.
Mož: Zame ste čisto navaden —
Zdravnik: — zdravnik. Doktor medicine sem, gospod.
Mož: Kaj pa me to briga?
Zdravnik: Profesor psiho-fiziologije, član akademije in mnogih učenih družb, gospod, doma in v inozemstvu.
Mož: Ali mi že skoro ne boste dali miru?
Zdravnik: Oprostite. Nabrežje je javno. In menim, da imam pošteno pravico —
Mož: Vi imate pravico molčati. In če hočete vedeti moje mnenje —
Zdravnik: — o kobilicah?
Mož: — o tečnih ljudeh in posebno še o vašem stanu —
Zdravnik: O, prosim.
Mož: Jaz namreč, kar se tiče medicine —
Zdravnik: Medicine?
Mož: — in zdravnikov —
Zdravnik: In zdravnikov?
Mož: Jaz, no —. Jaz se požvižgam na oboje.
Zdravnik: A? Zares?
Mož: Ah, ko bi vedeli, kako se požvižgam.
Zdravnik: Požvižgate se!
Mož: Ker sem, hvala Bogu, trdne konstitucije, krepkega zdravja, prave pameti in dobre volje.
Zdravnik: Mislite torej, da ste zdravi?
Mož: Popolnoma in do kraja zdrav.
Ha.
Zdravnik: Popolnoma?
Mož: Popolnoma. (Molk.)

Zdravnik: Ali nimate alkoholika v rodbini?
Mož: Jaz! (Molk.)
Zdravnik: Ali vam še živi stari oče? (Molk.) In stara mati? (Molk.) Vaš oče je že mrtev? Tudi že? (Molk.) Ste poročni? Imate otroke?
Mož: Da.
Zdravnik: Ubogi revčki. (Molk.)
Mož: Kdo?
Glej, glej, ali vam že dolgo utriplje?
Zdravnik: Vaše desno oko.
Mož: Moje desno oko utriplje? (Molk.)
Saj res. Zakaj pa to?
Zdravnik: Krč facialne mišice, ki izvira iz kakega hemoragičnega središča ali pa ga povzročajo fibrolipomi.
Mož: Nikarte.
Zdravnik: Pokažite jezik. Dvignite roko. Drugo. Obe. Dobro. Nogo. Drugo. — Obe. — Ne morete?
Mož: Ampak —
Zdravnik: Gibe še opravljate, ampak počasi in nerodno. Amiostenija. In seveda nimate apetita?
Mož: Pač.
Zdravnik: Bulimija.
Mož: Kamne bi jedel.
Zdravnik: Polifagija. In zmeraj ste žejni? Kaj ne? Nezmerana potreba po pijači? Polidipsija. Dahnite! Fej. Kakšen smrad.
Mož: Zlomka, čebulo sem jedel.
Zdravnik: Ne, to prihaja od škrofuloze. Buciko! Ali nimate bucike pri sebi? (Mož mu jo da; on ga zbode.) Hvala.
Mož: Av! Av!
Zdravnik: Hiperestezija. Sedite. Vaše koleno. (Udarec.) Poglejte, kako vam noga poskoči. Izrazita preobčutljivost ro-

tuličnega refleksa. Lezite. (Leže in zdravnik ga preiskuje.)
Mož: Ahi! Ahi! Zgečka me! Ahi! Ujej! Ahi!
Zdravnik: Meteorizem. Vstanite. Slecite suknič. Dihajte. Globoko. Ne tako močno. Polipneja histeričnega izvora. Zdaj pa srce.
Mož: No, kar se pa srca tiče —
Zdravnik: Molčite. (Prisluškuje.)
Chayne-Stokesov ritem.
Mož: Prosim?
Zdravnik: Za ta ritem je značilno izmenično dihanje. Naznanja skoraj redno paralizo prepone.
Mož: Pa — papa — paralili —
Zdravnik: Jecljanje.
Mož (se razburi): Jaz ne jecljam —!
Zdravnik: Krčeviti napadi.
Mož: Jaz — pa krčeviti — ?
Zdravnik: Koreja. Imenitno. Sijajno. Prelepo. Oblecite se spet. (Molk.)
Mož: Gospod doktor. Oprostite. Ampak...
Zdravnik: Pst. Bomo videli, če bom jaz kaj ujel. Pst.
Mož: Ali je — nevarno — ?
Zdravnik: Pst!
Mož: Ali kaj pa — kaj — kaj — kaj pa mi je prav za prav?
Zdravnik: Bolni ste.
Mož: Saj. Saj vidim, gospod doktor. Saj čutim. Še predobro čutim.
Zdravnik: Vi nič ne vidite in ne veste. Zdravnik vidi in ve.
Mož: Seveda, seveda.
Zdravnik: Da nadaljujema —
Mož: Oh, da.
Zdravnik: Ne prekinjajte me.
Mož: Ne.

Zdravnik: Pst! (Gleda v vodo.)
Mož: Kaj pa je?
Zdravnik: Ah, nič. Trava. (Zdravnik pomaka trnek v vodo in kaže možu hrbet.)
Mož: Gospod doktor...
Zdravnik: Ali mi ne bi izmenjali črva? (Mož mu ustreže. Molk.)
Mož: Gospod doktor.
Zdravnik: Kaj pa je, prijatelj?
Mož: Nisem se lepo obnašal popreje. Oprostite mi.
Zdravnik: Pustimo to.
Mož: Rad bi, da bi mi povedali...
Moja bolezen...
Zdravnik: No?
Mož: Ali je nevarno?
Zdravnik: Kaj razumete pod tem?
Mož: No, ali je moje življenje — neposredno — v nevarnosti?
Zdravnik: Tja, o tem se ne da nič reči. Lahko jo še vlečete leta, lahko pa vas doleti hemiplegija in vas kap pobere na mestu.
Mož: Gospod doktor!
Zdravnik: Zdi se, da tukaj ni dosti rib. Niste si izbrali pravega mesta. Jaz bi rajši šel više gori.
Mož: Gospod doktor —
Zdravnik: Mislim tudi, da bi s kobilicami —
Mož: Prosim vas —
Zdravnik: S črvi, veste —
Mož: Rešite me!
Zdravnik: Veste, tudi ribe se razvadijo —
Mož: Za božjo voljo!
Zdravnik: Veste, saj ni, da bi imel s kobilicami kakšne posebne izkušnje, ampak črvi —

Mož: Kaj naj storim, gospod doktor?
Zdravnik: Saj sem vam rekel: kobalice — ! Hvala za palico, náte jo nazaj. (Mu jo izroči.)

Mož: Vse storim, kar mi predpišete. Vsa zdravila, ki mi jih boste dali, bom zavžil.

Zdravnik: To pravite vsi, delate pa po svoji glavi.

Mož: Ah, jaz vam prisegam.

Zdravnik: Hm. (Se poslavlja.)

Mož: Kako, na kaj naj vam prisežem?

Zdravnik: Veste kaj, meni je vseeno. Jaz se s terapeutiko ne ukvarjam. Zdravila, zdravljenje — to me ne zanima. Najti bolezen, jo opisati, jo analizirati, skratka: diagnoza, to je moja specialiteta. Kar se pa drugega tiče — ! Phe. Hladno je postalo. Oprostite mi, gospod. Lahko noč in dober lov! (Odide.)

Mož (s palico v roki teče za njim): Gospod doktor! Gospod doktor! Ne puščajte me samega! Ne puščajte me samega!

Za različne priložnosti

Osebe:

Igrski vodja
Brivec
Vajenec
Hudoba
Trgovec
Inspicient
Sufler

Pozorišče. Zavesni oder, v ozadju so zavese razmaknjene, da se odpira pogled na Benetke. Iz zaves drugačne barve je naznačen vhod. Na desni visi zrcalo v okrašenem okvirju, pred njim stol, ki je spočetka obrnjen k mizici, a služi tudi kot brivski stol. Nekako na sredi manjša mizica in še en stol ob njej. Na steni v ozadju visi meč. V levem kotu ob vhodu rastlina v loncu. Od stropa visi luč z rdečim senčnikom. Po tleh ev. preproga.

Čas: Stare Benetke, 18. stoletje.

Igrski vodja (stopi pred zaveso): Gospoda! Malo nas je, ki so že videli Benetke. So ljudje, ki sploh ne verjamejo, da

Beneški brivec

Enodejanka po črtici E. Tüllnerja, za oder priredil Vladonov

so. Upam, da med nami ni nikogar, ki bi dvomil o resničnosti starodavnega mesta, zgrajenega na morju. Skoraj neverjetno! Mesto na morju! Toda resnično je! Napredni in razumni! Verjeti in se ne prepričati o tem, to je zaostalost. Ker niso videli, ne verjamejo. In jih tudi prepričali ne boste. Vi se temu čudite — pa so taki ljudje. Jaz pa se ne čudim. Kajti, ne smemo pozabiti na velik napredek zadnjega stoletja. Razum današnjega človeka se je razvil, da nekaterim celo škoduje. Tako so modri! Ideje! Tudi ideje so se pojavile. V raznih oblikah. Mase pa drve za njimi in poklekujajo pred njimi kot pred malikom.

Da me boste laže razumeli, vam moram povedati, da vsi še niso tako napredovali. Ob tej široki poti napredka stoje ob strani zaostali, ki gledajo na ta šumeči veletoč, ki drvi brez vsakih ozirov preko človeškega dostojanstva, njegovih pravic in brez ljubezni. Morali so iz te struge stopi-

ti v stran, da jih ne bi pogazili kot sto in sto tistih, ki se niso pravočasno umaknili. Tako so zaostali. To smo mi in vsi tisti, ki verujejo v resničnost Benetk, četudi jih niso videli. Oni gledajo na nas, mi nanje. Oni s prezirom, mi pomilovalno. Nazivajo nas: nazadnjaki, oni so: zaslepljenci! In kaj pravzaprav na stvari izpremeni, če razumniki, naprednjaki, marksisti in komunisti verjamejo v resničnost Benetk ali ne? Nič! Benetke vseeno stoje! Nekateri mi celo zamerijo, da verjamem v resničnost tega mesta, to pa radi tega, ker se nisem na lastne oči prepričal, da mesto stoji. To nič ne de, če je na zemljevidu zaznamovano in so debele knjige popisane o njem. Ni razumniško, verjeti tako v en dan, in se ne ujema z njihovim prepričanjem. Kako pa naj se prepričam? Lepo vas prosim, kdo pa ima danes toliko denarja, da bi se vozil od mesta do mesta, iz kraja v kraj in se prepričeval, ali je vse to res, kar knjige in listine vsbujajo in če so tisti možje, ki so se s tem bavili, pisali resnico? To je njihova stvar. Oni so poklicami in mi dolžni, da to verjamemo. Sicer je nemogoče skupno življenje. In če smo radi tega nazadnjaki, ker verjamemo, s ponosom priznamo to nazadnjaštvo!

Ker med nami ni nikogar, ki bi o Benetkah dvomil, lahko z mirnim srcem nadaljujem. Saj vem, da me nimate za lažnika, ki govori o stvareh, ki jih ni.

Inspicient (za odrom): Gospod vodja, ljudje v dvorani se dolgočasijo.

Igrski vodja: Dolgočasje se vi, gospod inspicient. Ljudje poslušajo.

Inspicient: Odgrnem zaveso?

Igrski vodja: Igravci pripravljeni?
Inspicient: Moja skrb.

Igrski vodja: Odgrnite!

Inspicient (odgrne zaveso).

Igrski vodja: Tako, gospoda, zdaj smo v Benetkah. Lahko rečemo, da smo v Ljubljani, ali v vasi, kjerkoli. Saj za nas, ki znamo gledati igro, je to vseeno. Nam ni do praznih dovtipov, niti nočemo pustolovščin velikega obsega, temveč smo skromni. Radi se zabavamo, kar je koristnega za nas, pa hočemo ohraniti v spominu.

To, kar vidite na odru, predstavlja brivnico. Gospod je brivec, tam stoji vajenec. Gospod pred ogledalom se še ni predstavil. Brivec ga še ne pozna, zato ga bom opozoril na neznanca, ki mu je nevarno. (Pokliče vajenca.) Fantek! Sem pojdi. Poznaš gospoda, ki kvarta s tvojim gospodom?

Vajenec: Ne poznam ga.

Igrski vodja: Povej svojemu gospodu, da sedi s hudobo za isto mizo.

Vajenec: Kako veste to?

Igrski vodja: Tako. Vem. Zaupaš mi lahko. Prepričaj se.

Vajenec (se splazi previdno za zrcalo in odkrije gosta, ki ima pod pokrivalom roge).

Hudoba (zarenči in zacepeta ter si popravi pokrivalo).

Brivec: Kaj vam je, gospod?

Hudoba: Nič, nič mi ni. Moral bom od tod!

Brivec: Je zgodaj še. (Mečeta karte.) Ah, karo...

Hudoba: Dama, kralj...

Igrski vodja: Brivec dobiva. Osu-

šil ga je. Hudoba denar, brivec dušo. Od daleč bom bolje opazoval. Zanima me konec. (Gre v dvorano).

Brivec: Zopet ste zgubili. ekscelenca. Hudoba: Izgubil, da.

Brivec: Bi vrgla še enkrat?

Hudoba: Ne, hvala. (Vstane.)

Brivec: Odhajate?

Hudoba: Pošteno ste me oskubili. (Izveleče pogodbo.) Podpišite!

Brivec: Čemu?

Hudoba: Stranko vam pošljem — bogatega trgovca. Za eno leto boste preskrbljeni — bogastva toliko ima.

Brivec: Razume se — velja.

Vajenec: Ne prenažite se, o gospod. Hudoba je, ki z vami baranta. Poguba vaša. Ne podpišite! Proč neši ta papir, varljivi, zlodjevi hudir.

Brivec: V kot, falot! Tako gospoda žališ mi, ki dobrote iz ljubeznivosti deli. Podpišem ta papir pa naj ga vzame sam hudir.

Hudoba (ki je ves čas renčal in go-del, vzame pogodbo): Do prijetnega svidenja!

Brivec: Do prijetnega svidenja, ekscelenca.

Hudoba (odide.)

Brivec (vajencu, ki preplašen gleda vanj): Kaj gledaš me tako zvedavo?

Vajenec: Gospod, igrali ste s hudobo pravo.

Brivec: S hudobo? Ha ha ha...

Vajenec: Saj videl sem. Roge ima...

Brivec: Naj bo, kdor hoče. Poglej, koliko je pustil mi zlata.

Vajenec: To pena je in ne zlato. Vr-

zite vse ob tla in delajte pošteno, kot drugi delajo ljudje.

Brivec: Slabič obeta se iz tebe, ako po poti tej boš dalje hodil: Predsodki tvoji ideali — koristi ni od njih. Z delom tu zaslužil komaj bi za sol in kruh. Zrcalo skromno kakor je, mi zvesto služi, ono predmet vseh dogodkov je. Kadar bogat bom že dosti, ga tebi zapustim.

Vajenec: Ne maram ga.

Brivec: Ko gostje k meni pridejo, večina vsi bogati, oko mi izkušeno pove, koga se spleča goljufati. Zato na kretnjo mojo vsako pazi: Kadar z gostom sta sama, najprej o vremenu mu govori, nato o težkih časih toži...

Vajenec: Res, težki časi so.

Brivec: Potem ga vprašaj, če je tujec in odkod?

Vajenec: Radoveden nisem.

Brivec: Če po opravkih, ali iz radovednosti ga vodi v mesto pot.

Vajenec: Čemu vse to, gospod?

Brivec: Vedno le govori in govori, da molk bi dolgočasni med vama ne nastal. Pogovor znova je težko začeti, zato govori neprestano sam in gosta s klepetanjem svojim popolnoma raztresi, zva-bi ga na karte...

Vajenec: Ne znam igrati.

Brivec: Naučim te. Sedi! Ne tu, tja. K zrcalu gosta le posadi — kjer jaz sedim, sam pa sedi na nasprotno stran — kjer ti sediš. Tako lahko za mojimi hrbtom vidiš v zrcalu vse pike, dame, ase, ki za igro važni so.

Vajenec: Jaz grem, gospod. Ne morem tu ostati.

Brivec: Nikamor zdaj te ne pustim. Ostati moraš, da vse ti razložim. — Prvo igro dobi, da gostu strast vzbudiš, naslednji dve izgubi, da up mu poživiš. Potem igraja dalje, tako menjaže: dobi, dobi, izgubi, tako najlaže se oskubi.

Vajenec: O, gospod, kako je zame mučno to.

Brivec: Kot meni je nekoč bilo. Prav tak sem pred gospodom svojim stal in mislil dan in noč: napak ali prav gospodar je moj ravnal.

Trgovec (vstopi.)

Brivec in vajenec: Ekscelenca, moj poklon.

Brivec (ukazuje vajencu, kot bi poveljeval četi vojakov): Britev, milo, čopič.

Vajenec (noši skupaj): Izvolite, do-volite, izvolite.

Brivec: Vodo, kremo in brisačo!

Vajenec: Pripravljeno je.

Brivec (brusi britev).

Vajenec (peni milo).

Brivec (pretirano ljubeznivo): Vroče, ekscelenca, ali ne? Soparno zunaj, tu sko-raj hladno. Prijeten prostor v zatišju.

Trgovec (kratko odgovarja): Da.

Brivec: Sploh je nenavadno vroče letos. Utrudljivo vreme, kaj ne ekscelenca?

Trgovec: Da.

Brivec: Kako ste me še našli tu? Od daleč vaša pot?

Trgovec: Ne.

Brivec: Večkrat v mestu ste?

Trgovec: Ne.

Brivec: Pri meni prvič ste, mar ne?

Trgovec: Prvič, da.

Brivec (prične z delom): Prosim, eks-

celenca. O, kako zdravi ste in lepo rdeči, kot sedeli bi pri topli peči.

Trgovec: Zdrav pa zdrav.

Brivec: Vidim, vidim. In dihate kako lahko.

Trgovec: Hm, hm...

Brivec: Krasen prstan imate, ekscelenca. Vrednost, kaj?

Trgovec: Stoletino je blago, seveda vrednost, ki nosi ga le malokdo.

Brivec: Starina vas zanima? Zrcalo to nad sto že let ima. Posebnost, se vam ne zdi?

Trgovec: Res, res. Že vidim. Sem namreč strokovnjak.

Brivec: Opazil sem takoj — tudi jaz zanimam za staro še blago — rubine, de-mante, najljubše mi je pa zlato.

Trgovec: Tako, tako?

Brivec: Vrednost je pri vas: Iгла, ura, verižica in prstan, vse čisto je zlato. Toda zrcala tega se kri drži.

Trgovec: Kri?!

Brivec: Čudovita zgodba. Vas strah je?

Trgovec: Nič mi ni. Dragulj imam, ki se ga tudi kri drži. Tako človeka ne-hote...

Brivec: Pretrese, kaj?

Trgovec: Povejte zgodbo.

Brivec (vajencu): Zagрни! (Nad glavo prižge rdečo luč): Spoštovan prebival tu je mož, brivec, prednik moj — obseden bil je po hudiču.

Trgovec (po premolku): No, in?

Brivec: Pod tem zrcalom žrtve sede-le so njegove, pod lučjo to izkrvavele, kot iz pajkove padajo mreže izpite žuželke.

— Ali se bojite? (Položi britev na lice in naredi potezo.)

Trgovec: Zakaj?

Brivec: Moj prednik stregel le najboljšim obiskovalcem je; odličnikom bogatinom, trgovcem. Ali se bojite?

Trgovec: Niti malo ne!

Brivec: Zločinov mnogih središče mesto je bilo. Tipov je zločinskih... Dolgočasim vas morda?

Trgovec: Nikakor ne! Ampak, pridite že k stvari.

Brivec: Kakor želite aksclenca. Torej, uslužno stregel je bogatim — prav kakor jaz vam, gospod — ga po pravilih vseh namilil je in s strganjem brade pričel — na mestu tem, kjer vi sedite — natančno delal je kot jaz —

Trgovec: Kako?

Brivec: Pravim, da je pričel s strganjem. Lahko si mislite: luč zaplapolala je — brivec pa zastavil britev na obraz — Mož bogati vznemirjen je postal, je hotel nekaj reči — a mogel ni, ker brivec je zastavil britev ter čistiti začel je okrog grla — prav kakor jaz vam. (Preneha.)

Trgovec (hropeč priganja): Dalje, dalje, Izvedeti moram.

Brivec (se pošastno zareži): Konec? Dobro.

Trgovec: Pripravljate v blaznost me.

Brivec: Rahlo vlekel britev je — čez krhel bogatega moža — kot tipal mesto bi mesar, ki kani žival zaklati. Prav kakor jaz vam. (Skrivnostneje.) V sosednjem pa prostoru začul lopate jeklene se ropot, kot kopal bi kdo grob in skladal kepe bi prsti, s katero zasuli mrliča bodo.

In potem svetilka ugasne — prav kakor zdaj, vidite — (ugasne luč).

Trgovec (v grozi zatuli in mrtev obsedi).

Brivec: In potem, eksclenca, mu grlo je prerezal. (Tišina, nato krohot, luč.) Uspelo mi je! Kako lahko umirajo ljudje iz golega strahu! Haha!

Vajenec: In vendar morilec ste.

Brivec: Čemu trepečeš, česa se bojiš? (Pobira dragocenosti iz tujčevih žepov.) Poglej kako spokojno tu sedi. V čem sem kriv? Zakaj verjel je — bedak je bil.

Vajenec: Krvave vaše so roke.

Brivec: Saj čiste so kot preje. Kje vidiš madež, ali kapljico krvi, ki priča o umoru? Če najdeš jo, priznam, da roka moja upokojila tega je človeka.

Vajenec: Res na rokah, tleh in oblačilih ni videti sledov krvi dejanja podlega. Vendar mi duša krvavi in zdi se, da roke vaše so rdeče kot škrlat. A vas ni strah. In vest vam spi?

Brivec: Ničesar ni. Kar vidim, to verjamem, zame druge ni stvari. Vesti ni ne krvi, ničesar ni!

Vajenec: Ni? Zakrito to le vašim je očem, ker kača legla vam je na srce. Če pretočila kri bi vsi umrlih v peklenško gnezdo to, oba skopala telesi svoji grešni v njih krvi bi lahko.

Brivec: Dovolj. Počasi že se spame-tuješ. Pojdi, prijavi, da zadet od kapi mrtev nekdo že zopet leži pri nas. Toda ne izdaj, kako je kap nastala, saj veš, ne mene, tudi tebe čakajo vešala. (Odneseta truplo v ozadje.)

Hudoba (vstopi, za njim brivec): Dober plen?

Brivec: Eksclenca, komaj se je izplačalo.

Hudoba: Kako?

Brivec: Zlatnikov je imel premalo.

Hudoba: Nehvaležni ste, gospod. Moj trud. Plačilo!

Brivec: Nikdar o tem mi govorili niste. Kdo ste pravzaprav? Hodili že ste k mojemu gospodu, ki nenadoma umrl je, a vi ostali ste kot prej — vedno isti — brada ni vam posivela a glava, o, saj res, odkrijte se, gospod. Vas pleša morda kaj ovira?

Hudoba: Tu pogodba je in brez prepira podpisana.

Brivec: Izdajstvo.

Hudoba: Fant vas bo izdal. Brž, da preprečim to.

Brivec: Kdo ste, gospod? Ime, poklic!

Hudoba: Ni važno zdaj. Račun je tu. Izdan si. V ječo bodo te vtaknili, nato pa zanko ti za vrat zapno.

Brivec: Rešitve ni.

Hudoba: Je, toda samo ena: Vzemí, to tvoja je rešitev; vrat in britev. Predstavim naj se še. (Se odkrije:) Hudoba mi je ime.

Brivec: Rešitve torej druge ni nobene?!

Hudoba: Nobene! Poslanstvo moje je storjeno. Ko boš končal, se vrnem, da sabo vzamem te. Na svidenje.

Brivec: Nimam moči. Uslugo to mi stori in prereži ti mi vrat.

Hudoba: Pravice nimam do življenja, a eno dam ugodnost ti lahko — prereži — saj bo brez trpljenja. (Izgine.)

Brivec (sam obupuje): Pravice nima do življenja? Prereži, saj bo brez trplje-

nja. A jaz? Tudi jaz pravice nimam. Kdo ječi? Oživel je, oživel je. Izdajstvo, izdajstvo. Grede, grede. Ne grem z njimi, ves svet me pozna, ne! Rajši sam življenje si končam. Prereži — a eno ti dam — saj bo brez trpljenja. (Prereže si vrat.)

Vajenec (vstopi): Truplo so že spravili v mrtvašnico. Gospod, kaj vam je? Slabo? O, Bog, krvavi ste, gospod. Zločin! Sam si je življenje vzel. (Pomaga brivcu na stol). Iz golega strahu ste se končali? Kaj?

Hudoba (se pojavi za njima in čaka na dušo.)

Vajenec (opazi hudobo): Kaj hočete tu?

Hudoba: Da spremim ga na pot. Je zvesto zlužil mi, pogodba dokazuje.

Vajenec: Neveljavna. Proč. Pripravim ga za pot. Še čujete, gospod? Še diha. Kesajte se gospod. Odločite se sami. Greste z njim, ali po Bogu hrepenite. Z roko lahko mi daste znak. Jaz prosil bom za vas. (Brivec podi proč hudobo). Razumete? Proč pravi vam.

Hudoba: Tako zlepa se ne dam.

Vajenec (vzame rapir — sabljico in se vrže na hudobo, ki ga naskoči. Nekaj časa se sabljata. Hudoba dobi hudo rano in zatuli, ter zbeži.)

Vajenec (poklekne pred gospoda, ki leži mrtev na tleh): Odpusti večni mu Gospod, ne šteje v zlo njegovih mu zablod! (Vstane, ga ogrne s plaščem.)

Hudoba (se vrne v drugem plašču): Ogoljufal me je!

Vajenec (se naredi, kot da ga ne pozna): Zelite, eksclenca?

Hudoba: Ste vi gospod zdaj tu?

Vajenec: Da, ker gospod je moj umrl. Ne boste odložili? Prosim, izvolite se vnesti. Jaz britev že držim v pesti.

Hudoba: Jaz vedno brado nosim, ne želel bi se briti.

Vajenec: Nič zato. Pristrižem jo nekoliko.

Hudoba: Če želite, naj že bo. Toda pokrivalo obdržim, ker sicer lahko se prehladam. (Sede.)

Vajenec: Brez mila in dišav vas zdaj obrijem. (Mu zbije pokrivalo po tleh. Za vrat pa mu britev zastavi): O, pogledajte no. Zdaj govorite, po kaj ste zopet sem prišli?

Hudoba: V tvoje dobro. Bodočnost, bogastvo se ti obeta. Naslednik si, zato poslušaj. A britev odmakni od vratu mi. Prijatelj tvoj in sluga bom, če hočeš. Ničesar ne zahtevam. Poizkusi eno leto vsaj. Če ti ne bo dopadlo, daš ponudbo mi lahko nazaj.

Vajenec: Pri mojem ste gospodu tudi vi bili, kaj ne?

Hudoba: Da, bil sem njegov sluga.

Vajenec: Njegova nagla smrt je vzrok, da ostali ste brez plačila za vaš trud.

Hudoba: Ah kaj, plačilo to je izgubljeno, ne maram ga.

Vajenec: Ne, ne. Nikakor ne. Naslednik sem njegov, zato do'gove sem dolžan s pravicami sprejeti, ter z obrestmi jih moram upnikom odšteti. Vi prvi ste se oglasili, zato vam prvemu zdaj plačam. Koliko želite?

Hudoba: O tem ne govorite, pogodbo novo le z menoj sklenite.

Vajenec: Potem vas plačam sam: Prerez čez vrat in brco zad potem pa mir! Izgubi se pošast.

Hudoba (zatuli — pograbi pokrivalo in zbeži.)

Igrski vodja (iz dvorane): Dobro ste mu zagodli, bal sem se, da ga ne bi v resnici prebodli. Odločno ste ga zavrnili. Pravilno, z vragom ni pogajanj. Sedaj pa tega hrivca, ki je na tako premeten način moril ljudi, spravimo na varno. Kako na najrazličnejše načine ljudje more. Način ni važen, važno je dejanje — četudi nimamo dokazov. Vsak sojen bo po vesti svoji — Bog plačnik.

Vajenec: Vest sodnik — Bog plačnik!

Igrski vodja: Gospod inspicient, prosim zaveso.

Zavesa.

Ne pozablajte!

Prosimo prireditelje, naj mislijo vselej na poročilo v Ljudskem odru ter nam ga pošljejo takoj po predstavi brez prošenj in pozivov z naše strani. Tudi opozarjamo vse prireditelje naj oskrbe z vsake predstave nekaj fotografij ter nam jih pošljejo!

Pregled katoliške dramatike*

2. Češka in slovaška

Niti Čehi niti Slovaki ne morejo pokazati izraziteje in pomembnejše katoliške dramatike, ki bi vzdržala primerjavo s tehtno liriko in pripovedništvom, ki so ju prispevali češki in slovaški katoliški književniki.

V tej zvezi bi pač omenili zanimivo akcijo za prepoved katoliških ljudskih odrov na Češkem: „Katolické jeviště“ (Brtnice na Moravě).

3. Hrvaška

O hrvaškem katoliškem gledališču so naši prijatelji več ali manj že dosti poučeni, saj je prinašal „Ljudski oder“ prispevke enega izmed najvidnejših njegovih pobornikov, prof. Vojmila Rabadana iz Splita. Opozarjamo samo na njegova članka: „Pregled ljudskega igranja pri Hrvatih“ (II, str. 12 in 25), in „Beleške o gledališču na prostem“ (I, str. 42). Hkrati moramo omeniti, da je najuglednejši hrvaški književni kritik, prof. Ljubomir Maraković, že leta 1929. izdal svojo knjižico „Pučka pozornica“ (Bit i uspjesi nestručne pozornice), kjer je Hrvatom oznanjal misli, ki jih je med Slovenci sistematično začel širiti „Ljudski oder“.

Side Košutičeve drama „K svitanju“ (1927) ni odsko delo, zato pa se

* Ta pregled smo začeli v letošnjem 1. zvezku (str. 49). Zaradi preoblice gradiva smo morali odlagati nadaljevanje do tega zvezka. Članek podaja v glavnem samo podatke iz Henderjevega zbornika „Katholische Leistung in der Weltliteratur der Gegenwart“ in je le tu pa tam izpopolnjen z novjšimi podatki. — Ur.

giblje dr. Velimira Deželića sina udejstvovanje sredi odrske prakse po najnovejših težnjah ljudskega gledališča. Leta 1925. je priredil stari hrvaški misterij iz 14. stoletja, „Žrtvo Abrahamovo“, ki mu sledita leta 1931. v Zagrebu legenda „Majka božja od Kamenitih vrat“ in leta 1935. v Krapini legenda „Trški vrh“. Dodamo naj istega pisatelja izvrstne priredbe hrvaških „Koled“ ki smo o njih lani v „Ljudskem odru“ obširneje poročali (IV, str. 89).

Svojevrsten je pojav usmiljenke Bernardine Horvatove, katere igra „Mali vrtec ograjen“ (1924) je bila velik dohodek.

Tudi preko hrvaških mej je prišla slavnostna igra o sveti maši („Misa“) pesnika Marka Soljačiča (uprizoritve v Pragi in v Nemčiji).

4. Francoska

Francoska katoliška dramatika sodobnosti se pač ponosno začinja z imenom velikega umetnika že izza predvojne dobe, s Paulom Claudelom. Njegovo „Marijino oznanjenje“ (L'Annonce faite à Marie) še diha njegovo spreobrnjenje, ki se je izvršilo v njem na neki sveti večer. Od vseh ostalih njegovih del naj omenim samo še „Satenasti čevlji“ (Le Soulier de satin), ki se po otliki drži Shakespearea in Calderona. Claudel je gotovo največji živeči katoliški dramatik. Ali se bomo čudili, da prihaja tako poredkoma na spored naših poklicnih gledališč?

Tisti, ki je od druge strani posegel v snovanje katoliške dramatike, je prav tako konvertit. Njegovo ime obsega pojem katoliškega gledališča današnje Francije. To je — Henri Ghéon. Delo in uspehi tega velikega dramatika so v tesni zvezi z imenom velikega francoskega režiserja, ki se je tudi kmalu spreobrnil h katoličanstvu, z Jacquesom Coppéaujem. Njegovo pariško gledališče „Vieux-Colombier“ pomenja prodor katoliške dramatike. Cena zanj je bila draga; kmalu ga je moral opustiti. Toda v tem gledališču je doživel Ghéon svoj prvi uspeh z igró „Revež pod stopnicami“ (Le Pauvre sous l'Escalier), legendo o svetem Alešu. Isti oder je videl Claudelovo „Oznanjenje“. Ghéon pa se je lotil neizčrpnega zaklada starih francoskih svetniških legend z nove strani. Ustvaril si je lastno koncepcijo o gledališču (gl. njegova izpoved „Katoliška akcija s teatrom“ v „Ljudskem odru“ II, str. 8) in po njej začel pisati zabavne legendne igre, docela novo vrsto, ki je bila namenjena predvsem širokemu krogu vernikov. „Sneti obešenec“ (Le Pendu dépendu) je med prvimi te vrste in je doživel uspeh celo na nekem montmartreskem odru.

Iz dolge vrste teh iger omenjamo „Svetega Mavricija ali pokornost“ (Saint-Maurice ou l'obéissance) in „Pastirico med volkovi“ (La bergère au pays des loups). To niso dolgočasne svetniške igre, marveč prave umetnine, ki se ob njih preprosti človek in nepokvarjen izobraženec od srca nasmejeta in ki gledalca

neopazno dvignejo, da ga spreobrnejo. Med večjimi njegovimi deli bi omenili njegov slavnostni „Misterij o svetem Ludviku“ (Mystère de Saint-Louis) in znamenito, za poklicni oder spisano dramo „Igralec in milost“ (Le Comédien et la Grâce), ki smo jo gledali tudi že v Ljubljani.

Po Ghéonovih stopinjah je krenil Henri Brochet, pesnik, slikar, igralec in režiser. Njegovo ime je znano tudi pri nas. On danes na zunaj zastopa katoliško gledališče v Franciji s svojo revijo „Jeux, tréteaux et personnages“, kjer izhajajo sproti njegove igre. Piše jih večidel po naročilu za razne slavnostne prilike. Če so njegove prve legendne igre več ali manj pod Ghéonovim vplivom, moramo priznati v zadnjem času Brochetju krepko lastno razvojno pot.

Od drugih imen naj navedem samo Andréja Obeya, ki je napisal zanimivo dramo o Noetu („Noah“).

Valonska je dala dva katoliška dramatika, od katerih je pač Michel de Ghelderode najznamenitejši in tudi najvrednejši svojega pridevka. Nekaj naslovov njegovih iger: „Smrt doktorja Fausta“ (La Mort du Docteur Faust), „Don Juan“, „Christophe Colomb“, „Barabbas“, „Nedolžno srce sredi sveta“ (Un Coeur innocent dans le Monde), „Drobne slike o svetem Frančišku Asiškem“ (Petits Images de Saint François d'Assise). Drugi, Paul Demasy, ne oblikuje direktno katoliških snovi. Njegov „Jésus de Nazareth“ upošteva celo preveč le človeško stran Zveličarjevo.

5. Nemška

Sodobna nemška katoliška dramatika se začneja z ekspresionizmom z „Beračem“ (Der Bettler) Reinharda Johannesa Sorgeja, z njegovim „Metanoecite“ in „Kraljem Davidom“ Sorge pa ostaja le predhodnik katoliške dramatike v Nemcih. Bil je videc, Janez Krstnik. Pravo ustvarjanje se je začelo tik po vojni zlasti iz območja mladinskega gibanja.

Prvi pesnik te dobe je Leo Weismantel. „Apokaliptični jezdec“ (Der Reiter der Apokalipse), „Stražar pod vislicami“ (Der Wächter unter dem Galgen), „Igra o Luciferjevi krvi“ (Das Spiel vom Blute Luzifers) so kratke enodejanske, ki si je z njimi uvel pot. Njegov veliki tekst pa je „Mrtvaški ples 1921“ (Totentanz, Ein Spiel vom Leben und Sterben unserer Tage). Ta pretresljiva sodobna igra je bila začetek trilogije „Narod brez prapora“ (Das Volk ohne Fahne), katere drugi del je „Ura prihoda“ (Die Kommstunde), zmes simbolizma in naturalizma. Tretji del, „Novi rod“ (Das neue Volk), ni izšel. Weismantel je oblikoval tudi zgodovinske snovi: „Izbornik“ (Der Kurfürst) in „Lionardo da Vinci“. Kultno igro je napisal s „Skrivnostmi dvanajstih svetih noči“ (Die Geheimnisse der zwölf heiligen Nächte), obnovil pa je tudi oberammergauski pasijon (Das Oberammergauer Gelübdespiel).

Drugo ime, ki ga srečamo pri nemški katoliški dramati, je Franz Johannes Weinrich. Njegova „Švicarska kmečka igra o Tellu“ (Tellspiel der Schweizer Bauern) je doživela 25 naklad. Naj-

značilnejša njegova igra, ki je tudi najtesneje povezana z gledališkim doživljenjem v mladinskem gibanju, je „Glumač Naše Ljube Gospe“ (Der Tänzer unserer lieben Frau). V Berlinu so uprizorili njegovo globoko tragedijo „Columbus“, prav tako je doživela mnogo predstav na poklicnih odrih njegova igra o sv. Elizabeti, „Dekla ložja“ (Die Magd Gottes). Weinrich je tudi prvi med pesniki tekstov za govorske zборе. Znani so njegovi zbori: „Mater Ecclesia“, „Legenda o veri“ (Legende von Glauben) in „Sodba nad Babilonom“ (Gericht über Babel).

Mnogo zanimanja je vzbujal v književnih krogih pesnik Anton Dietzschmidt, neugnan ekspresionist, ki v podajanju spominja na našega Preglja, tako se v njem gnete človeško z božjim. „Romanje k sv. Jakobu“ (Die St. Jakobsfahrt), legendna igra „Regiswindis“, „Noči brata Vitalisa“ (Die Nächte des Bruders Vitalis), pri nas znani „Krištof“ (Christofer, ein gross und schön Legendenspiel) in druge igre so vzbujale različne odmeve. Danes je Dietzschmidt v nacionalnosocialističnem taboru.

Kot naslednjo predstavnico nemške katoliške dramatike naj navedemu še poprejšnjo protestanko Ilse von Stach s tremi najznačilnejšimi dramami: „Genesis“, „Petrus“, „Griseldis“. Za oder in za razumevanje težaven je Gottfried Hasenkamp („Dekla“ — Die Magd, „Zimski kres“ — Wintersonnenwende, „Sponsa Christi“).

Svojevrsten pojav je tudi pri nas znani Max Mell, ki doseza tudi pri običajnem občinstvu močan uspeh s svojimi igrami:

„Igra o hoji za Kristusom“ (Das Nachfolge-Christi-Spiel). „Igra apostolov“ (Das Apostelspiel) in „Igra o angelu varhu“ (Das Schutzengelspiel). Mellov izraz je čudovito preprost, a prav tako neverjetno učinkovit. Mojster v jeziku in pri igralških družinah mladine nad vse priljubljen je Alois Johannes Lippl. Njegov „Ueberlinger Münsterspiel“, dalje „Igra o pametnih in nespametnih devicah“ (Das Spiel von den klugen und törrichten Jungfrauen), zlasti pa njegov „Mrtvaški ples“ (Totentanz) so doživeli veliko predstav.

Tema dvema pesnikoma se pridružuje pesnik mladinskega gibanja Franz Herwig s svojimi igrami za časovne kroge v letu („Adventna igra“, „Mala božična igra“ in v slovenščino prevedena „Velikonočna igra“). V načinu se drži starih misterijev, po zasnovi pa sega v nadčasovnost.

Iz mladinskega gibanja je izšel Heinrich Bachmann. Znana je njegova plesna igra „Media vita“, potem pasijonska igra „Hora mea“ in „Igra o svetem pastirju Vendelinu“ (Das Spiel vom heiligen Hirten Wendlin). Proslavil se je tudi s predelavo stare Bidermannove baročne igre „Cenodoxus, doktor iz Pariza“.

Tudi Avstrija je dala nekaj dobrih dramatikov. Legenda Hermanna Heinza Ortnerja „Tobias Wunderlich“ je doživela nešteto predstav. Na Mella spominja kmečki sin Richard Billinger („Hlapec“ — Der Knecht, „Perhta“ — Das Perchtenspiel itd.), ki jo ubira zadnje čase za Dietzenschmidtom. — Bolj splošno literarna je smer Friedricha Schreyvogla (enodejanke: „Veliki petek“ —

Karfreitag, „Vstajenje“ — Auferstehung, dalje drama „Kolumbov beg“ — Die Flucht des Kolumbus). Richard von Krahl je oživil 26 Calderonovih „autos“ in napisal dolgo vrsto slavnostnih iger. Josef August Lux je avtor modernega „Slehnika“ — „Igre o Satanovi poslednji sodbi“ (Das Spiel von Satans Weltgericht). Rudolf Henz se je proslavil s svojo „Igro o stražarjih“ (Wächterspiel).

Karl Jacobs oživlja igro iz realističnega duha; znana je njegova dramatisacija Timmermansove povesti „Jezušček v Flandriji“.

V ljudskem in deloma otroškem načinu ustvarjajo: Josef Maria Heinen, ki je znan tudi pri nas, Josef Bauer, Theodor Seidenfaden, Michel Becker, Heinz Steguweit, znan po svojih „Veselih treh kraljih“, Bernhard Michael Steinmetz, čigar predelava Calderonove „Baltazarjeve večerje“ je doživela nad 600 predstav.

Nemška katoliška dramatska produkcija kaže mnogo tehtnih imen. Zlasti se je poživila iz mladinskega gibanja. Žal, so druge sile ves ta zagon predčasno zavrle.

6. Flamska

Holandska katoliška književnost zaenkrat še nima pomembnejših dramatikov, zato pa kaže tem razveseljivejše pojave književnost belgijskih Flamcev. Med prvimi, ki so se uveljavili s svojo motiviko doma in zlasti izven flamskih mej, je gotovo Felix Timmermans. Dramatisacije njegovih povesti tvorijo sestavni del sodobnega sporeda vseh katoliških o-

drov. Sam je napisal igro „Nebeška Saloma“, ki pa zaostaja za deli drugih sodobnih dramatikov, kakršna sta na primer Anton van de Velde in Paul de Mont. Zlasti tadva sta uvedla pod Ghéonovim vplivom novo pojmovanje prenovljenega katoliškega gledališča na Flamskem.

Najmogočnejši dramatik v sodobni katoliški književnosti Flamske pa je Cyriel Verschaeve, ki je ustvaril že pred vojno svoje velike napol klasične, napol romantične drame: „Ferdinand Verbiest“, „Jakob van Artevelde“, „Filip van Artevelde“. Dve veliki drami je napisal po vojni: „Judas“ in „Maria Magdalena“.

Med mlajšimi se uveljavlja izredno plodoviti redemptorist Jozef Boon, ki nam je znan tudi iz „Ljudskega odra“ (gl. II, „Flamski katoliški teater“, str. 85). Njegov „Credo“, ki so ga izvajali v Malinesu ob katoliškem shodu 1936, je nemara najbolj monumentalna prireditve, kar smo jih katoličani pripravili v zadnjih letih. Boon je mojster v govorskem zboru in zborni igri.

7. Laška

Tudi Italija je poklicala v življenje dokaj moderno pojmovano katoliško gledališče, dasi ob glasnem dopolavorističnem gledališču ni moglo prida vzdržati. Lep sloves uživajo: Enrico Peas s svojimi pasijonskimi igrami, Augusto Hermet z misterijem „Druga Lazarjeva smrt“ (La seconda morte di Lazzaro) in Guido Manacorda s čudovito igro „Paolo di Tarso“.

8. Švicarska

Tradicija katoliškega gledališča sega v Svici že v davni srednji vek. V zadnjem času se ta tradicija zopet oživlja. V Einsiedelnu so obnovili romarsko gledališče s predstavami Calderon-Eichendorffovega „Velikega odra sveta“, v Luzernu so začeli zopet igrati svoj stari pasijon in staro „Igro o izgubljenem sinu“ v predelavi mnogo obetajočega Hermana Schella. Drugo ime, ki ga velja omeniti, je Paul Schoeck, ki je napisal svojevrstnega in Schillerjevemu enakovrednega „Tella“. Naj omenimo še marljivega Oskarja Eberleja („Bruderklausenspiel“).

9. Španska in katalonska

Vodilni dramatik katoliške Španije je Edoardo Marquina. Oblikuje zgodovino in junaške ideale svoje domovine. Izrazitejši njegovi verski igri sta „Beli menih“ (El monje blanco) in „Teresa de Jesús“. Njegov učenec in naslednik je Luis Fernando Ardavin, zlasti znan po svoji igri o sveti Elizabeti, „La vidriera milagrosa“. Med zelo znanimi dramatik, ki so prodrli tudi preko Pirinejev, pa je Gregorio Martínez Sierra. Njegova čudovita igra „Canción de cuna“ (Uspavanka) je doživela velik uspeh predlanskim v Pragi. Dejanje se godi v samostanu. Podobno snov je porabil v svoji igri „Kraljestvo božje“ (El Reino de Dios). Krščanske socialne ideale oblikuje v igrah „Rojstvo“ (Navidad) in „Naše upanje“ (Esperanza nuestra).

Za sodobno katoliško gledališče v Špa-

niji je — kakor drugod — značilno, da je oživiljalo svojo tradicijo: častitljivi „autos sacramentales“, ki so jih v zlati dobi španskega gledališča igrali zlasti za Telovo, so doživeli veličastno vstajenje. S tem v zvezi je tudi delo pesnika Azorina, čigar „Angelito“ so spravili na oder 1950. Niti ta igra, niti njegova prejšnja („Nevidni“ — *Lo Invisible*) nista rodili uspeha, ki so ga pričakovali. Zato pa so se opogumili mlajši pesniki. Eden izmed njih, Rafael Albertini, je utva-

ril znamenito dramo, „Prazni človek“ (*El Hombre deshabitado*). Celo Miguel de Unamuno je prispeval misterij, „Drugi“ (*El Otro*). Triumf katoliške drame pa je dosegel José María Pemán s svojo igro, ki ji je glavni junak sveti Frančišek Ksaverski.

Katalonska književnost je rodila dva pomembnejša katoliška dramatika, ki sta prodrli tudi v inozemstvo: Santiago Rusinol in Ignasi Iglesias („Izseljenci“ — *Els emigrants* itd.).

Maska

Kratek tečaj v ličenju*

(Konec)

Nato si zarišem gube in druge značilne podrobnosti, ki jih zahteva moja maska.

Kadar je moje ličenje s pisali končano, si napudram obraz tako, da s čopom od daleč prašim puder na masko. Pri tem nič ne štedim s pudrom. Kar je odveč, odstranim narahlo z mehko ščetko.

Nato si ženska in ljubimec — le-ta le prav narahlo — napravita lično rdečico. Na primerno mesto se napravi primerna lisa z rdečilom, z zajčjo tačko in prav oprezno se ta lisa razmaže in se izvedejo zlasti prehodi na robu lise. Mladim maskam poteka lična rdečica skoncem lične kosti proti spodnji vekji ter se izgubi ob trepalničnem loku v sencih.

Ličenje oči. — Če moram naličiti zgornjo veko, je nisem poprej pokrtil s podlogo. S pisalom potegnem črto na moč blizu ob trepalnicah vzdolž vsega roba

gornje veke, počenši ob notranjem kotu. Nekoliko po sredini očesa krenem s črto naravnost v smeri proti zunanemu kotu očesa.

Na spodnji vekji potegnem črto počenši na notranji strani tik ob trepalnicah vse do sredine očesa, tu odneham in nato nadaljujem le s prav tenko črto, ki naj se sreča v izrazitem kotu z gornjo črto.

Rdeča pika ob notranjem kotu očesa je nepotrebna.

Če hočem pogled omiliti ali ga napraviti zamišljenega, si naličim vso zgornjo veko, toda le narahlo. Včasih si napravim liso iz staro rdeče barve v votlini pod obrvmi in ob nosnem korenu.

Ličenje ustnic. — Nikdar jih ne naličim v celoti, zlasti jih ne podaljšam do kotov. Nasprotno. Če imam večja usta, jih lahko zmanjšam, če jih ob kotih pokrijem s podlogo. Seveda tudi ne bom zapadel v nasprotno skrajnost in si ne bom napravil le rdeče pike namesto ust,

Rdečica usten naj se sklada z rdečico lic. Nikdar si ne naličim ustnic preveč na debelo. Vročina in premikanje ustnic pri govorjenju bo ličila sicer hudo v kvar.

Se o pudranju. — Vrat in (pri ženskah) prsno izrezo ter ramena je napudrati s pudrom, ki je za odtenek svetlejši kakor puder, ki smo ga rabili za obraz.

Vdrtine. — Če si hočem napraviti upadel obraz, si poiščem pred zrcalom s primerno mrdo tisto mesto na licih, kjer bi bila vdrtina. Podlogo sem si na obrazu že razmazal, sedaj vzamem v eno roko modro pisalo, z drugo si vzamem na konec prsta malce ličila z njega in napravim z njim liso v jamici, ki je nastala v licu. Liso je treba razmazati. — Votel obraz zahteva tudi upadle in medle oči. Z isto barvo naličim tudi očesno votlino.

Starec. — Polt starca ali starke je enotna in brez odtenkov. Razlikuje se le po barvi: če živi človek večidel doma, je svetlejša, če se giblje na prostem zraku, je temnejša. Izbirati nam je tako polti od slonokoščene do rjave. Puder naj bo pomešan z okrom.

Gube. — Če si hočem zarisati gubo ob nosu in gubo pod očmi, a teh gub še nimam, jih ugotovim tako, da zamižim in da se nasmejem. Za gube se izogibljem črni barvi. Zgolj siva oziroma modra barva sta priporočljivi. Ko sem gubo zarisal, potegnem po njej narahlo s koncem prsta. — Enak je postopek za obe gubi, ki se dvigata nad nosom in dasta ostrejši izraz.

Za stare maske nagubano čelo ni ne-

obhodno potrebno. Bolje je, da gube opustimo, kot pa da narišemo simetrično mrežo, ki učinkuje plažasto. Pač je prav, da pazimo na naslednje: če mrdam svoj obraz, opazim morebiti kakšno svojevrstno gubo, ki je vprav meni lastna. Morebiti bi koristila mojemu izrazu; izličim jo.

Starost se prav dobro označi s povešanjem ustnih koncev. Nastane guba, ki gre od ustnega kota v lahnem loku proti bradi. Skrbno pazim, da obnosna guba in ta ustna guba nista skupni!

Skrbasta usta napravim tudi brez pokosta. Veliki igralci si zakrijejo zobe s čevljarjo smolo. Te seveda ne dobe niti v drogeriji niti pri maskerju-lasuljarju. Vendar je poceni, odlično služi svojemu namenu, ne škoduje zobem in se da odstraniti z nohtom.

Podbradek označimo tako, da sklonimo brado in dobljeno gubo izličimo kakor vsako drugo, toda z rdečim pisalom.

Roke. — Tudi na-roke je treba paziti. Naj ne nastopajo „kmetje“ kmečkih obrazov — toda z neznimi izobrazenskimi rokami! Zdelano roko napravimo tako, da jo po mišicah naličimo s sivim pisalom in da žile podčrtamo z modrim pisalom.

Lasulje. — Na glavo jo natakнем tako, da jo potisnem najprej na čelo, potem jo potegnem čez teme do tilnika. Pazim, da mi lasje ne gledajo izpod nje. Ženske stisnejo svoje lase s primerno mrežico. Če ima lasulja „čelo“, je treba naličiti tudi ta del in ga zravnati z barvo maske. Če se lasulja dobro ne prilega, jo na sencih prilepimo s pokostom.

Ko lasuljo snemamo, nikdar ne odličimo „čela“. Ličilo na njem ostane.

* Gl. „Ljudski oder“ str. 35 in 191.

Brada, brki, obrvi. — Najboljše so že narejene brade. Najmanj je z njimi dela in najbolj brez skrbi smo z njimi. Seveda jih izdelamo tudi iz krepa. Za to pa je treba že nekaj spretnosti. Glavnik in prsti imajo zelo natančno delo. Iz krepa si je treba napraviti zelo tanke in ploščnate kosce v potrebni dolžini, ki jih nalepimo drugega ob drugem najprej pod brado, nato nad brado. Kjer bomo lepili krep, seveda ne smemo mazati podloge, ker se pokost ne prime maščobe. Le nikar preveč pokosta! Ko sta obe polovici brade, zgornja in spodnja, pritrjeni, ju z glavnikom in prsti previdno strnemo, ter s škarjami po potrebi oblikujemo. Prehod brade proti neporaslemu delu kože izvršimo najbolje s primernimi pisali.

Prav tako si napravimo brke. Nalepimo ločeno levi in desni del, toda tako, da se ne mešata. Medsebojno zvezo napravimo s pisalom. — Brke lahko tudi samo narišemo z ličilom. Zlasti za vlogo mladega človeka ta način docela zadošča. Pri tem postopam takole: Najprej si naredim modrikasto podlogo. Nanjo rišem prav tanke črte izmenoma z modrim, nato pa z rdečim pisalom.

Obrvi si napravimo na že opisani način kot pri bradi in brkih. Nikar jih ne lepimo previsoko na čelo. Osnova naj bo vedno naravni lok nad očesno votlino. Starčevske obrvi si naredim tako, da potegnem z belim pisalom proti legi obrvi.

Pokost odstranimo tako, da zadevna mesta najprej namastimo z odličilom, nato pa jih namažemo nalahno s kolonjsko vodo ali alkoholom.

Gnetivo za nos. — Z nosnim gne-

tivom si obraz, zlasti pa nos lahko docela spremenimo. Seveda je treba pri takem početu varovati pravo mero. Preden si ne ugnemo in ne pritrdimo nosu, ne smemo začeti z ličenjem. Šele nos nam bo dajal smernice, kako naj pri ličenju podloge itd. izbiramo. Saj bi se tudi gnetivo ne prijelo maščobne podloge. — Nos si ugnemo takole: Vzamemo toliko gnetiva, kolikor ga bo treba za obliko, ki jo imamo v mislih. Najprej ga segrejemo v roki, ga dolgo ugnemo, da postane čisto voljno, in kadar je dosti mehko, naredimo s palcem luknjo v kepico. V to luknjo bomo vtaknili nos. Če se nam nos poti, potem narahlo namažimo to luknjo s pokostom. Ko je nos na mestu, začnimo z delom. Oblikovati ga moramo dokaj hitro, zakaj gnetivo se kmalu spet strdi. Med ugnenjem in oblikovanjem stalno pritiskamo zlasti obrobne dele na kožo, da se gnetivo kože bolje prime in da ustvarimo manj viden prehod. Prehod mora biti pozneje popolnoma neopazen.

Ko je nos zoblikovan, začnemo z ličenjem. Važno je vedeti, da bo podloga na „mrtvem“ delu nosu svetlejša kakor na živi koži. Zato je je treba na tistem delu več, toda vselej previdno.

Po predstavi je najbolje, da „nos“ zelo previdno spravimo v posebni škatlici. Tako ga imamo spravljeneza za kakšno prihodnjo priliko. Prihranimo si s tem oblikovanje, treba si ga bo samo prilipiti in naličiti.

Menda ni treba še posebej poudarjati, da je nos iz gnetiva primeren le za osebe smešnega značaja. A tudi brez njega se dosežejo dosti smešne maske.

Odličila. — Vsaka maščoba je dobra, le vazelino, ki se najčesteje uporablja, veliki igralci odsvetujejo, ker je preveč tekoča. Za odličilo se priporočajo vse vrste „cold-cream“. Nekateri uporabljajo posebno vrsto odličila, ki ga sestavijo sami: namizno olje in enak del kolonjske vode. — Ne dvomim, da bo kljub temu ostala v rabi slejkoprej — vazelina.

Odličenje. — Nikar ne z milom! Postopek naj bo ta: 1. Najprej razmažem po obrazu odličilo, ki ga s prsti krepko utiram, da prodre skozi ličilo do kože. 2. Nato vzamem ali krpo ali kos posebnega odličilnega papirja, o katerem smo že govorili, ali pa kosem bombaža (vate). Če se poslužujemo vate, jo prej dodobra zmočimo, nato pa skoraj do suhega stisnemo. 3. Z enim izmed ravnokar naštetih sredstev si obraz zbrišemo. — Odličenje je več ali manj obrazna masaža. Kdor večkrat igra, naj torej upošteva, da postanejo obrazne mišice pri masaži od zgoraj navzdol ohlapne. Masiranje pri odličanju naj se torej vrši od spodaj navzgor.

Nekaj splošnih pravil. — Napaka povprečnih igralcev je, da se preveč ličijo. Velik igralec izhaja z malenkostnim ličenjem. — Igralec mora proučevati svoj obraz. Potem ne bo risal nanj samovoljnih potez, ki nikakor niso v skladu z njim. — Rdečica napravlja zalit obraz. Čim niže jo naličimo, tem starejši je obraz. — Sivomodra, modra in siva barva napravlja upadel obraz. — Črna barva napravlja vtis votline. — Modra barva se v soseščini z rumeno spre-

meni v zeleno. — Barvo pudra je vselej prilagoditi barvi podloge. — Črne obrvi, stisnjene blizu druge k drugim, in zarisane nizko nad oko, napravljajo trd izraz. — Če ustnice preveč zmanjšamo, odvzamemo izrazu plemenitost.

Nikar... — Nikar ne skrivajmo igre obraznih mišic pod predebelo plast podloge. — Nikar ne prenehajmo z ličenjem ob robu brade in ne ustvarjajmo videza, kot da imamo krinko na obrazu. — Nikar ne pozablajmo raztegniti ličilo tudi na uhelj in vselej izvršimo prehod med masko in med pudrom na vratu. — Nikar ne ličimo vratu s podlogo; zadošča sam puder. — Nikar ne pudrajmo temne maske s svetlim pudrom, in ne svetle maske s temnim pudrom. — Nikar ne pudrajmo nosu svetleje kot ostali del obraza. — Nikar ne pudrajmo obraza, preden smo končali z ličenjem z mastnimi ličili. — Nikar ne razpršujmo pudra z mehko ščetko po obrazu, ta ščetka služi samo za to, da odstranimo tisti puder, ki je odveč. — Nikar se ne pudrajmo s pomočjo zajčje tačke, temu namenu služi samo čop za puder. — Nikar ne mažimo rdečila do ustnih kotov. — Nikar ne rišimo črte okoli in okoli očesa, sicer ustvarimo videz „naočnikov“. — Nikar ne označujmo starosti z nesmiselno mrežo črt, ki zaman poskušajo prepričati. — Ne mešajmo maske, ki je potrebna pri komediji, z masko, ki jo zahteva burka. — Nikar ne poskušaj vzbujati pozornosti ali celo smeha s pretirano masko ali s čim drugim na sebi, če igraš samo majhno vlogo ali nastopaš na odru le mimogrede.

Domača igrska kronika

† P. Ambrozij Brenčič

Zelo nas je presenetila novica, da je ljubi Bog poklical k sebi našega dobrega prijatelja in navdušenega soborca p. Ambrozija Brenčiča, mladega stiškega cistercijana. Ko se je Stična leta 1956 pripravljala za svoj jubilej, je prevzel mladi pater Ambrozij skrb za važni del prireditve — za igro pod milim nebom. V razgovorih z njim je nastajal „Jurij Kozjak“ in ko je bil rokopis skončan, ga je nemudoma odnesel v Stično in ga tam prebral pred hudim sodniškim zborom... Igra je bila sprejeta in na mladega patra Ambrozija je padlo težko breme režiserja. Dolge tedne se je mučil in trudil z vajami, pri katerih mu je pomagal tudi

tedanji šentviški kaplan, preč. g. Janko Preželj. Tik pred prireditvijo je prevzel agilni pater Ambrozij tehnično vodstvo: njegova je bila skrb za konje in konjenike, za množico in nešteto drobnih organizatornih sitnosti. Marsikatero noč je žrtvoval za to. Vztrajal je v ljubezni do dela in do Stične. Ni videl pravega uspeha svojega truda: nepredvidene zapreke so onemogočile potek prve predstave... Kmalu zatem je moral k vojakom. In potem je utihnil. V cvetu mladosti je doživel za nebesa. Ni dočkal vidne žetve svojega Bogu darovanega življenja. In vendar ga je dobri Bog spoznal za zrelega. Blagoslov njegovega tihega dela in njegovih žrtev v življenju in bolezni rosi nad Stično in nad vse tisto, kar je rajni pater Ambrozij ljubil. Upajmo, da se pri ljubem Bogu spominja tudi našega pokreta, kateremu je bil tako z navdušenjem vdan. Naj mu bo med nami ohranjen lep in topel spomin!

Razstava za ljudske odre

(oddelek na jubilejni razstavi Prosvetne zveze)

Na jubilejni razstavi Prosvetne zveze, ki je bila odprta teden dni in je bila organizirana z izrednim okusom, je bil tudi oddelek za ljudske odre.

Nismo videli na tem oddelku vseh stvari, ki so se obetale. Menda zaradi prevelikih stroškov. V primeri z razkošjem celotne razstave bi bil nekoliko večji stroški tudi v tem oddelku na mestu. Edino, kar je bilo z oddelkom resnično v zvezi,

so bili modeli odrov (10 po številu), ki so nam znani večinoma iz skic iz „Ljudskega odra“ in raznih zvezkov „Ljudskih iger“. Prêtežni del razstave v tem oddelku so zavzemali modeli mask, kar ni bilo v nikakem sorazmerju z ostalim gradivom. Poleg tega je bilo videti nekaj iger, v sredi pa model društvenega doma v Radečah. Ugaja rešitev dvorane in odra.

Po vsem tem je bil ta oddelek dosti reven. Treba bo misliti na skorajšnjo razstavo ljudskih odrov, ki bo to bogato panga našega ljudskoprosvetnega dela vsaj približno nakazala. Razstava, kakršna je bila ta, je bila bolj zadrega kot pa pravi obraz našega odrskega udejstvovanja, posebno pa v primeri z ostalimi oddelki razstave.

M. V.

Nove avtorske tantijeme

V Služb. listu“ 30, kos, z dne 13. aprila 1958, letnik IX) je izšla pod št. 188 na str. 364 „Tarifa za pobiranje avtorskih nagrad za dramsko dramsko-glasbena, kinematografska, pantomimična in podobna dela, ki jih pobira na vsem ozemlju kraljevine Jugoslavije pooblaščen avtorskopravno posredništvo Društvo jugoslovanskih dramskih avtorjev („Udruženje jugoslovenskih dramskih avtorov“ — UJDA) z veljanostjo do dne 31. decembra 1958.“ Po tej tarifi se določa pod točko 2. za „diletantška gledališča: od din 50 do 350 od prireditve.“ Za odre, včlanjene pri Prosvetni zvezi, je bil dosežen popust 30% na to tarifo, tako da plačajo od prireditve: a) v Ljubljani, Mariboru

in Celju po din 105.— (namesto 150), b) v Kranju, Jesenicah, Novem mestu, Kočevju in Murski Soboti po din 70.— (namesto 100), c) v vseh ostalih krajih na področju obeh Prosvetnih zvez pa po din 35.— (namesto 50.—).

Razume se, da velja ta tarifa samo za dela, ki jih UJDA zastopa. Za dela, ki jih ne zastopa, je potreben poseben dogovor z avtorjem oz. lastnikom avtorskih pravic.“

Naši uspehi

Saj jih je precej, naših uspehov. Samo zavednosti je premalo, da bi nam prireditelji o njih kaj poročali. Kje so šele fotografije! Naše prošnje nimajo nobenega uspeha. Sem pa tja zapazim v dnevnem tisku bežno notico o uspehu kakšne slavnostne igre. Naslednje poročilo smo morali izstriči iz „Vojniškega zvona“ (I, 2., str. 11):

MIKLOVA ZALA

„Dvakrat smo jo igrali: 25. in 26. maja, a je bilo premalo. Domačini bi jo radi še gledali, pa tudi od daleč drugod nas vabijo, naj še igramo. Nad 2500 ljudi jo je gledalo, nekateri po dvakrat. Skoraj vsak drugi faran, ako bi bili sami domačini. Tako obiskane igre v Vojniku še ni bilo. In koliko veselja in zadovoljstva! Zdaj kar verjamemo, da smo jo res lepo igrali. Nočna predstava je bila seveda bolj privlačna. Devica Marija je bila v plamenih ob prihodu Turkov, zagoreli so kresovi po hribih, turški jezdeci so pridrevli z baklami — pogled je bil nepo-

† P. Ambrozij Brenčič sredi med igralci „Jurija Kozjaka“ v Stični (z rokopisom v roki).

pisno lep in močan. Igrale so kmečke godbe nastopali konjeniki, vozovi in velika množica v narodnih nošah. Svatbe se gledalci kar niso mogli nagledati. Ob koncu predstave smo razvili z visokega drevesa slovensko zastavo, Zalika v narodni noši je stala pred njo: smo vstali in zapeli „Lepa naša domovina“. In posamezniki? Mirko je igral ognjeno, Serajnik je bil ves v igri. Zalika, ki je prvič nastopila, je presenetila vse. Zaradi njene zvočne govortice smo jo vzljubili. Almira je dolro igrala; nič je nismo radi imeli, židinja. Ali igrala je! In pevec? Dolgo ga ne bo nihče pozabil. Njegova pesem: Ide vojska naša... je šla z ljudmi. In vsi drugi so vredni pohvale.

Za igro so se potrudili naši gospodarji: posodili so les, vozili skupaj in pustili mladino na delo. Bilo je mnogo žrtvovanja, a Bog je trud poplačal: bilo je prekrasno vreme in čudovito razpofoženje. Vsem pa, ki so prihiteli gledat od daleč: še vas vabimo! „Miklovo Zalo“ pa bomo ohranili vsi v srcu: da bomo vedno zavredni Slovenci!

Za „slovensko dramo“?

Pred letom dni smo dobili potujočo igralsko družino, ki jo je bil zbral okoli sebe g. Jože Borko. Tvorili so jo, kakor so pravila časopisna poročila, absolventi dramatičnih šol. Nastopala je vse lanske počitnice po manjših mestih in trgih Slovenije, baje z lepimi uspehi. Nobene njene predstave nisem videl, zato se sodbe o njej vzdržim. Sodelovanje g. Milana Skrbniška kot režiserja je dajalo vsemu delu gotovo svoj resni pe-

čat. Družina je med tem prenehala s svojimi nastopi.

Kot kronisti pa se bomo vendarle pomudili pri njej, ker gre za poučen pojav v naših razmerah. Družina je nastopila po „manifestu“, ki ga je dal g. Jože Borko o javiti tudi v „Slovenca“. V njem je poudaril med drugim tudi to, da hoče „Slovenska scena“ dati „možnosti razvoja mladi, sodobni slovenski drami.“ „Slovenska scena“ je s tem točno določila in omejila svoj program. Še določeneje je povedala: „... pričrčani smo tudi, da pozitivno, zdravo in zares smotrno delamo lahko samo tedaj, če služimo izključno slovenski drami. Predvsem mladi slovenski drami.“ In naposled: „Ves naš ideološki program je zelo kratek, preprost in jaseu: Slovenska drama!“

Vprav taka „kratkost“ nosi svojo tragiko v sebi. Prvič vprašamo: Kje je ta mlada slovenska drama? — Drugič vprašamo: Kaj naj si povprečni slovenski človek misli o podvzetju, ki poudarja svoje slovensko poslanstvo, pa igra stvari, ki so jih sicer spisali „mladi slovenski dramatik“, a so po naslovu vendar tuje: Jože Borko, „Rafaela Ferrari in njena Marija“ ali Ivan Mrak, „Lincoln“... Ali ti „mladi slovenski dramatik“ v vsem tem boreu našem slovenskem življenju od Koclja do naših dni res ne bi mogli najti sebi adekvatnih snovi? Ali ne vpije polno vprašanj okoli nas, ki se dajo osvetliti in rešiti z golj ali, hvala Bogu, tudi z domačimi snovmi? Saj je vse lepo, če pravi g. Borko: „Predvsem pa se mi zdi važno oživljenje in doživetje človeka takšnega formata, kot je bil Lin-

coln, v naši narodni zavesti, v slovenski besedi. Graditi in ustvarjati osebnost in življenje Lincolna in njegovih borb in prizadevanj skozi prizmo našega človeka in občestva, je velika naloga.“ Toda človeku se zazdi, kot da hočejo biti nekateri literati za vsako ceno „svetski“, zato uvažajo tudi internacionalne snovi. Človek se ob tem ne bi ustavljal, če bi ga ne motilo nasprotje med „Slovensko sceno“ in njenim programom ter med takim dramatskim ustvarjanjem.

„Slovenska drama“ je po našem pojmovanju čisto nekaj drugega kakor „drame (mladih) slovenskih dramatikov“. Slovenska drama bo rasla iz našega naroda, bo zvezana z njim, prepojena z njegovo krvjo in njegovo tradicijo — ali je pa ne bo.

„Slovenska drama“ je tudi kot program premalo. Videti moramo, kakšno vsebino ji kdo da, in potem šele lahko o njej spregovorimo.

Medtem je „Slovenska scena“ prenehala. Nekaj mesecev zatem smo dobili „Slovensko sceno mladih“. G. Jože Borko je utihnil, namesto njega se je pojavil g. Ivan Mrak ki je z nekaterimi somišljeniki in somišljenicami ustvaril novo igralsko družino, z njo nastudiral svojo himnično dramo „Cajkovskega“ in začel s turnejo po slovenski provinci. Poročila pravijo, da je bil v provinci uspeh. Predstava v Ljubljani je zares zbrala tako rekoč kar leze ino gre izmed ljubiteljev gledališča, a je le potrdila stara mnenja o Ivanu Mraku. Človek ne ve, kje se v teh rečeh prepleta genialnost s sugeriranim ekstatičnim blufom. Vprašuje se, ali naj gleda te reči kot zapoznele

ekspresionistične krče ali kot psihoanalitične eksperimente ali kot prodrzne verbalistične potegavščine. Temu je odgovarjal tudi način igranja: vse je bilo krčevito, zverženo. Pri tem seveda ne smem odrekati velike volje in ljubezni vseh mladih igralcev, ki so se trudili z igro. Avtor sam je igral naslovno vlogo in s tem še bolj poudaril kočljivo značilnost vse drame: da je položil v tragiko Čajkovskega, to se pravi, čisto tuje in drugačne osebnosti, svojo lastno tragiko. Saj to tragiko človek rad respektira, a zato nič manj Mrakovega dela ne odklanja.

G. Ivan Mrak je spravil pri Šentjakobčanih na oder tudi „Lincolna“, na javnem recitacijskem večeru je seznanil ljubljansko javnost s svojim „Kleistom“. Niti ene niti druge prireditve se žal, nisem mogel udeležiti. Toda ob vseh teh dramah z izrazito tujimi snovmi bi ponovil svoje gornje pomisleke, ali bo z njimi slovenski drami zares tako ustrezno, kakor bi ji bilo treba. Prav gotovo pa potrebuje slovenska drama čisto nekaj drugega kakor pa artistične poskuse kavarniških literatov. To mi lahko verjamejo!

Niko Kuret.

Nove igre

Dr. Ivan Dolinar, Dobrava, zgodba v treh dejanjih. Založila Prosvetna zveza v Ljubljani.

Dobrava bi bila dobra realistična igra, ko bi imela dobro mero dramske sklenjenosti in izpiljenosti, kakor jo je dal Jalen svoji Srenji in Bratom, ko bi imela njegovo jezikovno silo in barvo. Jezik

Dolinarjeve Dobrave je tako brezbarven, papirnat, da človeka niti kot povest ne osvoji. Problematika igre ni nova, tudi ni kot problematika hotena, temveč samo uporabljena zato, da bi Dobrava postala zanimiva igra z zapletom in razpletom. Zaplet je močno banalen; vse slovenske realistične igre se skoro tako začno. Konec je podoben koncu Remčevih Užitkarjev, le da je Remec svoj konec psihološko pripravil in utemeljil. Pri Dolinarju je konec narejen. Ako bi Sever vse nastopajoče postreljal, bi bolj ugajal in se zdel bolj dovršen, kakor tako, ko se sam ustrelil. Dobrava spominja v mnogem na Jalenov Dom (Hlapec Matija, osnovna misel dela), ki je v svojem koncu močan, čeprav se nič ne streljajo. Zato si Jalenovih Domov še želijo resni igrski vodje na kmetih, Dobravo bo malokateri pozelel ravno radi „žalostnega“ konca. Koliko je ta igra vzgojna, je poglavje zase. Med dobre kmečke drame je gotovo ne bomo šteli, ker se problem zemlje ne sme reševati z revolverjem. Priznati je treba, da bi delce lahko dobilo posebno vrednost, ker se naj bi dogajalo na neosvojenih tleh naše Primorske. Le žal, da je igra samo zato goriška, ker je na prvi strani knjižnice napisano, da se dejanje godi na Goriškem in je v igri tudi nekajkrat govora o konfinacijah, o katerih bi pa lahko govorili tudi drugje. Iz celotne drame ne diha goriška zemlja. Tisri sončni topli jezik in ljudje, ki nastopajo, niso nič določeni, so pač ljudje, pri katerih je važno samo to, koliko so stari. Še kot značaji niso izklesani. — Dobrave ne moremo priporočiti niti kot

vzgojno niti kot kmečko igro. Z umetniškega vidika jo pa celo moramo odkloniti.

Dr. Ivo Česnik: **Pogodba**, veseloigra v treh dejanjih. Založila Prosvetna zveza v Ljubljani.

To pogrevanje stvari, ki so si že z vso pravico zaslužile pokoj, ker so odslužile, se nam zdi nemalo čudno.*) Pogodba se je v prejšnjih letih igrala pogosto na prosvetnih odrih. Proti temu ne moremo kaj. Pomanjkanje iger je bilo že toliko, da so režiserji morali vzeti v roke, kar se je dobilo. Igra je bila dobra kost za igralške diletante prejšnjih let. Bolj ko se je kdo delal neumnega na odru, bolj je igral. Da bi kdo mislil na to, da je treba tudi v komediji ustvarjati, je bilo pač redko. Vsebinski okvir Pogodbe je star. „Ne kličite vruga!“ ima isto vsebino in je bil priljubljen komad gasilcev. Tako mislimo, da se bodo tudi Pogodbe Prosvetna društva otresla, morda se je bodo oprijeli gasilski igralci in mi jim želimo mnogo uspeha. Pohujševali ne bodo nikogar moralno, igralško morda, ali pa še to ne, ker gledalci Pogodbe ne bodo posebno željni.

Vprašamo, ali more prosvetna centrala opravičiti ti dve izdaji samo z razlogom, da bodo društva, ako igrajo ti dve igri, rešena avtorske stiskalnice? Ali je bila s tem res društvom storjena usluga, ali pa komu drugemu? Centrala je lahko tudi uvidela, da društva niso nič posebno zagrabila za ti dve igri, vkljub temu, da

*) Ta izdaja „Pogodbe“ je sedaj že tretja. To seveda ni nikako merilo kvalitete. Zanimivo pa je, da se dobi „Pogodba“ še vedno na knjižnem trgu v izdaji goriške Katol. knjigarne iz leta 1914. (za ceno 8 din).

jih je razpošiljala centrala. Čas gre naprej. Kar je sodilo na oder pred desetimi leti, danes več ne sodi.

P. D.

Narodno gledališče

Krleža, **Gospoda Glembajevi**. — Igro so že igrali v naši drami. Težko naturalistično ozračje daje Krleži priliko, da izvaja grozljivo analizo ljudi, ki v drami nastopajo. Za resnega obiskovalca Drame je ta igra gotovo izreden dogodek, zlasti še v tako dobri izvedbi, kot smo jo gledali tudi to pot. Vendar se ne moremo ubraniti vtisa, da je bila zopet zadrega, zaradi katere je stvar prišla na oder. Zakaj pogrevati stvari, ki smo jih že gledali? Z isto in še večjo pravico bi bili pričakovali n. pr. „Cyrana de Bergeraca“, ki so ga lani naštudirali za Levarjev jubilej!

Strindberg, **Gospodična Julija**. — Zopet naturalistično zajeta kratka drama, gotovo med zelo zanimivimi Strindbergovimi deli, ki daje predvsem moškemu in ženski priliko, da pokažeta vse registre igralske tvornosti. Igra g. Levarja in ge. Severjeve je bila na višku. Ali je preveč, če od igre še vedno — ali: zopet pričakujemo vendarle — očiščenja? Naturalistični repertoar tega pač ne bo dal...

Čehov, **„Snubač“**. — Igra našemu občinstvu ni nova. Že čitalnični odri so jo poznali. Prav za prav je to farsa, ki vsebuje vse neumrljive elemente komike zaradi nje same. Taka farsa po svoje rešuje napetosti in dobro dene vsakomur, kdor jo gleda takšno, kakršna hoče biti. Vsi trije igralci (Potokar, Levarjeva in

Stupica) so dosti dobro nakazali značaj farse.

Nušić, **Pokojnik**. Ta bridka komedija je v naši Drami sovpadla s smrtjo velikega beograjskega komediografa. Tako značilna je — bolj kot marsikatera druga njegova komedija, ki smo jo že videli — tako značilna za prestolnične razmere, da se komika v naših srcih spreminja v bridkost in gnus nad „razmerami“. O igralcih ne bom govoril. Le to naj omenim, da so v Nušićevih komedijah značaji tako lokalno določeni, da že na slovenskem poklicnem odru brez dvoma utrpe mnogo svoje svežosti, dasi je predstava lahko prvovrstna. Že zato in zaradi svojevrstnega vzdušja, ki bi z njim ne hotel seznanjati našega podeželja, Nušića nerad vidim na naših ljudskih odrih.

Synek, **„Nočna služba“**. — Med dramami, ki smo jih letos gledali, je to pač ena izmed onih, ki se gledalca na mah dojamejo zaradi tesne zveze z aktualnostjo. Vprašanje moralne odgovornosti dnevnega tiska se pokaže v neverjetno žarki luči. Izvrstno je stvarno okolje, ki ga je umel ustvariti avtor z dialogom, pa tudi režija (Bratko Kreft) z inscenacijo in vsem potekom igre. Zares predstava, ki mora zadovoljiti.

Gogolj, **„Ženitev“**. — Kdo je ne pozna, te izvrstne komedije, ki nam jo je dal Gogolj ob svojem „Revizorju“? Seveda je značaj te komedije vse bolj v farsu pomaknjen, dasi so tudi „Revizorjevi“ značaji zelo blizu farsni. Tudi pri „Ženitvi“ ne gre za socialni problem, kot ga zadeva „Revizor“. Šele ob predstavi se pokaže, da je odrska podoba „Ženitve“ kočljiva

stvar. Vprašanje je, če je bila uprizoritev v naši Drami zvesta avtorjevi zamisli. Tipi smubcev so bili gotovo posrečeni, dasi vsi niso predstavljali zaželenih višine, zgrešena pa je bila zamisel Agafje gđ. Levarjeve. Gogolj na odru ni tako lahek oreh. Nevarna sredina med komedijo in farso je seveda privlačen problem za pravega umetnika režiserja in igralca. Naši Drami gre priznanje, da se takim poskusom ne izogiblje.

Snuderl, „Lopovščine“. — Tri kratke igre, ki jih zapleta in razpleta skoraj že stereotipen problem: Kdaj človek stori „lopovščino“? Snuderl je psihološko dokaj verjetno napel te tri zgodbe iz današnjega življenja, pri čemer se ne izogiblje svetskega videza in na koncu poskuša v epilogu osvetliti tudi našo gledališko politiko in kritiko. Ali je pri vsem tem zadostil tudi etiki, je seveda drugo vprašanje. V vseh treh igrah in epilogu so dovršeno igrali isti trije igralci: Danilova Jan in Bratina, ki je s tem proslavljal 25-letnico svojega odrskega dela.

•
Drugi predstavi v minuli igrski dobi nisem videl, zato o njih poročati ne morem.

Preden na kratko pregledamo repertoar minule dobe, bi rad dal izraza priznanju našim igralkam in igralcem. Ni lahko biti slovenski igralec. Igralska doba pomeni čas nepretrganega napora zlasti v naših prilikah. Umetniška raven predstav v ljubljanski Drami je v pretežni meri resnično taka, da nas je ni treba biti sram pred nikomer. To je pač plod talenta, a

tudi plod velike požrtvovalnosti. Marsikatero plažo, ki smo jo morali letos gledati, je rešila poloma ravno dovršena igra. Zato veljaj igralskemu osebju in režiserjem ob koncu leta naše priznanje in pohvala!

Kaj naj človek reče o izboru iger, ki ga pokaže pogled nazaj?

Nad vse pozitivne so gotovo igre, ki rahljajo napetost dobe, osvetlujejo boleče aktualne probleme ter tako kažejo pot ali vsaj odpirajo oči in prebujajo vest. Med take igre bi moral prištevati „Belo bolezen“, „Nočno službo“, „Pokojnika“ in „Gospodo Glembajevc“. „Izpita za življenje“, žal, nisem imel prilike videti.

Drugi del sporeda, ki ga pričakuje človek od osrednjega državnega gledališča, bi moral prihajati iz klasičnega sporeda. Ubogi „Julij Cezar“ letos žalostno sameva. Sramežljivo se uvrščata v ta razred Strindberg („Gospodična Julija“) in Gogolj („Ženitev“).

Historična zanimivost — le kot tako sem jo gledal — je bila stara „Beraška opera“.

Nad okvir vsega tega sporeda se je dvignila prečudovita Zupančičeva „Veronika Deseniška“. Nje ne morem uvrstiti nikamor, tako še danes živim v spominu globokega vtisa, ki ga je ta predstava zapustila v meni.

In vse ostalo?

Lahkega blaga dosti — saj ne rečem, zelo je potrebno in dobrodošlo —, toda izbor bi moral biti vse drugačen. Ni prav, da smo odvisni v tem pogledu od židovskih ali arijskih agentur, ki nam posre-

dujejo bedasto bulvársko-enodneвно dramatiko!

Kaj naj rečem o mašilih, ki bi jih pri premišljenem sporedu pač ne smelo biti? Z mašili mislim najprej ponavljanja iz prejšnjih sezon, če so uvrščena v redno delo gledališča, in pa tiste igre, ki pridejo na spored iz zadrege.

Domača produkcija je bila zastopana poleg „Veronike“ še z dvema igrama („Viničarji“ in „Lopovščine“, tri enodejanke). Prillična revščina.

Vsega torej nekaj: aktualnosti, klasičnega sporeda, arhaističnega oživljanja, domačih iger, lahkotne zabave in malovredne plaže — vsega je bilo. Pretres nam pa razodeva, da je bila izbira vsekakor premalo skrbna, premalo premišljena, premalo vestna.

Le nečesa pa ni bilo.

Niti ene verske igre ni bilo, niti ene igre, kjer bi se reševal kakršenkoli religiozen problem (kakor n. pr. lani v Laveryjevi „Legiji“). Naše Narodno gledališče je sposobno reagirati na razne sodobne probleme, odzove se rado tudi tujim agencijam, zaradi lepšega seže tudi v klasični repertoar, v zadregi se odloči tudi za kakšno domačo novost — le potrebe po igri, ki bi segala tudi v metafiziko, te potrebe očitvidno nima. Kar po vrsti se je šopirila naturalistična dramatika s svojim nezdravim vzdušjem — iz dolge vrste duhovnih dram največjih svetovnih dramatikov v preteklosti in sedanjosti pa ni našla milosti pri umetniškem vodstvu našega Narodnega gledališča niti ena. Vprašamo: Ali zato, ker je te vrste repertoar temu vodstvu tako

malo znan? To bi bilo pač žalostno. Ali zato, ker mu tak repertoar „ne leži“? Pri državnem gledališču bi bilo to še žalostnejše, da, je naravnost vse obsodbe vredno. Koliko let že čakamo Claudela, a ga ne pričakamo (če omenim samo to ime, pred katerim bo imelo vodstvo našega gledališča menda vendarle malo respekta)!

Po vsem tem trezni in strpni slovenski človek pač ne more biti zadovoljen s programsko politiko ljubljanskega Narodnega gledališča.

Ali bo v novi sezoni kaj bolje? Kdo bi to danes mogel reči. O belgrajskem repertoarju smo brali že v začetku julija zelo natančne podatke celo v „Prager Presse“. Kje je še ljubljanski repertoar!

Mar je po vsem tem res nenavadna takale pohlevna misel: Gospodje, takole se res ne gremo „Narodno“ gledališče!

Niko Kuret.

V tehten premislek

Akademski list „Straža v viharju“ je objavil v svoji 24. številki naslednje vrstice pod naslovom „Če je narodno, naj bo res narodno“:

„V Ljubljani imamo slovensko narodno gledališče. V Sloveniji je prebivalstvo skoraj stoodstotno katoliško, za katoličane pa je post sveti čas in spomin na največji zgodovinski dogodek, na Kristusovo trpljenje, ki je vsem ljudem po padcu znova odprlo pot k Bogu. Sveti post je za posameznega katoličana in za katoliško občestvo in, če je narod pretežno katoliški, tudi za ves narod čas odpovedi in duhovne zbranosti, ki je ne smejo motiti šumne zabave in igre.

Istega duha kot je narod, pa morajo biti tudi vse narodne ustanove, sicer nosijo po krivici svoje ime. Če hočejo delati proti duševni usmerjenosti naroda, naj napravijo zasebno društvo. Do imena narodne ustanove pa nimajo pravice, posebno še ne, če katoliški narod zanje tudi materialno mnogo žrtvuje.

Kako je z narodom povezano „narodno“ gledališče nam priča dovolj zgovorno število in značaj prestav v dramih v letošnjem postu (od pepelnice, 5. marca, do vključno cvetne nedelje, 10. aprila). Igrali so: Beraško opero (1), Veroniko Deseniško (5), Zadrego nad zadrego (6), Princesko in pastirčka (1), Rdeče rože (4), Gospodo Glembajevce (6), Pokojnika (4), Belo bolezen (2), Firmo (1), Sneguljčico (1), Simkove (1), produkcija plesne šole M. Vidmarjeve, gostovanje v Celju s Sneguljčico in z Rdečimi rožami.

Tako izgleda sveti post v narodnem gledališču katoliškega naroda: Večinoma komedije, verske igre niti ene!

Ali bo moral narod za vsako „narodno“ ustanovo ustanavljati res še posebnega oskrbnika, ki bo skrbel, da bo narodno čutenje in čustvovanje v „narodni“ ustanovi prišlo do izraza?

Ta izvajanja v celoti podpisujemo. O našem Narodnem gledališču pišemo sicer vedno le kot kronisti, ker se delovno območje poklicnega gledališča in pravega ljudskega gledališča pač ne krijeta. Vendar ne pozablamo, da je bilo Narodno gledališče s svojim „ljudskim“ sporedom že šestokrat v pohujšanje našim ljudskim odrom, predvsem tistim, ki kaj radi poberejo kakšno „fajn“ igro iz njegovega sporeda. Ali naj Narodno gledališče zdaj pohujšuje še s popolnim preziranjem svetih časov?

Beleške

O igranju pod milim nebom je prinesel zelo zanimiv prispevek „Koroški Slovenec“ v lanski 54. številki (25. avgust 1937), ki zelo lepo dopolnjuje članek v zadnji številki lanskega letnika „Ljudskega odra“ (O pozorišču pod milim nebom, str. 169). V načelu se docela krije z našim stališčem, v podkrepilo pa samo prinaša dva primera iz osebnih piščevih spominov. „Vsaka potvorba igranja ali odra se na prostem dvakrato maščuje“, pravi pisec in nadaljuje:

„Dve igri na prostem sta mi izza zadnjega časa v spominu. Nekje so igrali Finžgarjevo „Našo kri“ tik pred vaško cerkvijo. Igrski vodja je zavestno ali nezavestno občutil nujnost, da mora pri tovrstnem igranju gledati najprej in najbolj na pristnost, naravnost. Ni postavil sobnih kulis na trati, ker bi vzbujale pri gledalcih vse prej kot utis sobe, kjer se vrši dejanje. Pri razdelitvi vlog že se je skušal izogniti pretiranemu šminkanju in maskiranju, tako je pridobil za vloge

kmetov resnične kmete itd., njegovi „Fräncozi“ so se morali dalje časa vežbati v vojaški umetnosti, da so resnično vzbudili utis vojakov, častniku je določil celo konja, na katerem je prijahal, sam pa je v županovi vlogi bil pravcati domači župan. Spretno je znal izrabiti bližino farne cerkve, kjer je našla njegova igra svoj nenavadno živi in naravni konec. Sam mi je pravil o čudovitem razpoloženju igralcev in gledalcev. Tako se je v neki sceni vmešal med igralce postaran kmet in se pridružil pogovoru in to tako neprisiljeno in posrečeno, da bi ga Finžgar, če bi prireditvi prisotvoval, nedvomno v drugi izdaji svoje igre vpletel v igro kot novo vlogo. (Podčrtalo uredništvo.) — Drugod pa so podajali „Miklovo Zalo“ na prostem. Ozka dvoravnica bi številnega občinstva ne bila zajela, pa so tik ob njej na prostem dvorišču med dvema poslopjema postavili nov oder in igrali tod. Režiser je pravilno razumel, da ima na tem dvorišču opraviti samo s povečano dvorano in je prenesel na oder vso običajno scenerijo in

kar še spada zraven. Med igro, katero so igralci dobro padajali, se je izkazalo, kako težko je igrati na tem umetnem odru v umetni „dvorani“, ki ni ne na prostem ne na zaprtem. Mnoga sicer lepa scenerija na običajnem odru je ostala tokrat brez učinka, med njimi posebno pretresljivi prizor Almere v samogovoru sredi srdeče se narave: saj se je tokrat smejalo Almira, boreči se z vso žensko strastjo za Mirka, mehko popoldansko sonce. Igralci so tudi trdili, da bi bili z rožansko hohcetjo jo najraje potegnili v sredino trga, kjer bi bila za to boljša, razsežnejša scenerija. Turki spet bi se bili na zaprtem odru boljše počutili, kjer bi jih varoval polmrak in še videz silne turške vojske za — kulisami.“

Pisec konča: „Iz navedenih primerov je razvidno, da se na prostem z ničemer ne da tekmovati z naravo in njenim okoljem in je zato najbolje, da se režiser narave in vsega njenega velikega vpliva na gledalce spretno posluži.“

NA KONCU PETEGA LETNIKA

Pet letnikov revije, ki ima več ali manj le omejen krog interesentov, je na Slovenskem že posebna stvar. Z zadoščenjem zremo zato na teh pet letnikov našega „Ljudskega odra“. Hvala Bogu, ni dosti sledu v njih o borbah, razočaranjih in neizmernih težavah, s katerimi je bilo njih izhajanje združeno. Saj smo vedeli od vsega začetka, da je vsaki dobri stvari težko. Prebrodili smo ta najhujša leta in se v dokaj bolj ustaljenih razmerah pripravljamo na mirnejše delo, če nam ga dobri Bog nakloni. Tudi v razširjenju našega pokreta, v pojasnjevanju naših teženj pomeni teh pet let neko začetno dobo, ki ji naj sledi doba praktičnega, realnega ustvarjanja. Pri tem ne pozabljamo, da so marsikod prilike neugodnejše kot so bile pred petimi leti. Pa saj lj delo brez truda, borbe in žrtev ne bilo pravo. Saj nastajajo velike stvari le iz trpljenja. In Bog ve, da nam gre za velike stvari.

Zahvaljujemo se ob tej priliki vsem našim sodelavcem, naročnikom in prijateljem za njihovo požrtvovalnost. Hudo je breme, če sloni le na enih ramenih. Težko je reviji, če naj skrbi zanjo le dvoje, troje ljudi, težko ji je, če se mora zanašati samo na nekaj sto zanesljivih naročnikov. Zato vabimo vse naše odrske delavce, ki se čutijo poklicane, da nam pri našem stremljenju pomagajo, k sodelovanju. Zato tudi prosimo vse naše naročnike in prijatelje, naj nam poskrbe za večje število plačujočih naročnikov. Vsak delavec je vreden svojega plačila. Ljudje, ki se trudijo okoli „Ljudskega odra“, vedo o tem drugačno pesem...

„Ljudski oder“ je letos primeroma redno izhajal, le ta številka se je zaradi službene prezaposelnosti urednika nekam zakasnila. V novem letniku hoče biti „Ljudski oder“ na vsak način redno izhajajoča revija, ki bo izšla točno 1. septembra, 1. novembra, 1. januarja, 1. mare, 1. aprila in 1. junija. Vseh šest zvezkov bo vsebinsko kakor doslej posvečenih odgovarjajočemu letnemu času oziroma dobi cerkvenega leta. V vsakem zvezku bosta vsaj dve kompletni proslavi ali igri. Zaglavja bodo bolj strnjena, a zato nič manj bogata. Podrobnejši podatki o novem letniku pa so tako ali tako razvidni iz „Napovedi 6. letnika“, ki je na osmih straneh izšla že za razstavo Prosvetne zveze in jo dobi vsak dosedanji naročnik.

Se enkrat: Hvala Vam! In ostanite nam zvesti še zanaprej! Prosimo še več: storite kaj za nas!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA.

Biedermaierska noša.

Noša iz Biedermaierske dobe oziroma prve polovice XIX. stoletja.

Za predstave na prostem priporočamo

Iz lastnega založništva:

- V ZBIRKI „LJUDSKE IGRE“:
zv. 6: Drabosnjak, „Igra o izgubljenem sinu“, din 20.	zv. 16: Vombegar, „Voda“, II. izd., din 24.
zv. 7: Dve duhovni igri: „Theophilus“, din 20.	zv. 17: Drabosnjak, „Igra o Kristusovem trpljenju“, din 20.
zv. 12: Petančič, „Igra naše fare“, din 20.	zv. 18: Kuret, „Jurij Kozjak“, din 20.
zv. 10: „Burka o jezičnem dohtarju“, din 20.	
zv. 14: Brenk, „Poslednje ustoličenje“, din 24.	

V DRUGIH IZDAJANJIH:

- Bajuk, „Miklova Zala“, din 18.
Jalen, „Dom“, din 22.
Gregorin, „V času obiskanja“, br. 26, vez. din 38.

Opozarjamo na najnovejše:

DAVORIN PETANČIČ

DESETI BRAT

Vaška igra pod milim nebom po povesti
Josipa Jurčiča.

„Ljudske igre“, 22. zv. — Najboljša novejša dramati-
zacija priljubljene snovi. — Broširana stane din 20.

Iz drugih založništev:

Thuisbaert-Pogačnik, „Slehernik“, din 8.	Hofmansthal-Zupančič, „Slehernik“, br. din 28, vez. din 40.
Petančič, „Miklova Zala“ din 10.	Petančič, „Naša apostola“, din 10.

Naročniki „Ljudskega odra“ imajo 25% popusta na cene iger iz našega založništva.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA - LJUBLJANA

Štiri igre

ki jih izdamo za subskripcijsko ceno
dinarjev 50

so naslednje:

Jozef Boon C. SS. R.: SVETA CECILIJA. Dekliška zborovska igra. — Osebe: 3 solistke, 3 zbori.

Josip Jurčič: DESETI BRAT. Vaška igra pod milim nebom. Priredil Davorin Petančič. — Osebe: 19 m, 6 ž, množica.

Davorin Petančič: LISICA ZVITOREPKA. Cirkuska komedija za današnji čas. — Osebe: 15 m, 7 ž.

Ludvik Holberg: PO SILI ZUPAN (Den politiske Kandestöper). Komedija v petih dejanjih. — Osebe: 15 m, 7 ž.

Vse štiri igre

so proste vseh avtorskih tantijem!

Subskripcijski rok še traja do novega letnika!

„Deseti brat“ je že izšel. Kdor ga je želel dobiti, ga je že prejel. Ostale tri igre izidejo do začetka nove sezone. Kdor nam nakaže subskripcijski znesek 50 dinarjev vnaprej, dobi igre takoj po izidu poštnine prosto!

Če se še niste odločili, ne odlašajte več, marveč nam nakažite znesek 50 din, za kar prejmete, če želite, takoj igro „Deseti brat“, do 1. septembra 1938 pa ostale tri igre franko!

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA - LJUBLJANA

DAVORIN PETANČIČ:

Igrski vodja

Odkupili smo zalogo in znižali ceno za polovico na samo

20 din.

Ta knjiga in Kuretov »PRAVI LJUDSKI ODER« (20 din) sta osnova Vašega dela. Morate ju imeti, prebirati in se po njih ravnati!

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA, LJUBLJANA

OJAČEVALNA NAPRAVA

ki z njo reproducirate bodisi potrebno godbo, bodisi scenske šume s pomočjo gramofonskih plošč, ali pa z njo po mikrofону prenašate govore, petje in godbo, je važen pripomoček za vsak oder. Za nabavo prvovrstnih ojačevalnih naprav vseh velikosti se Vam priporoča prva slovenska tvrdka te stroke

„Radio“ r. z. z o. z.
v LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 7.

Ojačevalne naprave dobite tu tudi na posodo proti nizki izposojnini!

Lasulje in maskerske potrebščine
samo pri tvrdki

J. Podkrajšek
Sv. Petra cesta 12, Ljubljana